

มาตรการแทนการลงโทษอาญากรณีความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์ ไม่สังกัดภาควิชา/เทียบเท่า

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2563

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Alternative Measures for Related Clothing Protected by Law

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws in Laws

Common Course

FACULTY OF LAW

Chulalongkorn University

Academic Year 2020

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	มาตรการแทนการลงโทษทางอาญาศึกษากรณีความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง
โดย	นายกิตติคุณ ขุนพรหม
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ศาสตราจารย์ ดร.คณพล จันทน์หอม

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

.....	คณบดีคณะนิติศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริณา ศรีวินิชย์)	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	
.....	ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์พิเศษธงทอง จันทรางศุ)	
.....	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ศาสตราจารย์ ดร.คณพล จันทน์หอม)	
.....	กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชัชพล ไชยพร)	

กิตติคุณ ขุนพรหม : มาตรการแทนการลงโทษทางอาญาศึกษากรณีความผิดเกี่ยวกับการใช้
เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง. (Measures Instead Of Criminal Punishment:Study
the case of Offenses Related to Using the Uniform Protected By Law) อ.ที่ปรึกษา
หลัก : ศ. ดร.คณพล จันทน์หอม

วิทยานิพนธ์เรื่อง มาตรการแทนการลงโทษอาญากรณีความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่
กฎหมายคุ้มครอง มีวัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อหามาตรการที่เหมาะสมมาใช้แทนโทษทางอาญาใน
ความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจุบันมีกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมาย
คุ้มครองอยู่เป็นจำนวนมาก และกำหนดให้การกระทำดังกล่าวมีโทษทางอาญา ซึ่งไม่เหมาะสมกับลักษณะ
ของการกระทำความผิดเนื่องจากเจตนาของผู้กระทำความผิดสามารถแบ่งได้เป็น 3 กรณี ได้แก่ กรณี
กระทำเพราะความขึ้นชอบส่วนบุคคล กรณีกระทำเพราะต้องการภาพลักษณ์และอำนาจที่มาจากเครื่อง
แต่งกาย และกรณีกระทำเพื่อเพื่ออำนวยความสะดวกให้สามารถกระทำความผิดอื่นง่ายขึ้น ถึงแม้การ
กระทำความผิดดังกล่าวมีเจตนาแตกต่างกัน แต่กลับใช้บทบัญญัติของกฎหมายเดียวกันมาใช้บังคับ
ดังนั้น จึงควรนำพระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่มีกำหนดความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมาย
คุ้มครองมาบัญญัติไว้ในบัญชี 1 ท้าย (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... เพื่อให้ศาลมีอำนาจ
ใช้ดุลพินิจว่า การกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองนั้น เป็นการกระทำใน
ลักษณะใด หากเป็นการกระทำความผิดเพราะความขึ้นชอบส่วนบุคคล หรือต้องการภาพลักษณ์หรือ
อำนาจที่มาจากเครื่องแต่งกาย ให้ศาลมีอำนาจนำการปรับเป็นพินัยมาใช้แทนโทษทางอาญา และถืออัตรา
โทษปรับทางอาญาที่กำหนดเป็นอัตราค่าปรับเป็นพินัยตาม (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ.
.... เว้นแต่กระทำความผิดซ้ำในเรื่องเดียวกันภายในระยะเวลา 3 ปี ให้เป็นข้อยกเว้นมิให้นำการปรับเป็น
พินัยมาใช้บังคับกับการกระทำความผิดตั้งแต่ครั้งที่สองเป็นต้นไป และหากเป็นกรณีกระทำความผิดเพื่อ
อำนวยความสะดวกให้สามารถกระทำความผิดอื่นง่ายขึ้น ให้ศาลบังคับใช้โทษทางอาญาตามที่กำหนดไว้
ในกฎหมายนั้นไปตามเดิม เพื่อให้การกำหนดโทษในการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่
กฎหมายคุ้มครองมีความเหมาะสมกับลักษณะของการกระทำความผิดมากยิ่งขึ้น

สาขาวิชา นิติศาสตร์

ลายมือชื่อนิสิต .....

ปีการศึกษา 2563

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....

6185959734 : MAJOR LAWS

KEYWORD: Clothing protected by law, Without rights, Fine as a sanction

Kittikhun Khunphrom : Measures Instead Of Criminal Punishment:Study the case of Offenses Related to Using the Uniform Protected By Law. Advisor: Prof. KANAPHON CHANHOM, Ph.D.

The thesis on “Alternative Measures for Offenses Related Clothing Protected by Law” has an objective of the study to find appropriate measures to replace criminal penalties for offenses related to the use of legally protected clothing.

The results of the study showed that at present, many laws are governing the use of clothing that are protected by law. Those laws impose criminal penalties, including imprisonment and fines which is not suitable for the nature of the offense due to the intent of the offender regarding the use of protective clothing, it can be divided into 3 different cases: to use of clothing protected by law for personal preference, the use of clothing that is protected by law because it requires the influence that comes with that dress, and the use of protective clothing to facilitate the commission of other offenses. Although these offenses have different intentions, the provisions of the same law apply. Therefore, various acts that define offenses related to the use of protective clothing should be introduced in List 1 annexed (Draft) the Act on Disciplinary Adjustment B.E. .... So that the court has the power to exercise its discretion. For the commission of the offender with the intent to commit an offense involving the use of protective clothing for the benefit of being able to perform other offenses easier or not. If the court determines that there is no such intention and should only punish a fine, the court has the power to change the criminal fine. It is a fine instead to prevent the offender from having a criminal case with him, provided that the criminal fine rate prescribed in the law shall be a disciplinary fine according to the (Draft) Act on the Penal Fines B.E. .... This is to define the punishment measures that are suitable for the nature of the offense. And if the perpetrator has no money to pay the fine, he or she can ask for other measures to apply, such as working in social services, except for repeat offenders in the original offense as an exception not to apply the discipline to be applied

Field of Study: Laws

Student's Signature .....

Academic Year: 2020

Advisor's Signature .....

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้เขียนขอขอบพระคุณ

นายปรกรณ์ ขุนพรหม บิดา นางอนงค์ ขุนพรหม มารดา และนายพิรพล ขุนพรหม พี่ชาย ที่คอยให้การส่งเสริมสนับสนุนผู้เขียนในทุกๆ ด้านตลอดมา

คณาจารย์หมวดวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ที่กรุณามอบโอกาสให้ผู้เขียนได้เข้าศึกษาต่อที่ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นคณะและมหาวิทยาลัยที่ผู้เขียนใฝ่ฝัน

คณาจารย์คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่กรุณาอบรมสั่งสอนให้ผู้เขียนเป็นคนดี ประสทธิประสาทวิชาความรู้ ทำให้ผู้เขียนมีความรู้คู่คุณธรรมสำหรับนำไปใช้ในการดำรงชีวิต

ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน และผู้ใต้บังคับบัญชา ของผู้เขียน ทั้งที่ สำนักงานการศึกษาและประกันคุณภาพ กองบัญชาการศึกษา, กองคดีอาญา สำนักงานกฎหมายและคดี และ กองบังคับการอำนวยการ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง แม้ตลอดระยะเวลาการศึกษาในหลักสูตรนี้ผู้เขียนมีเปลี่ยนแปลงสถานที่ทำงานหลายครั้ง แต่ด้วยน้ำใจจากพวกท่านที่คอยช่วยเหลือ อำนวยความสะดวก ให้คำปรึกษา และให้กำลังใจกับผู้เขียน ก็มีส่วนอย่างสำคัญที่ทำให้ผู้เขียนประสบความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้ด้วย

ศาสตราจารย์ ดร.คนพล จันทน์หอม ที่กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ให้คำแนะนำในการจัดทำ การแก้ไขปรับปรุง อบรมสั่งสอน ประสทธิประสาทวิชาความรู้ และเป็นกำลังใจคอยประคับประคองมิให้ผู้เขียนหลงออกนอกกลุ่มนอกรทาง ด้วยจิตวิญญูณความเป็นครูอย่างแท้จริง

ศาสตราจารย์พิเศษชงทอง จันทรางศุ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ชัชพล ไชยพร กรรมการ ที่กรุณาสละเวลารับเป็นคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ทั้งยังได้ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์

คุณบำรุง ถนอมเชื้อ คุณกนกกร ป้อมปลั่ง และคุณพิริยาภรณ์ คำอมนมาย เจ้าหน้าที่งานหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์เพชรรัตนนิติทรัพยากรและศูนย์วิทยทรัพยากร และคุณจรัญญา สว่างกิจ ที่คอยช่วยเหลือ สนับสนุนการติดต่อประสานงาน ตอบข้อซักถาม บริการข้อมูลสำหรับการศึกษาค้นคว้า และการดำเนินการต่างๆ เพื่อให้เป็นไปตามระเบียบที่เกี่ยวข้องของมหาวิทยาลัยเป็นอย่างดี

กิตติคุณ ขุนพรหม

สารบัญ

หน้า

.....	ค
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 สมมติฐาน.....	6
1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	6
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	6
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา.....	7
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการนำมามาตรการอื่นมาใช้แทนโทษทางอาญา.....	8
ในความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง.....	8
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง.....	9
2.1.1 ความเป็นมาของการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง.....	9
2.1.2 การกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง.....	12
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับความผิดอาญาและการกำหนดโทษอาญาในกฎหมาย.....	16

2.2.1 การแบ่งประเภทของความผิดอาญา.....	17
2.2.2 หลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษทางอาญาไว้ในกฎหมาย	19
2.2.3 การกระทำที่ไม่สมควรกำหนดเป็นโทษทางอาญาไว้ในกฎหมาย	22
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายอาญาเพื่อ	23
2.3.1 แนวคิดทางศีลธรรมของสังคม (Legal Moralism)	23
2.3.2 แนวคิดอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarianism).....	24
2.3.3 แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์.....	25
2.4 แนวคิดในการกำหนดโทษสำหรับการฝ่าฝืนกฎหมายที่ไม่ร้ายแรง.....	25
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับการกระทำความผิด	37
2.5.1 เกณฑ์ความแตกต่างในเนื้อหา (qualitative criteria).....	38
2.5.2 เกณฑ์ความแตกต่างในระดับความร้ายแรง (quantitative criteria).....	40
2.6 ทฤษฎีที่นำมาใช้กำหนดโทษ	41
2.7 บทสรุป	43
บทที่ 3 มาตรการทางกฎหมายกรณีการกระทำความผิดเกี่ยวกับ	45
การใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองของประเทศไทย	45
3.1 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง	45
3.1.1 การกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายของข้าราชการ	49
3.1.1.1 เครื่องแต่งกายของข้าราชการพลเรือนทั่วไป	49
3.1.1.2 เครื่องแต่งกายของข้าราชการฝ่ายทหาร	50
3.1.2 การกระทำความผิดเกี่ยวกับการประดับเครื่องหมายของเจ้าพนักงาน	53
3.1.3 การกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องราชอิสริยาภรณ์หรือสิ่งที่มีหมายถึงเครื่องราชอิสริยาภรณ์.....	54
3.1.4 การกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้ครุยประจำตำแหน่ง ครุยวิทยฐานะ เข็มวิทยฐานะ เครื่องแบบ เครื่องหมาย หรือเครื่องแต่งกายของนักเรียนนักศึกษา.....	55

3.1.5 การกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองอื่น ๆ	59
3.1.5.1 การแต่งกายเลียนแบบพระสงฆ์	59
3.1.5.2 การแต่งกายเลียนแบบผู้ประกอบการพยาบาลและการผดุงครรภ์.....	60
3.1.5.3 การแต่งกายเลียนแบบหรือติดเครื่องหมายเป็นผู้อำนวยการดับเพลิง เจ้าพนักงานท้องถิ่น พนักงานดับเพลิง หรืออาสาสมัครดับเพลิง.....	61
3.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการนำมาตรการอื่นมาบังคับใช้แทนโทษทางอาญา.....	61
3.2.1 หลักเกณฑ์การตรากฎหมายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560.....	61
3.2.2 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับโทษปรับเป็นพินัยตาม (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ.	62
3.2.2.1 เหตุผลและความจำเป็นที่ต้องตรากฎหมายและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย.....	64
3.2.2.2 หลักการของกฎหมาย	66
3.2.2.3 เจตนารมณ์ของกฎหมาย.....	66
3.2.2.4 สาระสำคัญของกฎหมาย.....	67
3.2.2.5 การเปลี่ยนความผิดในทางอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวและความผิด ที่มีโทษปรับทางปกครองเป็นความผิดทางพินัย.....	69
3.2.2.6 ประโยชน์ที่จะได้รับจากร่างพระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ.	70
3.2.2.7 ความเห็นของนักวิชาการเกี่ยวกับการปรับเป็นพินัย.....	72
3.3 ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง	75
3.4 บทสรุป	81
บทที่ 4 มาตรการทางกฎหมายกรณีการกระทำความผิดเกี่ยวกับ.....	84
การใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองของต่างประเทศ.....	84
4.1 สหราชอาณาจักร	84
4.1.1 การกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง.....	84
4.1.2 การลงโทษในคดีความผิดเล็กน้อย.....	87
4.2 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี.....	91

4.2.1 การกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง.....	91
4.2.2 การลงโทษในคดีความผิดเล็กน้อย.....	92
4.3 สาธารณรัฐฝรั่งเศส.....	95
4.3.1 การกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง.....	95
4.3.2 การลงโทษในคดีความผิดเล็กน้อย.....	96
4.4 บทสรุป.....	99
4.5 เปรียบเทียบการกระทำความผิดฐานใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองและมาตรการ ที่นำมาใช้กับคดีความผิดเล็กน้อยของประเทศไทยและต่างประเทศ.....	100
บทที่ 5 วิเคราะห์การนำโทษปรับเป็นพินัยมาใช้บังคับแทนโทษทางอาญา.....	104
ในความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง.....	104
5.1 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายกับบุคคลที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่อง แต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง.....	105
5.1.1 สภาพปัญหา.....	105
5.1.2 กฎหมายต่างประเทศ.....	107
5.1.3 แนวคิดที่เกี่ยวข้อง.....	108
5.2 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับความเหมาะสมในการใช้มาตรการรอกการลงโทษมาใช้แทนโทษจำคุก	109
5.2.1 สภาพปัญหา.....	109
5.2.2 กฎหมายต่างประเทศ.....	111
5.2.3 แนวคิดที่เกี่ยวข้อง.....	112
5.3 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการนำมาตรการปรับมาบังคับใช้แทนโทษจำคุก.....	113
5.3.1 สภาพปัญหา.....	113
5.3.2 กฎหมายต่างประเทศ.....	114
5.3.3 แนวคิดที่เกี่ยวข้อง.....	115
5.4 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดอัตราโทษปรับเป็นพินัย.....	118

5.4.1 สภาพปัญหา.....	118
5.4.2 กฎหมายต่างประเทศ.....	119
5.4.3 แนวคิดที่เกี่ยวข้อง	120
5.5 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับข้อยกเว้นของการนำการปรับเป็นพินัยมาใช้	121
5.5.1 สภาพปัญหา.....	121
5.5.2 แนวคิดที่เกี่ยวข้อง	122
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	125
6.1 บทสรุป	125
6.2 ข้อเสนอแนะ	130
บรรณานุกรม.....	135
ภาคผนวก ร่างพระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ.	136
ประวัติผู้เขียน.....	162

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบกฎหมายเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองและมาตรการต่างๆ ที่นำมาใช้กับคดีความผิดเล็กน้อยของประเทศไทยและต่างประเทศ.....	102
---	-----

สารบัญภาพ

	หน้า
รูปที่ 1 ขั้นตอนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการดำเนินคดีอาญา	78
รูปที่ 2 ขั้นตอนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่.....	79
รูปที่ 3 ขั้นตอนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการนำมาตรการปรับเป็นพินัยมาใช้แทนโทษทางอาญา	80

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การบัญญัติกฎหมายเพื่อให้การคุ้มครองแก่เครื่องแต่งกายบางประเภท โดยมีการตรากฎหมายห้ามมิให้บุคคลอื่นที่ไม่มีสิทธิใช้เครื่องแต่งกายนั้น ๆ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บุคคลที่สวมใส่เครื่องแต่งกายนั้นมีความแตกต่างจากบุคคลอื่น เช่น การเป็นนักเรียนในสถานศึกษาของรัฐ ถึงแม้จะมีการกำหนดรูปแบบของเครื่องแต่งกายนักเรียนเอาไว้เป็นมาตรฐานเดียวกัน แต่นักเรียนของแต่ละโรงเรียนจะมีการปักอักษรย่อของโรงเรียนไว้บนเสื้อหรือก๊อตเครื่องหมายของโรงเรียน บุคคลทั่วไปที่พบเห็นจึงทราบว่า นักเรียนคนดังกล่าวเป็นนักเรียนจากสถานศึกษาใด หากมีบุคคลใด ๆ แอบอ้างว่าศึกษาอยู่ในสถานศึกษาแห่งนั้นโดยการสวมใส่เครื่องแต่งกายของโรงเรียนนั้นแล้วไปกระทำความผิดหรือแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบหรือกระทำการใด ๆ ที่สังคมไม่ยอมรับ เช่น การไปทำลายทรัพย์สินสาธารณะ ด้วยการพ่นสเปรย์ตามกำแพง รั้ว หรือตามที่สาธารณะอื่น ๆ¹ การกระทำดังกล่าวนำความเสื่อมเสียมาอยู่สถานศึกษา ทำให้สถาบันการศึกษาแห่งนั้นถูกตำหนิติเตียนจากสังคม ดังนั้นจึงมีการบัญญัติกฎหมายห้ามมิให้บุคคลที่มีใช้นักเรียนสวมใส่เครื่องแต่งกายนักเรียนของสถานศึกษาใด ๆ โดยไม่มีสิทธิ ดังเช่นที่ปรากฏในมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องแบบนักเรียน พ.ศ. 2551 เป็นต้น

การห้ามสวมใส่เครื่องแต่งกายเพื่อแสดงวิถีสถานะของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ก็เช่นเดียวกัน สถาบันการศึกษาทุกแห่งล้วนมีกฎหมายเฉพาะที่บัญญัติห้ามมิให้บุคคลใด ๆ แต่งกายด้วยเครื่องแต่งกายหรือใช้เครื่องหมายที่บ่งบอกว่าเป็นนักศึกษาของสถาบันนั้น² หรือการแต่งกายด้วยครุยวิถีสถานะของสถาบันการศึกษาโดยไม่มีสิทธิ ก็เพื่อเป็นการป้องกันมิให้บุคคลใดใช้เครื่องแต่งกายนั้นแอบอ้างกับบุคคลอื่นว่าเป็นผู้มีสิทธิแล้วนำไปแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ รวมถึงเมื่อเข้าสู่วัยทำงานบางสาขาอาชีพได้กำหนดให้บุคคลที่ประกอบอาชีพนั้นๆ แต่งกายด้วยเครื่องแต่งกายที่กำหนดขึ้นเพื่อให้มีความแตกต่างจากประชาชนทั่วไปและเพื่อบ่งบอกว่าบุคคลดังกล่าวมีหน้าที่และอำนาจในลักษณะใด เช่น เครื่องแต่งกายของทหารบอกถึงผู้สวมใส่มีหน้าที่ในการรักษาอธิปไตยของชาติ

¹ หนังสือพิมพ์คมชัดลึก, แสดงออกผิดที่ = มิโทษ, [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 11 กันยายน 2563. แหล่งที่มา : <https://www.komchadluek.net/news/scoop/385503>.

² หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, ผิดกฎหมายนะ เพจดัง ชี้ ตีเนียนแต่งเครื่องแบบนิสิต มิโทษอาญาทั้งจำทั้งปรับ, [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 11 กันยายน 2563. แหล่งที่มา : <https://www.thairath.co.th/news/society/1373715>.

ผู้สวมใส่เครื่องแต่งกายของข้าราชการตำรวจ มีหน้าที่ในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข และรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง มีหน้าที่ในการจับกุมผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย หรือเครื่องแต่งกายของพยาบาล บ่งบอกว่าเป็นผู้มีความรู้ด้านการสาธารณสุข เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม เครื่องแต่งกายของบางสาขาอาชีพ เช่น ข้าราชการตำรวจ นอกจากบ่งบอกถึงการมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชาชนแล้ว แต่ในอีกด้านหนึ่ง ก็บ่งบอกว่าผู้ที่สวมใส่เครื่องแต่งกายนั้นมีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายต่อประชาชนผู้กระทำความผิดกฎหมายด้วย ดังนั้น จึงได้มีการตรากฎหมายขึ้น เพื่อกำหนดห้ามมิให้บุคคลที่ไม่มีสิทธิสวมใส่เครื่องแต่งกายดังกล่าว เพราะหากไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายให้ความคุ้มครองแก่เครื่องแต่งกายดังกล่าวแล้ว ก็อาจส่งผลทำให้ประชาชนทั่วไปเกิดความเข้าใจผิดว่าบุคคลนั้นเป็นผู้มีสิทธิสวมใส่เครื่องแต่งกายดังกล่าวจริง แล้วบุคคลผู้นั้นอาจอาศัยความเข้าใจผิดของประชาชนว่าเป็นผู้บังคับใช้กฎหมายแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ เช่น บุคคลที่สวมใส่เครื่องแต่งกายของผู้อำนวยการดับเพลิงประจำท้องถิ่น เจ้าพนักงานท้องถิ่น พนักงานดับเพลิงและเจ้าหน้าที่ตำรวจ แล้วเข้าไปในสถานที่ที่มีเพลิงไหม้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลักทรัพย์ในสถานที่เกิดเหตุเพลิงไหม้ หรือกรณีสวมใส่เครื่องแต่งกายของข้าราชการตำรวจแล้ว การกล่าวหาประชาชนว่ากระทำความผิดกฎหมายจากนั้นทำการข่มขู่รีดไถประชาชนเพื่อแลกกับการไม่ดำเนินคดี เป็นต้น ทั้งนี้ นอกจากมีการบัญญัติห้ามมิให้บุคคลใดสวมใส่เครื่องแต่งกายโดยที่ตนเองไม่มีสิทธิแล้ว กฎหมายดังกล่าวยังมีการกำหนดโทษแก่ผู้นำมาสวมใส่โดยไม่มีสิทธิอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่า การกระทำความผิดเกี่ยวกับการสวมใส่เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองโดยไม่มีสิทธินั้น มีเจตนาแตกต่างกันไป โดยเฉพาะผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการสวมใส่เครื่องแต่งกายของข้าราชการ ซึ่งถือว่าเป็นอาชีพที่มีเกียรติ เป็นที่นับหน้าถือตาของผู้คนในสังคม ถือเป็นอาชีพที่มีหลักประกันความมั่นคง ประชาชนให้ความเคารพนับถือ ส่งผลทำให้ผู้คนจำนวนมากไม่น้อยอยากมีอาชีพรับข้าราชการ แต่เมื่อไม่สามารถสอบเข้ารับราชการได้ จึงไปจัดหาซื้อเครื่องแต่งกายของข้าราชการมาสวมใส่ เช่น กรณีของชายคนหนึ่ง มีอาชีพรับจ้างทำงานทั่วไปในพื้นที่ตลาดปากน้ำโพ แต่มักนิยมสวมใส่เครื่องแต่งกายของข้าราชการทหารไปปรากฏตัวตามสถานที่ต่างๆ อาทิ การเข้าไปเดินภายในสวนสาธารณะอุทยานสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ทั้งนี้เจตนาของการกระทำความผิด เป็นเพียงความต้องการตอบสนองความรู้สึกภาคภูมิใจที่มีประชาชนทั่วไปมองด้วยความยำเกรง โดยเข้าใจว่าการสวมใส่ชุดข้าราชการทหารโดยมิได้ไปก่ออาชญากรรมใดๆ สามารถกระทำได้โดยไม่ผิดกฎหมาย³

³ หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ, รวบหนุ่มแต่งชุดร้อยโทแก่ใจไว้ที่กลางอุทยานสวรรค์ เจ้าตัวยื่นขอทหาร-แค่ทำตามฝันวัยเด็ก, [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 11 กันยายน 2563. แหล่งที่มา : <https://mgronline.com/local/detail/9630000052009>.

กรณีของสาวประเภทสองรายหนึ่งมักแต่งกายด้วยเครื่องแต่งกายของข้าราชการครู แล้วถ่ายภาพลงในสื่อออนไลน์ เพื่อให้บุคคลอื่นเข้าใจว่าตนเองเป็นผู้ประกอบวิชาชีพครูในโรงเรียนอนุบาล ทั้งนี้บุคคลดังกล่าวมีเจตนาอาศัยเครื่องแต่งกายดังกล่าวสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ตนเอง เพื่อดึงดูดใจเพศชาย ซึ่งมีหลายคนหลงเชื่อและเข้ามาติดพันในเชิงชู้สาว⁴ กรณีของชายคนหนึ่งมักสวมใส่เครื่องแต่งกายของข้าราชการตำรวจ ยศพันตำรวจเอก เพื่อหลอกลวงหญิงสาวคนหนึ่งให้หลงเชื่อว่าเป็นผู้มีอาชีพรับราชการเป็นข้าราชการตำรวจเพื่อทำการหมั้นและแต่งงานด้วย⁵

กรณีที่ผู้ศึกษาได้ยกตัวอย่างมาข้างต้น เห็นได้ว่า การสวมใส่หรือการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองโดยไม่มีสิทธิดังกล่าวนั้น มีเจตนาเพื่อให้เพศตรงข้ามหลงเชื่อว่ามีอาชีพตามเครื่องแต่งกายที่ตนเองสวมใส่ จากนั้น มีการแสวงหาประโยชน์ทางการเงินจากบุคคลนั้นโดยมิได้มีเจตนาหลอกลวงประชาชนทั่วไป ลักษณะของการหลอกลวงดังกล่าวจึงเป็นการกระทำความผิดต่อส่วนตัว

ขณะเดียวกัน มีบุคคลบางจำพวก อาศัยอำนาจหน้าที่ที่มาพร้อมกับเครื่องแต่งกายนั้นอำนวยความสะดวกในการกระทำความผิดอื่นง่ายขึ้น เช่น กรณีชายคนหนึ่ง แต่งกายด้วยเครื่องแต่งกายของข้าราชการเป็นตำรวจยศร้อยตำรวจโทแล้วมีพฤติกรรมข่มขู่รีดไถเงินและทรัพย์สินอื่น ๆ จากประชาชน⁶ หรือ กรณีชายคนหนึ่งมักแต่งกายด้วยเครื่องแต่งกายของข้าราชการตำรวจแล้วถ่ายภาพโพสต์ลงในสื่อออนไลน์ เพื่อสร้างความเชื่อถือแล้วเชิญชวนให้ประชาชนบริจาคเงินเพื่อการกุศลผ่านรายการวิทยุ ส่งผลทำให้มีบุคคลอื่นหลงเชื่อแล้วโอนเงินให้เป็นจำนวนมาก การกระทำในลักษณะหลังนี้เป็นการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองในลักษณะของการแสวงหาประโยชน์จากประชาชนทั่วไป ซึ่งนอกจากสร้างความเสียหายแก่ประชาชนที่ตกเป็นเหยื่อแล้ว การกระทำดังกล่าวยังส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ขององค์กรที่เครื่องแต่งกายหรือเครื่องหมายที่ปรากฏอยู่บนเครื่องแต่งกายทำให้ประชาชนทั่วไปเข้าใจว่าบุคคลที่มีอาชีพเป็นข้าราชการตำรวจว่าใช้ตำแหน่งหน้าที่

⁴ สำนักข่าวทีเอ็นเอ็น, ครูวาแคเรียด ถูกส่งฟ้องศาลแต่งกายเลียนแบบข้าราชการ [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 11 กันยายน 2563. แหล่งที่มา : <https://www.tnnthailand.com/content/22559>.

⁵ หนังสือพิมพ์สยามรัฐ, ชายวัย 50 ปลอมเป็นตำรวจยศใหญ่ หลอกหมั้นสาวเจอตำรวจตัวจริงบุกจับ, [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 11 กันยายน 2563. แหล่งที่มา : <https://today.line.me/th/v2/article/ชายวัย+50+ปลอมเป็นตำรวจยศใหญ่หลอกหมั้นสาว+เจอตำรวจตัวจริงบุกจับ-PQJ57r>.

⁶ สำนักข่าว 7 สี, รวบแก๊งปลอมเป็นตำรวจ ตม. รีดไถผู้ประกอบการพบก่อเหตุมากกว่า 2 ปี, [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 11 กันยายน 2563. แหล่งที่มา : <https://news.ch7.com/detail/445775>.

การงานของตนแสวงหาประโยชน์และมีการยึดเยียดข้อกล่าวหาให้ประชาชน เพื่อข่มขู่รีดไถ เอาทรัพย์สินหรือเพื่อแลกกับการไม่ดำเนินคดี⁷ เป็นต้น

จากที่ยกตัวอย่างมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การแต่งกายด้วยเครื่องแต่งกายที่กฎหมายให้การคุ้มครองนั้น มักก่อให้เกิดความเข้าใจผิดแก่บุคคลทั่วไปที่พบเห็น แต่เจตนาของผู้กระทำนั้นมีความแตกต่างกันไป บางคนแต่งเครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองเนื่องจากมีเป็นความชอบส่วนบุคคลที่มีต่อเครื่องแต่งกายนั้น บางคนมีเจตนาเพื่อต้องการภาพลักษณ์หรืออำนาจที่มาพร้อมกับเครื่องแต่งกายนั้น และบางคนมีเจตนาเพื่ออำนวยความสะดวกให้สามารถกระทำความผิดอื่นง่ายขึ้น นับตั้งแต่การฉ้อโกงประชาชน ไปจนถึงการข่มขู่รีดไถประชาชน โดยเฉพาะการแต่งกายด้วยเครื่องแต่งกายของข้าราชการตำรวจซึ่งเป็นผู้บังคับใช้กฎหมาย เนื่องจากเมื่อมีการใช้เครื่องแต่งกายดังกล่าวเพื่ออำนวยความสะดวกในการกระทำความผิด บุคคลที่ตกเป็นเหยื่อมักไม่กล้าที่จะเข้าแจ้งความดำเนินคดี เพราะเกรงว่าบุคคลดังกล่าวจะเป็นผู้บังคับใช้กฎหมายจริงและหน่วยงานจะให้การช่วยเหลือกัน อาจส่งผลทำให้ผู้แจ้งความดำเนินคดีจะไม่ได้รับความปลอดภัยเพียงพอ

ขณะเดียวกัน เมื่อพิจารณาในส่วนของการบัญญัติกฎหมายเพื่อให้การคุ้มครองแก่เครื่องแต่งกายบางประเภท โดยการกำหนดโทษสำหรับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองนั้นพบว่า มีบัญญัติไว้ในกฎหมายหลายฉบับ เช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 146 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดไม่มีสิทธิที่จะสวมเครื่องแบบหรือประดับเครื่องหมายของเจ้าพนักงาน สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ สมาชิกสภาจังหวัดหรือสมาชิกสภาเทศบาล หรือไม่มีสิทธิใช้ยศ ตำแหน่ง เครื่องราชอิสริยาภรณ์หรือสิ่งที่มีหมายถึงเครื่องราชอิสริยาภรณ์ กระทำการเช่นนั้นเพื่อให้บุคคลอื่น เชื่อว่าตนมีสิทธิ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ พระราชบัญญัติเครื่องแบบทหาร พ.ศ.2477 โดยมาตรา 6 บัญญัติไว้ว่า ผู้ใดแต่งเครื่องแบบทหาร ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือแต่งเครื่องแบบทหารที่ทหารยังคงใช้ในราชการอยู่โดยไม่มีสิทธิจะแต่งได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามเดือนถึงห้าปี เป็นต้น เห็นได้ว่า ถึงแม้บุคคลที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการสวมใส่เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองโดยไม่มีสิทธิ มีเจตนาแตกต่างกัน แต่บทบัญญัติดังกล่าวข้างต้นกลับมิได้นำเรื่องเจตนาและผลของการกระทำมาร่วมพิจารณากำหนดโทษผู้กระทำความผิดด้วย ดังนั้น ไม่ว่าบุคคลใดจะมีเจตนาสวมใส่เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองเพียงเพราะเป็นความชอบส่วนบุคคลในเครื่องแต่งกายนั้น หรือเพราะต้องการภาพลักษณ์หรืออำนาจที่มาพร้อมกับเครื่องแต่งกายนั้นหรือใช้เครื่องแต่งกายนั้นเพื่ออำนวยความสะดวกให้สามารถกระทำ

⁷ หนังสือพิมพ์เดลินิวส์, บุกจับดีเจบอล คนดังโลกโซเซียล แต่งเลียนแบบตำรวจขอบริจาคเงิน, [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 11 กันยายน 2563. แหล่งที่มา : <https://www.dailynews.co.th/crime/770699>.

ความผิดอื่นง่ายขึ้น ก็ต้องบทบัญญัติเดียวกันและใช้อัตราโทษเดียวกันมาใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดทั้งหมด

อนึ่ง การที่กฎหมายได้กำหนดให้การกระทำต่าง ๆ เป็นความผิดอาญานั้น เกิดขึ้นจากความเชื่อที่ว่า โทษทางอาญาจะทำให้ผู้คนเกิดความเกรงกลัวและไม่กล้าที่จะกระทำความผิด แต่จากการศึกษาพบว่า ถึงแม้มีการกำหนดโทษทางอาญาที่รุนแรงที่สุดคือโทษประหารชีวิตก็ไม่อาจควบคุมการก่ออาชญากรรมได้⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77 วรรคท้าย จึงได้วางหลักให้พึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง เพื่อมิให้นำมาตรการลงโทษทางอาญามาใช้เกินความจำเป็น แต่ในความเป็นจริงความผิดเล็กน้อยหรือความผิดที่มีลักษณะของการกระทำไม่เป็นความผิดอาญาหลายประการยังคงถูกบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา⁹

ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว รัฐได้มีการตราพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 ขึ้น โดยกำหนดให้การจัดทำร่างกฎหมาย หน่วยงานของรัฐพึงกำหนดโทษอาญาในกฎหมายเฉพาะความผิดร้ายแรง ขณะเดียวกันอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว คณะกรรมการพัฒนากฎหมาย โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ได้ออกคำแนะนำเกี่ยวกับการกำหนดโทษอาญาในกฎหมาย รวมถึงได้ยกตัวอย่างการกระทำที่ไม่ควรกำหนดเป็นโทษทางอาญาประการหนึ่งคือ ความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองโดยไม่มีสิทธิ เช่น การแต่งกายแสดงวิทยฐานะของสถาบันอุดมศึกษาโดยไม่มีสิทธิ แต่การแต่งเครื่องแบบเจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจตามกฎหมายโดยไม่มีสิทธิได้ให้คำแนะนำว่ายังสมควรกำหนดเป็นโทษอาญา เพราะจะทำให้ประชาชนเข้าใจผิดว่าเป็นเจ้าพนักงาน¹⁰

คำแนะนำดังกล่าวข้างต้น กล่าวถึงเฉพาะการแต่งกายด้วยเครื่องแต่งกายที่แสดงวิทยฐานะของสถาบันอุดมศึกษาว่าไม่สมควรกำหนดเป็นโทษทางอาญาเท่านั้น ขณะที่การแต่งกายด้วยเครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองนั้น มีการบัญญัติไว้ในกฎหมายฉบับต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง แต่คำแนะนำดังกล่าวมิได้กล่าวถึงการแต่งกายด้วยเครื่องแต่งกายอื่น ทำให้มีข้อพิจารณาว่า การแต่งเครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองในลักษณะใดบ้างที่ไม่สมควรนำโทษทางอาญามาใช้ และสมควรนำโทษในลักษณะใดมาบังคับใช้แทนจึงจะมีความเหมาะสม

⁸ ชำนาญ จันทร์เรือง, ทำไมต้องยกเลิกโทษประหารชีวิต, [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 13 กันยายน 2563.
แหล่งที่มา : <https://www.amnesty.or.th/latest/blog/21>.

⁹ สุภัชลี เทพหัสติน ณ อยุธยา, “กฎหมายอาญาเพื่อ,” วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, ปีที่ 44 เล่มที่ 2 (2561) : 9.

¹⁰ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, คำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง การกำหนดโทษอาญาในกฎหมาย, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 136 ตอนที่ 132 ก ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน 2562.

ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นที่มาที่ผู้ศึกษาสนใจที่จะทำการศึกษาเรื่อง มาตรการแทนการลงโทษอาญากรณีความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง จึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

1.2 สมมติฐาน

ความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองบัญญัติไว้ในกฎหมายหลายฉบับ และมีระวางโทษจำคุกหรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่เมื่อพิจารณาถึงเจตนาของผู้กระทำแล้ว จะพบว่า ผู้กระทำแต่ละคนอาจมีเจตนาในการกระทำแตกต่างกันออกไป กรณีกระทำความผิดเพราะเป็นความชอบส่วนบุคคล และกรณีกระทำความผิดเพราะต้องการภาพลักษณ์หรืออำนาจที่มาจากรีเครื่องแต่งกาย ผู้กระทำมิได้มีเจตนาร้ายถึงขนาดจะต้องใช้มาตรการลงโทษทางอาญา จึงสมควรเปลี่ยนไปใช้การปรับเป็นพินัย ส่วนกรณีกระทำความผิดเพื่อให้เกิดความสะดวกในการกระทำความผิดอื่น เป็นกรณีที่ส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน จึงสมควรนำมาตรการลงโทษจำคุกหรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ มาบังคับใช้กับผู้กระทำความผิดต่อไปดั้งเดิม การแยกมาตรการทางกฎหมายเช่นนี้จะช่วยทำให้การกำหนดโทษในการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองมีความเหมาะสมกับลักษณะของการกระทำความผิดมากยิ่งขึ้น

1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.3.1 เพื่อค้นหาขอบเขตและสภาพปัญหาของการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง

1.3.2 เพื่อศึกษาแนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการนำการปรับเป็นพินัยมาใช้กับแทนโทษทางอาญาในความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง

1.3.3 เพื่อวิเคราะห์แนวทางการนำการปรับเป็นพินัยมาใช้แทนโทษทางอาญาในความผิดฐานการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองของประเทศไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ

1.3.4 เพื่อแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมในการนำการปรับเป็นพินัยมาใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มุ่งศึกษาการนำโทษเป็นพินัยมาบังคับใช้แทนโทษอาญากรณีความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง เพื่อค้นหาขอบเขตและสภาพปัญหาของการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง เพื่อรวบรวมแนวความคิดและทฤษฎีทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง เพื่อศึกษาแนวความคิดในการนำโทษเป็นพินัยมาใช้กับแทนโทษทาง

อาญาในความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง เพื่อศึกษาแนวทางการนำการปรับเป็นพินัยมาใช้แทนโทษทางอาญาของประเทศไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ และเพื่อแสวงหาแนวทางในการกำหนดโทษเป็นพินัยที่เหมาะสมในความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยในเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาการค้นคว้าและวิเคราะห์จากแนวคิด ทฤษฎี คำพิพากษาของศาล พระราชบัญญัติต่างๆ ที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง จากเอกสารที่เป็นหนังสือ สิ่งพิมพ์ ตำรา บทความ วารสารทางวิชาการ เอกสารทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องทั้งเอกสารภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ โดยนำมารวบรวม วิเคราะห์เปรียบเทียบและนำเสนออย่างเป็นระบบ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบขอบเขตและสภาพปัญหาของการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง

1.6.2 ทำให้ทราบแนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการนำการปรับเป็นพินัยมาใช้กับแทนโทษทางอาญาในความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง

1.6.3 ทำให้ทราบผลการวิเคราะห์แนวทางการนำการปรับเป็นพินัยมาใช้แทนโทษทางอาญาในความผิดฐานการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองของประเทศไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ

1.6.4 ทำให้ทราบแนวทางที่เหมาะสมในการนำการปรับเป็นพินัยใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการนำมาตราการอื่นมาใช้แทนโทษทางอาญา ในความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง

ปัจจุบัน ประเทศไทยมีการบัญญัติกฎหมายอาญาที่ไม่จำเป็นขึ้นมาบังคับใช้หลายฉบับ เนื่องจากนักกฎหมายไทยในยุคก่อนไม่ค่อยถนัดกฎหมายมหาชน เมื่อมีความประสงค์ตรากฎหมาย เพื่อให้ประชาชนปฏิบัติตาม จึงตราเป็นกฎหมายอาญาขึ้นมาบังคับใช้ เพราะโทษทางอาญาเป็นสภาพบังคับที่มีประสิทธิผล (effective) ทำให้ประชาชนเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิดกฎหมาย

สภาพดังกล่าว ทำให้ประเทศไทยบัญญัติโทษทางอาญาไว้ในประมวลกฎหมายอาญากระจัดกระจายอยู่ตามพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาอีกหลายร้อยฉบับ ซึ่งส่งผลเสียหลายประการคือ ทำลายความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายอาญาเนื่องจากกฎหมายอาญาที่มากและเนื่องจากมีการกำหนดอัตราโทษไว้ไม่เหมาะสมทำให้ไม่อาจนำกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับได้ ประชาชนไม่เคารพกฎหมาย นอกจากนี้ยังเป็นการทำลายทรัพยากรมนุษย์เนื่องจากการนำตัวบุคคลที่กระทำความผิดอาญาเพียงเล็กน้อยมาบันทึกในประวัติอาชญากร (Criminal Record) ทั้ง ๆ ที่บุคคลเหล่านี้ไม่มีพฤติกรรมเป็นภัยสังคม และเป็นการทำลายโอกาสในการทำงานและทำลายความสามารถของประเทศในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์¹¹

ปัญหาดังที่กล่าวไปข้างต้น จึงส่งผลทำให้มีแนวคิดนำการลงโทษในลักษณะอื่นมาใช้แทนโทษอาญาในความผิดบางประเภท และเพื่อให้เป็นพื้นฐานอันนำไปสู่การศึกษาวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการแทนการลงโทษอาญากรณีความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาจึงทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่แนวคิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง แนวคิดเกี่ยวกับความผิดอาญาและการกำหนดโทษอาญา ในกฎหมาย แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายอาญาเพื่อ แนวคิดเกี่ยวกับการนำมาตราการบังคับทางปกครองมาใช้แทนโทษทางอาญา แนวคิดในการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับการกระทำความผิดและทฤษฎีที่นำมาใช้กำหนดโทษ โดยมีรายละเอียดดังนี้

¹¹ ปกป้อง ศรีสันทน์, กฎหมายต้องมีเท่าที่จำเป็น, [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2563, แหล่งที่มา : <https://www.the101.world/legal-reform-with-more-legalization/>

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง

การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง ผู้ศึกษาทำการศึกษาความเป็นมาของการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองพบว่ามีการใช้เครื่องแต่งกายในการแยกบุคคลที่เป็นสมาชิกชั้นสูงและข้าราชการออกจากบุคคลทั่วไปมาตั้งแต่สมัยอียิปต์โบราณ และแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดให้เครื่องแต่งกายของบุคคลบางอาชีพมีความแตกต่างจากบุคคลอื่นทั่วไปยังมีปรากฏเรื่อยมาจนกระทั่งในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังได้มีการตรากฎหมายให้ความคุ้มครองแก่เครื่องแต่งกายดังกล่าวเพื่อป้องกันมิให้บุคคลที่ไม่มีสิทธิสวมใส่หรือใช้ประโยชน์จากเครื่องแต่งกายนั้นในทางที่มีขอบอีกด้วย

2.1.1 ความเป็นมาของการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง

ยุคอียิปต์โบราณ ประมาณ ปี 2,700-2,200 ก่อนคริสตกาล โดยปกติทั่วไปสมาชิกของสังคมทุกชนชั้นมักจะสวมใส่เสื้อผ้าที่มีแบบเดียวกันแต่อาจมีความแตกต่างกันไปตามฐานะของบุคคล อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการแสดงถึงบทบาทหน้าที่และสถานะทางสังคม จึงมีแนวคิดที่จะทำให้บุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่รัฐและสมาชิกของราชวงศ์สวมใส่เครื่องแต่งกายที่มีความแตกต่างจากประชาชนทั่วไปเพื่อให้เป็นที่สังเกตได้ง่าย ดังนั้น จึงได้นำรูปแบบของการสวมใส่เสื้อผ้าที่ตัดเย็บจากผ้าเนื้อดีมีคุณภาพสูงและมีการประดับประดาด้วยเครื่องหมายต่าง ๆ มาใช้¹² โดยฝ่ายหญิงจะมีการสวมชุดคลุมยาวไปจนถึงข้อเท้า ส่วนฝ่ายชายจะสวมใส่เสื้อผ้าที่ตัดเย็บมาจากผ้าเนื้อดีและมีเครื่องตกแต่งประดับที่เสื้อผ้า ในช่วงฤดูหนาว ผู้ที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐจะสวมเสื้อคลุมยาวถึงข้อเท้าและโดยทั่วไปประชาชนจะเดินเท้าเปล่า แต่เจ้าหน้าที่รัฐอาจสวมรองเท้าแตะที่ทำจากต้นอ้อ¹³

ต่อมาในช่วงอาณาจักรใหม่ ประมาณปี 1,550-1,070 ก่อนคริสตกาล อิทธิพลทางการเมืองของอียิปต์โบราณได้ขยายตัวไปทางตะวันออกสู่ทวีปเอเชีย การแต่งกายของอียิปต์โบราณจึงเริ่มผสมผสานกับรูปแบบการแต่งกายตามวัฒนธรรมของเอเชีย เครื่องแต่งกายของเจ้าหน้าที่ของรัฐและสมาชิกชั้นสูงของอียิปต์จะเปลี่ยนรูปแบบเป็นการสวมเนื้อสัตว์ชั้นเดียว เสื้อเชิ้ตที่ผูกคอและเสื้อคลุมที่ตัดเย็บจากผ้าลินินมีการจับจีบโดยรอบ เช่นเดียวกับเครื่องแต่งกายของสมาชิกราชวงศ์ชั้นสูงของจีนจะมีการใช้ผ้าไหมในการตัดเย็บ เพื่อบ่งบอกถึงสถานะทางสังคมของสมาชิกของชนชั้นสูง นอกจากนี้ การปกคลุมหลายต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่บนเสื้อผ้ายังสามารถแสดงถึงสถานะทางสังคมของผู้สวมใส่ว่าเป็นบุคคลที่มีสถานะทางสังคมระดับใด เช่น เป็นสมาชิกราชวงศ์หรือเป็นข้าราชการ

¹² Janet Rutherford, Clothing of Ancient Egyptian Government officials, [Online]. Accessed : 20 November 2020 Available from : <https://classroom.synonym.com/clothing-ancient-egyptian-government-officials-14432.html>.

¹³ Ibid.

ระดับต่าง ๆ โดยมีการใช้สีสันทันที โดดเด่น และมีโครงสร้างที่สลับซับซ้อนมาใช้ นอกจากนี้ การใช้เครื่องแต่งกายในบางรูปแบบยังมีเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางสังคม เช่น การทำกิจการของรัฐบาล การล่าสัตว์ การแต่งงาน การไว้วางใจและกิจกรรมอื่น ๆ ซึ่งมีการใช้เครื่องแต่งกายที่มีรูปแบบแตกต่างกันไป ส่วนผ้าป่านเป็นผ้ามาตรฐานของเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายของประชาชนทั่วไป¹⁴

ยุคกลางคริสต์ศตวรรษที่ 16 อังกฤษเป็นประเทศแรกในโลกที่มีการนำเครื่องแต่งกายมาใช้กับนักเรียน โดยกำหนดให้นักเรียนแต่งเครื่องแต่งกายตามรูปแบบที่โรงเรียนกำหนด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจำแนกนักเรียนของโรงเรียนให้แตกต่างจากบุคคลอื่นทั่วไป ทั้งนี้ มีการเรียกเครื่องแต่งกายดังกล่าวว่า “เครื่องแบบนักเรียน” โดยโรงเรียนแรกที่มีการนำเครื่องแต่งกายของนักเรียนมาใช้เป็นแห่งแรกคือ Christ’s Hospital School โดยมีลักษณะเป็นเสื้อโค้ตยาวสีน้ำเงินและถุงเท้ายาวสีเหลือง¹⁵

ยุควิกตอเรีย หรือช่วงการครองราชย์ของสมเด็จพระราชินีวิกตอเรียแห่งอังกฤษ การแต่งกายด้วยเครื่องแต่งกายที่มีรูปแบบเฉพาะเริ่มเข้ามามีอิทธิพลกับชนชั้นกลาง นักเรียนทุกชั้นเรียนต้องมีการกำหนดมาตรฐานของเครื่องแต่งกาย เช่นเดียวกับบิดามารดาของเด็กที่ถูกคาดหวังว่าจะแต่งกายให้เหมาะสมตลอดเวลา แสดงให้เห็นว่า ในยุควิกตอเรียนี้ได้ให้ความสำคัญกับการแต่งกาย โดยเครื่องแต่งกายของชายหญิงและเด็กถูกกำหนดขึ้นตามสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ บุคคลที่อยู่ในกลุ่มชนชั้นขุนนางซึ่งถือว่าเป็นชนชั้นสูงจะแต่งกายที่ทำจากวัสดุชั้นดี เช่น ผ้าไหม ลูกไม้และกำมะหยี่ ขณะที่ชนชั้นกลางจะแต่งกายด้วยวัสดุที่ราคาถูกกว่า เช่น ผ้าขนสัตว์และผ้าฝ้าย เป็นต้น¹⁶

ในยุคปัจจุบัน มีการนำเครื่องแต่งกายในลักษณะเครื่องแบบของบุคคลในอาชีพต่าง ๆ มาใช้อย่างแพร่หลาย โดยองค์กรใดองค์กรหนึ่งจะมีการออกแบบรูปแบบของเครื่องแต่งกายที่แสดงถึงความเป็นสมาชิกขององค์กร และผู้เป็นสมาชิกต้องสวมใส่ขณะเข้าร่วมกิจกรรมขององค์กรนั้น เช่น ทหาร ตำรวจ พยาบาล หน่วยการแพทย์ โรงเรียน และสถานที่ทำงานต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแยกสมาชิกขององค์กรนั้นออกจากประชาชนทั่วไป นอกจากนี้ ยังเป็นการสร้างความแตกต่างระหว่างบุคคลตามประเภทของบริการหรืออำนาจหน้าที่ของผู้สวมใส่ เพื่อให้ทราบว่า ผู้สวมใส่เครื่องแต่งกายนั้นปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับเรื่องใด เช่น เครื่องแต่งกายในชุดลายพรางเป็นเครื่องแต่งกายของข้าราชการทหาร โดยทหารยังมีเครื่องแต่งกายที่แยกย่อยออกไป เพื่อให้ทราบว่าบุคคลนั้นเป็นทหารบก ทหารเรือ หรือทหารอากาศ เช่นเดียวกับข้าราชการตำรวจ มีการกำหนดรูปแบบของ

¹⁴ Ibid.

¹⁵ หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์, ว่าด้วยเรื่องเครื่องแบบนักเรียนอังกฤษ ญี่ปุ่นและอเมริกา, [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2563, แหล่งที่มา : <https://www.thaipost.net/main/detail/86060>.

¹⁶ Janet Rutherford, Ibid.

เครื่องแต่งกายให้มีความแตกต่างกันไปตามหน่วยงานที่สังกัด รวมถึงข้าราชการพลเรือนโดยทั่วไป แพทย์ พยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุขต่าง ๆ¹⁷ การแต่งกายด้วยเครื่องแบบเฉพาะนอกจากมีวัตถุประสงค์เพื่อแยกบุคคลที่สวมใส่ออกจากประชาชนทั่วไปแล้ว การได้สวมใส่เครื่องแต่งกายเฉพาะองค์กรนี้ยังก่อให้เกิดความภาคภูมิใจแก่ผู้ที่สวมใส่ และ ยังส่งผลดีต่อบุคคลอื่น เนื่องจากการปรากฏตัวของบุคคลที่สวมใส่เครื่องแต่งกายนั้นสามารถเปลี่ยนอารมณ์และพฤติกรรมของผู้คนรอบข้างได้ในบางสถานการณ์ เช่น การปรากฏตัวของเจ้าหน้าที่ตำรวจขณะที่มีเหตุอาชญากรรม การปรากฏตัวของเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ขณะที่มีอุบัติเหตุ หรือการปรากฏตัวของพนักงานดับเพลิงยามที่มีเหตุเพลิงไหม้ เป็นต้น

สำหรับประเทศไทยมีปรากฏหลักฐานว่า มีการกำหนดเครื่องแต่งกายของข้าราชการให้มีความแตกต่างจากประชาชนทั่วไปมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยและกรุงศรีอยุธยา แต่ไม่เป็นที่ชัดเจนว่าการแต่งกายของข้าราชการกำหนดให้เป็นลักษณะใด ต่อมาในช่วงกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่ 1-3) พบว่า พวกขุนนางมีเครื่องแต่งกายที่แตกต่างจากประชาชนทั่วไปอย่างชัดเจน โดยมักสวมเสื้อคอกลม ผ่ากลางมีกระดุมมีสาบเสื้อ หรือเป็นเสื้อคอเปิด มีกระดุม จะมีผ้าคาดทับส่วนกางเกงจะเป็นแบบขาสั้นยาวเพียงครึ่งน่อง บางทีก็นุ่งโจมกระเบนทับ¹⁸

ในช่วงต้นของรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) มีการกำหนดให้ข้าราชการขุนนางของกระทรวงต่าง ๆ สวมเสื้อแพรตามสีที่กำหนดในแต่ละกระทรวงและหมวดเหล่าที่สังกัด เช่น ขุนนางกระทรวงมหาดไทยจะสวมใส่เสื้อแพรสีเพลิง ขุนนางกระทรวงกลาโหมสวมใส่เสื้อสีกรมท่า มหาดเล็กจะสวมใส่เสื้อแพรสีเหล็ก เป็นต้น ช่วงปลายรัชกาล พระองค์ทรงมีพระราชปรารภไว้ว่า “ควรปรับปรุงเสื้อหรือชุดราชการได้แล้ว” จึงเป็นที่มาของการปรับเปลี่ยนเครื่องแต่งกายของข้าราชการให้เป็นชุดราชปะแตน ซึ่งมีที่มาจากคำว่า “ราช” รวมกับคำว่า “แพทเทิร์น” กลายเป็นราชปะแตน โดยมีลักษณะเป็นเสื้อสีขาว ลักษณะคอเสื้อเป็นคอตั้ง ทรงเสื้อจะมีลักษณะแบบแขก มีกระดุมด้านหน้า 5 เม็ด ส่วนด้านล่างจะเป็นการนุ่งโจมกระเบนและใส่รองเท้าแบบฝรั่ง ทั้งนี้เนื่องจากช่วงปลายสมัยรัชกาลที่ 5 นั้นเป็นช่วงที่ประเทศไทยมีการเจรจาการค้ากับต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศทางตะวันตกและถูกบีบบังคับให้ประเทศไทยปรับปรุงระบบข้าราชการให้เกิดความ

¹⁷ Impact Marketing & Design, 5 Reasons Why Wearing A Proper Uniform is Important, [Online]. Accessed : 20 November 2020 Available from : <https://impact.ms/5-reasons-why-wearing-a-proper-uniform-is-important/>.

¹⁸ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, การแต่งกายสมัยรัตนโกสินทร์, [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2563, แหล่งที่มา : <http://www.human.cmu.ac.th/home/hc/ebook/006216/006216-03.pdf>.

เป็นสากล ทันทสมัย ส่งผลทำให้วัฒนธรรมการแต่งกายอย่างตะวันตกโดยเฉพาะอังกฤษเข้ามามีอิทธิพลในประเทศไทยโดยเฉพาะเครื่องแต่งกายของข้าราชการ¹⁹

2.1.2 การกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ประเทศไทยได้ทำการติดต่อกับต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในช่วงรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้มีการปฏิรูประบบการศึกษาตามแบบตะวันตก โดยจัดตั้งโรงเรียนสำหรับฝึกหัดวิชาข้าราชการพลเรือนขึ้น ณ ตึกยาวข้างประตูพิมานชัยศรีในพระบรมมหาราชวัง ใน พ.ศ. 2442 และต่อมาทรงมีพระบรมราชานุญาตให้เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนมหาดเล็ก เมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2445 เพื่อผลิตบุคลากรเข้ารับราชการ ซึ่งทำให้ระบบราชการมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว²⁰ จึงเกิดค่านิยมของการรับราชการ โดยมีคำกล่าวที่ว่า “สิบพ่อค้าเลี้ยงไม่เท่าหนึ่งพญาเลี้ยง” เกิดขึ้น โดยพญา หมายถึง เจ้าแผ่นดิน ผู้เป็นใหญ่ ผู้เป็นหัวหน้า ส่วน “พญาเลี้ยง” หมายถึงพระเจ้าแผ่นดินเป็นผู้ชุบเลี้ยงอุปถัมภ์ค้ำจุนข้าราชการเพื่อมุ่งหวังให้เป็นคนดี เพื่อเป็นกำลังของประเทศชาติ นอกจากนี้ยังมีคำกล่าวที่มีความหมายทำนองเดียวกันคือ “สิบพ่อค้าเลี้ยงไม่เท่าหนึ่งพญาเลี้ยง” มีความหมายว่า เป็นพ่อค้ามั่งมีร่ำรวยเงินทองก็ยังไม่มีความเกียรติเท่าพญา (พระยา) โดยคำว่า “พระยา” นี้ มีความหมายถึงข้าราชการ เนื่องจากข้าราชการในสมัยก่อนมิใช่เป็นผู้ยากจนแต่ประการใด แต่เป็นผู้ได้รับพระราชทานทรัพย์สินสิ่งของต่าง ๆ และสามารถหารายได้จากตำแหน่งของตนเอง การเป็นข้าราชการจึงเป็นอาชีพที่มีเกียรติ มีความร่ำรวย มีข้าทาสบริวาร สังคมให้การยอมรับเชื่อถือ มีโอกาสได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ และเหรียญตรา ทำให้อาชีพข้าราชการได้รับความนิยมนยกย่องอย่างกว้างขวางสืบต่อกันมา²¹ และค่านิยมที่ยกย่องอาชีพข้าราชการว่าเป็นอาชีพที่มีเกียรติมีผู้นับหน้าถือตาในสังคมยังคงมีอยู่สืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ อาชีพข้าราชการยังเป็นอาชีพที่ได้รับสวัสดิการต่าง ๆ เช่น สามารถเบิกค่ารักษาพยาบาลของบิดามารดา คู่สมรสและบุตรได้ เบิกค่าเช่าบ้านได้ รวมถึงได้รับสวัสดิการการกู้ยืมเงินต่าง ๆ และเมื่อถึงแม้เกษียณอายุราชการแล้วก็ยังได้รับเงินบำนาญเลี้ยงชีพจนกว่าจะเสียชีวิต เป็นต้น อาชีพรับราชการจึงถือเป็นอาชีพที่มั่นคงกว่าอาชีพอื่น ทำให้มีผู้ประสงค์จะรับราชการเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ การเป็นข้าราชการในบางสังกัดยังเป็นผู้บังคับใช้กฎหมายต่อประชาชนโดยตรง เช่น ข้าราชการตำรวจ เมื่อสวมใส่เครื่องแต่งกายของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ก็ทำให้ประชาชนให้ความเคารพ

¹⁹ เรื่องเดียวกัน.

²⁰ นิติสารประวัติศาสตร์, 26 มีนาคม 2459 : กำเนิดจุฬาลงกรณ์, [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2563, แหล่งที่มา : https://www.silpa-mag.com/this-day-in-history/article_16544.

²¹ พงศกร ทิ้งขวัว, วิวัฒนาการระบบบริหารราชการไทย, [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2563, แหล่งที่มา : <https://sites.google.com/site/54pa02/-kha-niyam-khxng-kharachkar-smay-ratnkosin-thung-kxn-kar-peliynpaelng-kar-pkhrxng-ph-s-2475>.

นบนอบ เกิดความเกรงกลัว มีจรรยาจึงเห็นเป็นโอกาสในการแสวงหาประโยชน์จากการใช้เครื่องแต่งกายของเจ้าหน้าที่ตำรวจดังกล่าว จึงกระทำการสวมใส่เครื่องแต่งกายของข้าราชการตำรวจ โดยไม่มีสิทธิเพื่ออำนวยความสะดวกในการกระทำความผิดอื่น เช่น การตั้งด่านตรวจสภาพของรถจักรยานยนต์ ใบอนุญาตขับรถจักรยานยนต์ การสวมหมวกกันน็อก เมื่อพบผู้กระทำความผิดกฎหมายก็เรียกรับเงินเพื่อแลกกับการไม่ดำเนินคดี เป็นต้น เนื่องจากมีจรรยาเหล่านี้อาศัยเครื่องแต่งกายของข้าราชการตำรวจเพื่ออำนวยความสะดวกในการกระทำความผิด ทำให้ประชาชนไม่สามารถจำแนกได้ว่า บุคคลดังกล่าวเป็นข้าราชการตำรวจจริงหรือไม่ และไม่กล้าร้องเรียนต่อผู้บังคับบัญชาเพราะตนเองก็เป็นผู้กระทำความผิดกฎหมาย อีกทั้งหากพบว่าบุคคลที่กระทำการรีดไถเรียกรับผลประโยชน์เป็นข้าราชการตำรวจจริง ตนเองอาจจะถูกกลั่นแกล้งให้กลายเป็นผู้กระทำความผิดในความผิดฐานอื่นที่ร้ายแรงมากขึ้น หรือในการกระทำความผิดฐานเดิมอาจถูกกลั่นแกล้งให้ได้รับโทษหนักขึ้น เป็นต้น การที่กลุ่มมีจรรยาสวมใส่เครื่องแต่งกายของข้าราชการแล้วไปกระทำความผิด นอกจากจะสร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนโดยทั่วไปแล้ว ยังนำความเสื่อมเสียมาสู่องค์กรตำรวจอีกด้วย จึงเกิดแนวคิดในการให้ความคุ้มครองแก่เครื่องแต่งกายบางประเภท โดยเฉพาะของข้าราชการซึ่งมีหน้าที่ในการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์สาธารณะ หากผู้ใดนำเครื่องแต่งกายไปสวมใส่โดยไม่มีสิทธิก็ถือว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย ต้องได้รับโทษทางอาญาตามที่กฎหมายกำหนด และภายใต้แนวคิดดังกล่าวก็ได้มีการขยายขอบเขตของการให้ความคุ้มครองเครื่องแต่งกายบางประเภทออกไปอย่างกว้างขวาง ซึ่งผู้ศึกษาจะกล่าวถึงเครื่องแต่งกายหรือเครื่องประดับเครื่องแต่งกายบางประเภทที่กฎหมายให้ความคุ้มครองดังกล่าวในบทต่อไป

สำหรับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง ผู้ศึกษาได้แบ่งประเภทของการกระทำความผิดโดยใช้เจตนาของการกระทำความผิดเป็นเกณฑ์ในการแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ดังต่อไปนี้

1) การใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองเพราะมีความชอบส่วนบุคคลในเครื่องแต่งกายของข้าราชการ

สืบเนื่องมาจากบุคคลบางประเภทเป็นผู้ที่มีความชอบส่วนบุคคลต่ออาชีพหนึ่งอาชีพใดเป็นพิเศษ จึงทำการเสาะหาเครื่องแต่งกายของอาชีพนั้นมาสวมใส่ เพื่อความภาคภูมิใจ เช่น กรณีของชายคนหนึ่ง ถูกเจ้าหน้าที่ทหารและเจ้าหน้าที่ตำรวจสนธิกำลังกันเข้าทำการจับกุม ในขณะที่สวมใส่เครื่องแต่งกายของเจ้าหน้าที่ทหารและประดับยศร้อยโท กางเกงฝักลายพราง 1 ตัว เสื้อยืดสีน้ำตาลมีข้อความหลักสูตรการรบแบบจู่โจม 1 ตัว และรองเท้าคอมแบต 1 คู่ เดินเตร็ดเตร่อยู่ในอุทยานสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ จากการสืบสวนหลังการจับกุมทราบว่าชายดังกล่าวมีความชอบในเครื่องแต่งกายของเจ้าหน้าที่ทหารมาตั้งแต่ยังเด็ก จึงซื้อเครื่องแต่งกายของเจ้าหน้าที่ทหารมาสวมใส่ แต่การกระทำ

ดังกล่าวมิได้มีเจตนาที่จะไปกระทำความผิดอื่น นอกเหนือจากการสวมใส่เพราะเป็นความชอบส่วนบุคคลเท่านั้น

การใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองโดยไม่มีสิทธิลักษณะตามที่กล่าวมานี้ ผู้ศึกษาเห็นว่า ไม่สมควรนำการลงโทษทางอาญามาบังคับใช้กับผู้กระทำความผิด เนื่องจากการกระทำของผู้กระทำความผิดมิได้ก่อให้เกิดผลเสียหายต่อสังคมโดยภาพรวม หรือก่อให้เกิดความหวาดกลัวแก่บุคคลทั่วไป ความผิดที่เกิดขึ้นนั้น มิได้เป็นความผิดที่คนทั่วไปเห็นได้อย่างชัดเจนว่าเป็นความผิดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน แต่เป็นความผิดเพราะกฎหมายห้าม เนื่องจากกฎหมายบัญญัติให้การกระทำดังกล่าวเป็นความผิด การนำความผิดทางอาญามาใช้ลงโทษแก่บุคคลดังกล่าว นอกจากจะทำให้ผู้นั้นมีคดีอาญาติดตัวแล้ว ยังทำให้มีคดีความขึ้นโรงขึ้นศาลโดยไม่จำเป็น

2) การใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง เพราะต้องการภาพลักษณ์หรืออำนาจที่มาพร้อมกับเครื่องแต่งกายนั้น

นายศิริโรตม์ คล้ามไพบูลย์ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายโดยต้องการภาพลักษณ์หรืออำนาจที่มาพร้อมกับเครื่องแต่งกายนั้นว่า เครื่องแต่งกายของข้าราชการ เป็นการแสดงสัญลักษณ์ของอำนาจที่สืบทอดมาตั้งแต่ยุคสมัยของรัชกาลที่ 5 ซึ่งเป็นการตอกย้ำถึงอำนาจที่คนกลุ่มหนึ่งอยู่สูงกว่าคนอีกกลุ่มหนึ่ง ทำให้ชาวบ้านในสมัยก่อนเกรงกลัวคนในเครื่องแบบเพราะเครื่องแบบมักมาพร้อมกับอำนาจในการบังคับประชาชน ในปัจจุบันถึงแม้ประชาชนได้รับการศึกษามากขึ้น แต่เครื่องแต่งกายที่มาพร้อมกับอำนาจยังคงปรากฏอยู่ในสังคมไทย สะท้อนให้เห็นได้จากการออกแบบเครื่องแต่งกายของพนักงานรักษาความปลอดภัย มักมีการออกแบบให้ดูคล้ายกับเจ้าหน้าที่ทหารหรือตำรวจ เพราะต้องการให้พนักงานรักษาความปลอดภัยแสดงตัวให้ดูมีอำนาจเพื่อรักษาความปลอดภัยให้แก่สังคม จากตัวอย่างดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงอำนาจในสังคมไทยยังอิงอยู่กับเครื่องแบบของข้าราชการอยู่ค่อนข้างมาก”²²

อำนาจที่มาพร้อมกับเครื่องแต่งกายนี้เอง ทำให้คนส่วนใหญ่ในสังคมยังให้ความเคารพนับถือบุคคลที่สวมใส่ชุดข้าราชการเนื่องจากเห็นว่า เป็นกลุ่มบุคคลที่มีเกียรติ เป็นที่ยอมรับนับถือจากสังคม ทำให้คนกลุ่มหนึ่งอยากสวมใส่เครื่องแต่งกายของข้าราชการโดยไม่มีสิทธิเพราะต้องการความรู้สึกว่าตนเองมีอำนาจ อยากได้รับความเคารพยกย่องจากบุคคลอื่นในสังคม โดยเฉพาะอยากได้รับความรัก ความสนใจจากเพศตรงข้าม ด้วยเห็นว่า บุคคลในเครื่องแบบดังกล่าวเป็นผู้มีหน้ามีตาได้รับความเคารพยกย่องในสังคม มีอาชีพที่มั่นคง ดังจะเห็นจากมีกลุ่มคนที่กระทำความผิดโดยใช้

²² ทิพย์พิมล เกียรติวาทีรัตนะ, เครื่องแบบ อำนาจแห่งอาภรณ์, [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2563, แหล่งที่มา : <https://mgronline.com/local/detail/9630000052009>.

เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองโดยไม่มีสิทธิดังกล่าวหลอกลวงชายหนุ่มหรือหญิงสาวให้แต่งงานด้วย²³ หลายราย บางรายหลอกลวงเอาทรัพย์สินจากเพศตรงข้ามด้วย แต่ด้วยลักษณะของการกระทำ ความผิดดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ถึงแม้ผู้กระทำความผิดมีเจตนาที่จะใช้เครื่องแต่งกายดังกล่าวเพื่อทำการหลอกลวงผู้อื่นให้เกิดความเข้าใจผิด แต่การกระทำความผิดอื่นที่เกิดขึ้นมาในภายหลังนั้น ยังคงจำกัดอยู่เพียงการกระทำความผิดต่อส่วนตัว ซึ่งมีกฎหมายอื่นบัญญัติให้มีโทษทางอาญาอยู่แล้ว

การใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง เพราะต้องการภาพลักษณ์หรืออำนาจที่มาพร้อมกับเครื่องแต่งกายในลักษณะข้างต้นนั้น เห็นได้ว่ามีพฤติกรรมการกระทำความผิดในสองลักษณะคือ นอกจากจะใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองโดยไม่มีสิทธิแล้ว ยังมีการโกหกหลอกลวงผู้อื่นให้หลงเชื่อว่าตนเองเป็นผู้มีสิทธิใช้เครื่องแต่งกายนั้น อย่างไรก็ตาม การกระทำของบุคคลดังกล่าวได้กระทำไปเพราะต้องการความรู้สึกมีอำนาจ ต้องการได้รับความเคารพนับถือยกย่องให้เกียรติจากบุคคลอื่นเท่านั้น มิได้มีเจตนาที่จะใช้เครื่องแต่งกายนั้นก่ออาชญากรรมร้ายแรงจนสร้างความเสียหายแก่บุคคลอื่น นอกจากการกระทำความผิดต่อส่วนตัวที่กระทำต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยเฉพาะเพศตรงข้ามที่มีความสัมพันธ์กันในเชิงคู่สมรสต่อกันเท่านั้น เช่น กรณีผู้ที่แต่งกายเป็นเจ้าอาทิที่ทหารและตำรวจ หรือกรณีหญิงสาวแต่งกายด้วยชุดข้าราชการ หรือชุดของพยาบาล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหลอกลวงชายหนุ่มในเชิงคู่สมรสการกระทำในลักษณะดังกล่าวก็ถือว่าเป็นความผิดต่อส่วนตัว และมีกฎหมายตามลักษณะของการกระทำความผิด เช่น ความผิดฐานฉ้อโกงทรัพย์มารองรับอยู่แล้ว

ดังนั้น ในส่วนของการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง กรณีดังกล่าว ผู้ศึกษาเห็นว่า ไม่ควรนำการลงโทษทางอาญามาใช้กับผู้กระทำความผิด เนื่องจากการกระทำดังกล่าวก็ได้ส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนใดๆ เช่นเดียวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองเพราะเป็นความชอบส่วนบุคคลในเครื่องแต่งกายนั้น

3) การใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง เพื่ออำนวยความสะดวกให้สามารถกระทำความผิดอื่นได้ง่ายขึ้น

ดังที่กล่าวมาแล้วว่า เครื่องแต่งกายของบุคคลในอาชีพใดอาชีพหนึ่ง หรือที่เรียกว่าเครื่องแบบนั้นถูกสร้างขึ้น โดยมีได้ทำหน้าที่ในบริบทของแฟชั่นแต่เพียงอย่างเดียว แต่เป็นเสื้อผ้าที่ถูกกำหนดขึ้นให้มีรูปแบบมาตรฐานเพื่อให้สมาชิกในองค์กรใช้สวมใส่ระหว่างการปฏิบัติงานหรือ

²³ หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ, พยาบาลจริงแฉ! พยาบาลปลอมลวงโลกหลอกวิวาห์ตำรวจ สุดแสนตุนเงิน สืบสอดทหารอีกหลายราย, [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2563, แหล่งที่มา : <https://mgronline.com/local/detail/9630000059474>.

กิจกรรมในองค์กร และรูปแบบของข้าราชการบางประเภท เป็นรูปแบบของผู้บังคับใช้กฎหมาย เช่น รูปแบบของข้าราชการตำรวจและข้าราชการทหาร ส่งผลทำให้ผู้ถูกบังคับใช้กฎหมายหรือประชาชนโดยทั่วไปมักไม่กล้าทำการตรวจสอบว่า ผู้สวมใส่เป็นข้าราชการตำรวจหรือทหารผู้มีอำนาจบังคับใช้กฎหมายจริงหรือไม่ เพราะหากทำการตรวจสอบไปแล้วพบว่าบุคคลผู้นั้นเป็นผู้มีสิทธิและมีอำนาจบังคับใช้กฎหมายจริง ผู้ทำการตรวจสอบก็อาจเกิดความเกรงกลัวว่าจะถูกกลั่นแกล้งบังคับใช้กฎหมาย หรือยึดเยียดให้บุคคลผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือในกรณีที่ผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดอยู่แล้ว ก็กลัวว่าจะถูกบังคับใช้กฎหมายมากขึ้นกว่าเดิม ทำให้กลายเป็นช่องว่างให้กลุ่มมิถิฉาชีพอาศัยความไม่กล้าตรวจสอบ สวมใส่รูปแบบข้าราชการตำรวจหรือทหารเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการกระทำความผิดอื่น เช่น การชู้กรรโชก การรีดเอาทรัพย์สิน ลักทรัพย์ เป็นต้น

การใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองโดยมีเจตนาที่จะเอื้อประโยชน์ให้สามารถกระทำความผิดอื่นได้ง่ายขึ้นดังเช่นที่ผู้ศึกษาได้กล่าวมานี้ เป็นการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนเพราะผู้กระทำความผิดมีเจตนาอาศัยเครื่องแต่งกายดังกล่าวได้ไปซึ่งทรัพย์สินของประชาชน นอกจากนี้พฤติกรรมดังกล่าวยังอาจส่งผลถึงภาพลักษณ์ของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย ว่าได้อาศัยอำนาจหน้าที่ในการกระทำความผิด ก่อให้เกิดภาพลักษณ์ในทางลบให้แก่องค์กรของเจ้าหน้าที่ การใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองในลักษณะนี้เป็นลักษณะของการกระทำความผิดที่สมควรนำโทษอาญามาบังคับใช้

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับความผิดอาญาและการกำหนดโทษอาญาในกฎหมาย

ก่อนที่จะทำการศึกษานโยบายที่จะนำมาตราการอื่นมาใช้แทนโทษอาญา ผู้ศึกษาเห็นว่าสมควรทำการศึกษานโยบายเกี่ยวกับความผิดอาญาและการกำหนดโทษทางอาญาก่อน ทั้งนี้ สืบเนื่องมาจากพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ.2562 กำหนดเกี่ยวกับการจัดทำร่างกฎหมายไว้ว่า หน่วยงานของรัฐพึงกำหนดโทษอาญาในกฎหมายเฉพาะความผิดร้ายแรง²⁴ และให้คำนึงถึงหลักเกณฑ์ ดังนี้²⁵

(1) การกระทำนั้นต้องกระทบต่อความมั่นคงหรือความปลอดภัยของประเทศ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรง หรือมีผลกระทบต่อส่วนรวม

²⁴ พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 มาตรา 5.

²⁵ พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 มาตรา 21 (8).

(2) เป็นกรณีที่ไม่สามารถใช้มาตรการอื่นใดเพื่อบังคับใช้กฎหมายอย่างได้ผลและมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะทำให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมายได้

ดังนั้นในส่วนนี้ ผู้ศึกษาจะทำการศึกษาการแบ่งประเภทของความผิดอาญา และการกำหนดโทษทางอาญาโดยมีรายละเอียดต่อไปนี้

2.2.1 การแบ่งประเภทของความผิดอาญา

ความผิดอาญาอาจแบ่งได้เป็น 6 ประเภทได้แก่ (1) ความผิดอาญาในแง่ของกฎหมาย (2) ความผิดอาญาในแง่ของการกระทำ (3) ความผิดอาญาในแง่ของเจตนา (4) ความผิดอาญาในแง่ของผู้กระทำ (5) ความผิดอาญาในแง่ของโทษ และ (6) ความผิดอาญาในแง่ของการดำเนินคดี โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

2.2.1.1 การแบ่งความผิดอาญาในแง่ของกฎหมาย

ความผิดอาญานั้น หมายถึง การกระทำที่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายอาญาความผิดทางอาญาในแง่ของกฎหมายจึงแบ่งออกได้เป็น 2 ประการ คือ ความผิดในตัวเอง (mala in se) และความผิดตามที่มีกฎหมายห้าม (mala prohibita) ได้แก่²⁶

1) ความผิดในตัวเอง (mala in se) คือ การกระทำที่เป็นความผิดหรือความชั่วร้ายในตัวเอง (wrong in itself/evil in itself) ฝ่าฝืนหลักธรรมชาติ มโนธรรม ศีลธรรม หรือหลักการสาธารณะของสังคมที่เป็นอารยะ (public principles of a civilized society) การกระทำดังกล่าวสังคมเห็นว่าเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนความรู้สึกทางศีลธรรมของคนในสังคม สังคมถือว่าสิ่งนั้นเป็นความชั่วร้าย เป็นความผิดพื้นฐาน (traditional) ที่ไม่ใช่ความผิดที่กฎหมายกำหนด ตัวอย่างของความผิดในตัวเอง เช่น ความผิดฐานฆ่าคนตาย ข่มขืนกระทำชำเรา ปล้นทรัพย์ ลักทรัพย์ ฯลฯ

2) ความผิดเพราะกฎหมายห้าม (mala prohibita) คือ การกระทำที่เป็นความผิดเพราะมีกฎหมายกำหนดให้การกระทำดังกล่าวเป็นความผิด (evil because prohibited) หรือเป็นความผิดตามที่กฎหมายห้าม (wrong due to being prohibited) เช่น ความผิดเกี่ยวกับใช้ข้อมูลภายในอย่างไม่เหมาะสม (improper use of insider information) ออกหุ้นโดยไม่ได้รับอนุญาต หลีกเลี่ยงภาษี หรือการสวมใส่เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองก็ถือว่าเป็นความผิดเพราะกฎหมายห้ามประการหนึ่ง

2.2.1.2 การแบ่งความผิดอาญาในแง่ของเจตนา

การกระทำความผิดอาญาในแง่ของเจตนาแบ่งออกได้เป็น 5 ประการ ดังต่อไปนี้²⁷

²⁶ ญัตติวุฒิวินิจฉัย สุธงษิโยธิน, ทฤษฎีความรับผิดชอบทางอาญา, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2557), หน้า 15.

²⁷ เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1, หน้า 79.

1) ความผิดที่กระทำโดยเจตนา เช่น ความผิดฐานฆ่าคนตาย ตามมาตรา 288 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

2) ความผิดที่กระทำโดยประมาท เช่น ความผิดฐานกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ตามมาตรา 291 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

3) ความผิดที่ไม่ต้องมีเจตนาและไม่ต้องประมาท เช่น ความผิดฐานทำให้เกิดปฏิญญาแก่น้ำในบ่อ สระ หรือที่ขังน้ำอันมีไว้สำหรับประชาชนใช้สอย ซึ่งเป็นความผิดลหุโทษ ตามมาตรา 380 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

4) ความผิดนอกเหนือเจตนา เช่น ความผิดฐานมิได้มีเจตนาฆ่า แต่ทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ตามมาตรา 290 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

5) ความผิดที่ต้องรับผิดในผลสุดท้ายแห่งเจตนา เช่น ความผิดฐานวางเพลิงเผาทรัพย์ของผู้อื่นจนเป็นเหตุให้บุคคลอื่นถึงแก่ความตายตามมาตรา 224 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

การกระทำความผิดฐานใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองนั้น ย่อมมีเจตนาของการกระทำความผิดแตกต่างกันไป เช่น บางรายกระทำความผิดเพราะมีความชอบเครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองนั้นเป็นการส่วนบุคคล บางรายกระทำความผิดเพราะต้องการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ตนเองว่า เป็นบุคคลที่มีหน้าที่การงานมั่นคง บางรายกระทำความผิดเพราะต้องการอำนาจที่มาพร้อมกับเครื่องแต่งกายนั้น โดยเฉพาะบุคคลที่นิยมแต่งกายด้วยเครื่องแต่งกายของข้าราชการตำรวจ และข้าราชการทหาร และบางรายกระทำความผิดเพราะต้องการใช้เครื่องแต่งกายนั้นอำนวยความสะดวกในการกระทำความผิดอื่นง่ายขึ้น ทั้งนี้ การใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองโดยมีเจตนาใช้เป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการกระทำความผิดอื่นนั้น ถือเป็นความผิดในตัวเองคือ มีความชั่วร้ายในตัวเอง ขัดต่อหลักธรรมชาติ มโนธรรมและศีลธรรม และสังคมถือว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่ชั่วร้ายมาก ขณะเดียวกัน การกระทำความผิดในลักษณะที่ใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองเพื่อเป็นการสร้างภาพลักษณ์หรือต้องการอำนาจที่มาพร้อมกับเครื่องแต่งกายนั้น แต่มิได้มีเจตนาไปกระทำความผิดอื่น ดังเช่นกลุ่มแรก การกระทำความผิดดังกล่าวเป็นการหลอกลวงให้ผู้อื่นหลงเชื่อว่าตนเป็นผู้มีสิทธิสวมใส่เครื่องแต่งกายดังกล่าวจริง บุคคลกลุ่มนี้มีความชั่วร้ายในตัวเองน้อยกว่ากลุ่มแรก เช่นเดียวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองโดยไม่มีเจตนาที่จะใช้การแต่งกายนั้นไปกระทำความผิดอื่น เป็นเพียงความชอบในเครื่องแต่งกายดังกล่าวเป็นการส่วนตัวเท่านั้น การกระทำความผิดดังกล่าวเป็นความผิดเพราะมีการบัญญัติกฎหมายห้ามเอาไว้ และเป็นความผิดที่มีความชั่วร้ายในการกระทำนั้นน้อยที่สุด

2.2.2 หลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษทางอาญาไว้ในกฎหมาย

เมื่อมีการกำหนดให้การใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองเป็นความผิด และมีบทลงโทษทางอาญา จึงควรทำการศึกษาว่า การกำหนดความผิดอาญาในลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษทางอาญาไว้ในกฎหมายหรือไม่ ทั้งนี้ พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 ตราขึ้นโดยสืบเนื่องมาจากประเทศไทยมีกฎหมายที่มีโทษทางอาญาบัญญัติไว้เป็นจำนวนมาก และได้ก่อให้เกิดความเดือดร้อนและสร้างภาระให้แก่ประชาชนเกินความจำเป็น เมื่อการตรารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ขึ้นบังคับใช้ มาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ที่จะปฏิรูปกระบวนการตรากฎหมาย เพื่อให้มีการตรากฎหมายอาญาเฉพาะเท่าที่จำเป็นเท่านั้น ด้วยเหตุผลข้างต้น คณะกรรมการพัฒนากฎหมาย โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี จึงออกคำแนะนำเกี่ยวกับการกำหนดโทษอาญาในกฎหมาย ซึ่งหากจะมีการกำหนดโทษอาญาไว้ในกฎหมายสำหรับการกระทำความผิดใดจะต้องยึดหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้²⁸

1) การกระทำที่เป็นความผิดร้ายแรงนั้น เป็นการกระทำที่กระทบต่อความมั่นคงของรัฐหรือความปลอดภัยของประเทศ ความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือกระทบต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรง หรือมีผลกระทบต่อส่วนรวมในวงกว้าง หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาวัตถุประสงค์ของการตรากฎหมาย หากเป็นไปได้เพื่อคุ้มครองสิ่งต่อไปนี้ อาจกำหนดเป็นโทษอาญาได้

(1) เป็นการกระทำที่กระทบต่อความมั่นคงของรัฐหรือความปลอดภัยของประเทศ ได้แก่ การกระทำที่อาจทำให้เกิดความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม หรือการเมืองการปกครอง หรือเป็นการกระทำที่อาจทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยของประเทศหรือประชาชน อาจกำหนดเป็นความผิดอาญาได้ตามความร้ายแรงของการกระทำนั้น ๆ

(2) เป็นการกระทำที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน (Public Order) หรือกระทบต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรง (Good Morals) หรือมีผลกระทบต่อส่วนรวมในวงกว้าง ซึ่งต้องคำนึงถึงสภาพสังคมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป

ทั้งนี้ ความสงบเรียบร้อยของประชาชน (Public Order) คือ กฎเกณฑ์เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย มุ่งคุ้มครองการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมหรือในประเทศชาติ เพื่อให้เกิดความมั่นคง (Security) ความสงบสุข (Tranquility) สันติภาพ (Peace) และสุขภาพ (Public Health) ร่วมกันของคนในสังคม การกระทำใดที่ทำให้เกิดความไม่มั่นคง ความไม่สงบสุข

²⁸ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, คำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง การกำหนดโทษอาญาในกฎหมาย, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136/ตอนที่ 132 ก/หน้า 18/27 พุทธศักราช 2562.

ความวุ่นวายหรือบ่อนทำลายสุขภาพ อันจะมีผลต่อการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม การกระทำนั้นย่อมสมควรกำหนดเป็นความผิดอาญาได้ตามความร้ายแรงแห่งการกระทำและเจตนา

สำหรับศีลธรรมอันดีของประชาชน (Good Morals) คือ กฎเกณฑ์ที่คนในสังคมส่วนใหญ่ถือปฏิบัติตามความเชื่อ ประเพณี หรือศาสนา และถือว่าเป็นเครื่องวินิจฉัยความประพฤติว่าถูกต้องหรือไม่ การกระทำที่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนจะเป็นความผิดอาญาก็ต่อเมื่อการกระทำนั้นเป็นเรื่องร้ายแรงและกระทบต่อการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมอันอาจทำให้เกิดความไม่มั่นคง ความไม่สงบสุข ความวุ่นวายในสังคมได้ ศีลธรรมอันดีของประชาชนนี้อาจมีวิวัฒนาการได้ตามยุคสมัย และตามพื้นที่ การกระทำที่กระทบต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรงจึงกำหนดเป็นความผิดอาญาได้ตามยุคสมัย ขณะที่การกระทำที่มีผลกระทบต่อส่วนรวมคือ การกระทำที่ส่งผลร้ายต่อประชาชนในวงกว้างในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง หรือสิ่งแวดล้อม หรือผลกระทบที่เป็นผลร้ายอื่นที่ไม่เพียงแต่เป็นการกระทบต่อปัจเจกบุคคลเป็นการส่วนตัว

หลักเกณฑ์ข้างต้นหน่วยงานของรัฐต้องตระหนักว่ามีลักษณะเป็นพลวัตจึงต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับยุคสมัย สภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง วัฒนธรรม และประเพณีที่เปลี่ยนแปลงไป รวมตลอดถึงความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและปัจจัยอื่น ๆ

2) เป็นกรณีที่ไม่สามารถใช้มาตรการอื่นใดเพื่อบังคับใช้กฎหมายอย่างได้ผลและมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะทำให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมายได้

การกำหนดให้การกระทำใดเป็นความผิดและโทษอาญาเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอย่างยิ่ง จึงต้องใช้ในกรณีที่ไม่มีมาตรการอื่นเพื่อให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมายได้ หรือการลงโทษอย่างอื่นที่ไม่ใช่โทษอาญาไม่ทำให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัวเพราะได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจคุ้มค่ากว่าโทษที่ได้รับ หากมีมาตรการอื่นที่ทำให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมายได้ เช่น มาตรการจูงใจเพื่อให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมาย หรือการอำนวยความสะดวกให้กระทำการที่รัฐอยากให้กระทำ การกำหนดมาตรการบังคับทางปกครอง การกำหนดสภาพบังคับทางเศรษฐกิจ เช่น การกำหนดโทษปรับเป็นพินัย หรือการกำหนดให้เอกชนฟ้องร้องดำเนินคดีได้เอง เห็นสมควรใช้มาตรการดังกล่าว แต่ถ้ามาตรการดังกล่าวไม่อาจทำให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมายอย่างได้ผลหรือมีประสิทธิภาพเพียงพอ กรณีนี้จึงกำหนดให้การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าวเป็นความผิดและมีโทษอาญา

3) ความผิดที่บัญญัติไว้แล้วในประมวลกฎหมายอาญา ภาคความผิด หากบทบัญญัติความผิดที่มีโทษอาญาในพระราชบัญญัติใดมีองค์ประกอบความผิดเหมือนหรือคล้ายคลึงกับความผิดที่กำหนดในภาคความผิดของประมวลกฎหมายอาญา มิให้กำหนดโทษอาญาในร่างกฎหมายนั้น เว้นแต่จะมีเหตุผลความจำเป็นพิเศษว่าเป็นกฎหมายเฉพาะจำเป็นต้องมีโทษสูงกว่าหรือมีโทษอุกฤษฏ์ เช่น เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งหรือสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง อย่างไรก็ตามในกรณีที่ประสงค์จะกำหนดโทษอาญาที่มี

โทษน้อยกว่าโดยมิให้นำประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับจะต้องระบุในกฎหมายเฉพาะนั้นให้ชัดเจน

4) ในกรณีที่มีพันธกรณีระหว่างประเทศที่มีผลผูกพันประเทศไทย เช่น สนธิสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคี กำหนดพันธกรณีให้ประเทศไทยต้องตรากฎหมายที่มีโทษอาญาตามที่กำหนดไว้ในพันธกรณีนั้น ให้กำหนดโทษอาญาได้ตามความจำเป็นและเหมาะสม และมีเพดานโทษ (threshold) ที่ชัดเจนด้วย ทั้งนี้ ในการตรากฎหมายที่กำหนดโทษอาญาตามพันธกรณีระหว่างประเทศนั้นจะต้องอ้างข้อความในพันธกรณีที่ระบุให้กำหนดโทษอาญาให้ชัดเจนด้วยมิใช่แค่เป็นข้อเสนอแนะตามพันธกรณีว่าอาจกำหนดเป็นโทษอาญาเท่านั้น

5) การกระทำใดที่เป็นกรรมเดียวและมีโทษอาญาอยู่แล้ว จะกำหนดให้การกระทำกรรมเดียวกันนั้นมีโทษอย่างอื่นด้วย เพื่อจูงใจให้ยอมรับโทษอย่างอื่นนั้นเพื่อระงับคดีกระทำมิได้

ความเห็นของคณะกรรมการพัฒนากฎหมายโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ซึ่งได้ออกคำแนะนำเกี่ยวกับการกำหนดโทษอาญาไว้ในกฎหมายข้างต้น ได้กล่าวถึงลักษณะของการกระทำที่สมควรกำหนดให้มีโทษทางอาญานั้น ต้องเป็นการกระทำที่กระทบต่อความมั่นคงของรัฐหรือความปลอดภัยของประเทศ ความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือกระทบต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรง และมีผลกระทบต่อส่วนรวมในวงกว้าง

คำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมายตั้งที่ผู้ศึกษากล่าวมาข้างต้น เมื่อนำมาพิจารณาเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองพบว่า ในการกระทำความผิดบางลักษณะ เช่น การใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองเพราะมีความชอบเป็นการส่วนตัวในเครื่องแต่งกายนั้น หรือต้องการหลอกลวงผู้อื่นให้หลงเชื่อว่าเป็นสมาชิกขององค์กรดังกล่าว เพื่อเป็นการสร้างภาพลักษณ์ให้แก่ตนเอง หรือเพราะต้องการอำนาจที่มาพร้อมกับเครื่องแต่งกายนั้น เช่น การแต่งกายเป็นข้าราชการทหาร ข้าราชการตำรวจ แต่มิได้มีเจตนาถึงขั้นต้องการใช้เครื่องแต่งกายนั้นเพื่ออำนวยความสะดวกกระทำความผิดอื่นที่มีความร้ายแรงและกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนโดยเจตนา เช่น การรีดไถ ช่มชู้ เรียกรับเงินจากผู้กระทำความผิด แต่เป็นเพียงการหลอกลวงเพศตรงข้ามที่มาติดพันให้หลงเชื่อโดยอาจจะมีการกระทำความผิดอื่นร่วมด้วย แต่ก็เป็นความผิดต่อส่วนตัวเท่านั้น มิได้ถึงขั้นเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน ผู้ศึกษาเห็นว่าไม่เข้าหลักเกณฑ์ที่จะสามารถกำหนดให้เป็นความผิดอาญาได้ อีกทั้งยังเห็นว่าสามารถนำมาตรากฎอื่นใดมาบังคับใช้ และมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะยับยั้งการกระทำความผิดได้ ทั้งนี้ คำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมายได้กล่าวถึงมาตรการอื่นที่จะสามารถนำมาใช้บังคับแทนโทษทางอาญาได้ เช่น การกำหนดโทษปรับเป็นพินัย เป็นต้น

2.2.3 การกระทำที่ไม่สมควรกำหนดเป็นโทษทางอาญาไว้ในกฎหมาย

การศึกษาเกี่ยวกับคำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่องการกำหนดโทษอาญาในกฎหมายต่อไปพบว่า ได้มีการยกตัวอย่างการกระทำที่ไม่สมควรกำหนดเป็นโทษทางอาญาประกอบคำแนะนำไว้ด้วย ดังต่อไปนี้²⁹

1) การกระทำความผิดเล็กน้อย เช่น ผิดกฎจราจรเล็กน้อย โดยการจอดรถในที่ห้ามจอดขับรถทับเส้นทึบ (เครื่องหมายจราจรบนผิวทาง) หรือก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญที่กระทำต่อปัจเจกชน อาจกำหนดเป็นโทษปรับเป็นพินัยได้ ซึ่งต่างจากการกระทำความผิดจราจรที่อาจกระทบต่อความปลอดภัยของผู้อื่นซึ่งต้องกำหนดเป็นโทษอาญา เช่น การขับรถโดยไม่มีใบอนุญาต การขับรถฝ่าไฟแดง (สัญญาณไฟจราจร)

2) กระทำการฝ่าฝืนกฎหมายเศรษฐกิจที่ไม่มีผลกระทบรุนแรง อาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองหรือมาตรการบังคับอื่นแทน เช่น สั่งให้หยุดหรือแก้ไขให้ถูกต้อง หรือการใช้มาตรการบังคับทางแพ่งในกรณีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาที่ไม่ได้มีความมุ่งหมายทางการค้า

3) การฝ่าฝืนไม่ต่ออายุใบอนุญาตหรือต่ออายุใบอนุญาตเกินกำหนด ไม่แจ้งเปลี่ยนสถานที่ประกอบการ

4) ความผิดเกี่ยวกับการแต่งเครื่องแต่งกายโดยไม่มีสิทธิ เช่น แต่งกายแสดงวิถยฐานะของสถาบันอุดมศึกษาโดยไม่มีสิทธิ แต่การแต่งเครื่องแบบเจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจตามกฎหมายโดยไม่มีสิทธิควรกำหนดเป็นโทษอาญาเพราะจะทำให้ประชาชนเข้าใจผิดว่าเป็นเจ้าพนักงาน เป็นต้น

การกระทำความผิดที่คณะกรรมการพัฒนากฎหมายยกตัวอย่างมาข้างต้น มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการแต่งกายแสดงวิถยฐานะของสถาบันอุดมศึกษาโดยไม่มีสิทธิไว้ด้วย อย่างไรก็ตามมีข้อพิจารณา คือ ถึงแม้ความเห็นของคณะกรรมการพัฒนากฎหมายจะเห็นว่า การแต่งเครื่องแต่งกายของเจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจตามกฎหมายโดยไม่มีสิทธิ นั้นสมควรกำหนดเป็นโทษอาญา เพราะจะทำให้ประชาชนเข้าใจผิดว่าเป็นเจ้าพนักงาน อย่างไรก็ตาม พฤติกรรมของการแต่งเครื่องแต่งกายของเจ้าพนักงานของผู้กระทำความผิดก็ยังมีเจตนาแตกต่างกันไป บางคนแต่งเครื่องแบบของเจ้าพนักงาน เพราะมีความชอบในเครื่องแต่งกายนั้นเป็นการส่วนตัว โดยมีเจตนาที่จะใช้เครื่องแต่งกายนั้นแสวงหาประโยชน์ในทางที่มีชอบ เช่น กรณีของบุคคลที่แต่งกายด้วยชุดลายพรางคล้ายทหารเพื่อให้ตนเองเป็นจุดสนใจในสวนสาธารณะ เป็นต้น³⁰ ขณะที่บางคนแต่งเครื่องแต่งกายของเจ้าพนักงาน โดยมีเจตนาสร้างภาพลักษณ์หรือต้องการอำนาจที่มาพร้อมกับเครื่องแต่งกายนั้น ถึงแม้การกระทำนั้นอาจมีผลทำให้

²⁹ เรื่องเดียวกัน.

³⁰ สำนักข่าวนิวส์ทีวี, รวบ! หนุ่มอยากเท แต่ง ร้อยโท โข้วสวนสาธารณะ, [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 10

ต้องกระทำความผิดอื่นร่วมด้วย แต่การกระทำความผิดนั้นก็เป็นการกระทำความผิดต่อส่วนตัว โดยเฉพาะกับบุคคลที่มีความสัมพันธ์อันที่คู่สาวต่อกัน และบางคนแต่งเครื่องแต่งกายของเจ้าพนักงาน โดยมีเจตนาอำนวยความสะดวกในการกระทำความผิดอื่น ให้ประชาชนที่พบเห็นเกิดความเข้าใจผิดว่าเป็นเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจบังคับใช้กฎหมาย และแสวงหาประโยชน์จากความเข้าใจผิดนั้น เช่น กรณีแต่งกายคล้ายเจ้าหน้าที่ตำรวจ แล้วมีพฤติกรรมเรียกรับเงินจากประชาชนที่ใช้รถใช้ถนน³¹ เป็นต้น ความแตกต่างในเจตนาของการกระทำความผิดดังกล่าว ผู้ศึกษาเห็นว่าควรมีการกำหนดโทษที่แตกต่างกัน โดยกรณีของบุคคลที่ไม่มีเจตนาที่จะใช้เครื่องแต่งกายนั้นอำนวยความสะดวกในการกระทำความผิดอื่น หรือแสวงหาประโยชน์จากบุคคลทั่วไปจนส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน การกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองนั้นก็สมควรนำโทษทางอาญามาบังคับใช้ ส่วนจะนำมาตราการใดมาบังคับใช้แทนให้เกิดความเหมาะสมนั้น ผู้ศึกษาจะทำการศึกษาต่อไป

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายอาญาเพื่อ

กฎหมายอาญาเพื่อ (Over criminalization) คือ การใช้กฎหมายอาญาที่ไม่เหมาะสมและทำให้เกิดปัญหาในการบริหารงานยุติธรรมอาญา ลักษณะการใช้กฎหมายไม่เหมาะสมมีการยกตัวอย่าง เช่น การใช้กฎหมายอาญาเพื่อบังคับให้เป็นไปตามหลักศีลธรรม เพื่อให้มีบริการทางสังคม และเพื่อแก้ปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งล้วนทำให้กฎหมายอาญาขาดประสิทธิภาพในการใช้บังคับกับพฤติกรรมที่เป็นภัยคุกคามอย่างแท้จริงได้ นักวิชาการต่างประเทศได้พยายามเสนอแนวคิดเพื่อแก้ไขปัญหาอาญาเพื่อ โดยให้นิติบัญญัติเข้าใจหน้าที่ที่แท้จริงของกฎหมายอาญาซึ่งความผิดทางอาญาที่ต้องร้ายแรงเพียงพอที่จะได้รับการดำเนินจากสังคมและสมควรได้รับการลงโทษ³² ในที่นี้ อาจสรุปแนวคิดจากนักคิดต่างประเทศเกี่ยวกับการกระทำที่ไม่ควรเป็นความผิดทางอาญาได้ดังนี้

2.3.1 แนวคิดทางศีลธรรมของสังคม (Legal Moralism)

แนวคิดทางศีลธรรมของสังคม (Legal Moralism) นั้น กฎหมายจำต้องบัญญัติให้การกระทำความผิดทางศีลธรรมอย่างร้ายแรงเป็นความผิดทางอาญาและต้องได้รับโทษ เพื่อเป็นการรักษามาตรฐานทางศีลธรรมอย่างร้ายแรงเป็นความผิดทางอาญาและต้องได้รับการลงโทษ เพื่อเป็นการรักษามาตรฐานทางศีลธรรมของสังคม (public moral standard) ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญ

³¹ หนังสือพิมพ์แนวหน้า, อวสานตำรวจเก้ ! ตำรวจเมืองนนท์ตามรวบทันควัน เจอข้อหาบททรัพย์, [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2563, แหล่งที่มา : <https://www.naewna.com/local/445719>.

³² A. Ashworth, "Conceptions of Overcriminalization," Ohio State Journal of Criminal Law, 5 (2008): 407

ในการทำให้สังคมดำรงอยู่³³ ดังนั้น การจะบัญญัติกฎหมายให้การกระทำใดเป็นความผิดอาญา การกระทำนั้นต้องเป็นสิ่งที่คนส่วนใหญ่ ในสังคมเห็นพ้องต้องกันว่าผิดศีลธรรมอย่างร้ายแรง ซึ่งอาจแตกต่างกันไปตามแต่ละประเทศและสังคม และอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามมาตรฐานทางศีลธรรมของสังคมที่เปลี่ยนไป

แนวคิดดังกล่าวจึงมีข้อพิจารณาว่า การกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกาย ที่กฎหมายให้ความคุ้มครองนั้นผู้คนในสังคมเห็นว่ามีได้เป็นการกระทำที่ผิดศีลธรรมอย่างร้ายแรง อย่างไรก็ตาม หากการกระทำความผิดนั้นเป็นการเตรียมการหรือเป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวก เพื่อจะนำไปสู่การกระทำความผิดอื่น อันได้แก่ การข่มขู่ ริดเอาทรัพย์ การกระทำเช่นนั้นย่อมเป็นการกระทำความผิดศีลธรรมอย่างร้ายแรง

2.3.2 แนวคิดอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarianism)

แนวคิดอรรถประโยชน์นิยมเป็นแนวคิดที่พัฒนามาจากทฤษฎีของ Jeremy Bentham และหลัก Harm Principle ของ John Sturt Mill³⁴ ตามทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยม การจะบัญญัติให้การกระทำใดเป็นความผิด และสมควรได้รับโทษทางอาญา ประโยชน์ต่อสังคมที่ได้รับจะต่องมากกว่าราคาเสียหายที่เสียไป ในประเด็นนี้ Kadish ได้วิเคราะห์ประเภทความผิดทางอาญาที่อาจเป็นผลเสียมากกว่าผลดี (more harm than good)³⁵ โดยให้เหตุผลหลายประการ หนึ่งในนั้นคือความผิดที่กระบวนการทางอาญาไม่สามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยธรรมชาติของความผิดนั้นเอง อาทิ ความผิดในที่รโหฐาน ความผิดที่เกี่ยวข้องกับความยินยอมของบุคคล และความผิดที่การถูกลงโทษไม่สามารถยับยั้งการกระทำได้ เช่น การติดยาเสพติด ถึงแม้ว่าการกระทำข้างต้นอาจกล่าวได้ว่าเป็นภัยต่อสังคม แต่การใช้กระบวนการทางอาญาในการยับยั้งการกระทำเหล่านี้ไม่มีประสิทธิภาพและเป็นการฟุ่มเฟือย นำไปสู่การเบียดบังทรัพยากรที่อยู่อย่างจำกัดไปใช้ในทางที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ ทำให้กระบวนการทางอาญาสูญเสียโอกาสที่จะใช้ทรัพยากรดังกล่าวในการป้องกันการกระทำความผิดที่เป็นภัยต่อสังคมมากกว่า อีกทั้งกระบวนการทางอาญาที่ไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายและทำลายภาพลักษณ์ของการบังคับใช้กฎหมายโดยรวม³⁶

กล่าวโดยสรุป เมื่อพิจารณาตามทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยม หากการบังคับใช้กฎหมายอาญาก่อให้เกิดผลกระทบในทางลบต่อสังคมมากกว่าประโยชน์ที่ได้รับ ถึงแม้ว่าการกระทำนั้นจะเป็น

³³ P. Devlin, *The Enforcement of Morals*, (Oxford : Oxford University Press, 1965), p. 125.

³⁴ J.S. Mill, *On Liberty*, (London : Longman, 1869). P. 245.

³⁵ Sanford H. Kadish, *The Crisis of Overcriminalization*, [Online], Accessed: 20 November 2020. Available from: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/000271626737400115>.

³⁶ Ibid.

ความผิดทางศีลธรรม ก็อาจไม่มีน้ำหนักเพียงพอที่จะใช้ตัดสินว่าการกระทำนั้นสมควรกำหนดให้เป็นความผิดทางอาญา

2.3.3 แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์

หลักกฎหมายอาญาตามมุมมองทางเศรษฐศาสตร์ของ Ricahrd A. Posner เชื่อว่าการกระทำความผิดทางอาญาเป็นการหลีกเลี่ยงการทำงานของตลาด กฎหมายอาญาจึงช่วยสนับสนุนความมีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจด้วยการยับยั้งไม่ให้เกิดการหลีกเลี่ยงการทำงานของตลาด หลักคิดนี้ช่วยอธิบายความจำเป็นในการกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินเป็นการหลีกเลี่ยงการทำงานของตลาดโดยตรง³⁷ ทั้งนี้ Posner เห็นว่า การกระทำความผิดทางอาญาเป็นการกระทำที่ผ่านการคำนวณมาแล้ว หากราคาของผู้กระทำความผิดต้องจ่าย (การถูกลงโทษ) สูงกว่าประโยชน์ที่ได้จากการกระทำความผิด (ไม่ว่าทางกายภาพหรือทางจิตใจ) บุคคลย่อมไม่กระทำความผิด ซึ่งการลงโทษทางอาญามีความจำเป็น เนื่องจากกฎหมายละเมิดอาจไม่เพียงพอและผู้หลีกเลี่ยงการทำงานของตลาดจำนวนมาก ไม่มีความสามารถทางการเงินมากพอจะชดใช้ความเสียหายทางละเมิดได้ ความรุนแรงของโทษทางอาญาตามทฤษฎีของ Posner จะต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายอย่างด้วยกัน เช่น ค่าใช้จ่ายในการบังคับใช้กฎหมายและการฟ้องร้องคดี หรือความน่าจะเป็นที่จะถูกพิพากษาให้ลงโทษ อย่างไรก็ตาม ความเชื่อที่ว่ากำหนดโทษสูงสุดสำหรับทุกความผิดอาจเป็นหนทางหนึ่งในการยับยั้งการหลีกเลี่ยงการทำงานของตลาดได้โดยไม่ต้องมีการคำนวณใด ๆ ซึ่งอาจส่งผลให้บุคคลหยุดการกระทำไว้เพียงแต่ความผิดเล็กน้อย การกำหนดบทลงโทษจึงควรมีความรุนแรงเท่าที่จำเป็นสำหรับการยับยั้งการกระทำผิด (marginal deterrence)³⁸

2.4 แนวคิดในการกำหนดโทษสำหรับการฝ่าฝืนกฎหมายที่ไม่ร้ายแรง

แผนการปฏิรูปประเทศ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77 ประกอบกับมาตรา 258 กำหนดให้การตรากฎหมายพึงกำหนดโทษทางอาญาเฉพาะความผิดที่ร้ายแรง ซึ่งแนวความคิดนี้นานาประเทศได้มีการดำเนินการมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน เนื่องจากประสบปัญหาการณที่มีการตรากฎหมายเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากส่งผลให้หลักเกณฑ์ที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิด (mala prohibita) เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันของประชาชน

³⁷ ปวรวิศร เลิศธรรมเทวี, “นิติปรัชญาว่าด้วยการวิเคราะห์กฎหมายในเชิงเศรษฐศาสตร์ บทวิเคราะห์เบื้องต้น,” วารสารกฎหมาย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 39, 1 (มีนาคม 2564) : 147.

³⁸ R. A. Posner, “An Economic Theory of the Criminal Law,” Columbia Law Review 6, (1985); 85.

และส่งผลให้การฝ่าฝืนกฎหมายหรือกระทำความผิดของประชาชนมีโอกาสเกิดขึ้นได้ง่าย อันเป็นที่มาของปัญหาที่เรียกว่าโทษอาญาเพื่อ (overcriminalization) ในหลายๆ ประเทศจึงได้มีการปรับเปลี่ยนบทลงโทษเป็นมาตรการอื่นที่ไม่ใช่โทษทางอาญามาใช้สำหรับการกระทำความผิดหรือฝ่าฝืนกฎหมายที่ไม่ร้ายแรง

สำหรับประเทศไทย ได้มีการนำมาตรการอื่นมาใช้แทนโทษทางอาญาเพื่อแก้ไขปัญหาโทษอาญาเพื่อ เช่น การใช้มาตรการลงโทษทางแพ่ง และโทษปรับทางปกครอง ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้มอบหมายให้ นายศุภวัฒน์ สิงห์สูงษ์ ดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับการใช้โทษทางปกครองเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการตรากฎหมายโดยเฉพาะกรณีที่จะนำมาใช้แทนโทษทางอาญา³⁹ ทั้งนี้ได้ทำการศึกษากฎหมายจากต่างประเทศมาเป็นแนวทาง ดังต่อไปนี้

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีการแก้ไขปัญหาโทษอาญาเพื่อโดยแยก “การฝ่าฝืนกฎระเบียบในทางเศรษฐกิจ” ออกจาก “อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ” ตามแนวคิดที่ว่าอาชญากรรมทางเศรษฐกิจเป็นการกระทำที่เป็นภัยอันตรายร้ายแรงต่อประโยชน์อันสำคัญยิ่งของสังคม โดยบั่นทอนความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของประเทศ จึงสมควรกำหนดให้เป็นความผิดทางอาญา (Straftat) ขณะที่การกระทำที่เป็นเพียง “การฝ่าฝืนกฎระเบียบในทางเศรษฐกิจ” ไม่สมควรกำหนดให้อยู่ในแดนของกฎหมายอาญา แต่ควรกำหนดให้เป็น “ความผิดต่อกฎระเบียบ” (Ordnungswidrigkeit) ซึ่งผู้กระทำความผิดต้องชำระ “ค่าปรับ” (Geldbuße) ซึ่งไม่ใช่โทษปรับทางอาญา (Geldstrafe) และเป็นมาตรการที่ไม่มีลักษณะเป็นการประณามผู้กระทำความผิด ต่อมาในปี ค.ศ. 1952 ได้มีการตรารัฐบัญญัติเพื่อใช้ในการพิจารณาและกำหนดโทษสำหรับความผิดที่ไม่ร้ายแรง คือ Gesetz über Ordnungswidrigkeiten / Act on Regulatory Offences ค.ศ.1952 (พ.ศ. 2495) หรือ “กฎหมายว่าด้วยความผิดทางปกครอง”⁴⁰ ซึ่งเป็นกฎหมายกลางที่กำหนดหลักเกณฑ์ทางสารบัญญัติและวิธีสบัญญัติในการพิจารณาและลงโทษการกระทำอันเป็นความผิดต่อกฎระเบียบที่กำหนดไว้ในกฎหมายเฉพาะต่าง ๆ⁴¹

ต่อมาในปี ค.ศ. 1968 ได้มีการประกาศใช้ “กฎหมายว่าด้วยความผิดต่อกฎระเบียบ ค.ศ. 1968 (พ.ศ. 2511)” โดยปรับปรุงเนื้อหาทั้งในส่วนสารบัญญัติและวิธีสบัญญัติเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบังคับใช้ รวมทั้งได้มีการยกเลิก “ความผิดผสม” (ความผิดที่อาจเป็นได้ทั้งความผิดอาญาหรือ

³⁹ ศุภวัฒน์ สิงห์สูงษ์, “เกณฑ์พิจารณาในการเลือกกำหนดโทษทางปกครองแทนโทษอาญา,” เอกสารประกอบการบรรยายตามโครงการสัมมนาเรื่อง หลักเกณฑ์การกำหนดโทษทางปกครองในการตรากฎหมาย [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 11 เมษายน 2564. แหล่งที่มา : <http://web.krisdika.go.th/data/outsitedata/article77/file77/c06.pdf>. หน้า 3.

⁴⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 4.

⁴¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 3-4.

ความผิดต่อกฎระเบียบ ขึ้นอยู่กับผลกระทบของการกระทำผิด ในแต่ละกรณีซึ่งเป็นดุลพินิจของผู้ใช้กฎหมาย) โดยการกำหนดให้ชัดเจนตั้งแต่แรกว่าความผิดในแต่ละเรื่องเป็นความผิดอาญา หรือความผิดต่อกฎระเบียบ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักความชัดเจนแน่นอนของกฎหมาย กฎหมายว่าด้วยความผิดต่อกฎระเบียบได้ทำการยกร่างโดยใช้ประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นต้นแบบ แต่ได้มีการปรับให้สอดคล้องกับลักษณะของความผิดต่อกฎระเบียบ (ความผิดที่ไม่ร้ายแรง) โดยมีหลักคิด ดังนี้⁴²

1) บุคคลกระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรง สิ่งที่คุณนั้นสมควรได้รับจึงต้องเป็นมาตรการที่ไม่รุนแรง เพื่อให้ได้สัดส่วนกับสิ่งที่คุณนั้นได้กระทำและสอดคล้องกับหลักความได้สัดส่วน ดังนั้น มาตรการบังคับที่จะใช้กับการฝ่าฝืนกฎหมายที่ไม่ร้ายแรงตามกฎหมายว่าด้วยความผิดต่อกฎระเบียบจึงมีเพียงมาตรการเดียวคือ การปรับ ไม่มีการจำคุกหรือกักขัง ตลอดจนอำนาจของเจ้าหน้าที่ในการสอบสวนการกระทำความผิดก็จำเป็นที่จะต้องสอดคล้องกับความร้ายแรงของความผิดด้วย

2) เมื่อมาตรการบังคับที่จะใช้กับผู้กระทำความผิดเป็นมาตรการที่ไม่รุนแรง (ปรับสถานเดียว) ในขณะที่จำนวนการกระทำความผิดมีปริมาณมาก จึงมีความจำเป็นต้องลดขั้นตอนและความยุ่งยากในกระบวนการพิจารณาความผิดต่อกฎระเบียบ โดยเฉพาะการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจสอบสวน สั่งปรับ และยึดอายัดทรัพย์สินเพื่อนำมาชำระค่าปรับได้โดยไม่ต้องฟ้องศาล

3) เมื่อกฎหมายให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการสอบสวน สั่งปรับ และบังคับตามคำสั่งได้ด้วยตัวเอง ทำให้คดีความผิดต่อกฎระเบียบจำนวนมากจบได้ในชั้นเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่จึงมีความสำคัญมากในกระบวนการพิจารณาความผิดต่อกฎระเบียบ และอาจกล่าวได้ว่าเป็นกลุ่มหลักที่ใช้กฎหมายฉบับนี้

จุดเด่นของกฎหมายว่าด้วยความผิดต่อกฎระเบียบคือ กระบวนการพิจารณาความผิดต่อกฎระเบียบ ซึ่งได้กำหนดกระบวนการให้เหมาะสมกับความผิดที่ไม่ร้ายแรง โดยการลดรูปกระบวนการในการพิจารณาความผิดทางอาญาลง ดังนี้⁴³

- 1) หน่วยงานทางปกครองดำเนินการสอบสวนและออกคำสั่งปรับ
- 2) หากผู้ต้องหาไม่ได้แย้งคำสั่งปรับภายใน 2 สัปดาห์ เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจบังคับให้เป็นไปตามคำสั่ง โดยนำวิธีการบังคับทางปกครองมาใช้โดยอนุโลม
- 3) หากผู้ต้องหาโต้แย้งคำสั่ง เจ้าหน้าที่จะพิจารณาทบทวนคำสั่งอีกครั้งหนึ่ง

⁴² อารงลักษณ์ ลาพินี, แนวคิดในการกำหนดโทษสำหรับการฝ่าฝืนกฎหมายที่ไม่ร้ายแรง, [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 14 เมษายน 2564. แหล่งที่มา : <http://web.krisdika.go.th/pdfPage.jsp?type=act &actCode=13778>.

⁴³ สมบัติ ชัยวณิชย์, “ปัญหาในการลงโทษให้เหมาะสมกับบุคคล,” วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยา เชียงพุทธ 5, 9 (กันยายน 2563) : 281.

4) ถ้าเจ้าหน้าที่เห็นด้วยกับคำโต้แย้งก็จะเพิกถอนคำสั่ง แต่ถ้าไม่เห็นด้วยก็จะส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาฟ้องเป็นคดีต่อศาล

5) ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่ามีการกระทำความผิดจริง ก็จะยื่นฟ้องต่อศาลยุติธรรมคือ ศาลแขวง และมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาของศาลให้กระชับ รวดเร็ว โดยลดกระบวนการและวิธีพิจารณาของศาลให้เหมาะสมกับการกระทำผิดที่ไม่ร้ายแรง

6) ผู้ต้องหาสามารถอุทธรณ์คำพิพากษาศาลได้เพียงครั้งเดียว คดีจึงสิ้นสุดที่ศาลอุทธรณ์ ระยะเวลาเริ่มแรกหลังจากที่ได้มีการตรากฎหมายว่าด้วยความผิดต่อกฎระเบียบได้มีการตรากฎหมายเปลี่ยนความผิดอาญามาเป็นความผิดต่อกฎระเบียบ ได้แก่ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการจราจรทางบก กฎหมายการแข่งขันทางการค้า กฎหมายผังเมือง และกฎหมายสิ่งแวดล้อม ต่อมาในปี ค.ศ. 1975 จึงได้มีการลดหรือเปลี่ยนโทษทางอาญาครั้งใหญ่ด้วยการลดและเลิกความผิดอาญาโทษและกำหนดให้การกระทำส่วนหนึ่งไม่เป็นความผิดอีกต่อไป เช่น การขอลาและเร่ร่อนในที่สาธารณะ ส่วนหนึ่งเปลี่ยนเป็นความผิดอาญาปกติ และอีกส่วนหนึ่งได้เปลี่ยนเป็นความผิดต่อกฎระเบียบ⁴⁴

สาธารณรัฐโปรตุเกสรับแนวคิดในการลดและเลิกโทษอาญาจากสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี⁴⁵ โดยนักวิชาการได้เสนอเกณฑ์ว่าด้วยเนื้อหาของการกระทำความผิดเพื่อใช้ในการแบ่งแยกความผิดที่สมควรกำหนดให้เป็นความผิดอาญาและความผิดที่ไม่ร้ายแรงที่ไม่ควรเป็นความผิดอาญา โดยเสนอให้แยกการกระทำที่ไม่มีข้อตำหนิในเชิงจริยธรรมออกจากความผิดอาญาไปเป็นความผิดทางปกครอง และในปี ค.ศ. 1979 ก็ได้มีการตรารัฐกำหนด ฉบับที่ 232/79 ลงวันที่ 24 กรกฎาคม ค.ศ. 1979 เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการลงโทษทางปกครองไว้โดยเฉพาะ ซึ่งในคำปรารภของรัฐกำหนดดังกล่าวได้อธิบายเหตุผลความจำเป็นในการตรากฎหมายไว้ว่า “เพื่อเป็นการสร้างระบบกฎหมายว่าด้วยการลงโทษที่แตกต่างไปจากโทษอาญา โดยควรยกเลิกโทษอาญาที่มีมากเกินไปจนจำเป็นสำหรับการฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ที่มีขึ้นอันเป็นความผิดที่ไม่มีข้อตำหนิในเชิงจริยธรรม เพื่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานของฝ่ายปกครอง ซึ่งการลดและเลิกโทษอาญาจะช่วยให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสามารถใช้เวลาในการป้องกันและปราบปรามการก่ออาชญากรรมได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอาชญากรรมที่ร้ายแรง”⁴⁶

⁴⁴ สุชากร วณิชย์สิริกุล, “ความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา : ศึกษาความผิดที่ผู้กระทำความผิดต้องมิเจตนา,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต , 2555), หน้า 13.

⁴⁵ อารังลักษณ์ ลาพินี, แนวคิดในการกำหนดโทษสำหรับการฝ่าฝืนกฎหมายที่ไม่ร้ายแรง, หน้า 2.

⁴⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 4.

สำหรับสาธารณรัฐอิตาลี ได้นำโทษปรับทางปกครองมาใช้แก้ปัญหาโทษอาญาเพื่อ เช่นเดียวกับสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและสาธารณรัฐโปรตุเกส โดยเริ่มใช้โทษปรับทางปกครอง มาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1960 ซึ่งในระยะเริ่มแรกใช้กับการฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยจรรยาบรรณและข้อบัญญัติ ท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ทางและการขนส่ง ต่อมาในปี ค.ศ. 1975 จึงมีการเปลี่ยนความผิดโทษ ที่มีโทษปรับสถานเดียวตามกฎหมายต่าง ๆ มาเป็นโทษปรับทางปกครอง ยกเว้นความผิดที่มี ผลกระทบต่อสวัสดิภาพหรือสุขภาพ เช่น แรงงาน อาหาร สิ่งแวดล้อมหรือสุขอนามัยของประชาชน และในขณะเดียวกันในการตรากฎหมายขึ้นใหม่ เช่น กฎหมายเกี่ยวกับการผังเมืองและการก่อสร้าง การล่าสัตว์ การค้า ก็ได้มีการนำโทษปรับทางปกครองมาใช้มากขึ้น จนปี ค.ศ. 1981 สาธารณรัฐอิตาลี ได้ตราบัญญัติ ฉบับที่ 689 ลงวันที่ 24 พฤศจิกายน ค.ศ. 1981 ว่าด้วยการปรับปรุงระบบกฎหมายอาญา เพื่อใช้เป็นกฎหมายกลางเกี่ยวกับการลงโทษทางปกครองสำหรับการกระทำความผิดที่มีโทษปรับทาง ปกครองตามกฎหมายต่าง ๆ แต่ไม่ใช่บังคับกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับภาษีอากร เนื่องจากมี กฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ไว้เป็นพิเศษโดยเฉพาะ นอกจากนั้น ในกฎหมายฉบับนี้ยังได้เปลี่ยน ความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวที่เป็นความผิดโทษ (contravvenzioni) ซึ่งมีโทษเรียกว่า “ammenda” และโทษปรับในระดับกลาง (delitti) ซึ่งมีโทษเรียกว่า “mutta” รวมทั้งความผิด อาญาที่มีโทษจำคุกบางเรื่อง เช่น การทารุณกรรมสัตว์ การจำหน่ายสุราโดยไม่ได้รับใบอนุญาต เป็นโทษปรับทางปกครองไปพร้อมกัน และรัฐบาลสาธารณรัฐอิตาลียังคงเดินหน้านำลดและเลิกโทษ อาญาอย่างต่อเนื่อง โดยในปี ค.ศ. 1999 ได้มีการตรารัฐกำหนด ฉบับที่ 507 ลงวันที่ 30 ธันวาคม ค.ศ. 1999 เปลี่ยนความผิดอาญาที่ไม่ร้ายแรงตามกฎหมายต่าง ๆ มาเป็นความผิดทางปกครอง เช่น ความผิดตามกฎหมายอาหาร กฎหมายเกี่ยวกับภาษี กฎหมายเกี่ยวกับการธนาคาร เป็นต้น⁴⁷

ส่วนสาธารณรัฐฝรั่งเศส โทษทางปกครองเป็นมาตรการที่กำหนดขึ้นในกฎหมายที่ตรา ขึ้นมาใหม่เพื่อนำมาใช้แทนโทษอาญาสำหรับการฝ่าฝืนกฎหมายที่ไม่ร้ายแรงเหมือนกับประเทศ ในยุโรปส่วนใหญ่ที่มีนโยบายลดและเลิกโทษอาญา แต่การนำโทษทางปกครองมาใช้ ในสาธารณรัฐ ฝรั่งเศสสมิบัติที่เชื่อมโยงกับการเปลี่ยนแปลงบทบาทของรัฐในยุคต่าง ๆ ซึ่งแต่เดิมขุนนางมีสิทธิในการ ลงโทษประชาชนและในระหว่างปี ค.ศ. 1918-1939 รัฐได้ขยายบทบาทในทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมทั้งได้ให้เอกชนเข้ามามีบทบาทในการให้บริการสาธารณะ รัฐในขณะนั้นจึงมีความ จำเป็นในการนำโทษทางปกครองมาใช้ในการควบคุมและกำกับดูแล และหลังจากสงครามโลก ครั้งที่ 2 ได้มีการนำโทษทางปกครองมาใช้มากขึ้นอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะด้านการขนส่งและการจราจร และในปี ค.ศ. 1970 มีการเปลี่ยนระบบรัฐสวัสดิการเป็นรัฐแบบควบคุมกำกับดูแล มีการจัดตั้ง

⁴⁷ ศุภวัฒน์ สิงห์สุวรรณ, เอกสารประกอบการบรรยายตามโครงการสัมมนาเรื่อง หลักเกณฑ์การกำหนดโทษ ทางปกครองในการตรากฎหมาย, หน้า 20.

“องค์กรอิสระทางปกครอง” ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐในรูปแบบใหม่ที่มีอำนาจในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลและป้องกันการแทรกจากฝ่ายการเมืองในด้านข้อมูลข่าวสาร การประกอบกิจการวิद्यุโทรทัศน หรือการแข่งขันทางการค้า โดยองค์กรนี้มีอำนาจอย่างกว้างขวาง⁴⁸

อย่างไรก็ตาม ในสาธารณรัฐฝรั่งเศสไม่มีกฎหมายกลางในการพิจารณาและลงโทษการกระทำ ความผิดทางปกครองเหมือนสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐโปรตุเกส หรือสาธารณรัฐอิตาลี ดังที่กล่าวมาแล้ว หลักเกณฑ์ในการลงโทษปรับทางปกครองจึงเป็นไปตามแนวคำพิพากษาของศาล ไม่ว่าจะเป็นศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครองโดยถือว่าการสั่งลงโทษปรับทางปกครองเป็นคำสั่งทางปกครอง ซึ่งต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในการให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ที่อยู่ภายใต้คำสั่งในลักษณะเดียวกับการออกคำสั่งทางปกครอง และอยู่ในอำนาจของศาลปกครองในกรณีมีการโต้แย้งคำสั่ง เว้นแต่มีการกำหนดไว้ในกฎหมายใดเป็นการเฉพาะให้อยู่ในอำนาจของศาลอื่น โดยในส่วนของหลักเกณฑ์ในด้านรูปแบบและกระบวนการของการออกคำสั่งลงโทษปรับทางปกครอง ฝ่ายปกครองจะต้องมีการรับฟังคู่กรณีก่อนออกคำสั่งลงโทษปรับทางปกครอง หลักการพิจารณาโดยเปิดเผย การระบุนเหตุผลการสั่งลงโทษปรับทางปกครอง หลักความเป็นกลางของเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่ง ในส่วนของหลักเกณฑ์ในด้านเนื้อหาจะนำหลักเกณฑ์ทั่วไปเกี่ยวกับการลงโทษทางอาญามาปรับใช้ ดังนั้น คำสั่งลงโทษปรับทางปกครองจะต้องไม่ขัดแย้งกับหลักที่ว่า การกระทำใดจะเป็นความผิดจะต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้หลักความได้สัดส่วนของการกำหนดโทษ หลักความไม่มีผลย้อนหลังของกฎหมาย หลักความมีผลย้อนหลังของกฎหมายที่กำหนดโทษเบากว่า และหลักการห้ามดำเนินคดีซ้ำ และกรณีที่มีการโต้แย้งคำสั่งลงโทษปรับทางปกครอง โดยหลักแล้วศาลปกครองจะมีอำนาจจำกัด คือมีอำนาจในการสั่งเพิกถอนคำสั่งเท่านั้น ไม่มีอำนาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งได้ เนื่องจากหลักการเดิมที่ตั้ง ศาลปกครองมาเพื่อควบคุมและตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครอง คือมีอำนาจในการตรวจสอบการปรับข้อเท็จจริงกับข้อกฎหมาย โดยไม่มีอำนาจในการตรวจสอบความเหมาะสมของโทษที่ฝ่ายปกครองกำหนดหรือเลือกใช้ และแม้ต่อมาศาลมีแนวโน้มจะยอมรับการตรวจสอบความเหมาะสมของโทษที่ฝ่ายปกครองกำหนดว่าเหมาะสมกับความรุนแรงของการกระทำความผิดหรือไม่ แต่ต้องเป็นกรณีที่เป็นคำฟ้องที่ศาลมีอำนาจเต็มและเป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดให้อำนาจไว้โดยเฉพาะ⁴⁹

ประเทศไทย เป็นประเทศที่ประสบปัญหาภาวะกฎหมายอาญามากเกินจำเป็นหรือกฎหมายอาญาเพื่อ (overcriminalization) ในอดีตที่ผ่านมาได้มีความพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยมีการ

⁴⁸ พัทธมา จิตรมัทธมาและคณะ, หลักเกณฑ์ในการลงโทษปรับทางปกครองตามกฎหมายเยอรมันและกฎหมายฝรั่งเศสและการกำหนดโทษปรับทางปกครองในกฎหมายไทย, [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 11 เมษายน 2564. แหล่งที่มา : <http://web.krisdika.go.th/pdfPage.jsp?type=act&actCode=13704>

⁴⁹ เรื่องเดียวกัน.

กำหนดให้โทษทางอาญาสามารถเปรียบเทียบและคดีเล็กน้อยเมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่กำหนด ซึ่งในการตรากฎหมายในระยะแรก ๆ จะกำหนดให้โทษทางอาญาที่สามารถเปรียบเทียบได้เฉพาะโทษปรับสถานเดียว แต่ต่อมาได้มีการกำหนดให้โทษอาญาที่มีโทษจำคุกหรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับสามารถเปรียบเทียบได้ ทั้งนี้ เพื่อลดการนำคดีขึ้นสู่ศาล ดังจะเห็นได้ว่ามีกฎหมายบางฉบับ เช่น พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ที่กำหนดให้ความผิดทางอาญาที่มีโทษจำคุกไม่เกินสองปี ซึ่งโดยหลักแล้วถือได้ว่าเป็นความผิดที่ร้ายแรง สามารถเปรียบเทียบได้ หรือพระราชบัญญัติการค้าน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2543 กำหนดให้ความผิดทางอาญาที่มีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ หรือโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับเป็นรายวัน วันละไม่ต่ำกว่าห้าแสนบาท แต่ไม่เกินวันละหนึ่งล้านบาท จนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง สามารถเปรียบเทียบได้ ซึ่งความผิดเหล่านี้แม้จะมีโทษจำคุกไม่สูงมากแต่จำนวนค่าปรับค่อนข้างสูง อันแสดงให้เห็นว่าในการตรากฎหมายได้เริ่มยอมรับให้การฝ่าฝืนกฎหมายในทางเศรษฐกิจสามารถเปรียบเทียบได้⁵⁰

อย่างไรก็ตาม ในการกำหนดให้การฝ่าฝืนกฎหมายที่มีโทษจำคุกสามารถเปรียบเทียบได้ ที่ผ่านมายังมีข้อถกเถียงในเชิงวิชาการว่าจะกำหนดให้ฝ่ายปกครองมีอำนาจเปรียบเทียบโทษอาญาที่มีโทษจำคุกได้อย่างไร โดยได้มีการอธิบายกันว่ากรณีที่ให้ฝ่ายปกครองมีอำนาจเปรียบเทียบได้ เป็นการเปรียบเทียบเฉพาะโทษปรับเนื่องจากเห็นว่าผู้กระทำความผิดไม่สมควรต้องรับโทษจำคุก แต่หากเห็นว่าการจงใจฝ่าฝืนกฎหมายอย่างร้ายแรงจนถึงขั้นต้องจำคุก จะต้องฟ้องคดีต่อศาล โดยไม่มีการเปรียบเทียบปรับ ซึ่งในปัจจุบันปรากฏว่ามีกฎหมายจำนวนไม่น้อยกว่า 221 ฉบับที่กำหนดให้พนักงานสอบสวนเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นหัวหน้าหน่วยงาน พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือคณะกรรมการตามที่กฎหมายกำหนดสามารถเปรียบเทียบคดีอาญาได้ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ยังคงยึดหลักให้การพิจารณาพิพากษาคดีซึ่งรวมถึงการกำหนดโทษเป็นอำนาจของศาล ดังนั้น ในการตรากฎหมายที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐเปรียบเทียบอันมีผลให้คดีเล็กน้อยได้ จึงกำหนดให้กระทำต่อเมื่อผู้ต้องหายินยอมชำระค่าปรับ ซึ่งในทางปฏิบัติของหน่วยงานก็มีความแตกต่างกัน บางหน่วยงานเห็นว่าควรเปรียบเทียบปรับได้ผู้ต้องหาต้องให้ความยินยอมให้เปรียบเทียบก่อนจึงจะเข้าสู่กระบวนการในการเปรียบเทียบ บางหน่วยงานเห็นว่าสามารถเข้าสู่กระบวนการเปรียบเทียบได้โดยไม่ต้องถามความยินยอมของผู้ต้องหา โดยจะมีการกำหนดค่าปรับและแจ้งให้

⁵⁰ สุภัชลี เทพหัสติน ณ อยุธยา, กฎหมายอาญาเพื่อ, หน้า 11.

ผู้ต้องหาชำระ หากผู้ต้องหายินยอมชำระค่าปรับคดีอาญาก็เลิกกัน แต่หากไม่ยินยอมชำระก็จะมีการดำเนินคดีอาญาต่อไป⁵¹

อนึ่ง หลังจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บัญญัติให้การกำหนดโทษอาญาพึงใช้กับการฝ่าฝืนกฎหมายที่ร้ายแรง เช่น ในพระราชบัญญัติเรือไทย พ.ศ. 2481 (แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเรือไทย พ.ศ. 2481 พระราชบัญญัติพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2562 โดยที่ประเทศไทยไม่มีกฎหมายกลางที่กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาและลงโทษปรับทางปกครอง และเมื่อพิจารณากฎหมายที่มีการกำหนดโทษปรับทางปกครอง จะเห็นได้ว่าการกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาและกำหนดค่าปรับไว้อย่างกว้าง ๆ เช่น กำหนดให้ต้องคำนึงถึงพฤติการณ์แห่งการกระทำ ความเสียหายที่เกิดจากการกระทำนั้น คำนึงถึงความร้ายแรงแห่งพฤติกรรมที่กระทำผิด ขนาดกิจการ หรือพฤติการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนความหนักเบาของโทษ บางฉบับกำหนดให้ใช้โทษทางปกครองอย่างอื่นกรณีมีการกระทำความผิดซ้ำ เช่น การพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาต หรือกำหนดให้เจ้าหน้าที่มีอำนาจตัดเงินเดือนโดยไม่ลงโทษผู้กระทำความผิดหรือสั่งให้แก้ไขหรือตัดเดือนก่อนได้ หรือบางฉบับจะไม่มีกำหนดกรอบในการพิจารณาไว้แต่กำหนดให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายลำดับรอง และโดยที่ผู้ที่มีอำนาจในการสั่งลงโทษปรับทางปกครองคือเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานทางปกครอง ในระบบกฎหมายไทยที่ผ่านมาจึงถือว่าคำสั่งลงโทษปรับทางปกครอง เป็นคำสั่งทางปกครองตามแนวทางของประเทศฝรั่งเศส หลักเกณฑ์ในการพิจารณาและออกคำสั่งจึงนำแนวทางในการออกคำสั่งทางปกครอง ตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับ ซึ่งรวมถึงการอุทธรณ์หรือโต้แย้งคำสั่ง และการบังคับตามคำสั่งลงโทษปรับทางปกครอง โดยกฎหมายที่กำหนดโทษปรับทางปกครอง ส่วนใหญ่จะกำหนดให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับทางปกครองตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม และเมื่อพิจารณาหลักเกณฑ์ในการบังคับตามคำสั่งลงโทษปรับทางปกครองตามที่กฎหมายกำหนดไว้ สามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ⁵²

กลุ่มที่ 1 กำหนดให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับทางปกครองตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

⁵¹ พยงค์ ฉัตรวิรุฬห์, “การบังคับใช้กฎหมายคดีที่มีโทษปรับตามกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้,” วารสารการ จัดการป่าไม้, 4 (7) (มกราคม 2553) : 72.

⁵² ทินกร อ้นตระกูล, “ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับมาตรการบังคับทางปกครองในกระบวนการยึด อายัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ค้างชำระภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562,” (การศึกษานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2563), หน้า 35.

กลุ่มที่ 2 กำหนดให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับทางปกครองตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม และให้ฟ้องคดีต่อศาลปกครองเพื่อบังคับชำระค่าปรับ โดยมีการกำหนดเงื่อนไขไว้ว่า “ในกรณีที่ไม่มีเจ้าหน้าที่ดำเนินการบังคับตามคำสั่ง หรือมีแต่ไม่สามารถดำเนินการบังคับทางปกครองได้ ให้ (เจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการ) มีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลปกครองเพื่อบังคับชำระค่าปรับ

กลุ่มที่ 3 กำหนดให้ฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาคดีอาญาโดยกฎหมายจะบัญญัติว่า “ถ้าผู้ถูกปรับตามมาตรา... ไม่ชำระค่าปรับทางปกครองให้ (พนักงานเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการ) มีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาคดีอาญา เพื่อบังคับชำระค่าปรับทางปกครอง ในการนี้ ถ้าศาลพิพากษาให้ชำระค่าปรับทางปกครอง หากผู้นั้นไม่ชำระค่าปรับทางปกครองภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา ให้ยึดทรัพย์สินของผู้นั้นเพื่อชดใช้แทนค่าปรับทางปกครองแต่มีให้นำมาตรการกักขังแทนค่าปรับมาใช้แก่ผู้นั้น”

นอกจากการนำโทษปรับทางปกครองมาใช้แทนโทษทางอาญา ในระบบกฎหมายของประเทศไทยแล้ว ยังมีการนำมาตรการลงโทษทางแพ่งมาใช้ตามที่ปรากฏในพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2559⁵³ ทั้งนี้ มาตรการที่กำหนดไว้มีลักษณะใกล้เคียงกับโทษทางปกครองตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 111 แห่งพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546 แต่แตกต่างกันในส่วนของวิธีการและกลไกในการบังคับใช้ โดยมีการผสมผสานระหว่างการเปรียบเทียบปรับทางอาญาและโทษทางปกครองคือ การกำหนดให้สิทธิในการดำเนินคดีอาญาเป็นอันระงับเมื่อมีการชำระค่าปรับ แต่หากผู้กระทำความผิดไม่ยินยอมระงับคดี จะต้องฟ้องศาลเพื่อพิจารณาต่อไปในลักษณะเดียวกับการเปรียบเทียบปรับ แต่มาตรการที่นำมาใช้มีลักษณะใกล้เคียงกับโทษปรับทางปกครองคือมีทั้งโทษปรับและการจำกัดหรือห้ามกระทำการบางอย่าง แต่มาตรการลงโทษทางแพ่งมีกลไกที่แตกต่างคือ กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการพิจารณาได้ว่าจะใช้มาตรการลงโทษทางแพ่งหรือจะดำเนินคดีทางอาญา และกำหนดให้ศาลแพ่งเป็นศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาและบังคับคดีในกรณีที่มีการเลือกใช้มาตรการลงโทษทางแพ่ง ซึ่งแตกต่างจากโทษทางอาญาและโทษทางปกครองที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจเปรียบเทียบหรือออกคำสั่งไม่มีสิทธิเลือก และในกรณีที่

⁵³ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, การดำเนินมาตรการลงโทษทางแพ่ง, [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 15 เมษายน 2563. แหล่งที่มา : <https://www.sec.or.th/th/pages/lawandregulations/civilpenalty.aspx>.

ผู้กระทำความผิดไม่ยินยอมชำระหรือโต้แย้งการออกคำสั่งคดีจะอยู่ในอำนาจของศาลอาญาหรือศาลปกครองแล้วแต่กรณี⁵⁴

ทั้งนี้ เหตุผลหลักประการสำคัญ ในการดำเนินการให้สอดคล้องกับมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่บัญญัติให้รัฐพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดที่ร้ายแรง ในการจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายจึงน่าจะได้มีการพิจารณาแล้วเห็นว่าการพิจารณาอาญาที่สามารถเปรียบเทียบเพื่อให้คดียุติได้แสดงให้เห็นอยู่ในตัวว่า ในชั้นการตรากฎหมายได้มีการพิจารณาแล้วว่าเป็นความผิดที่ไม่ร้ายแรง จึงกำหนดให้สามารถเปรียบเทียบได้ และไม่ควรถูกกำหนดให้เป็นโทษอาญา รวมทั้งกฎหมายซึ่งกำหนดความผิดอาญาที่สามารถเปรียบเทียบได้มีอยู่เป็นจำนวนมาก จึงควรเร่งรัดให้มีการเปลี่ยนเป็นโทษปรับทางปกครอง และเหตุผลประการสำคัญที่ มาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดให้ใช้โทษอาญาเฉพาะความผิดที่ร้ายแรง เนื่องจากเมื่อกำหนดโทษอาญาสำหรับการกระทำความผิดแล้ว เมื่อมีการกระทำความผิด ผู้ต้องหาในคดีอาญาต้องถูกนำตัวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา เช่น ถูกจับกุม คမ်းขัง พิมพ์ลายนิ้วมือ และลงประวัติอาชญากรเป็นประวัติติดตัวตลอดไป โดยเฉพาะผู้ที่ไม่มีความพร้อมทางการเงินระหว่างการสอบสวนหรือไม่มีเงินชำระค่าปรับ อันเป็นที่มาของคำว่า “คุกมีไว้ขังคนจน” ดังนั้น หากมีการนำมาตรการอื่นมาใช้แทนโทษทางอาญาสำหรับความผิดที่ไม่ร้ายแรง นอกจากจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพแล้ว ยังช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมตามที่แผนการปฏิรูปประเทศกำหนดไว้ได้อีกทางหนึ่ง⁵⁵

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาแผนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมาย จะเห็นได้ว่าการกำหนดให้นำ “โทษปรับทางปกครอง” มาใช้แทนโทษทางอาญา และในข้อเสนอแนะของคณะกรรมการพัฒนากฎหมายที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้ความเห็นชอบเมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2561 ก็เสนอว่าการนำโทษปรับทางปกครองมาใช้แทนโทษอาญา ต้องมีการตรากฎหมายว่าด้วยการดำเนินการปรับและระงับคดีที่มีโทษปรับทางปกครองเป็นการเฉพาะในลักษณะกฎหมายกลางหรือกฎหมายพิเศษที่กำหนดหลักเกณฑ์กลางในการใช้โทษทางปกครอง ครอบคลุมถึงวิธีการปรับและการจัดการเงินที่ปรับกำหนดให้มีหน่วยงานกลางในการบังคับใช้กฎหมายเป็นผู้มีหน้าที่และมีอำนาจลงโทษปรับ เพื่อให้ค่าปรับตกเป็นของแผ่นดินและลดการทุจริตคอร์รัปชัน รวมถึงกำหนดอายุความในการบังคับ โทษปรับทางปกครอง⁵⁶ ซึ่งข้อเสนอดังกล่าวมีขึ้นก่อนที่คณะกรรมการพัฒนากฎหมายจะมีการแต่งตั้ง

⁵⁴ พัทธมา จิตรมทิมา, หลักเกณฑ์ในการลงโทษปรับทางปกครองตามกฎหมายเยอรมันและกฎหมายฝรั่งเศสและการกำหนดโทษปรับทางปกครองในกฎหมายไทย, หน้า 25.

⁵⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 26.

⁵⁶ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมาย, [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 15 เมษายน 2564. แหล่งที่มา : <http://nscr.nesdb.go.th/wp->

คณะกรรมการการศึกษาและยกร่างกฎหมายว่าด้วยการดำเนินการปรับและระงับคดีที่มีโทษปรับทางปกครองเป็นการเฉพาะ ลงวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2561 เพื่อศึกษาและยกร่างกฎหมายว่าด้วยการดำเนินการปรับและระงับคดีที่มีโทษปรับทางปกครองเป็นการเฉพาะ⁵⁷ ซึ่งเป็นข้อเสนอตามแนวคิดหรือระบบกฎหมายที่มีอยู่ในขณะนั้น คือ มีการนำโทษปรับทางปกครองมาใช้แทนโทษทางอาญาเพื่อช่วยให้ประชาชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรงไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการทางอาญาและไม่มีประวัติอาชญากรรมติดตัว และต่อมาหลังจากมีการศึกษาและยกร่างกฎหมายดังกล่าว คณะกรรมการพัฒนากฎหมายได้เปลี่ยนเป็นโทษปรับเป็นพินัย⁵⁸

สำหรับสาเหตุที่นำมาตราการปรับเป็นพินัยแทนโทษปรับทางอาญาและโทษปรับทางปกครองนั้น ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า แนวความคิดของการตรากฎหมายการปรับเป็นพินัยมาจากความต้องการกฎหมายกลางเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินการปรับและระงับคดีที่มีโทษปรับทางปกครอง เนื่องจากแม้ในระบบกฎหมายไทยเริ่มนำโทษปรับทางปกครองมาใช้แทนโทษปรับทางอาญา แต่เรายังไม่มีกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์กลางในการพิจารณาและกำหนดโทษของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองทั้งในด้านสารบัญญัติและวิธีสบัญญัติ และการบังคับคดีในกรณีที่ไม่มีการชำระค่าปรับ ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถโทษปรับทางปกครองมาใช้แทนโทษทางอาญาได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการศึกษาเปรียบเทียบระบบกฎหมายที่มีการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองมีอำนาจพิจารณาและกำหนดโทษปรับได้ซึ่งในทางวิชาการเรียกว่า “โทษปรับทางปกครอง” ในต่างประเทศโดยเฉพาะกฎหมายในภาคพื้นยุโรป จะเห็นได้ว่าแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม โดยมีหลักการที่แตกต่างในสาระสำคัญคือ เขตอำนาจศาล โดยในกลุ่มแรก ที่มีการพัฒนาโทษปรับทางปกครองขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาโทษอาญาเพื่อ (overcriminalization) กำหนดให้ศาลยุติธรรมเป็นศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาและบังคับคดี กรณีที่มีการโต้แย้งหรือไม่ชำระค่าปรับ โดยจะมีการตรากฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์กลางในการพิจารณาไว้โดยเฉพาะ ได้แก่ ประเทศเยอรมนี โปรตุเกส อิตาลี ฯลฯ กลุ่มที่สอง ที่มีการพัฒนาโทษปรับทางปกครองขึ้นมาเพื่อใช้ในการกำกับดูแลการประกอบกิจการหรือการกระทำความผิดในทางเศรษฐกิจ โดยถือว่าการพิจารณาและกำหนดค่าปรับทางปกครองเป็นคำสั่งทางปกครอง ดังนั้น

---

content/uploads/2021/01/CR_03_%E0%B8%81%E0%B8%8F%E0%B8%AB%E0%B8%A1%E0%B8%B2%E0%B8%A2-280164.pdf. หน้า 65.

⁵⁷ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, รายงานผลการดำเนินการของคณะกรรมการการศึกษาและยกร่างกฎหมายเพื่อปรับปรุงกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวหรือเปรียบเทียบได้, [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 15 เมษายน 2564. แหล่งที่มา : <https://www.krisdika.go.th/data/article77/filenew/03-1-2.pdf>. หน้า 1-2.

⁵⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 2.

ในกรณีที่มีการอุทธรณ์หรือโต้แย้งการออกคำสั่งจึงอยู่ในอำนาจของศาลปกครอง เว้นแต่มีกฎหมายกำหนดไว้โดยเฉพาะให้อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรม ได้แก่ ประเทศฝรั่งเศส⁵⁹

การพิจารณาของคณะกรรมการพัฒนากฎหมายได้มีการวิเคราะห์ข้อดีและข้อเสียของกฎหมายทั้งสองกลุ่มแล้วเห็นว่า การกำหนดให้ศาลยุติธรรมมีอำนาจในการพิจารณาตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายในการออกคำสั่งปรับ รวมทั้งตรวจสอบการใช้ดุลพินิจในการกำหนดค่าปรับของเจ้าหน้าที่ของรัฐว่าเหมาะสมกับความร้ายแรงในการกระทำความผิดหรือไม่ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่ยินยอมชำระค่าปรับตามที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีคำสั่งปรับ โดยให้ศาลพิจารณาทั้งข้อเท็จจริงข้อกฎหมาย และกำหนดค่าปรับได้ตามที่ศาลเห็นสมควร จะเหมาะสมกว่าการกำหนดให้อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง เนื่องจากหลักเกณฑ์ในการพิจารณาการกระทำความผิดยังคงนำหลักเกณฑ์ส่วนใหญ่ในประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับ ซึ่งศาลยุติธรรมมีความเชี่ยวชาญในการพิจารณาเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้ คณะกรรมการพัฒนากฎหมายได้ใช้แนวทางบางส่วนของประเทศเยอรมนีในการร่างพระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... โดยเฉพาะการกำหนดให้ศาลยุติธรรมมีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาในคดีความผิดทางเป็นพินัย เนื่องจากเห็นว่ามีขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยากและรัฐเป็นฝ่ายที่จะต้องนำคดีไปสู่ศาลในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดไม่ยอมรับผิดหรือไม่ยินยอมชำระค่าปรับ อันเป็นการปลดเปลื้องภาระให้แก่ประชาชนซึ่งถูกกล่าวหา เพราะตราบใดที่ศาลยังมีได้มีคำพิพากษาว่าผู้ใดกระทำความผิด ยังต้องถือว่าผู้นั้นเป็นผู้บริสุทธิ์ จึงไม่ควรมีภาระที่จะต้องไปร้องขอต่อศาลตามแนวทางของประเทศฝรั่งเศสและเมื่อเห็นควรกำหนดให้ศาลยุติธรรมเป็นศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาในคดีตามแนวทางของประเทศเยอรมนี หากใช้คำว่า “โทษปรับทางปกครอง” ตามแนวความคิดของการตรากฎหมายในเริ่มแรกอาจก่อให้เกิดความสับสนในทางวิชาการว่า เหตุใดโทษปรับทางปกครองจึงอยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรม ประกอบกับแนวความคิดเดิมที่ต้องการสร้างระบบกฎหมายขึ้นมาใช้สำหรับการฝ่าฝืนกฎหมายที่ไม่ร้ายแรงแทนโทษทางอาญาที่สามารถเปรียบเทียบได้โดยไม่ให้ถือเป็นโทษทางอาญา จึงมีความจำเป็นต้องบัญญัติคำใหม่ขึ้นมาใช้แทนโทษปรับในทางอาญา และโทษปรับทางปกครองที่มีการเริ่มนำมาใช้ในระบบกฎหมายไทย โดยใช้คำว่า “ปรับเป็นพินัย”⁶⁰

คำว่า “พินัย” นี้ เป็นถ้อยคำที่เคยใช้ในกฎหมายตราสามดวงและปรากฏในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 และในกฎหมายเก่า ๆ บางฉบับ เช่น พระราชบัญญัติจัดวางการรถไฟและ

⁵⁹ อารักษ์ ลาฟินี, แนวคิดในการกำหนดโทษสำหรับการฝ่าฝืนกฎหมายที่ไม่ร้ายแรง, หน้า 15.

⁶⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 17.

ทางหลวง พุทธศักราช 2464⁶¹ โดยในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายว่า หมายถึง “เงินค่าปรับที่จ่ายให้ทางราชการ”⁶² และผู้ที่เคยเสนอให้ใช้คำว่า “พินัย” สำหรับมาตรการบังคับทางการเงินทำนองเดียวกับโทษปรับที่ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองสามารถกำหนดได้เองคือ ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.คณิต ฒ นคร ซึ่งท่านเคยใช้คำนี้ในตอนทีกล่าวถึงมาตรการบังคับทางการเงินทำนองเดียวกับ “โทษปรับ” (Geldstrafe)⁶³ แต่ในกฎหมายว่าด้วยการกระทำที่ฝ่าฝืนระเบียบของประเทศเยอรมนีไม่เรียกว่า โทษปรับ (Geldstrafe) หากแต่เรียกว่า “พินัย” (Geldbuße) ซึ่งคณะกรรมการพัฒนากฎหมายพิจารณาแล้วเห็นว่า การใช้คำว่า “ปรับเป็นพินัย” สามารถทำให้เข้าใจได้ว่าเป็นมาตรการหรือการกำหนดโทษอีกลักษณะหนึ่งที่ไม่ใช่โทษทางอาญา โทษทางแพ่ง โทษทางปกครอง หรือโทษทางวินัย และเมื่อได้สร้างระบบการปรับเป็นพินัยขึ้นมาเพื่อใช้เป็นมาตรการลงโทษสำหรับการกระทำหรืองดเว้นการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่ไม่ร้ายแรง และเป็นการลงโทษต่อทรัพย์สินโดยการสั่งปรับผู้กระทำความผิดแต่เพียงอย่างเดียวทำนองเดียวกับโทษปรับทางปกครอง จึงควรนำหลักเกณฑ์การปรับเป็นพินัยมาใช้กับความผิดที่มีโทษปรับทางปกครองด้วยเพื่อให้ระบบกฎหมายสอดคล้องกันไปในแนวทางเดียวกัน ทำนองเดียวกับการนำหลักเกณฑ์การปรับเป็นพินัยมาใช้กับความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียว จึงจำเป็นต้องเปลี่ยนโทษปรับทางปกครองให้เป็นการปรับเป็นพินัยเพื่อให้การพิจารณาและกำหนดค่าปรับโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองใช้กระบวนการเดียวกัน

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับการกระทำความผิด

ฝ่ายวิชาการในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีพยายามค้นหาเกณฑ์พิจารณาในการแบ่งแยกการกระทำผิดอาญาและการกระทำผิดทางปกครองเพื่อกำหนดโทษให้เหมาะสมกับลักษณะของการกระทำผิด โดยช่วงแรกได้เสนอแนวคิดว่าการกระทำผิดทั้งสองประเภทมีเนื้อหาแตกต่างกัน ก่อนที่จะยอมรับในเวลาต่อมาว่าความผิดทั้งสองประเภทเพียงแต่แตกต่างกันในระดับความร้ายแรงเท่านั้น โดยศาสตราจารย์ Thomas Weigend แห่งมหาวิทยาลัย Köln ได้วิเคราะห์สรุปเกณฑ์พิจารณาของฝ่ายวิชาการเอาไว้ ดังนี้

⁶¹ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, รายงานสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... หน้า 13.

⁶² พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554, พินัย, [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 15 เมษายน 2564. แหล่งที่มา : <https://dictionary.orst.go.th/>

⁶³ คณิต ฒ นคร, กฎหมายอาญาภาคทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2551), หน้า 138.

2.5.1 เกณฑ์ความแตกต่างในเนื้อหา (qualitative criteria)

แต่เดิมมีแนวคิดว่าการกระทำผิดอาญาเป็นสิ่งที่พึงตำหนิในทางจริยธรรม ผู้กระทำผิดจึงสมควรได้รับโทษอาญา ขณะที่การกระทำผิดทางปกครองเป็นสิ่งที่ไม่มีข้อพิจารณาในทางจริยธรรม จึงใช้วิธีการลงโทษปรับทางปกครองได้ อย่างไรก็ตาม การพิจารณาว่าการกระทำหนึ่งเป็นสิ่งที่สมควรได้รับการตำหนิในเชิงจริยธรรมหรือไม่ก็ไม่มีข้อพิจารณาที่ชัดเจนแน่นอน ดังนั้น ฝ่ายวิชาการที่เชื่อว่าการกระทำผิดทั้งสองประเภทมีเนื้อหาแตกต่างกันจึงเสนอเกณฑ์พิจารณาที่ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยให้พิจารณาจากสิ่งที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองและถูกล่วงละเมิด โดยในคริสต์ศตวรรษที่ 19 Paul Johann Anselm von Feuerbach ได้เสนอว่าการละเมิดต่อสิทธิตามธรรมชาติของบุคคลถือเป็นอาชญากรรมหรือการกระทำผิดอาญา (crimina) ขณะที่การละเมิดกฎหมายที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยถือเป็นการกระทำผิดไม่ร้ายแรง (delicta) หรือความผิดเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย (ทางปกครอง) (police (administrative) offences) ซึ่งข้อเสนอนี้คล้ายคลึงกับแนวคิดดั้งเดิมที่แยกการกระทำที่เป็นความผิดในตัวเอง (mala in se) และการกระทำที่กฎหมายกำหนดให้เป็นความผิด (mala prohibita)⁶⁴

ต่อมาในคริสต์ศตวรรษที่ 20 James Goldschmidt ได้เสนอเกณฑ์ใหม่โดยให้พิจารณาว่าการกระทำผิดนั้นเป็นการละเมิดกฎหมาย (legal regulations) หรือเป็นการละเมิดกฎหมายทางปกครองของรัฐ (administrative state regulations) โดยมองว่ากฎหมายที่มีวัตถุประสงค์คุ้มครองการใช้สิทธิเสรีภาพของบุคคลมิให้ถูกล่วงละเมิด การละเมิดกฎหมายทางกฎหมายจึงถือเป็นการกระทำผิดอาญา ส่วนกฎหมายทางปกครองของรัฐ มีวัตถุประสงค์รับรองความผาสุกของสังคม โดยกำหนดหน้าที่ให้ประชาชนปฏิบัติ ซึ่งการไม่ให้ความร่วมมือแก่ทางราชการถือเป็นการไม่เชื่อฟังฝ่ายปกครองจึงสมควรถูกลงโทษโดยฝ่ายปกครองเอง⁶⁵

แนวคิดของ Feuerbach และ Goldschmidt ต่างมีอิทธิพลอย่างมากในยุคนั้น แต่ฝ่ายวิชาการรุ่นหลังมีความเห็นว่าเป็นแนวคิดที่ใช้ได้กับยุคสมัยที่สังคมยังไม่ซับซ้อนและใช้ได้กับการกระทำผิดที่มีลักษณะไปในทางใดทางหนึ่งอย่างชัดเจน (clear-cut cases) แต่ในรัฐสมัยใหม่ มีเรื่องง่ายที่จะแบ่งแยกได้อย่างเด็ดขาดว่าการกระทำหนึ่งเป็นการละเมิดต่อสิทธิของบุคคลหรือเป็นการละเมิดต่อกฎหมายที่รัฐกำหนดขึ้น และแม้จะแบ่งแยกได้ก็เป็นการพิจารณาตามอำเภอใจซึ่งขึ้นอยู่กับทัศนคติของแต่ละบุคคล ส่วนเกณฑ์ที่ว่าเป็นการละเมิดกฎหมายหรือกฎหมายทาง

⁶⁴ ยงยุทธ ชูช่วย, “การกำหนดความรับผิดชอบทางอาญา : ศึกษาความผิดฐานฉ้อโกงบริการสาธารณะที่เหมาะสมในประเทศไทย,” วารสารวิชาการอาชญาวิทยาและนิติศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ 6, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2563) : 27.

⁶⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 27.

ปกครองของรัฐนั้น ในหลายกรณีกฎเกณฑ์ทางกฎหมายก็มิได้มีขอบเขตจำกัดอยู่เฉพาะการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล แต่มุ่งคุ้มครองความผาสุกของสังคมด้วยและในบางกรณีก็ยากที่จะพิจารณาว่าบทบัญญัติกฎหมายมีวัตถุประสงค์คุ้มครองการใช้สิทธิเสรีภาพของบุคคลหรือความผาสุกของสังคม โดยนัยนี้ เกณฑ์ของ Feuerbach และ Goldschmidt จึงเป็นเพียงแนวคิดในทางปรัชญาที่ยังไม่แน่นอนเพียงพอที่จะใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้ตรากฎหมายได้ในทางปฏิบัติ⁶⁶

นอกจากเกณฑ์ว่าด้วยสิ่งที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองแล้ว ยังมีเกณฑ์พิจารณาทางเนื้อหาอื่น ๆ เช่น เกณฑ์ว่าด้วยลักษณะของการกระทำผิด โดยกรณีที่เป็นการล่วงละเมิดต่อสิ่งที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองอย่างเดียวกัน หากเป็นการกระทำโดยประมาทจะถือเป็นการกระทำผิดทางปกครอง แต่ถ้าเป็นการกระทำโดยเจตนาหรือการกระทำผิดซ้ำ จะถือเป็นการกระทำผิดอาญา ซึ่งผู้ตรากฎหมายได้ใช้เกณฑ์ดังกล่าวในการกำหนดโทษในบางกรณี เช่น ความผิดเกี่ยวกับภาษีอากร หากเป็นการกระทำโดยเจตนา เช่น จงใจปกปิดข้อมูลหรือให้ข้อมูลอันเป็นเท็จหรือไม่ครบถ้วนแก่เจ้าหน้าที่เพื่อชำระภาษีน้อยลง เป็นการกระทำผิดอาญา ขณะที่การกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ชำระภาษีน้อยลงเป็นการกระทำผิดทางปกครอง ในทำนองเดียวกัน การค้าประเวณีในสถานที่ต้องห้ามเป็นการกระทำผิดทางปกครอง แต่ถ้ากระทำผิดซ้ำแล้วซ้ำเล่าเป็นการกระทำผิดอาญา อย่างไรก็ตาม ลำพังเกณฑ์ดังกล่าวเพียงอย่างเดียวไม่อาจใช้เป็นข้อพิจารณาเบ็ดเสร็จเด็ดขาดในตัวเองได้ เพราะกรณีที่สิ่งที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองเป็นคุณค่าที่มีความสำคัญอย่างยิ่งยวด แม้การกระทำผิดจะเป็นเพียงการกระทำโดยประมาท ก็ชอบที่จะกำหนดให้มีโทษอาญา ในทางกลับกัน หากสิ่งที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองเป็นคุณค่าลำดับรองที่ไม่สำคัญมากนัก เช่น การจอดรถในที่ห้ามจอด แม้การกระทำผิด จะมีลักษณะเป็นการกระทำโดยจงใจ ก็คงไม่ถึงขั้นที่ต้องกำหนดให้มีโทษอาญา⁶⁷

เกณฑ์ทางเนื้อหาอีกประการหนึ่งที่อาจใช้เป็นทางเลือกคือ เกณฑ์ว่าด้วยการถ่วงดุลระหว่างการกระทำผิด โดยกรณีของการกระทำที่ก่อความเสี่ยงในการเกิดภัยอันตรายสมควรกำหนดเป็นการกระทำผิดทางปกครอง แต่ถ้าได้ก่อภัยอันตรายหรือคุกคามต่อสิ่งที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองแล้ว สมควรกำหนดเป็นการกระทำผิดอาญา ซึ่งผู้ตรากฎหมายได้ใช้เกณฑ์ดังกล่าวในการกำหนดโทษในบางกรณี เช่น การปล่อยให้สัตว์ร้ายสัญจรไปมาโดยอิสระเป็นการกระทำผิดทางปกครอง แต่ถ้าสัตว์ร้ายซึ่งปราศจากการควบคุมได้ทำร้ายบุคคลอื่นเป็นการกระทำผิดอาญา อย่างไรก็ตาม ลำพังเกณฑ์ดังกล่าวก็ไม่อาจใช้เป็นเกณฑ์ทั่วไปได้เช่นเดียวกัน เพราะในกรณีที่สิ่งที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองเป็นคุณค่าที่สำคัญยิ่ง เช่น ชีวิตของบุคคล แม้จะเป็นการกระทำที่เพียงแต่ก่อความเสี่ยงที่จะเกิดภัยอันตราย ก็สมควรกำหนดให้มีโทษอาญาแล้ว ในทางกลับกัน ไซ้ว่าการกระทำที่ก่อภัยอันตรายต่อสิ่งที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองจำต้อง

⁶⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 28.

⁶⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 30.

กำหนดให้เป็นการกระทำผิดอาญาเสมอไป แต่คงต้องพิจารณาด้วยว่าสิ่งที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองนั้นเป็นคุณค่าที่มีความสำคัญมากน้อยเพียงใด เมื่อไม่มีเกณฑ์ความแตกต่างทางเนื้อหาที่สามารถใช้แบ่งแยกการกระทำผิดอาญาและการกระทำผิดทางปกครองได้อย่างแน่นอนโดยลำพัง อันจะใช้เป็นเกณฑ์ทั่วไปสำหรับผู้ตรากฎหมายฝ่ายนักวิชาการรุ่นใหม่จึงล้มเลิกความพยายามในการค้นหาเกณฑ์ความแตกต่างทางเนื้อหา และลงความเห็นว่าการกระทำผิดทั้งสองประเภทเพียงแต่แตกต่างกันในระดับความร้ายแรงเท่านั้น⁶⁸

2.5.2 เกณฑ์ความแตกต่างในระดับความร้ายแรง (quantitative criteria)

ฝ่ายนักวิชาการร่วมสมัยมีความเห็นสอดคล้องไปในทางเดียวกันว่าการกระทำผิดอาญาและการกระทำผิดทางปกครองไม่ได้มีเนื้อหาแตกต่างกัน แต่ต่างกันในระดับความร้ายแรงเท่านั้น โดยการกระทำที่ล่วงละเมิดหรือก่อกวนอันตรายอย่างร้ายแรงต่อคุณค่าที่สำคัญและมีลักษณะพึงตำหนิในเชิงจริยธรรมสมควรกำหนดให้มีโทษอาญา ส่วนการกระทำอื่นๆ ที่ร้ายแรงน้อยกว่าอาจกำหนดให้มีโทษปรับทางปกครอง อย่างไรก็ดี เกณฑ์ดังกล่าวก็ไม่สู้เป็นประโยชน์ต่อผู้ตรากฎหมายเท่าใดนัก เพราะไม่ได้ให้คำตอบแน่นอนว่า “ใช่ หรือ ไม่ใช่” (Yes or No) เพียงแต่บอกว่า “มาก หรือ น้อย” (more or less) นอกจากนี้ ในการพิจารณาระดับความร้ายแรงของการกระทำผิด ก็ยังไม่ชัดเจนว่าจะวัดจากอะไร วัดที่ความสำคัญของคุณค่าที่กฎหมายมุ่งคุ้มครอง ระดับของการก่อกวนอันตรายหรือลักษณะที่พึงตำหนิในเชิงจริยธรรม ฯลฯ และจะให้ค่าน้ำหนักกับข้อพิจารณาต่าง ๆ อย่างไร ยิ่งกรณีของการกระทำผิดที่มีลักษณะกลางๆ ไม่ได้ร้ายแรงเสียทีเดียว แต่ก็ไม่ใช่ความผิดเล็กน้อย ย่อมเป็นการยากที่จะหาคำตอบที่ชัดเจนได้⁶⁹

เมื่อเกณฑ์ว่าด้วยระดับความร้ายแรงของการกระทำผิดไม่มีความชัดเจนแน่นอนพอที่จะใช้เป็นเส้นแบ่งระหว่างการกระทำผิดอาญาและการกระทำผิดทางปกครองได้ จึงยอมรับกันว่าผู้ตรากฎหมายมีดุลพินิจที่จะกำหนดโทษ โดยพิจารณาถึงประโยชน์ในทางปฏิบัติเป็นสำคัญ เช่น ใช้ข้อพิจารณาว่าด้วยประสิทธิภาพในการลงโทษ อย่างไรก็ดี ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ได้มีคำวินิจฉัยจำกัดการใช้ดุลพินิจของผู้ตรากฎหมายโดยวินิจฉัยว่า เมื่อรัฐธรรมนูญบัญญัติให้อำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีเป็นขององค์กรตุลาการ การให้อำนาจองค์กรฝ่ายปกครองพิจารณาเรื่องซึ่งเป็นแก่นสาระของกฎหมายอาญาจึงไม่อาจกระทำได้เพราะจะขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

⁶⁸ ศุภวัฒน์ สิงห์สุวรรณ, เกณฑ์พิจารณาในการเลือกกำหนดโทษทางปกครองแทนโทษอาญา, หน้า 13.

⁶⁹ วรณาริ สิงห์โต, หลักกฎหมายทั่วไปเกี่ยวกับการกระทำผิดทางปกครองและโทษทางปกครองในระบบกฎหมายเยอรมัน, (กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2561), หน้า 8.

แต่ทั้งนี้ ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ก็ยอมรับว่าผู้ตรากฎหมายมีดุลพินิจในระดับหนึ่งที่จะกำหนดแก่นสาระของกฎหมายอาญาได้ว่าครอบคลุมเรื่องใดบ้าง ส่วนฝ่ายนักวิชาการก็พยายามเสนอเกณฑ์พิจารณาเพื่อจำกัดการใช้ดุลพินิจของผู้ตรากฎหมายเช่นกัน โดยศาสตราจารย์ Klaus Tiedemann เสนอให้พิจารณาระดับความร้ายแรงของการกระทำผิดจากภัยอันตรายที่เกิดแก่สังคมและระบบเศรษฐกิจเป็น ข้อพิจารณาสำคัญในการกำหนดโทษ โดยการกระทำที่ก่ออันตรายแก่สังคมและระบบเศรษฐกิจอย่างรุนแรง สมควรกำหนดให้เป็นความผิดอาญา ส่วนประสิทธิภาพของการลงโทษมองว่าเป็น ข้อพิจารณาลำดับรอง เพราะไม่อาจประเมินประสิทธิภาพของการลงโทษแต่ละประเภทได้อย่างแน่นอน เว้นแต่กรณีที่ปรากฏชัดว่าโทษอาญาจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพก็อาจยอมรับให้ผู้ตรากฎหมายกำหนดให้การกระทำผิดนั้นมีโทษทางปกครอง แม้ว่าจะเป็นการกระทำที่ก่ออันตรายอย่างร้ายแรงก็ตาม⁷⁰

2.6 ทฤษฎีที่นำมาใช้กำหนดโทษ

นโยบายลด-เลิกโทษอาญาที่ส่งเสริมให้ใช้โทษทางปกครองแทนโทษอาญา แต่กลับไม่มีแนวทางที่ชัดเจนในการเลือกกำหนดโทษ ทำให้การกำหนดโทษในช่วงแรกเป็นไปอย่างสับสน เพื่อให้การกำหนดโทษตามกฎหมายเป็นระบบระเบียบยิ่งขึ้น รัฐบาลของสาธารณรัฐอิตาลีจึงมอบหมายให้กระทรวงยุติธรรมศึกษาเกณฑ์ในการเลือกกำหนดโทษทางปกครองและโทษอาญา และนำผลการศึกษามาจัดทำหนังสือเวียน ลงวันที่ 19 ธันวาคม ค.ศ. 1983 ว่าด้วยเกณฑ์พิจารณาในการแบ่งแยกโทษอาญาและโทษทางปกครอง หนังสือเวียนนี้มีได้มุ่งหมายจำกัดดุลพินิจของผู้ตรากฎหมายในการเลือกกำหนดโทษ เพียงแต่เสนอเกณฑ์ที่เป็นกรอบในการพิจารณากำหนดโทษ เพื่อมิให้ผู้ตรากฎหมายใช้ดุลพินิจตามอำเภอใจและเพื่อให้การกำหนดนโยบายอาญาของรัฐเป็นไปอย่างเหมาะสม โดยมีทฤษฎีสำคัญสองประการที่ถูกนำมาใช้ในการเลือกกำหนดโทษ ได้แก่ ทฤษฎีตามหลักความพอสมควรแก่เหตุและทฤษฎีตามหลักการใช้โทษอาญาเป็นมาตรการสำรอง⁷¹

ทฤษฎีตามหลักความพอสมควรแก่เหตุ (principio di proporzione) นี้ ได้เรียกร้องให้โทษที่กำหนดจะต้องได้สัดส่วนกับระดับความร้ายแรงของการกระทำผิด ซึ่งการพิจารณาว่าการกระทำผิดมีความร้ายแรงระดับใด ต้องพิจารณาจากความสำคัญของสิ่งที่กฎหมายมุ่งคุ้มครอง (rango del interesse tutelato) ควบคู่ไปกับความร้ายแรงของการกระทำผิด (gravità dell'offesa) ซึ่งเป็นการพิจารณาถึงระดับความเสียหายที่เกิดแก่สิ่งที่กฎหมายมุ่งคุ้มครอง โดยสิ่งที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองหรือ

⁷⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 9.

⁷¹ วสันต์ บุญประจักษ์, “มาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดหญิงในคดีอาญา ศึกษากรณีการจำกัดเสรีภาพไว้ในที่อยู่อาศัย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2558), หน้า 22.

“คุณค่า” ในเรื่องใดถือเป็น “คุณค่าระดับสูง” จะพิจารณาจากความสำคัญของสิทธิเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองไว้ โดย “คุณค่าระดับสูง” (interesse del rango primario) ได้แก่⁷²

1) สิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล (libertà personale) ซึ่งรัฐธรรมนูญบัญญัติว่าเป็นสิ่งที่ไม่อาจล่วงละเมิดได้

2) นิติสมบัติส่วนบุคคล (beni individuali) ที่จำเป็นอย่างยิ่งแก่การดำรงอยู่ของบุคคล เช่น ชีวิต สุขภาพ เสรีภาพ เกียรติยศชื่อเสียง ที่อยู่อาศัย ความเป็นอยู่ส่วนตัว และอาชีพการงาน

3) นิติสมบัติของกลุ่มบุคคล (beni superindividuali) เช่น เสรีภาพในการรวมกลุ่มเป็นสมาคม และ

4) นิติสมบัติมหาชน (beni pubblici) ซึ่งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของนิติรัฐทางสังคม เช่น ระบบการจัดเก็บภาษีอากร หรือสิ่งใดๆ ที่จำเป็นแก่การดำเนินงานของรัฐ ส่วนระดับความเสียหายที่เกิดแก่สิ่งที่กฎหมายมุ่งคุ้มครอง ต้องพิจารณาว่าเป็นการกระทำที่ก่อความเสียหายขึ้นแล้ว (illecito di lesione) หรือเป็นการกระทำที่ก่ออันตราย (illecito di pericolo) ซึ่งต้องพิจารณาต่อไปว่าก่ออันตรายโดยตรงหรือโดยอ้อมต่อสิ่งที่กฎหมายมุ่งคุ้มครอง ทั้งนี้ หากพิจารณาถึงระดับความสำคัญของ “คุณค่า” หรือสิ่งที่กฎหมายมุ่งคุ้มครอง ประกอบกับระดับความเสียหายที่เกิดแก่คุณค่านั้นแล้ว ปรากฏว่าการกระทำผิดก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อคุณค่าระดับสูง กรณีสมควรกำหนดให้การกระทำผิดนั้นมีโทษอาญา แต่ถ้าการกระทำผิดก่อให้เกิดความเสียหายเล็กน้อยต่อคุณค่าลำดับรอง สมควรกำหนดให้การกระทำผิดนั้นมีโทษทางปกครอง

ส่วนกรณีที่มีการกระทำผิดก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อคุณค่าลำดับรอง หรือก่อให้เกิดความเสียหายเล็กน้อยต่อคุณค่าระดับสูง อันถือเป็นการกระทำผิดที่มีลักษณะก้ำกึ่งระหว่างแก่นสาระของความผิดอาญาและแก่นสาระของความผิดทางปกครอง ก็ต้องพิจารณาเลือกกำหนดโทษตามหลักการใช้โทษอาญาเป็นมาตรการสำรอง (principio di sussidiarietà) โดยใช้โทษอาญาต่อเมื่อมาตรการอื่น ๆ ไม่มีประสิทธิภาพเท่าเทียมกับโทษอาญา แต่ถ้ามีมาตรการอื่นที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดดีกว่าโทษอาญาก็ชอบที่จะใช้มาตรการอื่นแทน เช่น โทษทางปกครอง⁷³

⁷² เกื้อ เจริญราษฎร์, “มโนทัศน์ว่าด้วยความพอสมควรแก่เหตุ : ศึกษาพัฒนาการของหลักกฎหมายและการปรับใช้โดยศาลสูงสุดแห่งสหรัฐอเมริกาและศาลรัฐธรรมนูญเยอรมนี,” วารสารบัณฑิตศึกษานิติศาสตร์ 12, 3 (กรกฎาคม-กันยายน 2562), : 389.

⁷³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 390.

2.7 บทสรุป

การศึกษาพบว่า แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดให้บุคคลบางประเภท โดยเฉพาะข้าราชการ สวมใส่เครื่องแต่งกายแตกต่างจากบุคคลทั่วไปมีมาตั้งแต่สมัยอียิปต์โบราณ ในยุคกลางคริสต์ศตวรรษที่ 16 ประเทศอังกฤษเป็นประเทศแรกที่กำหนดให้นักเรียนสวมเครื่องแต่งกายด้วยเครื่องแบบนักเรียน ของโรงเรียนเพื่อสร้างความแตกต่างจากบุคคลอื่นทั่วไป สำหรับในยุคปัจจุบัน การแต่งกายในรูปแบบ เฉพาะเพื่อสร้างความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มเป็นไปอย่างแพร่หลาย เช่น เครื่องแต่งกายของ นักเรียน นักศึกษา ข้าราชการทั่วไป ข้าราชการตำรวจ ข้าราชการทหาร พระสงฆ์ รวมถึงพนักงาน ดับเพลิง เป็นต้น เครื่องแต่งกายเหล่านี้ นอกจากมีวัตถุประสงค์เป็นเสื้อผ้าที่สวมใส่ปกปิดร่างกายแล้ว ยังสามารถบ่งบอกถึงหน้าที่และอำนาจที่ผู้สวมใส่ต้องปฏิบัติเช่น ผู้สวมใส่เครื่องแต่งกายของ ข้าราชการครูมีหน้าที่ในการให้การอบรมสั่งสอนลูกศิษย์ ผู้สวมใส่เครื่องแต่งกายของ ข้าราชการ ตำรวจ มีหน้าที่ในการบังคับกฎหมาย ผู้สวมใส่เครื่องแต่งกายพยาบาล เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุข เป็นต้น ด้วยหน้าที่และอำนาจที่มาพร้อมกับเครื่องแต่งกายเหล่านี้ จึงทำให้มีการตรากฎหมายเพื่อให้ การคุ้มครองมิให้บุคคลอื่นนำไปสวมใส่โดยมิชอบ ดังที่ปรากฏในกฎหมายหลายฉบับ ซึ่งมีการกำหนด อัตราโทษทั้งโทษปรับและจำคุก

อย่างไรก็ตาม การกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง หากนำ เจตนาของผู้กระทำมาเป็นเกณฑ์พบว่า สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภทคือ การใช้เครื่องแต่งกายที่ กฎหมายคุ้มครองเพราะความชื่นชอบในเครื่องแต่งกายนั้น การใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง เพราะมีเจตนาที่จะใช้อิทธิพลที่มาพร้อมกับเครื่องแต่งกายนั้น และการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมาย คุ้มครอง โดยมีเจตนาที่จะใช้เครื่องแต่งกายนั้นเอื้อประโยชน์ให้สามารถกระทำความผิดอื่นง่ายขึ้น แต่มีข้อพิจารณาว่า กฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อให้การใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองให้เป็นความผิดนั้น กลับไม่ได้กำหนดโทษให้เหมาะสมกับเจตนาของผู้กระทำความผิด หรือความชั่วในการกระทำความผิด เพราะไม่ว่าบุคคลผู้นั้นจะมีเจตนาในการกระทำความผิดแตกต่างกันอย่างไร แต่กลับพบว่าต้องนำ บทบัญญัติของกฎหมายเดียวกันมาใช้บังคับ

ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงทำการศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับความผิดอาญา และการกำหนดโทษอาญาไว้ในกฎหมาย ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดให้หน่วยงานของรัฐพึงกำหนดโทษอาญาในกฎหมายเฉพาะความผิดร้ายแรง และให้คำนึงถึง เกณฑ์ดังต่อไปนี้ประกอบด้วยได้แก่ การกระทำดังกล่าวกระทบต่อความมั่นคงของประเทศหรือความ ปลอดภัยของประเทศ กระทบต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือผลกระทบ ต่อส่วนรวมอย่างร้ายแรงหรือไม่ การกระทำความผิดดังกล่าวสามารถนำมาตราการอื่นมาใช้บังคับอย่าง ได้ผลและมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะทำให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมายหรือไม่ ทั้งนี้ เพื่อพิจารณา การแบ่งประเภทของความผิดอาญาแล้วพบว่า การใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองเพราะมีความ

ขึ้นชอบในเครื่องแต่งกายนั้น หรือเพราะต้องการใช้อธิพลที่มาพร้อมกับเครื่องแต่งกายนั้นยังไม่มี ความชั่วร้ายเพียงพอที่สมควรจะนำโทษทางอาญามาบังคับใช้

การไม่มีการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับลักษณะของการกระทำความผิด หรือการมิได้ กำหนดให้ใช้เจตนาของผู้กระทำความผิดมาเป็นหลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษ ทำให้ผู้กระทำความผิด ต้องตกอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายเดียวกันซึ่งมีทั้งโทษปรับและจำคุก จึงมีแนวคิดให้การลงโทษ อาญานำมาใช้เฉพาะกรณีการกระทำความผิดร้ายแรงเท่านั้น ส่วนการกระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรง ให้นำมาตรการอื่นมาใช้บังคับแทน เช่น การนำมาตรการทางแพ่ง มาตรการทางปกครอง นอกจากนี้ ยังมีมาตรการใหม่ที่มีการร่างกฎหมายขึ้นเพื่อเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา นั่นคือ มาตรการปรับ เป็นพินัย ซึ่งผู้ศึกษาจะทำการศึกษาสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการนำดำเนินการตามมาตรการดังกล่าว ในบทต่อไป

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายกรณีการกระทำความผิดเกี่ยวกับ การใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองของประเทศไทย

การศึกษาบทกฎหมายเกี่ยวกับเครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองของประเทศไทยในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้แบ่งประเภทของกฎหมายตามประเภทของเครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองดังนี้ (1) การใช้เครื่องแต่งกายของข้าราชการ ซึ่งแบ่งเป็นสองประเภทคือ เครื่องแต่งกายของข้าราชการทั่วไปและเครื่องแต่งกายของข้าราชการทหาร (2) การประดับเครื่องหมายของเจ้าพนักงาน (3) การใช้เครื่องราชอิสริยาภรณ์หรือสิ่งที่มีหมายถึงเครื่องราชอิสริยาภรณ์ (4) การใช้ครุยประจำตำแหน่ง ครุยวิทยฐานะ เข็มวิทยฐานะ เครื่องแบบ เครื่องหมายหรือเครื่องแต่งกายของนักเรียนนักศึกษา และ (5) การใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองอื่น เช่น การแต่งกายเลียนแบบพระสงฆ์ การแต่งกายเลียนแบบผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและผดุงครรภ์ และการแต่งกายเลียนแบบหรือติดเครื่องหมายเป็นผู้อำนวยการดับเพลิง เจ้าพนักงานท้องถิ่น พนักงานดับเพลิงหรืออาสาสมัครดับเพลิง ส่วนการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการนำมาตรการอื่นมาใช้บังคับแทนโทษทางอาญานั้น ผู้ศึกษาจะทำการศึกษาหลักเกณฑ์การตรากฎหมายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับโทษปรับเป็นพินัยตาม (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... รวมถึงศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง

การศึกษาบทกฎหมายที่มีผลบังคับใช้อยู่ในประเทศไทยปัจจุบัน มีเครื่องแต่งกายประเภทต่างๆ ที่กฎหมายให้ความคุ้มครองเพื่อแสดงถึงบทบาทของเครื่องแต่งกายนั้น โดยบุคคลอื่นที่ไม่มีสิทธิจะนำมาสวมใส่เพื่อให้คนทั่วไปเข้าใจว่าตนเองเป็นผู้มีสิทธิสวมใส่เครื่องแต่งกายนั้นมีได้ เมื่อมีการกล่าวถึง “ข้าราชการ” พบว่า ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 7) ทรงเห็นว่าระบบราชการมีขอบเขตที่กว้างขวาง มีข้าราชการจำนวนมากที่ปฏิบัติหน้าที่ราชการอยู่ แต่ยังไม่มียุทธวิธีแบบแผนที่แน่นอนเสมอหน้ากัน จึงทรงวางระเบียบบริหารงานบุคคลในราชการพลเรือนขึ้นเป็นครั้งแรก โดยประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2471 ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบังคับใช้แก่ข้าราชการพลเรือนทั่วไป โดยเสมอหน้าเท่าเทียมกัน นับแต่นั้น ข้าราชการพลเรือนจึงเริ่มมีการแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความคล่องตัว โดยมีการแบ่ง

ประเภทของข้าราชการของเป็นประเภทต่างๆ ได้แก่⁷⁴ (1) ข้าราชการพลเรือนสามัญ คือ ข้าราชการที่รัฐบาลบรรจุแต่งตั้งไว้ตามระเบียบฯ แบ่งออกเป็น 2 ชั้น คือ⁷⁵ ชั้นสัญญาบัตร ประกอบไปด้วย ตำแหน่งยศดังต่อไปนี้ มหาอำมาตย์เอก มหาอำมาตย์โท มหาอำมาตย์ตรี อำมาตย์เอก อำมาตย์โท อำมาตย์ตรี รองอำมาตย์เอก รองอำมาตย์โท และรองอำมาตย์ตรี และชั้นราชบุรุษการเทียบตำแหน่ง และยศข้าราชการพลเรือนสามัญให้ใช้ตามตารางเทียบซึ่งโปรดเกล้าให้สภากาการคลังกำหนดเป็นคราวๆ (2) ข้าราชการพลเรือนวิสามัญ คือ บุคคลที่รัฐบาลจ้างไว้ให้ทำการเฉพาะอย่าง หรือระยะเวลาชั่วคราว⁷⁶ ตั้งแต่ พ.ศ. 2518 เป็นต้นมา เปลี่ยนให้เรียกว่าลูกจ้างประจำ และเสมียนพนักงาน คือ ข้าราชการชั้นต่ำ ซึ่งมีสิทธิได้รับเงินเดือนตามอัตราที่ตั้งไว้⁷⁷

นับแต่มีการตราพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2471 ขึ้นบังคับใช้เป็นฉบับแรก หลังจากนั้นก็ได้มีข้าราชการพลเรือนบางประเภทแยกตัวออกไปอีก เช่น พนักงานเทศบาล พนักงานอัยการ พนักงานธนาคารออมสิน พนักงานการรถไฟแห่งประเทศไทย พนักงานสุขาภิบาล พนักงานองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย พนักงานการไฟฟ้านครหลวง ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัด ข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัด ข้าราชการกรุงเทพมหานคร ข้าราชการการเมือง ข้าราชการฝ่ายรัฐสภา พนักงานการสื่อสารแห่งประเทศไทย ข้าราชการตำรวจ พนักงานเมืองพัทยา ข้าราชการครู เป็นต้น ดังนั้น ข้าราชการพลเรือน จึงน่าจะมีความหมายครอบคลุมถึงข้าราชการทุกประเภท ยกเว้นข้าราชการฝ่ายทหาร

สำหรับในปัจจุบัน ประเภทของข้าราชการพลเรือน เป็นไปตามข้อกำหนดในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 โดยมาตรา 4 ได้ให้ความหมายของข้าราชการพลเรือนหมายความว่า บุคคลซึ่งได้รับการบรรจุและแต่งตั้งตามพระราชบัญญัตินี้ ให้รับราชการโดยได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณในกระทรวง กรมฝ่ายพลเรือน และให้ความหมายของข้าราชการฝ่ายพลเรือน หมายความว่า ข้าราชการพลเรือน และข้าราชการอื่นในกระทรวง กรมฝ่ายพลเรือน ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการประเภทนั้น ในปัจจุบัน

โดยทั่วไป การแต่งกายของข้าราชการฝ่ายพลเรือนจะกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติเครื่องแบบข้าราชการฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2478 แต่ข้าราชการฝ่ายพลเรือนบางประเภทก็มีกฎหมายกำหนดเกี่ยวกับเครื่องแต่งกายของตนเองเป็นการเฉพาะแยกได้เป็น 10 ประเภท ประกอบด้วย

⁷⁴ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช 2571 มาตรา 12.

⁷⁵ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช 2571 มาตรา 26.

⁷⁶ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช 2571 มาตรา 27.

⁷⁷ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช 2571 มาตรา 29.

- 1) ข้าราชการตุลาการและตะเฑาะยุติธรรม ได้มีการกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับเครื่องแต่งกายไว้ในระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยเครื่องแบบของข้าราชการตุลาการและตะเฑาะยุติธรรม พ.ศ. 2563⁷⁸ และข้าราชการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรมได้กำหนดเครื่องแต่งกายของข้าราชการศาลยุติธรรมไว้ในแนวทางปฏิบัติการแต่งกายปฏิบัติราชการของข้าราชการศาลยุติธรรม ลูกจ้าง และพนักงานราชการศาลยุติธรรมในสำนักงานศาลยุติธรรม⁷⁹
- 2) ข้าราชการฝ่ายอัยการ มีการกำหนดเรื่องเครื่องแต่งกายไว้ในระเบียบคณะกรรมการอัยการว่าด้วยเครื่องแบบและการแต่งกายของข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. 2556
- 3) ข้าราชการตำรวจ ได้กำหนดเกี่ยวกับเครื่องแต่งกายไว้ในพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 หมวด 10 เครื่องแบบตำรวจ
- 4) ข้าราชการฝ่ายรัฐสภา ได้มีการกำหนดเกี่ยวกับเครื่องแต่งกายไว้ในพระราชบัญญัติเครื่องแบบไว้ในพระราชบัญญัติเครื่องแบบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา พ.ศ. 2518
- 5) ข้าราชการสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 19 ได้บัญญัติให้ข้าราชการในสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นข้าราชการรัฐสภาสามัญตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา ดังนั้นจึงนำพระราชบัญญัติเครื่องแบบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา พ.ศ. 2518 มาใช้บังคับ
- 6) ข้าราชการสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน กำหนดให้มีเครื่องแต่งกายไว้ในระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินว่าด้วยเครื่องแบบและการแต่งกายของข้าราชการสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2545
- 7) ข้าราชการสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีการกำหนดเกี่ยวกับเครื่องแต่งกายไว้ในระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยเครื่องแบบประธานกรรมการ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ข้าราชการและลูกจ้างประจำสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. 2543
- 8) ข้าราชการศาลรัฐธรรมนูญ ในส่วนของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีการกำหนดให้มีเครื่องแต่งกายไว้ในข้อบังคับศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยเครื่องแบบตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2542

⁷⁸ คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม, ระเบียบคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมว่าด้วยเครื่องแบบของข้าราชการตุลาการและตะเฑาะยุติธรรม พ.ศ. 2563 [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 25 ธันวาคม 2563. แหล่งที่มา : <https://ojac.coj.go.th/th/content/category/detail/vid/53/cid/1161/iid/92165>.

⁷⁹ แนวทางปฏิบัติการแต่งกายปฏิบัติราชการของข้าราชการศาลยุติธรรม ลูกจ้างและพนักงานราชการศาลยุติธรรมในสำนักงานศาลยุติธรรม (แนบท้ายหนังสือสำนักงานศาลยุติธรรมที่ ศย. 004/ว30 (ป) ลงวันที่ 18 มีนาคม 2557.

และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ มีระเบียบศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยเครื่องแบบและการแต่งกายของข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2542

9) ข้าราชการศาลปกครอง โดยตุลาการศาลปกครอง ได้กำหนดให้มีเครื่องแต่งกายไว้ในประกาศประธานศาลปกครองสูงสุด เรื่องเครื่องแบบตุลาการศาลปกครองและระเบียบการแต่งกาย และข้าราชการสำนักงานศาลปกครอง (หรือข้าราชการฝ่ายศาลปกครอง) ได้กำหนดให้มีเครื่องแต่งกายไว้ในระเบียบคณะกรรมการข้าราชการฝ่ายศาลปกครองว่าด้วยเครื่องแบบและการแต่งกายของข้าราชการและลูกจ้างของสำนักงานศาลปกครอง พ.ศ. 2544

10) พนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัด พนักงานเทศบาล พนักงานเมืองพัทยาและพนักงานส่วนตำบลได้กำหนดให้มีเครื่องแต่งกายไว้ในกฎกระทรวง ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2542) ออกตามความในพระราชบัญญัติเครื่องแบบเจ้าหน้าที่ส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2509

ไม่ว่าข้าราชการดังที่กล่าวมาข้างต้น จะมีการกำหนดเกี่ยวกับเครื่องแต่งกายไว้เป็นการทั่วไปหรือเป็นการเฉพาะอย่างไรก็ตาม แต่ในส่วนของเครื่องแต่งกายที่กฎหมายให้ความคุ้มครองพบว่ามีกำหนดความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองไว้ในกฎหมายหลายฉบับ ทั้งนี้ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 146 เป็นกฎหมายทั่วไปบัญญัติให้การคุ้มครองแก่เครื่องแต่งกายประเภทต่าง ๆ ไว้ว่า

“ผู้ใดไม่มีสิทธิที่จะสวมเครื่องแบบหรือประดับเครื่องหมายของเจ้าพนักงาน สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ สมาชิกสภาจังหวัดหรือสมาชิกสภาเทศบาล หรือไม่มีสิทธิใช้ยศ ตำแหน่ง เครื่องราชอิสริยาภรณ์หรือสิ่งที่มีหมายถึงเครื่องราชอิสริยาภรณ์ กระทำการเช่นนั้นเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”⁸⁰

การกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 146 นี้ ผู้กระทำความผิด (1) มีเจตนา (ตั้งใจ) เพื่อให้คนอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิโดยไม่มีสิทธิ (สวมเครื่องแบบ หรือประดับเครื่องหมายของเจ้าพนักงาน หรือเครื่องราชอิสริยาภรณ์ หรือสิ่งที่มีหมายถึงเครื่องราชอิสริยาภรณ์) เช่น การโพสต์ภาพ (2) ต้อง “สวมเครื่องแบบ” หรือ “ประดับเครื่องหมายของเจ้าพนักงาน” หรือแอบอ้างว่ามียศ มีตำแหน่ง ได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ โดยเจ้าพนักงาน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1(16) คือ (1) เป็นบุคคลที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นเจ้าพนักงาน (2) เป็นบุคคลที่ได้รับแต่งตั้ง

⁸⁰ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 146.

ตามกฎหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการ ไม่ว่าจะเป็นประจำหรือหรือครั้งคราว และ (3) ไม่ว่าจะได้รับค่าตอบแทนหรือไม่ก็ตาม⁸¹

จากประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 146 ข้างต้น สามารถนำมาแบ่งประเภทของการแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองประกอบไปด้วย

3.1.1 การกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายของข้าราชการ

การศึกษาการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายของข้าราชการ ผู้ศึกษาแบ่งประเภทของเครื่องแต่งกายของข้าราชการเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เครื่องแต่งกายของข้าราชการพลเรือนทั่วไปและเครื่องแต่งกายของข้าราชการฝ่ายทหาร ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

3.1.1.1 เครื่องแต่งกายของข้าราชการพลเรือนทั่วไป

การคุ้มครองเครื่องแต่งกายของข้าราชการพลเรือนทั่วไป นอกจากเป็นการคุ้มครองตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 146 ดังที่ผู้ศึกษาได้กล่าวไปข้างต้นแล้ว ยังพบว่า มีกฎหมายที่ให้การคุ้มครองเครื่องแต่งกายของข้าราชการบางประเภทไว้เป็นการเฉพาะอีกด้วย ได้แก่

1) เครื่องแต่งกายของข้าราชการฝ่ายรัฐสภา

พระราชบัญญัติเครื่องแบบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา พ.ศ. 2518 กำหนดไว้ว่า “ผู้ใดไม่มีสิทธิแต่งเครื่องแบบตามพระราชบัญญัตินี้โดยชอบด้วยกฎหมาย แต่งเครื่องแบบนั้นเพื่อจะให้ผู้อื่นเชื่อว่าตนเป็นข้าราชการฝ่ายรัฐสภา ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ⁸²

2) เครื่องแต่งกายของข้าราชการตำรวจ

สำหรับพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 ได้ให้ความหมายของ “ข้าราชการตำรวจ” หมายความว่า บุคคลซึ่งได้รับการบรรจุและแต่งตั้งตามพระราชบัญญัตินี้ โดยได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณหมวดเงินเดือนในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และให้หมายความรวมถึงข้าราชการในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติแต่งตั้งหรือสั่งให้ปฏิบัติหน้าที่ตำรวจโดยได้รับเงินเดือนจากส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐด้วย⁸³ โดยได้มีการกำหนดความผิดกรณีการแต่งกายด้วยเครื่องแต่งกายของข้าราชการตำรวจโดยไม่มีสิทธิดังนี้

⁸¹ สำนักงานกิจการยุติธรรม, ใส่ชุดเลียนแบบอ้างเป็นเจ้าของที่ ผิดกฎหมาย มีโทษทั้งจำและปรับ [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 25 ธันวาคม 2563. แหล่งที่มา : https://www.js100.com/en/site/post_share/view/88616.

⁸² พระราชบัญญัติเครื่องแบบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา พ.ศ. 2518 มาตรา 5.

⁸³ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 มาตรา 4.

พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 กำหนดห้ามมิให้ ผู้ใดแต่งเครื่องแบบ ตำรวจโดยไม่มีสิทธิ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามเดือนถึงห้าปี ถ้าการกระทำความผิดข้างต้น ได้กระทำภายในเขตซึ่งประกาศใช้กฎอัยการศึกหรือประกาศภาวะฉุกเฉิน หรือเพื่อกระทำความผิด อาญา ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี⁸⁴

ส่วนมาตรา 110 “ผู้ใดแต่งกายโดยใช้เครื่องแต่งกายคล้ายเครื่องแบบตำรวจ และกระทำการใด ๆ อันทำให้ราชการตำรวจถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง หรือทำให้เกิดความเสื่อมเสีย แก่ราชการตำรวจ หรือทำให้บุคคลอื่นหลงเชื่อว่าตนเป็นตำรวจ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” เว้นแต่เป็นการแสดงภาพยนตร์ ละคร หรือการแสดงอื่นใดในทำนองเดียวกันที่ประสงค์จะเผยแพร่ต่อสาธารณชน หากผู้แสดงประสงค์ จะแต่งเครื่องแบบตำรวจหรือแต่งกายโดยใช้เครื่องแต่งกายคล้ายเครื่องแบบตำรวจ ให้ผู้ซึ่งมีหน้าที่ รับผิดชอบการแสดงนั้นหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายแจ้งต่อหัวหน้าสถานีตำรวจแห่งท้องที่ที่จะทำการ แสดงเช่นนั้นทราบ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง⁸⁵

อย่างไรก็ตาม ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายของตำรวจพบว่า มิได้นำบทบัญญัติมาตรา 108 พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะมา บังคับใช้ มีเพียงการนำมาตรา 146 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งเป็นกฎหมายทั่วไปมาบังคับใช้แทน นอกจากนี้การจะเป็นความผิดตามมาตราดังกล่าวได้ต้องพิจารณาถึงเจตนาของผู้กระทำความผิดด้วย ดังคำพิพากษาต่อไปนี้

ข้อบังคับของตำรวจมีว่าถ้าหนีราชการไปเกินกำหนดต้องถูกไล่ออกตำรวจผู้หนึ่ง หนี ราชการไปเกินกำหนดและถูกไล่ออกแล้ว แต่ไม่รู้ว่าถูกไล่ออกและแต่งเครื่องแบบไปทำการจับกุม ราษฎร ดังนี้ ไม่มีผิดฐานแต่งเครื่องแบบตำรวจตาม พ.ร.บ.เครื่องแบบตำรวจ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2483 การแต่งเครื่องแบบตำรวจโดยไม่มีสิทธิจะเป็นความผิดต่อเมื่อมีเจตนา⁸⁶

3.1.1.2 เครื่องแต่งกายของข้าราชการฝ่ายทหาร

พระราชบัญญัติเครื่องแบบทหาร พ.ศ. 2477 มาตรา 6 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดแต่ง เครื่องแบบทหารตามพระราชบัญญัตินี้ หรือ แต่งเครื่องแบบทหารที่ทหารยังคงใช้ในราชการอยู่ โดยไม่มีสิทธิจะแต่งได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามเดือนถึง ห้าปี และถ้าการกระทำเช่นว่ามานี้ได้กระทำภายในเขตซึ่งประกาศใช้กฎอัยการศึกก็ดี ในเวลาสงคราม

⁸⁴ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 มาตรา 108.

⁸⁵ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 มาตรา 111.

⁸⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 804/2486.

กีด ในเวลาบ้านเมืองมีเหตุฉุกเฉินกีดหรือเพื่อกระทำผิดทางอาญาก็ดี ผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งถึงสิบปี”

การแต่งกายดังกล่าวต้องเป็นการแต่งกายครบถ้วนตามเครื่องแบบทหารตามพระราชบัญญัติเครื่องแบบทหารด้วย จึงจะเป็นความผิดฐานนี้ ดังคำพิพากษา จำเลยแต่งกายด้วยกางเกงขายาวสีกาก็แกมเขียว รองเท้าหุ้มข้อหนังสีดำเข็มขัดผ้าสีกาก็แกมเขียว มีหัวเข็มขัดโลหะทองเหลืองเครื่องหมายกองทัพกึ่งซึ่งเป็นเพียงส่วนหนึ่งของเครื่องแบบทหารตามพระราชบัญญัติเครื่องแบบทหาร พ.ศ.2477 มาตรา 4 ยังไม่เรียกว่า แต่งเครื่องแบบทหาร ตามความหมายในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องแบบทหาร (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2485 ที่ยกเลิกแก้ไขมาตรา 6 เดิม จำเลยจึงยังไม่มีผิด⁸⁷

โจทก์ฟ้องว่า (ก) จำเลยแสดงตนเป็นร้อยเอกทหารบก (ข) จำเลยหลอกลวงนายชมพู่เอาเงิน 3,000 บาท กับสิ่งของไปเป็นประโยชน์ส่วนตัวเสีย ก่อนคดีนี้จำเลยเคยถูกศาลพิพากษาลงโทษจำคุกมาแล้วหลายครั้ง ขอให้ลงโทษและเพิ่มโทษ

จำเลยให้การรับสารภาพ

ศาลชั้นต้นพิพากษาวางโทษจำคุก เพิ่มโทษ 1 ใน 3

โจทก์อุทธรณ์ว่า ศาลขอจะเพิ่มโทษกึ่งหนึ่ง ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 93 ศาลอุทธรณ์พิพากษาเพิ่มโทษ 1 ใน 3 ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 92

โจทก์ฎีกา

ศาลฎีกาเห็นว่า การที่จะเพิ่มโทษกึ่งหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 93 นั้น จำเลยต้องได้รับโทษจำคุกในความผิดเดียวกันมาแล้วไม่ต่ำกว่า 6 เดือน แต่ความผิดที่โจทก์ฎีกาขอให้เพิ่มโทษกึ่งหนึ่งอ้างว่าจำเลยกระทำผิดซ้ำในคดีนี้นั้น ศาลจังหวัดเชียงใหม่พิพากษาลงโทษตามพระราชบัญญัติเครื่องแบบทหาร พ.ศ. 2477 มิได้พิพากษาลงโทษตาม ประมวลกฎหมายอาญา แม้จะพิพากษาว่ามีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 146 ด้วย แต่ก็ได้กำหนดโทษมาตรานี้ไว้ด้วย หากไปลงโทษตามพระราชบัญญัติ เครื่องแบบทหารซึ่งเป็นบทหนัก ทั้งก็รู้ไม่ได้ว่าถ้าศาลจะกำหนดโทษจำคุกตามมาตรา 146 จะกำหนดต่ำกว่า ๖ เดือนหรือไม่ เหตุนี้จึงว่าจำเลยกระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 146 มิใช่โทษจำคุกกว่า ๖ เดือนมาแล้ว ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 93 ยังไม่ได้ ศาลอุทธรณ์ไม่เพิ่มโทษกึ่งหนึ่งชอบแล้ว พิพากษายืน⁸⁸

⁸⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 102/2516.

⁸⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 204/2510.

นอกจากความผิดฐานจงใจแต่งเครื่องแต่งกายของทหารโดยพลการแล้ว ในพระราชบัญญัติเครื่องแบบทหาร พ.ศ. 2477 ยังระบุถึงความผิดของผู้ที่แต่งกายเลียนแบบทหารจนสร้างความเสื่อมเสียและเกิดความเกลียดชังกับทหาร โดยในมาตรา 6 ทวิ (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2485) กำหนดไว้ว่า “ผู้ใดแต่งกายโดยใช้เครื่องแต่งกายคล้ายเครื่องแบบทหารตามพระราชบัญญัตินี้หรือคล้ายเครื่องแบบทหารที่ทหารยังคงใช้ในราชการอยู่ อันอาจนำความดูหมิ่นเกลียดชังหรือความเสื่อมเสียมาสู่ราชการทหารก็ดี อันอาจทำให้บุคคลอื่นหลงเชื่อว่าเป็นทหารก็ดีผู้ที่มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 200 บาท และถ้าการกระทำเช่นนี้ได้กระทำภายในเขตซึ่งได้ประกาศใช้กฎอัยการศึกก็ดี ในเวลาสงครามก็ดี ในเวลาบ้านเมืองมีเหตุฉุกเฉินก็ดี หรือเพื่อกระทำความผิดทางอาญาก็ดี ผู้ที่มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งถึงสิบปี”

กรณีของ นางสาวอันดา อภิรักษ์โยธนันท์ หรือ (เปลี่ยนชื่อภายหลัง) นางสาวธนธรรณ์ อัครเหมมินทร์ ได้หลอกลวงผู้เสียหาย โดยแสดงตนเป็นนายทหารหญิง สังกัดมณฑลทหารบกที่ 32 โดยการแต่งกายชุดทหารและโพสต์สื่อสังคมออนไลน์ หลังจากนั้นได้มีการแต่งกายไปหลอกผู้เสียหายจนหลงเชื่อ และหลอกว่าตนเองเป็นหลานสาวอดีตผู้ว่าราชการจังหวัดลำปาง ที่สามารถฝากกลุ่มผู้เสียหายเข้ารับราชการในสังกัดต่าง ๆ ได้ และได้เรียกรับเงินจากผู้เสียหายรายละหลายหมื่นบาท หลังจากที่ผู้เสียหายจ่ายเงินให้ นางสาวอันดา หรือปอม ไปแล้ว ผู้เสียหายได้เฝ้าติดตามสอบถามเรื่อยมาแต่ก็ไร้ผล สุดท้ายก็ไม่สามารถเข้าทำงานตามที่ตกลงไว้ได้ ผู้เสียหายจึงได้รวมตัวกันแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน และมาทราบภายหลังว่า นางสาวอันดา อภิรักษ์โยธนันท์ หรือนางสาวธนธรรณ์ อัครเหมมินทร์ ไม่ได้เป็นหลานอดีตผู้ว่าราชการจังหวัดลำปาง หรือบุคคลที่มีชื่อเสียงอีกหลายคน ที่นางสาวอันดาฯ เคยแอบอ้างไว้แต่อย่างใด จนกระทั่งศาลได้พิพากษาตัดสินจำคุกดังกล่าว ทั้งนี้ ผู้เสียหายทั้งหมดได้ร่วมกันยื่นคำร้องขอคัดค้านการประกันตัวเนื่องจากเกรงว่าจะหลบหนี พร้อมทั้งตั้งนายความฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายทางแพ่ง กับจำนวนเงินที่สูญเสียไปกับผู้ต้องหาเรียบร้อยแล้ว⁸⁹

ส่วนกรณีที่นางสาวอันดาเคยแต่งกายเลียนแบบทหารนั้น พนักงานอัยการส่งฟ้องต่อศาลจังหวัดลำปาง เรื่องความผิดต่อพระราชบัญญัติเครื่องแบบทหาร และศาลได้พิพากษาเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2560 โดยจำเลยรับสารภาพว่า เมื่อวันที่ 18 ส.ค. 59 เวลากลางวัน จำเลยได้สวมและแต่งเครื่องแบบทหารยศร้อยตรีหญิง พร้อมติดเครื่องหมายยศร้อยตรี (ดาวทอง) จำนวน 1 ชุด เครื่องหมายแพรแถบ 1 อัน เครื่องหมายตัวอักษรย่อ “มบ 32” 1 อัน ซึ่งหมายถึงข้าราชการสังกัดมณฑลทหารบกที่ 32 ค่ายสุรศักดิ์มนตรี และป้ายชื่อ “อันดา อภิรักษ์โยธนันท์” อันเป็นเท็จ ซึ่งการ

⁸⁹ หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ, จบแล้ว สาวแอบอ้างเป็นญาตินายทหารต้นเงินเหยื่อ ศาลแขวงลำปางตัดสินจำคุก 2 ปี, [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 18 เมษายน 2564. แหล่งที่มา : <https://mgronline.com/local/detail/9600000100866>.

กระทำเช่นนั้นทำให้คนเข้าใจผิดว่าจำเลยมีสิทธิ อันเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย เหตุเกิดที่ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ศาลพิพากษาจำคุก 6 เดือน จำเลยให้การรับสารภาพเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา ลดโทษให้กึ่งหนึ่ง คงจำคุก 3 เดือน และให้รอลงอาญา 2 ปี⁹⁰

3.1.2 การกระทำความผิดเกี่ยวกับการประดับเครื่องหมายของเจ้าพนักงาน

การประดับเครื่องหมายราชการของเจ้าพนักงาน นอกจากจะเป็นความผิดตามที่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 146 ตามที่กล่าวไปข้างต้นแล้ว พบว่ายังมีการประกาศใช้กฎหมายเฉพาะอีกฉบับหนึ่งคือ พระราชบัญญัติเครื่องหมายราชการ พ.ศ.2482 บัญญัติไว้ว่า “ห้ามไม่ให้บุคคลใดใช้เครื่องหมายราชการ เว้นแต่หน่วยงานราชการที่กำหนดเครื่องหมายนั้น ๆ จะได้อนุญาตให้ใช้เครื่องหมายได้ ถ้าฝ่าฝืนมีความผิดจำคุกไม่เกิน 1 ปี และปรับไม่เกิน 2,000 บาท”⁹¹

คำพิพากษาเกี่ยวกับการแอบอ้างว่าเป็นข้าราชการตำรวจ ของศาลแขวงพระนครเหนือ ฎ.รัชดาภิเษก อัยการพิเศษ ฝ่ายคดีศาลแขวงพระนครเหนือ ซึ่งเป็นโจทก์ยื่นฟ้อง นาย น. จำเลยในความผิดไม่มีสิทธิใส่ยศ หรือประดับเครื่องแบบของเจ้าพนักงานกระทำการเพื่อให้คนอื่นเชื่อว่ามีสิทธิ โดยระบุฟ้องว่า เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2545 จำเลยได้แอบอ้างสวมเครื่องแบบยศร้อยตำรวจโท น. รองสารวัตรปราบปราม สถานีตำรวจนครบาลโชคชัย อ้างว่าทางราชการมีคำสั่งให้มาช่วยราชการเป็นเหตุให้ผู้อื่นหลงเชื่อ ต่อมาวันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2545 เจ้าพนักงาน จับกุมตัวจำเลยได้ พร้อมชุดเครื่องแบบตำรวจและอื่น ๆ ยึดไว้เป็นของกลาง และแจ้งข้อหาดำเนินคดี จำเลยรับสารภาพ ศาลพิเคราะห์แล้วเห็นว่าจำเลยกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 146 พิพากษาจำคุก 2 เดือนปรับสองพันบาท จำเลยให้การรับสารภาพลดโทษให้กึ่งหนึ่งคงจำคุก 1 เดือนปรับหนึ่งพันบาท แต่ไม่ปรากฏว่าจำเลยเคยต้องโทษจำคุกมาก่อน จึงให้รอลงอาญาไว้มีกำหนด 2 ปี และให้คุมประพฤติไว้หนึ่งปี โดยให้จำเลยรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานคุมประพฤติ 4 ครั้ง หลังศาลพิพากษาปรากฏว่า นาย น. ไม่มีเงินมาชำระค่าปรับจึงถูกนำตัวไปกักขังที่ สน.โชคชัย เป็นเวลา 14 วัน เนื่องจาก ตามกฎหมายกำหนดอัตราการกักขังแทนค่าปรับวันละ 70 บาท (ปัจจุบันเปลี่ยนเป็น 200 บาทแล้ว)⁹²

⁹⁰ เรื่องเดียวกัน.

⁹¹ พระราชบัญญัติเครื่องหมายราชการ พ.ศ.2482, มาตรา 6.

⁹² สำนักงานพิศิรั ทนายความ, อยากทราบว่าแอบอ้างเป็นเจ้าพนักงานผิดกฎหมายข้อใด, [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 26 เมษายน 2564. แหล่งที่มา : https://www.peesirilaw.com/index.php?lay=boardshow&ac=webboard_show&No=1219454..

3.1.3 การกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องราชอิสริยาภรณ์หรือสิ่งที่มีหมายถึงเครื่องราชอิสริยาภรณ์

เครื่องราชอิสริยาภรณ์หรือที่เรียกกันเป็นภาษาสามัญว่า ตรา คือ สิ่งที่เป็นเครื่องหมายแสดงเกียรติยศและบำเหน็จความชอบ เป็นของพระมหากษัตริย์ทรงสร้างขึ้นสำหรับพระราชทานเป็นบำเหน็จความชอบในราชการ ประเทศชาติ ศาสนา ประชาชน หรือส่วนพระองค์นอกจากนั้นยังหมายความรวมถึง เหรียญที่ระลึกที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างในโอกาสต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลทั่วไปใช้ประดับได้อย่างเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ในปัจจุบัน เป็นเครื่องหมายประดับเสื้อซึ่งนิยมกันทั่วไป แม้ประเทศซึ่งไม่มี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขก็นิยมใช้ โดยถือว่าเป็นสิ่งส่งเสริมเกียรติของบุคคลผู้มีผลงานดีเด่นต่อส่วนรวม ให้เป็นแบบอย่างที่ดีควรยึดถือ มิใช่เป็นเครื่องหมายแบ่งแยกชนชั้นแต่อย่างใด⁹³

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ของไทยในปัจจุบัน แบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท ตามลำดับเกียรติของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ดังนี้⁹⁴

- 1) เครื่องราชอิสริยาภรณ์สำหรับพระราชทานแก่ประมุขของรัฐต่างประเทศ
- 2) เครื่องราชอิสริยาภรณ์สำหรับพระราชทานเป็นบำเหน็จความชอบในราชการแผ่นดิน
- 3) เครื่องราชอิสริยาภรณ์สำหรับพระราชทานเป็นบำเหน็จความชอบในพระองค์พระมหากษัตริย์
- 4) เหรียญราชอิสริยาภรณ์ต่างๆซึ่งนับเป็นเครื่องราชอิสริยาภรณ์

เมื่อทำการศึกษาการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องราชอิสริยาภรณ์หรือสิ่งที่มีหมายถึงเครื่องราชอิสริยาภรณ์พบว่า มิได้มีการบัญญัติกฎหมายเฉพาะการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องราชอิสริยาภรณ์เอาไว้ ดังนั้น เมื่อมีการกระทำความผิด จึงต้องนำประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 146 มาใช้ ดังตัวอย่างคำพิพากษาดังต่อไปนี้

โจทก์บรรยายฟ้องว่า "...จำเลย...ไม่มีสิทธิใช้คำนำหน้านามของตนเองว่าคุณหญิงได้บังอาจแสดงตัวอวดอ้าง...ว่าตนเองเป็นคุณหญิงได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลอื่นหลงเชื่อ..." เป็นการบรรยายให้เห็นว่าจำเลยไม่มีสิทธิใช้คำนำหน้าชื่อตนเองว่าคุณหญิง ซึ่งเป็นสิ่งที่มีหมายถึงเครื่องราชอิสริยาภรณ์ และกระทำการเช่นนั้นเพื่อให้บุคคลอื่นหลงเชื่อว่าคุณหญิงมีสิทธิครอบครองประกอบความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 146 แล้ว จำเลยแต่งกายประดับ

⁹³ กรมสรรพากร, เครื่องราชอิสริยาภรณ์, [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 26 เมษายน 2564. แหล่งที่มา : https://www.rd.go.th/publish/fileadmin/user_upload/roa/Ry100_542.pdf. [16 เมษายน 2564].

⁹⁴ กระทรวงการคลัง, การจัดประเภทเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทย, [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 26 เมษายน 2564. แหล่งที่มา : <http://www1.mof.go.th/home/mofhistory/type.htm>.

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ซึ่งตนไม่มีสิทธิแล้วถ่ายรูปไว้ถือได้ว่าจำเลยเป็นผู้ไม่มีสิทธิใช้เครื่องราชอิสริยาภรณ์กระทำเช่นนั้นแล้ว ส่วนเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิหรือไม่เป็นเจตนาภายในจิตใจของจำเลย การที่จำเลยถ่ายรูปขนาด 20 นิ้ว คูณ 24 นิ้ว ติดไว้ในห้องรับแขกซึ่งไม่ใช่ที่ลับแสดงว่าประสงค์ให้ผู้อื่นมาเห็นและต้องการให้ผู้อื่นเชื่อว่า มีสิทธิใช้เครื่องราชอิสริยาภรณ์ตามรูปถ่ายดังกล่าว จึงเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 146⁹⁵

3.1.4 การกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้ครุฑประจำตำแหน่ง ครุฑวิthyฐานะ เข็มวิthyฐานะ เครื่องแบบ เครื่องหมาย หรือเครื่องแต่งกายของนักเรียนนักศึกษา

ประเทศไทยได้กำหนดให้บุคคลที่ยังเป็นนักเรียนอยู่สวมใส่เครื่องแบบนักเรียนในสถานศึกษา โดยมีการกำหนดเครื่องแบบนักเรียนไว้เป็นมาตรฐานกลาง เพื่อประโยชน์ในการประหยัดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยและสร้างวินัยให้แก่ นักเรียน รวมถึงเป็นการคุ้มครองเพื่อมิให้บุคคลอื่นแต่งเครื่องแบบนักเรียนโดยไม่มีสิทธิจะแต่ง ทั้งนี้พระราชบัญญัติเครื่องแบบนักเรียน พ.ศ. 2551 กำหนดให้นักเรียนอันหมายถึงบุคคลที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานและผู้ซึ่งศึกษาในระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ⁹⁶ ได้กำหนดความผิดเกี่ยวกับการแต่งเครื่องแบบนักเรียนโดยไม่มีสิทธิ หรือแต่งกายเลียนแบบเครื่องแบบนักเรียน ถ้าได้ทำให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนเป็นนักเรียน ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท⁹⁷

นอกจากนี้ยังมีเครื่องแต่งกายซึ่งกำหนดไว้ในกฎหมายเฉพาะของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ซึ่งผู้ศึกษาจะขอนำมายกตัวอย่างเพียงบางมหาวิทยาลัย เช่น

พระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2551 กำหนดไว้ว่า “ผู้ใดใช้ครุฑพระบรมราชูปถัมภ์ ครุฑวิthyฐานะ เข็มวิthyฐานะ ครุฑประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ เครื่องหมาย หรือเครื่องแต่งกายของนิสิตและปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยหรือสิ่งใดที่เลียนแบบสิ่งดังกล่าวโดยไม่มีสิทธิที่จะใช้หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง ประกาศนียบัตรบัณฑิตอนุปริญญา ประกาศนียบัตร หรือมีตำแหน่งใดในมหาวิทยาลัยโดยที่ตนไม่มีสิทธิ ถ้าได้กระทำเพื่อให้เกิดความเข้าใจผิดว่าตนมีสิทธิที่จะใช้หรือมีวิthyฐานะ หรือมีตำแหน่งเช่นนั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ⁹⁸

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2531 กำหนดไว้ว่า “ผู้ใดใช้ครุฑประจำตำแหน่ง ครุฑวิthyฐานะ เข็มวิthyฐานะ เครื่องแบบ เครื่องหมาย หรือเครื่องแต่งกายของ

⁹⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 8621/2553.

⁹⁶ พระราชบัญญัติเครื่องแบบนักเรียน พ.ศ. 2551 มาตรา 4.

⁹⁷ พระราชบัญญัติเครื่องแบบนักเรียน พ.ศ. 2551 มาตรา 7.

⁹⁸ พระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2551 มาตรา 69.

มหาวิทยาลัยโดยไม่มีสิทธิที่จะใช้ หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีตำแหน่ง ปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรของมหาวิทยาลัยโดยที่ตนไม่มี ถ้าได้กระทำ เพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิที่จะใช้หรือมีตำแหน่งหรือวิทยฐานะเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”⁹⁹

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. 2530 กำหนดไว้ว่า “ผู้ใดใช้ครุฑประจำตำแหน่ง ครุฑวิทยฐานะ เข็มวิทยฐานะ เข็มเครื่องหมาย เครื่องแบบ เครื่องหมาย หรือเครื่องแต่งกายนักศึกษาของมหาวิทยาลัยโดยที่ตนไม่มีสิทธิที่จะใช้ หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีปริญญาหรือวุฒิปัตร์ของมหาวิทยาลัยโดยที่ตนไม่มี ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิที่จะใช้หรือมีวิทยฐานะเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”¹⁰⁰

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2541 “ผู้ใดใช้ครุฑวิทยฐานะ เข็มวิทยฐานะ ครุฑประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ เครื่องหมาย หรือเครื่องแต่งกายนักศึกษาของมหาวิทยาลัยโดยไม่มีสิทธิที่จะใช้หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีตำแหน่ง ปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรของมหาวิทยาลัย โดยที่ตนไม่มี ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิที่จะใช้หรือมีตำแหน่งหรือมีวิทยฐานะเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ”¹⁰¹

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 กำหนดไว้ว่า “ผู้ใดใช้ตรา สัญลักษณ์ ครุฑวิทยฐานะ เข็มวิทยฐานะ ครุฑประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ เครื่องหมาย หรือเครื่องแต่งกายนักศึกษาของมหาวิทยาลัยโดยไม่มีสิทธิที่จะใช้หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีตำแหน่งใดในมหาวิทยาลัยหรือมีปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรของมหาวิทยาลัย โดยที่ตนไม่มี ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิที่จะใช้หรือมีตำแหน่งหรือมีวิทยฐานะเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”¹⁰²

ตัวอย่างของคำพิพากษาที่น่าสนใจเกี่ยวกับการแต่งกายด้วยครุฑวิทยฐานะ เข็มวิทยฐานะ ครุฑประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ เครื่องหมาย หรือเครื่องแต่งกายนักศึกษาของมหาวิทยาลัยโดยไม่มีสิทธิ ดังต่อไปนี้

⁹⁹ พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2531 มาตรา 53.

¹⁰⁰ พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. 2530 มาตรา 52.

¹⁰¹ พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2541 มาตรา 55.

¹⁰² พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 มาตรา 63.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2752/2519 โจทก์ฟ้องว่า เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2517 จำเลยได้กระทำความผิดต่อกฎหมายหลายบท ต่างกรรมต่างวาระกันคือ¹⁰³

1) จำเลยบังอาจใช้ศรั้อยโท ทหารบกแห่งกองทัพไทยโดยไม่มีสิทธิตามกฎหมาย เพื่อให้ผู้อื่นหลงเชื่อว่าจำเลยมีสิทธิใช้ศรดังกล่าวได้

2) จำเลยบังอาจแจ้งข้อความอันเป็นเท็จแก่ นาย บ. ผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายมีหน้าที่รับสมัครผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดลำพูน โดยกรอกข้อความลงในใบสมัครของจำเลยว่าจำเลยมียศเป็นร้อยโทแห่งกองทัพไทย ยื่นต่อ นาย บ. ผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน กองทัพบกไทยและผู้อื่นหรือประชาชนเสียหาย

3) จำเลยบังอาจแจ้งให้ นาย บ. ผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่สอบสวนคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จดข้อความอันเป็นเท็จลงในบันทึกการสอบสวนคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ลงวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2517 อันเป็นเอกสารราชการสำหรับใช้เป็นพยานหลักฐานว่าจำเลยคือ ร้อยโท ส. ความจริงจำเลยไม่ได้รับพระราชทานยศดังกล่าว การกระทำของจำเลยน่าจะเกิดความเสียหายแก่ นาย บ. ผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน กองทัพบกไทย ผู้อื่นหรือประชาชน และเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2517 จำเลยบังอาจในครุวิทยฐานะปริญญาตรีนิติศาสตรบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์โดยสวมถ่ายรูปโดยไม่มีสิทธิ แล้วเอามาแสดงเป็นหลักฐานในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต่อผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน เพื่อให้เอาไปปิดประกาศให้ประชาชนทราบ การกระทำดังกล่าวเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าจำเลยมีสิทธิใช้ครุวิทยฐานะของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศาลชั้นต้น พิพากษาว่าจำเลยมีความผิดตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2495 มาตรา 49 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 146 มาตรา 267 รวมโทษจำคุก 9 เดือน และปรับ 900 บาท คำรับของจำเลยเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาลดโทษหนึ่งในสาม คงจำคุก 6 เดือน ปรับ 600 บาท แต่ให้รอกการลงโทษไว้มีกำหนด 2 ปี

โจทก์อุทธรณ์ว่าการกระทำของจำเลยเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 137 ด้วยศาลอุทธรณ์จึงพิพากษาแก้ว่าจำเลยมีความผิดฐานแจ้งข้อความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 137 อีกกระทงหนึ่ง ให้จำคุก 1 เดือน รวมโทษจำเลยทุกกระทง ความผิดเป็นจำคุก 10 เดือนและปรับ 600 บาท โดยไม่รอกการลงโทษให้จำเลย นอกจากที่แก้ให้คงเป็นไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น

¹⁰³ เรื่องเดียวกัน.

จำเลยฎีกาทิ้งปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย ศาลฎีกาฟังข้อเท็จจริงว่าจำเลยใช้ศรั้อยโทแห่งกองทัพไทยและใช้ศรัยวิยฐานะนิติศาสตร์บัณฑิตของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ถ่ายรูปเพื่อนำมาเป็นหลักฐานสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดลำพูน จำเลยกรอกใบสมัครด้วยตนเองว่าจำเลยมีศรั้อยโทยื่นต่อ นาย บ. ผู้ว่าราชการจังหวัดลำพูน กับแจ้งต่อ นาย บ. ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่สอบสวนคุณสมบัติผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้จดข้อความอันเป็นเท็จลงในบันทึกการสอบสวน ซึ่งเป็นเอกสารราชการว่าจำเลยมีศรั้อยโทโดยจำเลยรู้อยู่แล้วว่าเป็นเท็จ

วินิจฉัยว่าการกระทำของจำเลยแยกได้เป็น 2 ตอน คือจำเลยเอาใบสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมายื่นต่อ นาย บ. ตอนหนึ่ง กับเมื่อ นาย บ. รับใบสมัครของจำเลยแล้วทำการสอบสวนปากคำจำเลยถึงเรื่องคุณสมบัติของจำเลยอีกตอนหนึ่ง การที่จำเลยเขียนใบสมัครว่ามีศรั้อยโทซึ่งเป็นความเท็จมายื่นต่อ นาย บ. นั้นเป็นการแจ้งข้อความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงานแล้วและการกระทำของจำเลยในตอนยื่นใบสมัครนี้เป็นคนละกรรมกับการกระทำในตอนที่ นาย บ. สอบสวนคุณสมบัติของจำเลย แล้วจำเลยแจ้งว่ามีศรั้อยโท อันเป็นความผิดฐานแจ้งให้เจ้าพนักงานจดข้อความเท็จลงในเอกสารราชการ หากใช่เป็นการกระทำกรรมเดียวไม่ จำเลยจึงมีความผิดฐานแจ้งข้อความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 137 อีกกระทงหนึ่ง ส่วนที่จำเลยฎีกาขอให้รื้อการลงโทษจำคุกนั้น ศาลฎีกาเห็นสมควรให้รื้อการลงโทษจำเลย พิพากษาแก้เป็นให้รื้อการลงโทษจำคุกจำเลยไว้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 มีกำหนด 2 ปี นอกจากนี้ที่แก้คงให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์

ตัวอย่างคำพิพากษาอีกกรณีหนึ่งคือ จำเลยโฆษณาหลอกลวงนักศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหงเพื่อขายข้อสอบที่จำเลยเขียนขึ้นเองเพื่อให้นักศึกษาที่ซื้อข้อสอบจากจำเลยหลงเชื่อว่าเป็นข้อสอบจริงที่จะออกสอบ การกระทำของจำเลยไม่เป็นการหลอกลวงประชาชนทั่วไป จำเลยจึงไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 343 คงมีความผิดตามมาตรา 341 เท่านั้น จำเลยกำลังศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง คณะนิติศาสตร์ยังไม่สำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรี จำเลยย่อมนไม่มีสิทธิที่จะสวมครุยวิยฐานะเพื่อแสดงให้ผู้พบเห็นเชื่อว่าจำเลยสำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหงแล้ว การที่จำเลยสวมเสื้อครุยปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหงถ่ายภาพแล้วนำภาพถ่ายดังกล่าวมาตั้งไว้บนโต๊ะที่จำเลยขายข้อสอบจึงเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2514 มาตรา 48¹⁰⁴

¹⁰⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 563/2531

3.1.5 การกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองอื่น ๆ

เครื่องแต่งกายที่กฎหมายให้การคุ้มครอง นอกจากจะมีกฎหมายทั่วไป ดังที่ปรากฏในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 146 และกฎหมายเฉพาะที่ให้ความคุ้มครองแก่เครื่องแต่งกายของข้าราชการบางประเภทแล้ว ยังพบว่ามีกฎหมายที่ให้การคุ้มครองการแต่งกายของพระสงฆ์ การแต่งกายของผู้ประกอบวิชาชีพพยาบาล และการแต่งกายเลียนแบบหรือดัดเครื่องหมายเป็นผู้อำนวยการดับเพลิง เจ้าพนักงานท้องถิ่น พนักงานดับเพลิง หรืออาสาสมัครดับเพลิง ดังผู้ศึกษาจะได้กล่าวต่อไปนี้

3.1.5.1 การแต่งกายเลียนแบบพระสงฆ์

การแต่งกายเลียนแบบพระสงฆ์ บัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งกำหนดไว้ว่า ผู้ใดแต่งกายหรือใช้เครื่องแต่งกายหรือใช้เครื่องหมายที่แสดงว่าเป็นภิกษุโดยมิชอบ(หรือไม่มีสิทธิ) เพื่อให้คนอื่นเชื่อว่าตนเป็นภิกษุต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ทั้งนี้กฎหมายมาตรานี้ยังรวมถึงการแต่งกายเป็นสามเณร นักพรต หรือนักบวชในศาสนาอื่นด้วย¹⁰⁵

ดังตัวอย่างคำพิพากษาต่อไปนี้

คณะสงฆ์ชั้นต้นมีคำวินิจฉัยว่า จำเลยกระทำความผิดล่วงละเมิดพระธรรมวินัย ให้จำเลยสึกจากการเป็นพระภิกษุ จำเลยได้ยื่นอุทธรณ์คัดค้านคำวินิจฉัยดังกล่าวต่อคณะสงฆ์ และกลับมาแต่งกายเป็นพระภิกษุอีก เพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนเป็นพระภิกษุ จำเลยมีความผิดตามมาตรา 208¹⁰⁶

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 23 กำหนดให้การแต่งตั้งพระอุปชฌาย์เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎมหาเถรสมาคม เมื่อจำเลยไม่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นพระอุปชฌาย์ แต่ทำพิธีบวชให้ผู้อื่น การบวชจึงไม่ชอบตามกฎหมายพระมหาเถรสมาคม และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ผู้รับการบวชจึงไม่มีสิทธิแต่งกายหรือใช้เครื่องหมายที่แสดงว่าเป็นพระภิกษุในพุทธศาสนา ต้องมีความผิดตามมาตรา 208 จำเลยซึ่งเป็นผู้บวชให้และทำหน้าที่เป็นพระผู้รับนำเข้าหมู่เป็นผู้สนับสนุนตามมาตรา 208 ประกอบมาตรา 86¹⁰⁷

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 29 การสละสมณะเพศเพราะถูกจับในข้อหาคดีอาญาแยกได้เป็น 3 กรณี คือ (1) เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราวและเจ้าอาวาสไม่ยอมรับตัวไว้ควบคุม พนักงานสอบสวนดำเนินการให้สละสมณะเพศได้ (2) พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการเห็นว่าไม่ควรปล่อยชั่วคราวและไม่ควรมอบตัวให้เจ้าอาวาส

¹⁰⁵ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 208

¹⁰⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4499/2539.

¹⁰⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3699-3739/2541

รับตัวไปควบคุม ก็ดำเนินการให้สละสมณะเพศได้ และ (3) พระภิกษุรูปนั้นไม่ได้สังกัดอยู่ในวัดใดวัดหนึ่งหรือเป็นพระจรจัดก็ดำเนินการให้สละสมณะเพศได้ กรณีของจำเลยปรากฏว่าร้อยตำรวจโท ส. นำจำเลยไปพบพระ ท. เจ้าอาวาสวัดและมีตำแหน่งเป็นเจ้าคณะและพระภิกษุผู้ใหญ่อีกหลายรูป เพื่อทำการสอบสวนจำเลยแล้ว ไม่ได้ความชัดว่าจำเลยจำพรรษาและสังกัดวัดใด จำเลยได้ยินยอมสีกจากการเป็นพระภิกษุโดยทำการเปลื้องจีวรออกแล้วแต่งกายด้วยชุดขาว จึงถือได้ว่าจำเลยได้สละสมณะเพศแล้วในขณะนั้น ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ฯ มาตรา 29 การที่จำเลยอ้างว่ายอมเปลื้องจีวรออกเพื่อต่อสู้คดี ไม่เป็นเหตุให้จำเลยซึ่งได้สละสมณะเพศแล้วกลับมาเป็นพระภิกษุใหม่อีกตั้งนั้น เมื่อภายหลังจำเลยกลับมาแต่งกายเป็นพระภิกษุเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนเป็นพระภิกษุ การกระทำจึงเป็นความผิดตามมาตรา 208¹⁰⁸

พระภิกษุถูกจับในข้อหาผิดกฎหมายต่อจิตประสาธไว้ในครอบครอง เจ้าพนักงานตำรวจดำเนินการให้สละสมณะเพศตามอำนาจหน้าที่ พ.ร.บ.คณะสงฆ์ฯ มาตรา 29 ให้ไว้ ในคดีนี้ เจ้าพนักงานตำรวจให้จำเลยพนมมือต่อหน้าพระพุทธรูป ซึ่งอยู่บนสถานีตำรวจและกล่าวคำว่า “ข้าพเจ้าขอลาสิกข์ก่อน” และจำเลยถอดสบงและจีวรแล้วใส่เสื้อผ้าอื่นที่ตำรวจจัดหาให้ และเจ้าหน้าที่ตำรวจนำตัวไปควบคุมไว้ ต่อมาจำเลยได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวจึงได้แต่งกายเป็นพระภิกษุอีก ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า จำเลยยอมเข้าใจว่าตนยังไม่ขาดจากความเป็นพระภิกษุ เนื่องจากไม่สมัครใจลาสิกข์ขาท และเข้าใจว่าเจ้าพนักงานตำรวจกระทำโดยพลการ จำเลยไม่มีเจตนากระทำความผิดตามมาตรา 208¹⁰⁹

3.1.5.2 การแต่งกายเลียนแบบผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์

พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2528 กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดซึ่งมิได้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล หรือมิได้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพการผดุงครรภ์ หรือมิได้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ กระทำการพยาบาลหรือการผดุงครรภ์ หรือแสดงด้วยวิธีใด ๆ ให้ผู้อื่นเข้าใจว่าตนเป็นผู้มีสิทธิประกอบวิชาชีพดังกล่าว โดยมีได้ขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาต โดยมาตรา 46 กำหนดผู้ที่กระทำการฝ่าฝืนมาตรา 27 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ¹¹⁰

¹⁰⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1798/2542

¹⁰⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6782/2543

¹¹⁰ พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2528 มาตรา 27.

3.1.5.3 การแต่งกายเลียนแบบหรือติดเครื่องหมายเป็นผู้อำนวยการดับเพลิง

เจ้าพนักงานท้องถิ่น พนักงานดับเพลิง หรืออาสาสมัครดับเพลิง

พระราชบัญญัติป้องกันและระงับอัคคีภัย พ.ศ. 2542 กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดแต่งกายเลียนแบบหรือติดเครื่องหมายเป็นผู้อำนวยการดับเพลิง เจ้าพนักงานท้องถิ่น พนักงานดับเพลิง หรืออาสาสมัครดับเพลิง โดยไม่มีสิทธิเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนเป็นบุคคลดังกล่าวหรือแสดงตนเป็นบุคคลดังกล่าว การกระทำการตามพระราชบัญญัตินี้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ¹¹¹

ทั้งนี้ ผู้อำนวยการดับเพลิงประจำท้องถิ่น เจ้าพนักงานท้องถิ่น พนักงานดับเพลิง และเจ้าพนักงานตำรวจมีหน้าที่ระงับอัคคีภัย¹¹²

3.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการนำมาตราการอื่นมาบังคับใช้แทนโทษทางอาญา

การศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการนำมาตราการอื่นมาบังคับใช้แทนโทษทางอาญา ผู้ศึกษา จะทำการศึกษาหลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษทางอาญาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 รวมถึง หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการปรับเป็นพินัยตาม (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... โดยมีรายละเอียดต่อไปนี้

3.2.1 หลักเกณฑ์การตรากฎหมายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77 บัญญัติหน้าที่ของรัฐในเรื่องกฎหมายไว้ว่า

“รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพ โดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นการกระทบประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

ทั้งนี้ ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็น และการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน เมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกกรอบระยะเวลาที่กำหนด โดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

¹¹¹ พระราชบัญญัติป้องกันและระงับอัคคีภัย พ.ศ. 2542 มาตรา 34.

¹¹² พระราชบัญญัติป้องกันและระงับอัคคีภัย พ.ศ. 2542 มาตรา 15.

รัฐพึงใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณีที่จำเป็น พึงกำหนดหลักเกณฑ์ การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน และพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง”

จากบทบัญญัติมาตรา 77 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ข้างต้น คณะรัฐมนตรีจึงได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2563 ลงมติเห็นชอบข้อเสนอแนะของคณะกรรมการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับแนวทางการร่างกฎหมายให้สอดคล้องกับมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตามที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเสนอ และให้หน่วยงานของรัฐถือปฏิบัติตามแนวทางการร่างกฎหมายดังกล่าวโดยเคร่งครัด รวมทั้งให้หน่วยงานของรัฐที่อยู่ระหว่างการดำเนินการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายถือปฏิบัติตามแนวทางการร่างกฎหมายดังกล่าวด้วย¹¹³ คณะกรรมการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับแนวทางการร่างกฎหมายให้สอดคล้องกับมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงได้เสนอ (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... เข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ซึ่งผู้ศึกษาจะได้กล่าวถึงรายละเอียดของกฎหมายฉบับนี้ต่อไป

3.2.2 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับโทษปรับเป็นพินัยตาม (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ....

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้เสนอ การกำหนดโทษทางอาญาในกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2561 เห็นชอบหลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษอาญาสำหรับกฎหมายที่จะตราขึ้นในอนาคตรวม 3 ประการดังนี้¹¹⁴

1) เป็นการกระทำที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรงและมีผลกระทบต่อส่วนรวม

2) เป็นกรณีที่ไม่สามารถใช้มาตรการอื่นใดเพื่อบังคับใช้กฎหมายอย่างได้ผลหรือมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะทำให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมายได้

3) ความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวหรือมีโทษจำคุกและเปรียบเทียบทำให้คดีอาญาระงับได้ หากโดยสภาพแล้วไม่ใช่ความผิดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างกว้างขวาง สมควรโทษปรับทางปกครองหรือวิธีการอื่นแทนการปรับสำหรับการดำเนินการกับกฎหมายที่มีโทษอาญาในปัจจุบัน เพื่อให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังกล่าว

¹¹³ สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร. 0503/ ว. 347 เรื่อง ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับแนวทางการร่างกฎหมายให้สอดคล้องกับมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.

¹¹⁴ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, หลักเกณฑ์การกำหนดโทษอาญาในการตรากฎหมาย, เอกสารประกอบการสัมมนา, วันพุธที่ 13 กันยายน 2560 ณ โรงแรม เดอะ เบอร์เคลีย์ ประตูน้ำ, หน้า 12.

กรณีความผิดต่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของเอกชนโดยแท้ และเป็นการกระทำที่ไม่มีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรง อีกทั้งไม่มีผลกระทบต่อส่วนรวม เป็นความผิดเล็กน้อย ควรแก้ไขปรับปรุงโดยยกเลิกโทษทางอาญา

ต่อมา เมื่อพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2562 มาตรา 5 และมาตรา 21(8) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวกำหนดว่าในการจัดทำร่างกฎหมาย หน่วยงานของรัฐพึงกำหนดโทษอาญาในกฎหมายเฉพาะความผิดร้ายแรง และให้คำนึงหลักเกณฑ์ดังนี้¹¹⁵

1) การกระทำนั้นต้องกระทบต่อความมั่นคงหรือความปลอดภัยของประเทศความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรง หรือมีผลกระทบต่อส่วนรวม

2) เป็นกรณีที่ไม่สามารถใช้มาตรการอื่นใดเพื่อบังคับใช้กฎหมายอย่างได้ผลมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะทำให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมายได้

หลักจากนั้น คณะกรรมการพัฒนากฎหมายโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีจึงได้ออกคำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง การกำหนดโทษอาญาในกฎหมายซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2562 เสนอแนะมาตรการอย่างอื่นที่จะทำให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมายได้ เช่น การกำหนด “โทษปรับเป็นพินัย” อันเป็นแนวทางหนึ่งในการกำหนดสภาพบังคับที่เป็นผลร้ายกรณีไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและไม่ใช้โทษอาญา หรือโทษทางปกครอง ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาอยู่ระหว่างการศึกษาและจัดทำร่างกฎหมายเพื่อที่จะเสนอต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย จึงได้ยกร่างพระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... ขึ้นมาเพื่อใช้เป็นกฎหมายกลางในการพิจารณาและกำหนดมาตรการในการลงโทษผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่ไม่ใช่ความผิดร้ายแรง และไม่กระทบโดยตรงต่อความสงบเรียบร้อยหรือความปลอดภัยของประชาชน โดยเรียกมาตรการใหม่นี้ว่า “ปรับเป็นพินัย” ซึ่งเป็นมาตรการที่กำหนดให้ผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายต้องชำระเงินตามที่กำหนดแต่มิใช่โทษปรับทางอาญา ทั้งนี้ โดยได้มีการศึกษาเปรียบเทียบกับแนวทางในต่างประเทศ โดยเฉพาะในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีที่มีการตรากฎหมายกลางขึ้นใช้บังคับกับการกระทำ ความผิดที่ไม่ร้ายแรงโดยลดขั้นตอนการพิจารณาและการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับการกระทำ ความผิดที่ไม่ร้ายแรง โดยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐกำหนดค่าปรับที่ผู้กระทำความผิดต้องชำระในกรณี ที่ผู้กระทำความผิดไม่ยินยอมชำระค่าปรับ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องฟ้องคดีต่อศาลอาญาต่อไป ในขณะที่ประเทศฝรั่งเศสไม่มีการตรากฎหมายกลางขึ้นใช้บังคับ แต่ได้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐมี

¹¹⁵ เรื่องเดียวกัน.

อำนาจออกคำสั่งกำหนดโทษปรับทางปกครอง และถือว่าการออกคำสั่งกำหนดค่าปรับทางปกครอง เป็นคำสั่งทางปกครอง หากผู้กระทำความผิดไม่ยินยอมชำระค่าปรับหรือมิข้อโต้แย้งจะต้องยื่นคำฟ้อง ต่อศาลปกครองเพื่อให้มีการเพิกถอนคำสั่ง ซึ่งคณะกรรมการพัฒนากฎหมายได้ใช้แนวทาง ของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เนื่องจากเห็นว่าจะทำให้มีหลักเกณฑ์กลางในการพิจารณา และกำหนดมาตรการในการลงโทษที่ชัดเจน เป็นธรรม และคุ้มครองสิทธิของประชาชนได้ดีกว่า¹¹⁶

ความคืบหน้าในปัจจุบัน (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... ได้จัดให้มีการรับ ฟังความคิดเห็นของประชาชนแล้วเสร็จระหว่างวันที่ 21 กรกฎาคม 2563 ถึงวันที่ 7 สิงหาคม 2563 และขณะนี้ ได้เสนอต่อคณะกรรมการพัฒนากฎหมายเพื่อพิจารณา¹¹⁷ โดยร่างกฎหมายดังกล่าวมี สาระสำคัญดังนี้

3.2.2.1 เหตุผลและความจำเป็นที่ต้องตรากฎหมายและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น

จากกฎหมาย

มาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติให้รัฐพึงกำหนดโทษ อาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง ประกอบกับแผนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายได้กำหนดให้มีการ ปรับปรุงกฎหมายในการกำหนดโทษอาญาให้เหมาะสมกับสภาพความผิดหรือกำหนดมาตรการลงโทษ ให้เหมาะสมกับการกระทำความผิด และฐานะของผู้กระทำความผิด เพื่อมิให้บุคคลต้องรับโทษหนัก เกินสมควร หรือต้องรับภาระในการรับโทษที่แตกต่างกันอันเนื่องมาจากฐานะทางเศรษฐกิจ ที่แตกต่างกันเกินสมควร หรือต้องรับภาระในการรับโทษที่แตกต่างกันอันเนื่องมาจากฐานะทาง เศรษฐกิจที่แตกต่างกัน เนื่องจากกรณีที่กฎหมายกำหนดโทษปรับ ผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดีย่อม สามารถชำระค่าปรับได้ แต่ผู้มีฐานะยากจนและไม่อยู่ในฐานะที่จะชำระค่าปรับได้ จะถูกกักขังแทน ค่าปรับ อันกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างรุนแรง ประกอบกับเมื่อคำนึงถึงข้อห้ามหรือ ข้อบังคับที่กฎหมายกำหนดให้ประชาชนต้องปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติแล้ว จะพบว่ามิข้อห้ามหรือข้อบังคับ จำนวนมากอาจรุกล้ำเข้าไปในสิทธิพื้นฐานหรือสร้างภาระอันเกินสมควรแก่ประชาชน และนับวันจะมี กฎหมายตราออกมากำหนดการกระทำให้เป็นความผิดมากขึ้น หลายกรณีทำให้ประชาชนกลายเป็น ผู้กระทำความผิดเพราะรู้เท่าไม่ถึงการณ์ บางกรณีกระทำไปเพราะความยากจนขั้นแค้น และเมื่อได้

¹¹⁶ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, (ร่าง) พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย ฉบับรับฟังความคิดเห็น, [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 26 เมษายน 2564. แหล่งที่มา <https://www.krisdika.go.th/detail-law-draft-under-consideration-by-the-office-of-the-council-of-state?billCode=241>.

¹¹⁷ หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์, ผลการปฏิบัติงานที่สำคัญในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 (รอบ 11 เดือน) ของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 26 พฤศจิกายน 2563. แหล่งที่มา <https://www.thaipost.net/main/detail/77834>.

กระทำความผิดแล้ว ก็ต้องถูกนำตัวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา เช่น ถูกจับกุม คမ်းขัง พิมพ์ลายนิ้วมือ และลงประวัติอาชญากรเป็นประวัติติดตัวตลอดไป และในที่สุดไม่ว่าผู้นั้นจะเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่ กระบวนการที่กล่าวมาย่อมสร้างรอยต่างให้เกิดแก่ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ถ้ามีทางใดที่จะป้องกันมิให้ประชาชนจะต้องตกเข้าสู่กระบวนการนั้นได้ จะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนและขจัดความเหลื่อมล้ำในสังคมลงได้ตามสมควร

การกำหนดมาตรการอันเป็นโทษที่ผู้กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ถึงแม้เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องมิเพื่อให้กฎหมายมีสภาพบังคับ แต่โทษนั้นก็ไม่จำเป็นต้องใช้โทษอาญาเสมอไป ซึ่งนานาประเทศได้เริ่มปรับเปลี่ยนบทลงโทษจากความผิดอาญาเป็นมาตรการอื่นที่มีโทษอาญามากขึ้น จึงสมควรที่ประเทศไทยจะได้พัฒนาแนวทางกฎหมายของไทยให้สอดคล้องกับนานาประเทศ และเกิดประโยชน์แก่ประชาชนยิ่งขึ้น โดยปรับเปลี่ยนโทษอาญาบางประการที่มุ่งต่อการปรับเป็นเงิน ให้เป็นการปรับเป็นพินัยที่สร้างขึ้นใหม่เพื่อไม่ให้มีสภาพเป็นโทษทางอาญา โดยกำหนดหลักเกณฑ์ให้ใช้ดุลพินิจกำหนดค่าปรับที่ต้องชำระให้เหมาะสมกับสภาพความร้ายแรงแห่งการกระทำและฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดให้สอดคล้องกัน และในกรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่มีเงินชำระค่าปรับ อาจขอทำงานบริหารสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนการชำระค่าปรับได้ โดยไม่มีการกักขังแทนค่าปรับดังเช่นที่เป็นอยู่ในคดีอาญา การเปลี่ยนสภาพบังคับไม่ให้โทษอาญาโดยกำหนดวิธีการดำเนินการขึ้นใหม่เป็นการเฉพาะนี้ ย่อมจะช่วยทำให้ประชาชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา และไม่มีประวัติอาชญากรรมติดตัวอีกต่อไป การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้จะเป็นกลไกทางกฎหมายเพื่อสร้างความเป็นธรรมและขจัดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมและเจตนารมณ์ที่กำหนดในแผนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมาย และสอดคล้องกับหลักการตามมาตรา 77 และมาตรา 258 ค. ด้านกฎหมาย (1) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย นอกจากนั้น โดยที่ปัจจุบันได้มีการตรากฎหมายที่กำหนดโทษปรับที่ไม่ใช่โทษทางอาญา โดยใช้ชื่อว่าโทษปรับทางปกครอง ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการปรับที่ไม่ใช่โทษอาญา ใช้กระบวนการเดียวกันทั้งหมด และมีมาตรฐานเดียวกัน จึงได้เปลี่ยนโทษปรับทางปกครองบรรดาที่บัญญัติไว้ในกฎหมายทั้งปวง ยกเว้นที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน เป็นมาตรการปรับเป็นพินัยในคราวเดียวกัน¹¹⁸

¹¹⁸ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, รายงานสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... (กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2562), หน้า 4.

3.2.2.2 หลักการของกฎหมาย

ร่างพระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายกลางที่กำหนดหลักเกณฑ์ในทางสารบัญญัติ และวิธีสบัญญัติเพื่อใช้ในการพิจารณาและกำหนดค่าปรับสำหรับความผิดที่มีกฎหมายกำหนดให้ต้องชำระค่าปรับเป็นพินัย ในลักษณะเดียวกับประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่เป็นกฎหมายกลางที่กำหนดหลักเกณฑ์ในทางสารบัญญัติและวิธีสบัญญัติเพื่อใช้ในการพิจารณาและกำหนดโทษทางอาญา

3.2.2.3 เจตนารมณ์ของกฎหมาย

มาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติให้รัฐพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง ประกอบกับแผนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมาย ได้กำหนดให้มีการปรับปรุงกฎหมายในการกำหนดโทษทางอาญาให้เหมาะสมกับสภาพความผิดหรือกำหนดมาตรการลงโทษให้เหมาะสมกับการกระทำความผิด และฐานะของผู้กระทำความผิด เพื่อมิให้บุคคลต้องรับโทษหนักเกินสมควร หรือต้องรับภาระในการรับโทษที่แตกต่างกัน อันเนื่องมาจากฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน เนื่องจากกรณีกฎหมายกำหนดโทษปรับผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดี ย่อมสามารถชำระค่าปรับได้ แต่ผู้ที่มีฐานะยากจนและไม่อยู่ในฐานะที่จะชำระค่าปรับได้จะถูกกักขังแทนค่าปรับ อันกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างรุนแรง ประกอบกับเมื่อคำนึงถึงข้อห้ามหรือข้อบังคับที่กฎหมายกำหนดให้ประชาชนต้องปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติแล้วจะพบว่ามีข้อห้ามหรือข้อบังคับจำนวนมากได้รุกล้ำเข้าไปในสิทธิพื้นฐานหรือสร้างภาระอันเกินสมควรแก่ประชาชน และนับวันจะมีกฎหมายตราออกมากำหนดการกระทำให้เป็นความผิดมากขึ้นหลายกรณี ทำให้ประชาชนกลายเป็นผู้กระทำความผิดเพราะรู้เท่าไม่ถึงการณ์ บางกรณีกระทำไปเพราะความยากจนขั้นแค้น และเมื่อได้กระทำความผิดไปแล้วก็ต้องถูกนำตัวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา เช่น ถูกจับกุมคุมขัง พิมพ์ลายนิ้วมือ และลงประวัติอาชญากรเป็นประวัติติดตัวตลอดไป และในที่สุดไม่ว่าผู้้นั้นจะเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่ กระบวนการที่กล่าวมาย่อมสร้างรอยต่างให้เกิดแก่ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ถ้ามีทางใดที่จะป้องกันมิให้ประชาชนจะต้องเข้าสู่กระบวนการนั้นได้ ก็น่าจะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนยิ่งขึ้น และขจัดความเหลื่อมล้ำในสังคมลงได้ตามสมควร

การกำหนดมาตรการอันเป็นโทษที่ผู้กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายจะต้องได้รับ แม้ว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องมิเพื่อให้กฎหมายมีสภาพบังคับ แต่โทษนั้นก็มิใช่จำเป็นต้องใช้โทษทางอาญาเสมอไป นานาประเทศได้เริ่มปรับเปลี่ยนบทลงโทษจากความผิดอาญามาเป็นมาตรการอื่นที่มีโทษทางอาญามากขึ้น สมควรที่ประเทศไทยจะพัฒนาแนวทางกฎหมายของไทยให้สอดคล้องกับนานาประเทศ และเกิดประโยชน์แก่ประชาชนยิ่งขึ้น โดยปรับเปลี่ยนโทษทางอาญาบางประการที่มุ่งต่อการปรับเป็นเงิน เปลี่ยนเป็นมาตรการปรับเป็นพินัยที่สร้างขึ้นใหม่ไม่ให้มี

สภาพเป็นโทษทางอาญา ในขณะที่เดียวกันเปิดช่องทางให้ใช้ดุลพินิจกำหนดค่าปรับที่ต้องชำระให้เหมาะสมกับสภาพความร้ายแรงแห่งการกระทำ และฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำให้สอดคล้องกัน โดยในกรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่มีเงินชำระค่าปรับ อาจขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนการชำระค่าปรับได้ โดยไม่มีการกักขังแทนค่าปรับดังเช่นที่เป็นอยู่ในคดีอาญา

การเปลี่ยนสภาพบังคับไม่ให้เป็นโทษอาญาโดยกำหนดวิธีดำเนินการขึ้นใหม่ เป็นการเฉพาะ ย่อมจะช่วยให้ประชาชนที่ถูกกล่าวหาว่าทำผิดไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการทางอาญา และไม่มีประวัติอาชญากรรมติดตัวอีกต่อไป การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้จะเป็นกลไกทางกฎหมายเพื่อสร้างความเป็นธรรมและขจัดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตามเจตนารมณ์ที่กำหนดในแผนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมาย และสอดคล้องกับหลักการตามมาตรา 77 และมาตรา 258 ค. ด้านกฎหมาย (1) ขอรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย นอกจากนั้น เพื่อให้การดำเนินการปรับที่ไม่ใช่โทษทางอาญาใช้กระบวนการเดียวกันทั้งหมดและมีมาตรฐานเดียวกัน จึงได้เปลี่ยนโทษปรับทางปกครองบรรดาที่บัญญัติไว้ในกฎหมายทั้งปวง เป็นปรับเป็นพินัยเสียในคราวเดียวกัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

3.2.2.4 สารสำคัญของกฎหมาย

กฎหมายฉบับนี้ได้ให้ความหมายของ “ปรับเป็นพินัย” หมายความว่า การสั่งให้ผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายต้องชำระเงินจำนวนหนึ่งไม่เกินที่กฎหมายกำหนด ซึ่งไม่ใช่โทษทางอาญา¹¹⁹ โดยสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาอธิบายเพิ่มเติมว่า ความผิดทางพินัย คือ การกระทำหรืองดเว้นการกระทำที่เป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎหมายนั้นบัญญัติให้ต้องชำระค่าปรับเป็นพินัย ซึ่งไม่ใช่โทษทางอาญา โดยหลังจากที่ (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... ผ่านการพิจารณาและบังคับใช้เป็นกฎหมายแล้ว การตรากฎหมาย ต่าง ๆ จะต้องระบุให้ชัดเจนว่าการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้น ๆ จะต้องได้รับโทษอาญาหรือต้องชำระค่าปรับเป็นพินัย¹²⁰ ส่วน “ความผิดทางพินัย” หมายความว่า การกระทำหรืองดเว้นการกระทำอันเป็นการ ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎหมายนั้นบัญญัติให้ต้องชำระค่าปรับเป็นพินัย¹²¹ ค่าปรับเป็นพินัย คือ เงินค่าปรับที่ต้องชำระให้แก่รัฐ ซึ่งเป็นมาตรการทางกฎหมายที่จะนำมาใช้แทนโทษอาญาสำหรับผู้กระทำความผิดไม่ร้ายแรงและไม่กระทบโดยตรงต่อความสงบเรียบร้อยหรือความปลอดภัยของประชาชน ผลของการกระทำความผิดทางพินัยมีเพียงการต้องชำระ

¹¹⁹ (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... มาตรา 3.

¹²⁰ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย ฉบับรับฟังความคิดเห็น, หน้า 5.

¹²¹ (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... มาตรา 3.

เงินค่าปรับเท่านั้น ไม่มีการจำคุก หรือกักขังแทนการปรับ ตลอดจนไม่มีการบันทึกลงในประวัติอาชญากรรมหรือทะเบียนประวัติอาชญากร ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องและได้สัดส่วนกับการกระทำ ความผิดที่ไม่ร้ายแรง¹²²

สำหรับการปรับเป็นพินัยตามกฎหมายทั้งปวงให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้¹²³

1) ผู้ใดกระทำความผิดทางพินัย ต้องชำระค่าปรับเป็นพินัยตามจำนวนเงินที่เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือศาลกำหนด ตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งต้องไม่เกินจำนวนสูงสุดที่กฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยบัญญัติไว้ เว้นแต่พระราชบัญญัตินี้จะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

2) ในการกำหนดค่าปรับเป็นพินัย ให้พิจารณาให้เหมาะสมกับข้อเท็จจริงดังต่อไปนี้¹²⁴

(1) ระดับความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชนหรือสังคมจากการกระทำความผิดทางพินัย และพฤติการณ์อื่นอันเกี่ยวกับสภาพความผิดทางพินัย

(2) ความรู้ผิดชอบ อายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อม และสิ่งอื่นทั้งปวงเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดทางพินัย

(3) ผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดทางพินัยหรือบุคคลอื่นได้รับจากการกระทำความผิดทางพินัย

(4) สถานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดทางพินัย

เมื่อพิจารณาสถานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดทางพินัยแล้วจะให้อ่อน ชำระก็ได้ และในกรณีที่มีการผ่อนชำระค่าปรับเป็นพินัย หากผู้กระทำความผิดทางพินัยผิดนัดงวดใดงวดหนึ่งโดยไม่มีเหตุอันสมควรให้การผ่อนชำระเป็นอันยกเลิก

3) ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดทางพินัยผู้ใดเป็นบุคคลธรรมดาและกระทำความผิดทางพินัยเพราะเหตุแห่งความยากจนขั้นแค้นหรือเพราะความจำเป็นอย่างแสนสาหัสในการดำรงชีวิต ผู้นั้นอาจยื่นคำร้องเพื่อกำหนดค่าปรับเป็นพินัยต่ำกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้ หรือขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับเป็นพินัยได้¹²⁵

4) คดีความผิดทางพินัยเป็นอันยุติ ด้วยเหตุดังต่อไปนี้¹²⁶

¹²² สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย ฉบับปรับปรุงความคิดเห็น, หน้า 5.

¹²³ (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... มาตรา 5.

¹²⁴ (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... มาตรา 8.

¹²⁵ (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... มาตรา 9 วรรคแรก.

¹²⁶ (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... มาตรา 30.

(1) เมื่อมีการชำระค่าปรับเป็นพินัยหรือทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ แทนค่าปรับเป็นพินัยครบถ้วนแล้ว

(2) โดยความตายของผู้กระทำความผิดทางพินัย

(3) เมื่อมีการเปรียบเทียบความผิดในทางอาญาโดยชอบตามมาตรา 14

(4) เมื่อคดีขาดอายุความตามมาตรา 10 หรือพ้นกำหนดเวลาตามมาตรา 11 แล้วแต่กรณี

5) ห้ามมิให้หน่วยงานของรัฐบันทึกการกระทำความผิดทางพินัยของบุคคลใดรวมไว้ในบันทึกประวัติอาชญากรรม หรือในฐานะเป็นประวัติอาชญากรรม¹²⁷

กล่าวโดยสรุป ในการพิจารณาการกระทำความผิดได้กำหนดให้นำบทบัญญัติในบางเรื่องของประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม ได้แก่ บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดทั่วไป เฉพาะหมวด 2 การใช้กฎหมายอาญา หมวด 4 ความรับผิดในทางอาญา หมวด 5 การพยายามกระทำความผิด และหมวด 6 ตัวการและผู้สนับสนุน โดยได้บัญญัติเรื่องการกระทำความผิดหลายบทหรือหลายกระทง และอายุความสำหรับความผิดทางพินัยไว้เป็นการเฉพาะ

ส่วนการกำหนดค่าปรับเป็นพินัย ในร่างกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาให้เหมาะสมกับสภาพความผิดและกำหนดค่าปรับให้เหมาะสมกับฐานะของผู้กระทำความผิดตามที่แผนปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายได้กำหนดไว้ โดยให้พิจารณาจากระดับความรุนแรงของผลกระทบต่อชุมชนหรือสังคม ผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดหรือบุคคลอื่นได้รับจากการกระทำความผิดทางพินัย และสถานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดด้วย โดยจะให้ผ่อนชำระ เป็นรายงวด หรือให้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับก็ได้ และในกรณีที่บุคคลใดได้กระทำความผิดเพราะเหตุแห่งความยากจนขั้นแค้นหรือเพราะความจำเป็น อย่างแสนสาหัส ในการดำรงชีวิต จะกำหนดค่าปรับเป็นพินัยต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใด หรือจะว่ากล่าวตักเตือนโดยไม่ปรับเป็นพินัยเลยก็ได้ อันเป็นกลไกทางกฎหมายเพื่อสร้าง ความเป็นธรรมและ ขจัดความเหลื่อมล้ำทางสังคม¹²⁸

3.2.2.5 การเปลี่ยนความผิดในทางอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวและความผิดที่มีโทษปรับทางปกครองเป็นความผิดทางพินัย

กฎหมายในปัจจุบันได้มีการกำหนดโทษทางอาญาสำหรับการกระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรงไว้เป็นจำนวนมาก โดยกำหนดโทษอาญาที่เป็นโทษปรับสถานเดียว นอกจากนั้นที่ผ่านมาในการตรากฎหมายจำนวนหนึ่ง (ประมาณ 26 ฉบับ) ได้มีการกำหนดมาตรการลงโทษโดยใช้โทษปรับ

¹²⁷ (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... มาตรา 31.

¹²⁸ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย ฉบับรับฟังความคิดเห็น,

ทางปกครองแทนโทษทางอาญาสำหรับการกระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรง ซึ่งมาตรการดังกล่าวมีหลักการเช่นเดียวกับความผิดทางพินัยตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ในร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้จึงได้กำหนดให้เปลี่ยนความผิดในทางอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวและความผิดที่มีโทษปรับทางปกครองเป็นความผิดทางพินัย ทั้งนี้ เพื่อปรับปรุงบทกำหนดโทษสำหรับการกระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรงให้เหมาะสมกับสภาพความผิด และกำหนดมาตรการลงโทษในกฎหมายให้เป็นระบบเดียวกัน สำหรับความผิดในทางอาญาที่มีโทษปรับหรือจำคุก หรือทั้งจำทั้งปรับและกำหนดให้มีการเปรียบเทียบได้นั้นมีความจำเป็นต้องพิจารณาถึงความร้ายแรงของการกระทำความผิดโดยรอบคอบ ในขั้นนี้จึงยังไม่ได้เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย

อนึ่ง (ร่าง) พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... ได้กำหนดไว้ว่า เมื่อพันกำหนดสามร้อยหกสิบห้าวันนับตั้งแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ให้เปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวตามกฎหมายในบัญชี 1 ท้ายพระราชบัญญัตินี้เป็นความผิดทางพินัยตามพระราชบัญญัตินี้และให้ถือว่าอัตราโทษปรับอาญาที่บัญญัติไว้ในกฎหมายดังกล่าวเป็นอัตราค่าปรับเป็นพินัยตามพระราชบัญญัตินี้¹²⁹ ขณะเดียวกันความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวตามกฎหมายในบัญชี 2 ท้ายพระราชบัญญัตินี้จะเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยได้ โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา¹³⁰ ทั้งนี้ ความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวตามกฎหมายในบัญชี 1 และบัญชี 2 ท้ายพระราชบัญญัตินี้ไม่รวมถึง (1) ความผิดที่มีโทษจำคุกหรือโทษที่สูงกว่าสำหรับกรณีที่เป็นบุคคลธรรมดาเป็นผู้กระทำความผิด แต่มีโทษปรับสถานเดียวสำหรับกรณีที่นิติบุคคลเป็นผู้กระทำความผิด (2) ความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียวแต่มีเงื่อนไขไว้เป็นการเฉพาะให้เพิ่มโทษสูงขึ้นเมื่อกระทำความผิดอีก หรือเมื่อมีเหตุอื่นตามที่กฎหมายกำหนดด้วย¹³¹

3.2.2.6 ประโยชน์ที่จะได้รับจากร่างพระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ....

(ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... เป็นกฎหมายที่ออกแบบมาเพื่อนำมาใช้กับความผิดที่ไม่ร้ายแรงเพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะความผิด ลักษณะของผู้กระทำความผิดและลักษณะของโทษ ซึ่งมีความแตกต่างจากการกระทำความผิดในทางอาญาที่เป็นการกระทำความผิดที่ร้ายแรงเนื่องจากกระทบโดยตรงต่อความสงบเรียบร้อยหรือความปลอดภัยของประชาชน

¹²⁹ (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... มาตรา 38.

¹³⁰ (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... มาตรา 39.

¹³¹ (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... มาตรา 39.

สำหรับประโยชน์ของการมีกฎหมายว่าด้วยการปรับเป็นพินัย อาจพิจารณาได้จากสองมุมมอง ได้แก่¹³²

1) ในมุมมองของประชาชน ทำให้ประชาชนจะได้รับโทษที่เหมาะสมและได้สัดส่วนกับระดับความผิดและสถานะทางเศรษฐกิจของตน โดยเป็นโทษที่ไม่มีผลกระทบต่อชีวิต หน้าที่การงาน และไม่ทำให้เสื่อมเสียประวัติ และเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจอย่างจำกัดเมื่อเทียบกับอำนาจของพนักงานสอบสวนในคดีอาญา ทั้งนี้ เพื่อให้เหมาะสมและได้สัดส่วนกับการกระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรง

กระบวนการดำเนินคดีอาญาตั้งแต่ในชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และในชั้นศาล มีขั้นตอนการดำเนินงานหลายขั้นตอนและยุ่งยากซับซ้อนเกินกว่าที่ประชาชนทั่วไปจะเข้าใจและดำเนินการได้เอง จึงสร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนที่ตกอยู่ในฐานะจำเลยในคดีอาญา ตั้งแต่การต้องถูกควบคุมตัวหรือถูกกักขังเพื่อไปสอบสวน การหาบุคคลหรือหลักทรัพย์มาประกันตัว การถูกพิมพ์ลายนิ้วมือและบันทึกประวัติอาชญากรรมอันกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตลอดจนต้องหาทนายความในการต่อสู้คดีอันเป็นภาระแก่ประชาชนต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี ทั้งๆ ที่เป็นการกระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรง นอกจากนี้ หลายคดียังใช้เวลาดำเนินคดียาวนาน ยิ่งทวีความเดือดร้อนและเพิ่มพูนภาระค่าใช้จ่ายให้เพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย ดังนั้น หากมีการปรับเปลี่ยนความผิดบางประเภทที่ไม่สมควรเป็นความผิดอาญาให้เป็นความผิดทางพินัย ประชาชนย่อมไม่ต้องเผชิญกับกระบวนการทางอาญาที่เป็นการสร้างคามเดือดร้อน โดยเฉพาะผู้ที่ไม่มียเงิน ชำระค่าปรับ จะไม่ถูกกักขังแทนค่าปรับและไม่ถูกควบคุมตัวอย่างในคดีอาญา อันเป็นกลไกทางกฎหมายเพื่อสร้างความเป็นธรรมและขจัดความเหลื่อมล้ำทางสังคม

2) ในมุมมองของรัฐ การนำการปรับเป็นพินัยมาใช้แทนโทษอาญาจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ ไม่กระจุกตัวอยู่ที่ตำรวจแต่เพียงฝ่ายเดียว

การดำเนินคดีอาญาในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติใด โดยหลักแล้วต้องผ่านการสอบสวน โดยเจ้าพนักงานตำรวจ (พนักงานสอบสวน) เสียก่อน จึงจะสามารถดำเนินการฟ้องร้องเป็นคดีต่อศาลได้ มีผลให้เจ้าพนักงานตำรวจมีภาระต้องรับผิดชอบการบังคับใช้กฎหมายเป็นจำนวนมาก ไม่เฉพาะความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาเท่านั้น และด้วยจำนวนบุคลากรของพนักงานสอบสวนที่มีอยู่อย่างจำกัด ประกอบกับการสอบสวนความผิดอาญาตามกฎหมายเฉพาะ จำเป็นต้องใช้ความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง ทำให้การสอบสวนคดีอาญาตามกฎหมายเฉพาะโดยเจ้าพนักงานตำรวจอาจยังไม่ครอบคลุมทั่วถึง และต้องใช้เวลาในการสืบสวน

¹³² สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย ฉบับรับฟังความคิดเห็น,

สอบสวน จนส่งผลทำให้คดีขาดอายุความ การกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่ตามกฎหมายเฉพาะ ซึ่งมีอยู่ทั่วประเทศและมีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ มีอำนาจกำหนดค่าปรับเป็นพินัยสำหรับความผิดตามกฎหมายที่ตนรับผิดชอบ นอกจากจะเป็นการกระจายงานบังคับใช้กฎหมายไม่ให้รวมศูนย์อยู่ที่เจ้าพนักงานตำรวจ ซึ่งจะทำให้กระบวนการมีความรวดเร็ว ทัวถึง และมีประสิทธิภาพมากขึ้นแล้ว ยังเป็นการแบ่งเบาและช่วยผ่อนคลายภาระของพนักงานสอบสวนทำให้พนักงานสอบสวนมีเวลาให้กับคดีที่ยู่ยากซับซ้อนมากขึ้น นอกจากนี้ โดยที่การดำเนินคดีอาญามีกระบวนการพิจารณาที่ยู่ยากและซับซ้อน เนื่องจากถูกออกแบบไว้สำหรับการกระทำที่เป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างร้ายแรง ในร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้จึงออกแบบกระบวนการพิจารณาและดำเนินการเกี่ยวกับความผิดเป็นพินัยซึ่งเป็นความผิดที่ไม่ร้ายแรงให้ง่าย โดยลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นทั้งในชั้นเจ้าหน้าที่รัฐและในชั้นศาล เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและมีสิทธิโต้แย้งได้โดยไม่จำเป็นต้องจัดหาทนายความ และกรณีที่มีการฝ่าฝืนกฎหมายโดยชัดแจ้ง และผู้กระทำความผิดยินยอมจ่ายค่าปรับ ก็สามารถดำเนินการให้คดียุติได้โดยไม่ต้องเป็นภาระในการเข้าสู่กระบวนการสอบสวนดังเช่นคดีอาญา ทำให้เกิดการรับรู้และตระหนักถึงผลร้ายอันเกิดจากการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎหมายได้มากขึ้น ในขณะเดียวกัน ก็เป็นการประหยัดงบประมาณและทรัพยากรของรัฐในการดำเนินคดีได้อย่างมาก

3.2.2.7 ความเห็นของนักวิชาการเกี่ยวกับการปรับเป็นพินัย

หลังจากที่มีการเสนอ (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... เพื่อเป็นกฎหมายกลางในการพิจารณาและกำหนดมาตรการสำหรับผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่ไม่ใช่ความผิดร้ายแรง ซึ่งเรียกมาตรการใหม่นี้ว่า “การปรับเป็นพินัย” ซึ่งผู้กระทำความผิดต้องชำระเงินค่าปรับตามที่กำหนดและการปรับนั้นไม่ใช่เป็นโทษปรับทางอาญา ได้มีความเห็นของนักวิชาการเกี่ยวกับการนำการปรับเป็นพินัยมาใช้ในประเทศไทยดังนี้

รองศาสตราจารย์พัฒนา เรือนใจดี อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ให้ความเห็นว่า โดยปกติก็เป็นดุลพินิจของตำรวจอยู่แล้วที่สามารถเรียกปรับได้ ไม่ต้องมีกฎหมาย ดังนั้น จึงไม่มีความจำเป็นที่ต้องมีมติคณะรัฐมนตรีเพื่อการตรากฎหมายฉบับนี้ขึ้น เนื่องจากการปรับเป็นดุลพินิจของพนักงานสอบสวนอยู่แล้ว อีกทั้งในชั้นศาล ศาลก็มีอำนาจในการเปลี่ยนโทษให้เป็นโทษปรับได้ รวมถึงการสั่งให้ผู้กระทำความผิดไปบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม ดังนั้น การตรา (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... ขึ้นบังคับใช้จึงไม่มีความจำเป็น เพราะปัจจุบันนี้กฎหมายที่มีผลบังคับใช้อยู่ ก็เอื้อให้มีการปรับเป็นพินัยอยู่แล้ว ในทางตรงกันข้าม การคงโทษจำคุกเอาไว้จะเป็นการเปิดกว้างให้ศาลได้ใช้ดุลพินิจในการลงโทษ เนื่องจากมีผู้กระทำความผิดบางราย ซึ่งไม่มีเงินชำระค่าปรับแล้วศาลสั่งให้ไปบำเพ็ญสาธารณประโยชน์แทน แต่กลับมีพฤติกรรม

กระทำความผิดซ้ำ เช่น เมาแล้วขับซ้ำแล้วซ้ำเล่า การไม่พกพาใบอนุญาตขับรถซ้ำแล้วซ้ำเล่า ซึ่งหากมีการตรา (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... ตามที่มติคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ ก็จะกลายเป็นว่านับแต่เนื่อไปการลงโทษจะเหลือเพียงแค่โทษปรับ ซึ่งแนวทางดังกล่าวนี้จะทำให้สถานการณ์ของการกระทำความผิดยิ่งแย่งกว่าเดิม ซึ่งจะทำให้เกิดการกระทำผิดซ้ำซาก ทั้งนี้ในแง่หลักการ ในแง่หนึ่งเห็นว่าจะทำให้คดีที่เกิดขึ้นไม่เป็นคดีอาญา ไม่มีโทษติดตัว เป็นการช่วยเหลือประชาชนผู้กระทำความผิดเนื่องจากมีฐานะยากจน แต่ถ้าพิจารณาในอีกด้านหนึ่งจะทำให้ความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายลดน้อยลง เช่น ในเรื่องไม่พกพาใบอนุญาตขับรถ คดีเมาแล้วขับรถ จะทำให้มีการกล่าวถึงการลงโทษว่า เมื่อกระทำความผิดจะมีการปรับอย่างเดียว ไม่มีโทษอาญา หรือการบังคับใช้กฎหมายในเรื่องคดีจราจร ความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายจะน้อยลง และจะส่งผลกระทบต่อผู้ใช้รถใช้ถนนที่สัญจรไปมาว่าจะได้รับความไม่ปลอดภัยมากขึ้น เพราะรัฐได้เปลี่ยนโทษจากทางอาญาเป็นโทษทางแพ่ง ซึ่งเรียกว่าการบริการต่อสังคม ทั้งนี้ อยากให้พิจารณารอบด้าน อย่ามองแต่เพียงผู้กระทำความผิดเพียงด้านเดียว แต่ควรจะไปถึงพลเมืองหรือประชาชนคนอื่นด้วย ต้องพิจารณาทั้งในมุมของผู้กระทำความผิด คนที่ถูกกระทำและที่สำคัญคือ สังคมคิดอย่างไร เช่น กรณีการพักการลงโทษ พิธีกรชื่อดังรายหนึ่งซึ่งกระทำความผิดกฎหมาย โดยศาลมีคำพิพากษาว่าการกระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุก 8 ปี แต่กลับพบว่ามีการจำคุกจริงเพียงไม่ถึง 1 ปี ซึ่งการนำมาตราการใด ๆ มาใช้ในลักษณะนี้ต้องได้รับการทบทวน เพราะเป็นเรื่องสภาพบังคับทางกฎหมาย โดยทางกฎหมายอาญาก็จะมีโทษจำคุก ปรับ และริบทรัพย์ ส่วนในทางแพ่ง จะมีเรื่องค่าสินไหมทดแทน แต่เมื่อศาลได้ใช้การตัดสินพิพากษาลงไปแล้วนั้น กลับไปพบข้อบกพร่องที่ราชทัณฑ์ ในเรื่องการพักการลงโทษ ไม่สามารถกล่าวโทษกฎหมายได้ เนื่องจากกฎหมายได้ตัดสินเต็มที่แล้ว หรือจะโทษผู้พิพากษาก็ไม่ได้ เพราะได้พิพากษาจำคุก 8 ปีแล้ว แต่เมื่อเข้าสู่กระบวนการของราชทัณฑ์ซึ่งมีเรื่องของระดับชั้นนักโทษซึ่งประกอบด้วยนักโทษชั้นดี ชั้นดีมาก ชั้นดีเยี่ยม ทำให้กระบวนการยุติธรรม ขณะเวลาพิจารณาตัดสินคดี ดูเหมือนจริงจัง ชิงชัง แต่เมื่อถึงปลายทางกลับไปพักการลงโทษ เพราะเอาแนวคิดตะวันตกมาวางที่ว่า “นักโทษล้นคุก” สิ้นเปลืองงบประมาณ ต้องการให้ผู้กระทำความผิดกลับตนเป็นคนดี ดังนั้น ต้องคิดกันให้รอบคอบ เพราะการที่จะเสนอกฎหมายที่เกี่ยวข้องและกระทบกับสภาพบังคับเกี่ยวข้องกับความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายด้วย¹³³

ขณะเดียวกัน ในความเห็นของรองศาสตราจารย์ ดร. โอฟาร ถิ่นบางเตียว อาจารย์คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ให้ความเห็นว่า กระบวนการยุติธรรมของไทย

¹³³ สำนักพิมพ์มติชนออนไลน์, รายงานหน้า 2 : มุมมอง “ข้อดี-ข้อเสีย” กม.การปรับเป็นพินัย, [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 11 กันยายน 2563. แหล่งที่มา : https://www.matichon.co.th/politics/politics-in-depth/news_2561402

มีคติความค้ำการพิจารณาอยู่เป็นจำนวนมาก นับตั้งแต่คติความลหุโทษจนถึงคติความที่มีอัตราโทษสูง ซึ่งทั้งหมดนำมาสู่ความล่าช้าของกระบวนการยุติธรรมซ้ำซ้อน ดังนั้น หากใช้กระบวนการเดียวกัน ทั้งหมดจะเกิดปัญหา “คอขวด” นำมาสู่ความล่าช้า จากนั้นจะนำไปสู่ “ความอยุติธรรม”

รูปแบบหนึ่งต่อการอำนวยความสะดวกในแง่นี้ อาจจำกัดอยู่เพียงความผิดลหุโทษ ซึ่งเป็นความผิดที่อาจจะเกิดขึ้นโดยไม่เจตนา เพราะจะทำให้ไม่เกิดการกระจุกตัวอยู่ที่กระบวนการยุติธรรมแต่ต้องตั้งอยู่บนฐานที่ว่าเป็นความผิดลหุโทษและไม่มีเจตนา โดยใช้มาตรการอย่างอื่นในการลงโทษแทน กล่าวคือ ไม่ใช้มาตรการทางด้านกฎหมายหรือกระบวนการยุติธรรม แต่อาจใช้ “กระบวนการทางสังคม” และความรับผิดชอบต่อสังคมมาบังคับใช้แทน เช่น การสูบบุหรี่ในที่สาธารณะอาจจะไม่มีโทษทางอาญา แต่ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น ต้องมีค่าปรับเป็นการลงโทษ หรือถ้าไม่มีการปรับก็พยายามให้ต้องรับผิดชอบต่อสังคมในฐานะผู้บำเพ็ญประโยชน์ ซึ่งด้านหนึ่ง จะเหมือนเป็นการช่วยฝึกให้บุคคลที่กระทำความผิดเกิดการรู้สำนึกรับผิดชอบต่อสังคมที่อยู่อาศัยร่วมกับบุคคลอื่น ในกรณีที่กระทำความผิดต่อสังคมก็ต้องรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งดีกว่าการที่ต้องไปปรับโทษจำคุกหรือเสียค่าปรับ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับสังคมที่ทำให้ห่างเหินกัน ดังนั้น เมื่อมีการกระทำความผิด แทนที่จะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมก็ให้รับผิดชอบในฐานะพลเมือง เช่น กรณีขับรถด้วยความเร็วสูง ก็ต้องมาจัดการดูแลเรื่องถนน การจราจร หรือการสูบบุหรี่ในทางสาธารณะ อาจให้ทำงานบริการสังคมโดยการให้เก็บกันบูหรี่ กวาดสถานที่ เพื่อสร้างสามัญสำนึกในความเป็นพลเมืองร่วมกันในทางรัฐศาสตร์

ทั้งนี้ แม้ว่าจะนโยบายนี้ดูเหมือนจะช่วยลดช่องว่างทางสังคม ช่วยกันดูแลบุคคลที่มีรายได้น้อย มีปัญหาฐานะทางเศรษฐกิจ หรือไม่มีเจตนากระทำความผิด เพื่อให้เขารู้สึกว่าไม่ต้องไปเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม อย่างไรก็ตาม การปรับกฎหมายในลักษณะนี้ต้องพิจารณาว่าจะมีช่องทางให้เกิดการคอร์รัปชันหรือไม่ เช่น ตีมาแล้วข่มมีโทษสูง ผู้กระทำความผิดบางรายก็ใช้วิธีจ่ายใต้โต๊ะให้แก่เจ้าหน้าที่เพื่อลดอัตราค่าปรับตามดุลพินิจ เช่น ค่าปรับ 5,000 บาท ก็จ่าย 2,000 บาท เป็นต้น ดังนั้น รัฐบาลจึงต้องเข้ามาดูแลส่วนนี้ โดยต้องระมัดระวังเรื่องการคอร์รัปชันในค่าปรับด้วย

ดังนั้น ในระยะต้น เห็นว่าประเทศไทยสามารถดำเนินการในการปรับเป็นพินัยไปก่อนได้ คือใช้ไปก่อนราว 3 เดือน หรือ 1-2 ปี จากนั้นจึงประเมินผลว่า พระราชบัญญัติฉบับนี้จะช่วยกระบวนการยุติธรรมให้งานลดลงได้หรือไม่ ช่วยให้คนรู้สึกถึงคติความต่าง ๆ ว่าลดลงได้บ้างหรือไม่ หรือช่วยให้คนตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้นหรือไม่ จากนั้นจึงปรับปรุงแก้ไข หากผลการประเมินอยู่ในระดับน่าพึงพอใจ ก็นำมาบังคับใช้ต่อไป หากมีข้อบกพร่องก็ควรดำเนินการแก้ไข แต่หากไม่สามารถนำมาแก้ไขปัญหากฎหมายอาญาเพื่อได้ ก็สามารถยกเลิกได้¹³⁴

¹³⁴ เรื่องเดียวกัน.

ทนายความคอร์เรียเยาะ มานูแซ นายกษมาคมนักกฎหมายสิทธิมนุษยชน ให้ความเห็นเกี่ยวกับการจัดทำ (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... ว่าถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของการส่งเสริมสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ เพราะการมีกฎหมายเปลี่ยนแปลงโทษทางอาญาถือเป็นเรื่องที่ดีที่เป็นเครื่องมือที่จะทำให้ประชาชนมีพื้นที่ที่ปลอดภัยในการแสดงทางการเมืองหรือมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ไม่ต้องวิตกว่ารัฐจะใช้กฎหมายอาญามาเป็นเครื่องมือเพื่อปิดกั้นและการแสดงความคิดเห็นต่างไม่ใช่อาชญากรรม หลายประเทศได้แก้ไขกฎหมายไม่ให้ความผิดที่เกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองเป็นความผิดทางอาญา โดยเฉพาะคดีหมิ่นประมาทถือว่ารัฐบาลไม่ใช่ผู้เสียหาย แต่ผู้เสียหายต้องไปดำเนินคดีด้วยตัวเอง โดยที่หน่วยงานรัฐไม่ต้องยื่นมือเข้ามาจัดการ สำหรับข้อเสียอาจจะมีปัญหาจากการเรียกค่าเสียหายทางแพ่ง และการเรียกค่าเสียหายมักจะขึ้นอยู่กับสถานะทางสังคมของผู้ที่ได้รับความเสียหายด้วย แต่เรื่องนี้ขอให้ทุกฝ่ายควรคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น คดีอาญาในบางเรื่องได้เพิ่มภาระให้กระบวนการยุติธรรมโดยไม่จำเป็น หากในอนาคตมีการบังคับใช้ (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... ถือเป็นเรื่องที่ดี เพราะจะมีโอกาสลดการดำเนินคดี ที่เกิดจากการแสดงออกของประชาชนทางการเมืองในบางเรื่องที่ไม่น่าจะเป็นโทษร้ายแรง ไม่ควรจะต้องนำไปกักขัง หลังจากมีการบังคับใช้ (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... ทุกภาคในโครงสร้างของกระบวนการยุติธรรมก็ต้องศึกษาและใช้ดุลพินิจในการทำหน้าที่ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายและบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพสูงสุดโดยเร็ว เมื่อกฎหมายบังคับใช้อย่างไรก็ควรปฏิบัติอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม อย่าบิดเบือนตีความกฎหมายเพื่อใช้เป็นเครื่องมือหรือหวังผลประโยชน์ทางการเมือง¹³⁵

3.3 ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง

การกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองนี้ สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ ประเภทแรกการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองเพราะมีความชอบส่วนบุคคลในเครื่องแต่งกายของข้าราชการซึ่งไม่มีเจตนาที่จะใช้เครื่องแต่งกายนั้นไปแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ประเภทต่อมาคือ การใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองโดยมีเจตนาต้องการภาพลักษณ์หรืออำนาจที่มาพร้อมกับเครื่องแต่งกายนั้น การใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองประเภทนี้ผู้กระทำความผิดมักแสวงหาประโยชน์จากภาพลักษณ์ที่มาพร้อมกับเครื่องแต่งกายแต่จำกัดการแสวงหาประโยชน์นั้นเฉพาะการกระทำผิดต่อส่วนตัว เช่น การหลอกลวงบุคคลหนึ่งบุคคลใดให้หลงเชื่อว่าตนเองเป็นผู้ประกอบอาชีพในเครื่องแต่งกายนั้นจริง อันได้แก่เป็นข้าราชการพลเรือน ข้าราชการตำรวจ ข้าราชการทหาร ข้าราชการครู หรือเป็นผู้มีวิชาชีพเป็นพยาบาล เป็นต้น โดยมี

¹³⁵ เรื่องเดียวกัน.

วัตถุประสงค์ในเชิงผู้สาวแล้วนำไปสู่การกระทำความผิดฐานฉ้อโกงทรัพย์ เป็นต้น และการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองเพื่ออำนวยความสะดวกให้สามารถกระทำความผิดอื่นได้ง่ายขึ้น ในกรณีนี้เป็นกรณีที่เจตนาใช้เครื่องแต่งกายของข้าราชการโดยเฉพาะข้าราชการตำรวจผู้มีอำนาจบังคับใช้กฎหมายไปกระทำความผิดอื่น เช่น การข่มขู่ ริดไถ เรียกเอาทรัพย์สินจากประชาชนทั่วไป อันส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน

การแบ่งลักษณะของการกระทำความผิดได้เป็น 3 ประเภท ดังที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้มีข้อพิจารณาว่าถึงแม้มีการกระทำความผิดโดยใช้การใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองเหมือนกัน แต่มีเจตนาของการกระทำนั้นมีความแตกต่างกัน การใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองเพราะความชอบส่วนบุคคลในเครื่องแต่งกายของข้าราชการนั้น เป็นการกระทำความผิดไปเพราะมีความชอบในเครื่องแต่งกาย เมื่อได้สวมใส่แล้วเกิดความภาคภูมิใจในตัวเอง แต่เมื่อพิจารณาในเรื่องผลกระทบที่มีต่อสังคมแล้วพบว่ามิได้ก่อให้เกิดผลกระทบใด ๆ เนื่องจากผู้กระทำมิได้อาศัยเครื่องแต่งกายของข้าราชการนั้นไปกระทำความผิดอื่น การกระทำดังกล่าวเป็นเพียงการฝ่าฝืนกฎหมายที่บัญญัติห้ามมิให้ผู้ที่ไม่มีสิทธิสวมใส่หรือใช้เครื่องแต่งกายของข้าราชการเท่านั้น ขณะเดียวกันกรณีการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองเพราะต้องการภาพลักษณ์หรืออำนาจที่มาพร้อมกับเครื่องแต่งกาย คนกลุ่มนี้ เป็นกลุ่มที่ต้องการการยอมรับนับถือ ต้องการได้รับการยกย่องให้เกียรติจากผู้อื่นในสังคม ถึงแม้มีการใช้ภาพลักษณ์หรืออำนาจที่มาพร้อมเครื่องแต่งกายไปกระทำความผิดอยู่บ้าง แต่การกระทำความผิดดังกล่าวเป็นเพียงความผิดต่อส่วนตัว ขณะที่การใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองเพื่ออำนวยความสะดวกให้สามารถกระทำความผิดอื่นได้ง่ายขึ้น ผู้กระทำความผิดกลุ่มนี้อาจมิได้มีความชอบส่วนบุคคลในเครื่องแต่งกายเลย และมีได้ต้องการภาพลักษณ์หรืออำนาจที่มาพร้อมกับเครื่องแต่งกาย ซึ่งจะก่อให้เกิดการยอมรับนับถือจากบุคคลอื่น การให้เกียรติหรือการให้ความเคารพยกย่อง แต่เป็นการใช้เครื่องแต่งกายโดยเล็งเห็นว่า สามารถอำนวยความสะดวกจากการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองนั้นไปกระทำความผิดอื่นได้ เช่น การแต่งกายด้วยเครื่องแต่งกายของข้าราชการตำรวจเพื่อตั้งด่านริดไถทรัพย์สินจากผู้ใช้รถใช้ถนนที่กระทำความผิดกฎหมายจราจร การแต่งกายด้วยเครื่องแต่งกายของเจ้าพนักงานดับเพลิงเพื่อหาโอกาสปะปนไปกับเจ้าพนักงานดับเพลิงเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุเพลิงไหม้โดยมีวัตถุประสงค์ลักทรัพย์ออกจากที่เกิดเหตุ หรือการแต่งกายด้วยเครื่องแต่งกายของพระสงฆ์เพื่อออกเรียไ้เงินจากผู้มีจิตศรัทธาในพระพุทธศาสนา เป็นต้น

การแบ่งการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองได้เป็น 3 ประเภทตามผลของการกระทำดังที่กล่าวมาข้างต้นก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายตามมาหลายประการ ดังต่อไปนี้

1) ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายกับบุคคลที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง

ตั้งที่ผู้ศึกษากล่าวมาแล้วว่า เมื่อพิจารณาเจตนาของการกระทำความผิดและผลของการกระทำความผิดแล้วพบว่าสามารถจำแนกได้เป็น 3 ประเภท ดังนั้น การนำบทบัญญัติของกฎหมายเดียวกันซึ่งเป็นโทษทางอาญาทั้งโทษปรับและจำคุก อันส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลมาใช้บังคับกับการกระทำความผิดในทุกกรณีย่อมก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการบังคับใช้กฎหมาย ดังนั้นจึงมีข้อพิจารณาว่าจะมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างไรในการกระทำความผิดแต่ละประเภทอย่างไรจึงจะมีความเหมาะสมได้สัดส่วนกับการกระทำความผิด

2) ปัญหาเกี่ยวกับการนำมาตราการอื่นมาใช้แทนโทษทางอาญา

การนำโทษทางอาญามาบังคับใช้กับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองในบางลักษณะไม่มีความเหมาะสม เนื่องจากผู้กระทำความผิดมีเจตนาของการกระทำความผิดแตกต่างกันและมีผลของการกระทำความผิดแตกต่างกัน ดังนั้น จึงสมควรนำมาตรการอื่นมาใช้แทนโทษทางอาญากับการกระทำความผิดบางลักษณะ มาตรการดังกล่าวควรเป็นมาตรการใดจึงจะมีความเหมาะสม ปัจจุบันมีข้อเสนอให้นำมาตรการอื่นๆ มาใช้หลายมาตรการ เช่น มาตรการชะลอการฟ้อง การรอกการลงโทษ (การรอกการลงอาญา) การรอกการกำหนดโทษ การคุมประพฤติ การทำงานสาธารณะ การปรับสถานเดียว เป็นต้น

3) ปัญหาเกี่ยวกับการนำโทษปรับมาบังคับใช้แทนโทษจำคุก

กรณี que เห็นว่า การกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองบางลักษณะ เป็นความผิดเล็กน้อย ยังมีใช่เป็นการกระทำความผิดร้ายแรงถึงระดับผิดศีลธรรมหรือความสงบเรียบร้อยของสังคม หรือความมั่นคงของรัฐ บุคคลที่กระทำความผิดดังกล่าวไม่สมควรให้มีประวัติอาชญากรรมและสมควรนำโทษปรับสถานเดียวมาใช้ โทษปรับดังกล่าวควรเป็นโทษปรับในลักษณะใด ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบัน มีข้อเสนอเกี่ยวกับโทษปรับสถานเดียวที่สมควรนำมาบังคับใช้แทนโทษทางอาญา 2 มาตรการคือ โทษปรับทางปกครอง และการปรับเป็นพินัยตาม (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... จึงมีข้อพิจารณาว่าการปรับดังกล่าวมีความแตกต่างกันอย่างไร และสมควรนำมาตรการใดมาใช้จึงจะมีความเหมาะสมมากที่สุด

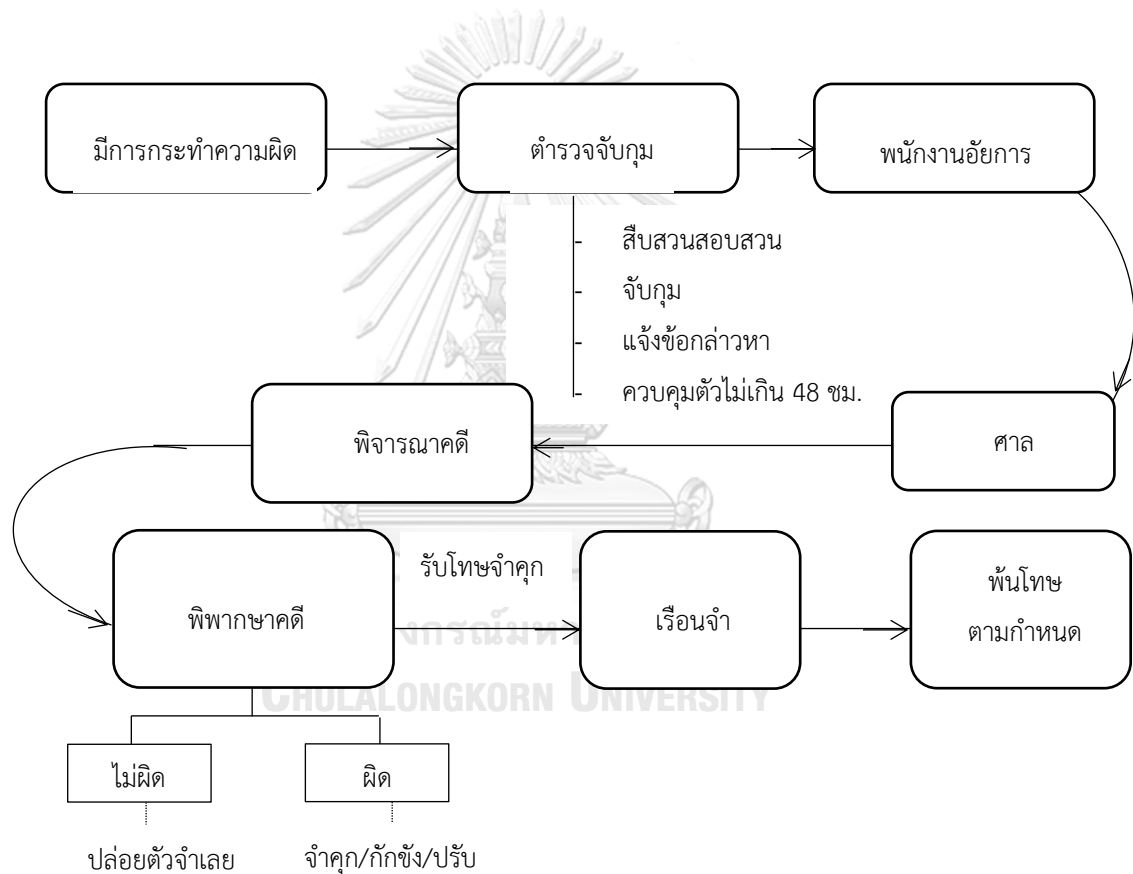
4) ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดอัตราโทษปรับเป็นพินัย

เนื่องจากปัจจุบัน การนำโทษปรับเป็นพินัยตาม (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... ยังมิได้นำมาบังคับ ขณะที่การกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองดังกล่าว ผู้กระทำมีเจตนาของการกระทำความผิดแตกต่างกันและผลลัพธ์จากการกระทำความผิดก็มีความแตกต่างกัน จึงมีข้อพิจารณาว่าจะมีการกำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาเกี่ยวกับอัตราโทษปรับเป็นพินัยอย่างไรจึงจะมีความเหมาะสม

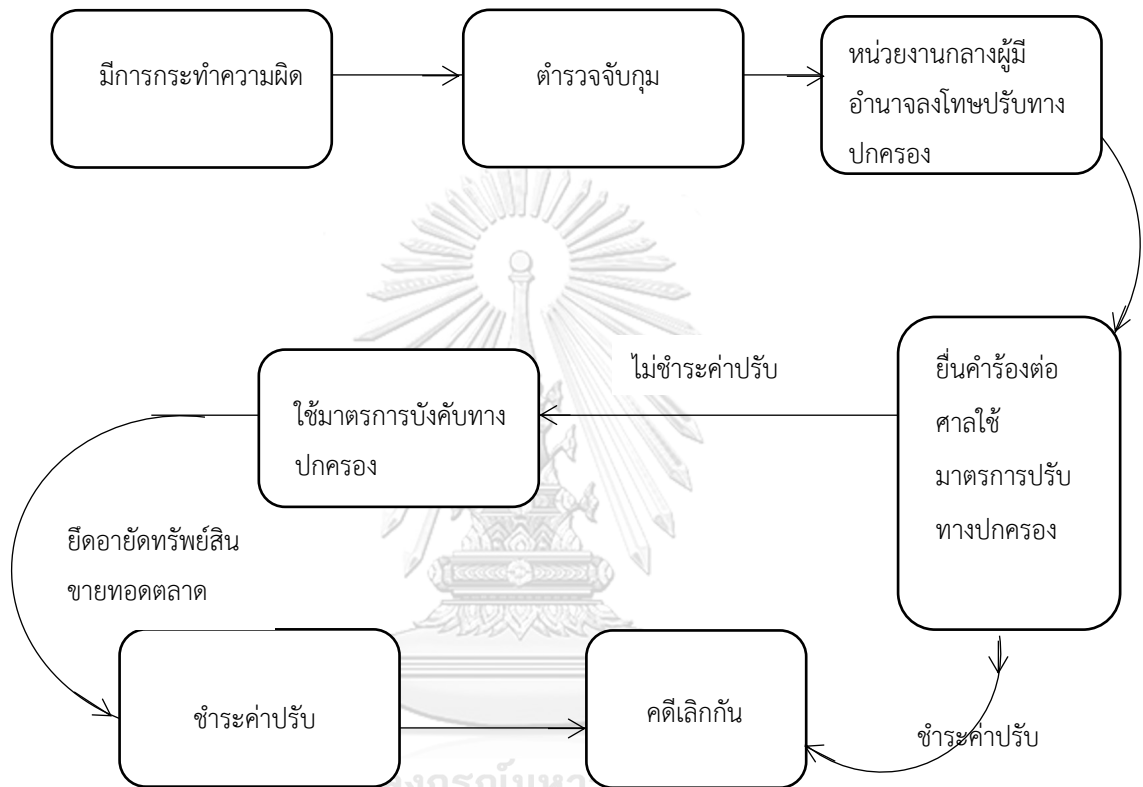
5) ปัญหาเกี่ยวกับรูปแบบของการบัญญัติกฎหมายให้นำการปรับเป็นพินัยมาใช้

ด้วยในปัจจุบันนี้ การปรับเป็นพินัยยังคงเป็น (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... ซึ่งยังไม่มีความชัดเจนว่าจะนำมาบังคับใช้กับการกระทำความผิดต่าง ๆ อย่างไร ดังนั้นจึงมีข้อพิจารณาว่าจะนำการปรับเป็นพินัยมาบังคับใช้กับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองอย่างไร เนื่องจากความผิดลักษณะดังกล่าวได้บัญญัติอยู่ในกฎหมายต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก จึงมีข้อพิจารณาว่าจะนำมาบัญญัติไว้ในกฎหมายในลักษณะใดจึงจะครอบคลุม

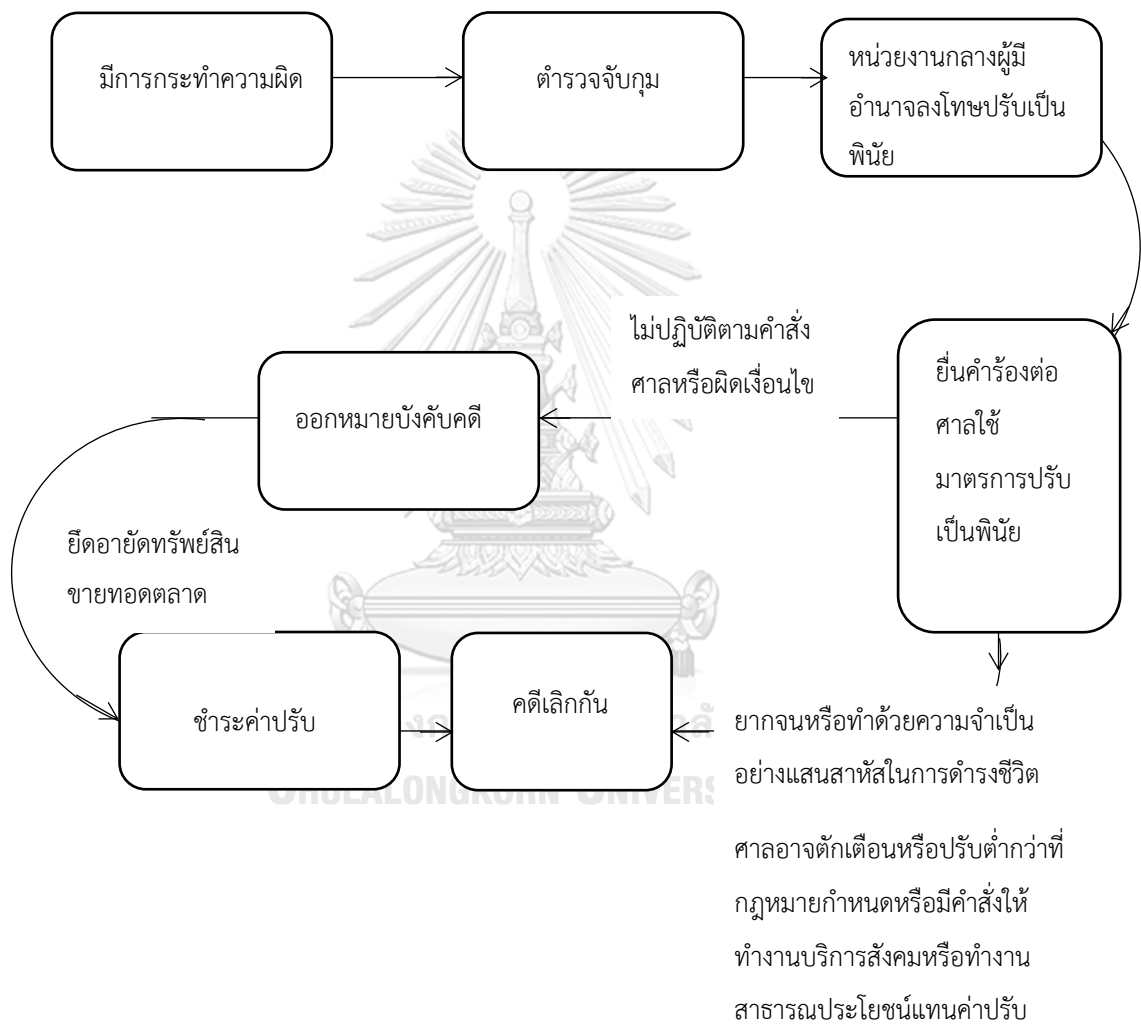
วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ การนำมาตราการอื่นมาบังคับใช้แทนโทษทางอาญา ในกรณีการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง ดังนั้นจึงมีข้อเปรียบเทียบขั้นตอนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการดำเนินมาตรการทางอาญากับมาตรการอื่นดังต่อไปนี้

รูปที่ 1 ขั้นตอนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการดำเนินคดีอาญา

รูปที่ 2 ขั้นตอนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่
ในการนำมาตรการปรับทางปกครองมาใช้แทนโทษทางอาญา

รูปที่ 3 ขั้นตอนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการนำมาตรการปรับเป็นพินัยมาใช้แทนโทษทางอาญา

แผนภูมิดังที่ผู้ศึกษาได้นำเสนอข้างต้น เห็นได้ว่า ในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ผู้กระทำความผิดต้องเข้าสู่การพิจารณาคดีของศาลซึ่งมีการลงโทษในคดีเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองออกเป็น 3 แนวทางคือการจำคุก กักขัง และปรับ ซึ่งส่งผลกระทบต่อ

ทั้งต่อเสรีภาพและทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด นอกจากนี้ การเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมดังกล่าว ยังส่งผลทำให้ผู้กระทำความผิดมีประวัติอาชญากรรมติดตัว ขณะเดียวกันในการนำมามาตรการปรับทางปกครองและมาตรการปรับเป็นพินัยมาใช้แทนโทษทางอาญา โทษที่ผู้กระทำความผิดได้รับเป็นเพียง ผลกระทบต่อทรัพย์สินเท่านั้น โดยมาตรการปรับทางปกครอง หากผู้กระทำความผิดสามารถชำระ ค่าปรับได้ตามที่กฎหมายกำหนด คดีก็สามารถจบลงได้อย่างรวดเร็ว และไม่มีการบันทึกประวัติการ กระทำความผิดเป็นประวัติอาชญากรรม อย่างไรก็ตาม กรณีผู้กระทำความผิดไม่สามารถชำระค่าปรับ ได้ ต้องเข้าสู่มาตรการบังคับทางปกครอง อันหมายถึง การยึดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดมาชำระ ค่าปรับ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อผู้กระทำความผิดที่มีฐานะยากจน หรือกระทำความผิดด้วยความ จำเป็นในการกระทำความผิดฐานอื่น ซึ่งแตกต่างจากมาตรการปรับเป็นพินัย หากผู้กระทำความผิด เป็นผู้ยากจน ทำด้วยความจำเป็นอย่างแสนสาหัสในการดำรงชีวิต ศาลอาจพักเตือนแล้วปล่อยตัวไป หรือที่คำสั่งปรับต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดเพียงใดก็ได้ หรือมีคำสั่งให้ทำงานบริการสังคมหรือทำงาน สาธารณประโยชน์แทนค่าปรับได้ ที่สำคัญคือ ไม่ให้มีการบันทึกการกระทำความผิดของผู้กระทำ ความผิดเป็นประวัติอาชญากรรม คดีสามารถจบลงได้อย่างรวดเร็ว ยกเว้นเฉพาะกรณีที่ผู้กระทำ ความผิดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลเท่านั้น จึงจะมีการออกหมายบังคับคดี โดยการยึดทรัพย์สินของ ผู้กระทำความผิดออกขายทอดตลาดเพื่อนำเงินมาชำระค่าปรับ เห็นได้ว่าแนวทางลงโทษโดยใช้ มาตรการปรับเป็นพินัยนั้น โทษที่ผู้กระทำความผิดได้รับนั้นเป็นโทษสถานเบา และมีทางเลือกในการ ชดใช้ความผิดได้หลายทาง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการลงโทษ บุคคลที่ศาลอนุญาตให้นำ มาตรการปรับเป็นพินัยมาใช้ นั้น ต้องเป็นบุคคลที่ขาดเจตนาในการกระทำความผิด และผลของการ กระทำความผิดต้องไม่ส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนในภาพรวมเท่านั้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

3.4 บทสรุป

การศึกษาเกี่ยวกับมาตรการแทนการลงโทษทางอาญา : ศึกษากรณีความผิดเกี่ยวกับการใช้ เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองของประเทศไทย พบว่า กฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง สามารถแบ่งเป็น 5 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ (1) การกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายของข้าราชการ ได้แก่ เครื่องแต่งกายของ ข้าราชการพลเรือนทั่วไป บัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 146 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดไม่มี สิทธิที่จะสวมเครื่องแบบหรือประดับเครื่องหมายของเจ้าพนักงาน สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ สมาชิกสภาจังหวัดหรือสมาชิกสภาเทศบาล หรือไม่มีสิทธิใช้ยศ ตำแหน่ง เครื่องราชอิสริยาภรณ์ หรือสิ่งที หมายถึงเครื่องราชอิสริยาภรณ์ กระทำการเช่นนั้นเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิ ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” นอกจากนี้ยังมีกฎหมายที่ให้การ

คุ้มครองเครื่องแต่งกายของข้าราชการบางประเภทไว้เป็นการเฉพาะด้วย เช่น เครื่องแต่งกายของข้าราชการฝ่ายรัฐสภา ตามพระราชบัญญัติเครื่องแบบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา เครื่องแต่งกายของข้าราชการตำรวจ ตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 และเครื่องแต่งกายของข้าราชการทหาร ตามพระราชบัญญัติเครื่องแบบทหาร พ.ศ. 2477 (2) การกระทำความผิดเกี่ยวกับการประดับเครื่องหมายของเจ้าพนักงาน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 146 (3) การกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องราชอิสริยาภรณ์หรือสิ่งที่มีหมายถึงเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 146 (4) การกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้ครุยประจำตำแหน่ง ครุยวิทยฐานะ เข็มวิทยฐานะ เครื่องแบบ เครื่องหมาย หรือเครื่องแต่งกายของนักเรียนนักศึกษา ตามพระราชบัญญัติเครื่องแบบนักเรียน พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2531 พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. 2530 พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2541 เป็นต้น และ (5) การกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองอื่นๆ เช่น การแต่งกายเลียนแบบพระสงฆ์ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 208 การแต่งกายเลียนแบบผู้ประกอบการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ตามพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2528 มาตรา 27 และการแต่งกายเลียนแบบหรือติดเครื่องหมายเป็นผู้อำนวยความสะดวกดับเพลิง เจ้าพนักงานท้องถิ่น พนักงานดับเพลิง หรืออาสาสมัครดับเพลิง ตามพระราชบัญญัติป้องกันและระงับอัคคีภัย พ.ศ. 2542 มาตรา 34 เป็นต้น

สำหรับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการนำมาตราการอื่นมาบังคับใช้แทนโทษทางอาญานั้น มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการบัญญัติกฎหมายอาญาไว้ในกฎหมายต้องเป็นความผิดร้ายแรงเท่านั้น และหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการปรับเป็นพินัย ตาม(ร่าง)พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... ซึ่งตราขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายที่กำหนดให้มีการปรับปรุงกฎหมายในการกำหนดโทษอาญาให้เหมาะสมกับสภาพความผิดหรือกำหนดมาตรการลงโทษให้เหมาะสมกับการกระทำความผิด และฐานะของผู้กระทำความผิด เพื่อมิให้บุคคลต้องรับโทษหนักเกินสมควรหรือต้องรับภาระในการรับโทษที่แตกต่างกันอันเนื่องมาจากฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันเกินสมควร หรือต้องรับภาระในการรับโทษที่แตกต่างกันอันเนื่องมาจากฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการศึกษาว่า ในกรณีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง โดยมีได้มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดอื่นง่ายขั้นนั้น สมควรนำการปรับเป็นพินัยตามที่กำหนดไว้ใน (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... มาบังคับใช้ในลักษณะใดจึงจะมีความเหมาะสม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทที่ 4

มาตรการทางกฎหมายกรณีการกระทำความผิดเกี่ยวกับ การใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองของต่างประเทศ

การศึกษามาตรการแทนการลงโทษอาญา กรณีความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองและการลงโทษในคดีเล็กน้อยของต่างประเทศในครั้งนี้ ผู้ศึกษาจะทำการศึกษาบทกฎหมายของสหราชอาณาจักร สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐฝรั่งเศส โดยจะทำการศึกษาในสองประเด็นคือ การกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองและการลงโทษในคดีความผิดเล็กน้อย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 สหราชอาณาจักร

สหราชอาณาจักร ได้บัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองเป็นกฎหมายเฉพาะในกฎหมายที่เป็นข้อกำหนดของอาชญากรรมนั้น ๆ เช่น เครื่องแต่งกายของข้าราชการตำรวจ มีบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติตำรวจ ค.ศ. 1966 เป็นต้น และมีการนำโทษปรับมาใช้กับคดีที่เป็นความผิดเล็กน้อย ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1.1 การกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง

การศึกษาบทบัญญัติเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง ผู้ศึกษาพบบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับการปลอมตัวเป็นตำรวจโดยการแต่งกายของเจ้าหน้าที่ตำรวจบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติตำรวจ ค.ศ. 1966 (The Police Act 1966) ของสหราชอาณาจักร มาตรา 90 บัญญัติไว้ว่า บุคคลใดก็ตามที่มีเจตนาหลอกลวง โดยการแอบอ้างเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือตำรวจพิเศษหรือออกคำสั่งใด ๆ โดยเจตนาให้เข้าใจว่าเป็นสมาชิกของกองกำลังตำรวจ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือนหรือปรับไม่เกินมาตรฐานการปรับระดับห้าหรือทั้งจำทั้งปรับ ขณะเดียวกันบุคคลใดก็ตามที่ไม่ได้เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจแต่สวมเครื่องแบบของตำรวจในสถานการณ์ที่ทำให้เข้าใจได้ว่าเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อการหลอกลวง มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินมาตรฐานการปรับระดับสามและหากบุคคลใด ๆ ที่มีได้เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือตำรวจพิเศษ แต่มีเครื่องแบบของเจ้าหน้าที่ตำรวจใด ๆ อยู่ในการครอบครองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ต้องระวางโทษไม่เกินมาตรฐานการปรับระดับหนึ่ง ทั้งนี้ เครื่องแบบตำรวจ หมายถึง วัสดุใด ๆ ที่ใช้ประดับเครื่องแต่งกาย หรือตรา หรือ

เครื่องหมายใด ๆ หรือเอกสารประจำตัวที่ออกให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือตำรวจพิเศษซึ่งต้องมีวัสดุซึ่งใช้ประดับเครื่องแต่งกาย หรือตรา หรือเครื่องหมายใด ๆ หรือเอกสารประจำตัวดังกล่าว¹³⁶

ขณะเดียวกัน สหราชอาณาจักรมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติกองทัพซึ่งพระราชบัญญัติกองทัพ (The Army Act 1955) มาตรา 197 บัญญัติเกี่ยวกับบุคคลที่อาศัยอยู่ใน สหราชอาณาจักร หรือในอาณานิคมใด ๆ โดย (1) ไม่มีสิทธิใช้หรือสวมเครื่องประดับทางทหารหรือตราใด ๆ แถบหรือตราสัญลักษณ์ใด ๆ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากกระทรวงกลาโหม (2) ใช้หรือสวมเครื่องตกแต่งตราสัญลักษณ์ แถบ หรือสัญลักษณ์ใด ๆ ที่มีลักษณะคล้ายเครื่องราชอิสริยาภรณ์ของทหารโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการหลอกลวง (3) ปลอมตนหรือแสดงตนว่าเป็นผู้มีสิทธิในการใช้หรือสวมเครื่องประดับ ตราสัญลักษณ์ จะมีความผิดตามมาตรา 197 นี้ต่อเมื่อมีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดไว้ นอกจากนี้ ผู้ใดซื้อหรือรับจํานำเครื่องราชอิสริยาภรณ์ของกองทัพที่มอบให้แก่สมาชิกของทหารหรือซ้กขวนหรือจัดหาบุคคลใด ๆ เพื่อขายหรือจํานำ เครื่องราชฯ ดังกล่าว จะมีความผิดเว้นแต่พิสูจน์ได้ว่า ในขณะที่บุคคลนั้นเป็นผู้ถูกกล่าวหา เจ้าของเครื่องราชฯ ได้เสียชีวิตหรือมิได้เป็นสมาชิกของ

¹³⁶ The Police Act 1966 Section 90 Impersonation, etc.

(1) Any person who with intent to deceive impersonates a member of a police force or special constable, or makes any statement or does any act calculated falsely to suggest that he is such a member or constable, shall be guilty of an offence and liable on summary conviction to imprisonment for a term not exceeding six months or to a fine not exceeding level 5 on the standard scale, or to both.

(2) Any person who, not being a constable, wears any article of police uniform in circumstances where it gives him an appearance so nearly resembling that of a member of a police force as to be calculated to deceive shall be guilty of an offence and liable on summary conviction to a fine not exceeding level 3 on the standard scale.

(3) Any person who, not being a member of a police force or special constable, has in his possession any article of police uniform shall, unless he proves that he obtained possession of that article lawfully and has possession of it for a lawful purpose, be guilty of an offence and liable on summary conviction to a fine not exceeding level 1 on the standard scale.

(4) In this section—

(a)“article of police uniform” means any article of uniform or any distinctive badge or mark or document of identification usually issued to members of police forces or special constables, or anything having the appearance of such an article, badge, mark or document,

(ab)“member of a police force” includes a member of the staff of the National Policing Improvement Agency who is a constable, and

(b)“special constable” means a special constable appointed for a police area.

กองทัพแล้ว ผู้ที่มีความผิดตามมาตรานี้ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินมาตรฐานค่าปรับระดับ 3 หรือ จำคุกไม่เกินสามเดือนหรือทั้งจำทั้งปรับ¹³⁷ อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 2009 เป็นต้นมาบทบัญญัติ มาตรา 197 นี้ ได้ถูกนำมาบังคับใช้เฉพาะกรณีการสวมใส่เหรียญตราและเครื่องประดับที่ไม่เหมาะสม นั้น โดยมีคำแนะนำว่า ทุกคนไม่ควรสวมเหรียญที่ไม่ใช่ของตน อย่างไรก็ตาม เป็นที่ยอมรับกันว่า ภารกิจของทหารสามารถสวมเหรียญตราของสามผู้ล่่วงลับของตนเองที่หน้าอกด้านขวาได้ในโอกาส ที่เหมาะสม อย่างไรก็ตามบุคคลที่มีได้เป็นทหารห้ามสวมเครื่องแต่งกายของทหารโดยไม่ได้รับ อนุญาต¹³⁸

นอกจากนี้ ยังมีบทบัญญัติของกฎหมายอีกฉบับที่ได้บัญญัติถึงการสวมใส่เครื่องแต่งกาย ของทหารที่มีผลบังคับใช้อยู่ นั่นคือพระราชบัญญัติเครื่องแบบ ค.ศ. 1894 (The Uniforms Act 1894) มาตรา 2 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า ห้ามบุคคลใดที่ไม่ได้รับอนุญาตให้มีเครื่องแต่งกายของกองทัพหรือเครื่อง

¹³⁷ The Army Act 1955, Section 197 Unauthorised use of and dealing in decorations etc.

(1) Any person who, in the United Kingdom or in any colony,—

(a) without authority uses or wears any military decoration, or any badge, wound stripe or emblem supplied or authorised by the [Defence Council] , or

(b) uses or wears any decoration, badge, wound stripe, or emblem so nearly resembling any military decoration, or any such badge, stripe or emblem as aforesaid, as to be calculated to deceive, or

(c) falsely represents himself to be a person who is or has been entitled to use or wear any such decoration, badge, stripe or emblem as is mentioned in paragraph (a) of this subsection, shall be guilty of an offence against this section: Provided that nothing in this subsection shall prohibit the use or wearing of ordinary regimental badges or of brooches or ornaments representing them.

(2) Any person who purchases or takes in pawn any naval, military or air-force decoration awarded to any member of Her Majesty's military forces, or solicits or procures any person to sell or pledge any such decoration, or acts for any person in the sale or pledging thereof, shall be guilty of an offence against this section unless he proves that at the time of the alleged offence the person to whom the decoration was awarded was dead or had ceased to be a member of those forces.

(3) Any person guilty of an offence against this section shall be liable on summary conviction to a fine not exceeding [level 3 on the standard scale] or to imprisonment for a term not exceeding three months or to both such a fine and such imprisonment.

¹³⁸ Nigel Walker, Stolen Valour An international comparison, Briefing paper, (Number 7750, 31 October 2016, P 7.

แต่งกายใด ๆ ที่มีลักษณะหรือมีเครื่องหมายของกองทัพหรือเครื่องหมายใด ๆ อันมีลักษณะแสดงว่าเป็นสมาชิกกองทัพ เว้นแต่เป็นการแสดงละคร หรือการแสดงในลักษณะใด ๆ เป็นทหารโดยสุจริตที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมาย โดยต้องระวางโทษปรับตามมาตรฐานค่าปรับระดับ 3¹³⁹ จำคุกสูงสุด 1 เดือนปรับสูงสุด 1,000 ปอนด์ จากบทบัญญัติดังกล่าวพบมีชายคนหนึ่งชื่อ นายคริสโตเฟอร์ ถูกจับในความผิดฐานสวมใส่เครื่องแบบทหารโดยไม่ได้รับอนุญาต ในระหว่างการทำงานระดมทุนให้แก่ทหารผ่านศึกและทหารที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ซึ่งศาลได้สั่งปรับเป็นเงิน 500 ปอนด์¹⁴⁰

4.1.2 การลงโทษในคดีความผิดเล็กน้อย

สำหรับการกำหนดโทษปรับของสหราชอาณาจักรในคดีเล็กน้อย มีการกำหนดการใช้ดุลพินิจของศาล ซึ่งนอกจากต้องคำนึงถึงรายได้ที่แท้จริงแล้ว ศาลยังต้องพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมแห่งฐานความผิดและประวัติของผู้กระทำความผิดประกอบกัน ที่สำคัญ ศาลจะต้องคำนึงว่าผู้กระทำความผิดสามารถชำระค่าปรับได้หรือไม่ประกอบด้วยเสมอ ทั้งนี้ การกำหนดโทษปรับแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1) โทษปรับในคดีที่พิจารณาแบบรวบรัด (Summary) โดยศาลชั้นต้น (Magistrate' Court) ซึ่งเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาประเภทความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ โดยไม่ใช่คณะลูกขุน¹⁴¹ โดยส่วนใหญ่จะเป็นความผิดที่กำหนดอัตราค่าปรับไว้ในแต่ละความผิด แต่อัตราค่าปรับที่กำหนดดังกล่าวไม่สอดคล้องกับค่าของเงินที่เปลี่ยนไปโดยเฉพาะอัตราเงินเฟ้อในประเทศ ดังนั้นกฎหมายอังกฤษจึงเปลี่ยนระบบการลงโทษปรับใน ค.ศ. 1982 โดยกำหนดอัตราค่าปรับเป็นระดับขั้นโทษปรับ (Standard Scale) เพื่อใช้กับความผิดที่พิจารณาแบบรวบรัดโดยไม่ใช่คณะลูกขุน (Summary Trial)

¹³⁹ The Uniforms Act 1894, Section 2 Military uniforms not to be worn without authority.

(1) It shall not be lawful for any person not serving in Her Majesty's Military Forces to wear without Her Majesty's permission the uniform of any of those forces, or any dress having the appearance or bearing any of the regimental or other distinctive marks of any such uniform: Provided that this enactment shall not prevent . . . . . any persons from wearing any uniform or dress in the course of a stage play performed in a place duly licensed or authorised for the public performance of stage plays, or in the course of a music hall or circus performance, or in the course of any bona fide military representation.

(2) If any person contravenes this section he shall be liable on summary conviction to a fine not exceeding [level 3 on the standard scale].

¹⁴⁰ BBC News, [Derby man fined for wearing military uniform](https://www.bbc.com/news/uk-england-derbyshire-41402343), [Online], Accessed: 1 November 2020. Available from : <https://www.bbc.com/news/uk-england-derbyshire-41402343>, November,29.2020.

¹⁴¹ นิพนธ์ ใจสำราญ และคณะ, “ระบบศาลสหราชอาณาจักร : ที่มาและโครงสร้างของระบบกฎหมายแรงงานสหราชอาณาจักร,” [วารสารกฎหมายเปรียบเทียบศาลยุติธรรม](#) 3, (2554), : 145.

ซึ่งแต่ละระดับชั้นโทษปรับนั้นจะกำหนดอัตราโทษปรับขั้นสูงไว้ ทั้งนี้ ได้มีการกำหนดมาตราส่วนค่าปรับมาตรฐานไว้ 5 ระดับ ได้แก่ ระดับที่ 1 คิดเป็นอัตราโทษปรับ 200 ปอนด์ ระดับที่ 2 คิดเป็นอัตราโทษปรับ 500 ปอนด์ ระดับที่ 3 คิดเป็นอัตราโทษปรับ 1,000 ปอนด์ ระดับที่ 4 คิดเป็นอัตราโทษปรับ 2,500 ปอนด์ และระดับที่ 5 คิดเป็นอัตราโทษปรับ 5,000 ปอนด์¹⁴²

นอกจากนี้ การศึกษาเกี่ยวกับการนำโทษปรับมาใช้ในคดีเล็กน้อยในสหราชอาณาจักรได้มีการนำเสนอการกำหนดอัตราโทษปรับใหม่ตาม The Criminal Justice Act 1991 โดยศาลชั้นต้น (Magistrate' Court) จะต้องกำหนดระดับความร้ายแรงของความผิดที่จำเลยกระทำลงว่ามีความร้ายแรงในระดับใด แล้วจึงบอกค่าของระดับดังกล่าวด้วยรายรับของจำเลยโดยการประเมินรายได้โทษปรับจึงแปรผันตามฐานะของผู้กระทำความผิด หากเป็นผู้ยากจนจะถูกปรับเป็นจำนวนน้อยกว่าผู้ที่มีรายได้สูงกว่าในความผิดระดับเดียวกัน อย่างไรก็ตามการปรับโดยพิจารณา รายได้ของผู้กระทำความผิดนั้นมิได้มีผลใช้บังคับตั้งแต่เดือนตุลาคม 1992 และถูกยกเลิกไป เพราะมีผู้วิจารณ์ว่าผู้กระทำความผิดอาจถูกปรับสูงเท่ากับความผิดร้ายแรงแม้ว่าได้กระทำความผิดเล็กน้อย หากผู้นั้นมีฐานะดี ดังนั้นจึงได้ปรับปรุงแก้ไขการกำหนดโทษปรับ โดยแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 18 ของ The Criminal Justice Act 1991 โดยกำหนดหลักเกณฑ์การลงโทษปรับว่า ศาลจะต้องคำนึงถึงสภาพ ทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดและค่าปรับจะต้องกำหนดตามความร้ายแรงของความผิดที่ศาลพิจารณา อย่างไรก็ตามศาลมีอำนาจลดหรือเพิ่มอัตราโทษปรับได้โดยพิจารณาจากฐานะของผู้กระทำความผิดและมีเหตุอื่นอันควรลดค่าปรับ เช่น การชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย ซึ่งส่วนใหญ่ศาลจะ ลดค่าปรับด้วยเหตุผลนี้ ซึ่งได้มีการปรับปรุงในปี 1993 และพิจารณาจากรายได้ของผู้กระทำความผิดโดยเฉลี่ย ซึ่งมีตัวอย่างของแนวทางการกำหนดโทษปรับไว้ เช่น ความผิดเกี่ยวกับการเมาสุราและไม่อาจครองสติได้

¹⁴² UK Public General Acts 1982 Part III, Introduction of Standard scale of fines, section 37.

The standard scale of fines for summary offences.

(1) There shall be a standard scale of fines for summary offences, which shall be known as "the standard scale".

(2) The standard scale is shown below—

Level on the scale	Amount of fine
1	£200
2	£500
3	£1,000
4	£2,500
5	£5,000

อัตราโทษปรับ 90 ปอนด์ ขับรถโดยประมาท 180 ปอนด์ ทำให้เสียทรัพย์ 270 ปอนด์ ลักทรัพย์ ในร้านค้า 270 ปอนด์ และไม่หยุดรายงานเมื่อมีอุบัติเหตุ 360 ปอนด์ และขับรถโดยไม่มีประกันภัย 540 ปอนด์¹⁴³ เป็นต้น

2) โทษปรับในคดี Indictment โดยศาลสูงชั้นกลาง (Crown Court) ซึ่งเป็นศาลที่มีระบบพิจารณาคดีโดยผู้พิพากษาและคณะลูกขุน ตามกฎหมายศาล Crown court มีอำนาจกำหนดโทษปรับได้โดยไม่มีอัตราโทษชั้นสูง¹⁴⁴

อย่างไรก็ดี The Criminal Justice Act 2003 Section 162-165 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่ศาลจะกำหนดโทษปรับไว้ดังนี้¹⁴⁵

1) ศาลมีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดแสดงรายได้ของผู้นั้นเป็นหนังสือต่อศาลในกรณีที่ศาลชั้นต้น (Magistrate) หากผู้นั้นไม่ได้มาศาลในวันพิจารณาแต่ได้ให้การรับสารภาพ ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นแสดงรายได้ของตนต่อศาล

2) ในกรณีที่ศาลสูงชั้นกลาง Crown Court เป็นผู้กำหนดโทษปรับ หากเป็นความผิดที่พิจารณาโดยคำฟ้อง (Indictment) ที่ไม่ใช่โทษที่กำหนดไว้ตายตัวตามกฎหมายหรือเป็นโทษในความผิดตามมาตรา 110(2)-111(2) ของ The Power of Criminal Courts sentencing Act, 2000 หรือความผิดที่กำหนดไว้ในมาตรา 225-228 ของ CJA, 2003 แล้วศาลมีอำนาจกำหนดโทษปรับ พร้อมกับมาตรการอื่น ๆ ที่เหมาะสมได้

3) ในการกำหนดปรับโทษนั้นศาลจะต้องพิจารณาถึงรายได้ของผู้กระทำความผิดและจำนวนค่าปรับต้องเป็นไปตามความร้ายแรงของความผิดและอาจมีการปรับเพิ่มหรือลดได้ตามฐานะทางการเงินของผู้นั้น อย่างไรก็ตามหากไม่มีหลักฐานรายได้ของผู้กระทำความผิดเพียงพอ ศาลมีดุลพินิจที่จะกำหนดค่าปรับได้ตามที่เห็นสมควร

นอกจากนี้ ในสหราชอาณาจักรมีมาตรการลงโทษทางสังคม (Community Penalties) กับผู้กระทำความผิดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการแก้ไขฟื้นฟูและจิตใจของผู้กระทำความผิดโดยการกำหนดให้ทำงานบริการแก่สังคมและชุมชน ซึ่งอังกฤษเป็นประเทศแรกที่น่าเอารูปแบบการให้

¹⁴³ สมพงษ์ เตชะสมบุญ, “มาตรการเสริมแทนโทษปรับในคดีลหุโทษ,” (การศึกษานิติศาสตรบัณฑิต, ภาควิชานิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2560), หน้า 38.

¹⁴⁴ แอนดรูว์ แซตวิก, การบรรยายพิเศษเรื่อง UK Legal System and Legal Education, [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 2 มกราคม 2564. แหล่งที่มา: <https://oia.coj.go.th/th/file/get/file/201903060528f5686e870ccbd7a44e511c26b72e161119.pdf>. หน้า 4.

¹⁴⁵ ยศพัทธ์ เวชมุข, “ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการเปรียบเทียบปรับของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2555), หน้า 96-97.

ผู้กระทำความผิด ทำงานบริการสังคมมาใช้ สำหรับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการนำเอามาตรการบริการสังคมมาใช้กับผู้กระทำความผิดที่สำคัญมีสองฉบับ คือ¹⁴⁶

1) พระราชบัญญัติกำหนดอำนาจศาลอาญา ค.ศ. 1973 (The Power of Criminal Courts Act 1973) เป็นกฎหมายที่ให้อำนาจศาลอาญาในการจัดให้ผู้กระทำความผิดซึ่งถูกศาลสั่งคุมประพฤติ ให้ทำงานบริการสังคมหรืองานสาธารณะประโยชน์ให้กับชุมชนหรือสังคมโดยไม่ได้รับ ค่าตอบแทน โดยมีหลักการสำคัญคือ เมื่อบุคคลที่มีอายุ 16 ปี หรือมากกว่า 16 ปีถูกพิพากษาว่ากระทำความผิดอาญา ก่อนที่ศาลจะทำคำพิพากษา ศาลจะให้จำเลยทำงานบริการสังคม ซึ่งเป็นคำสั่งให้จำเลยทำงาน โดยไม่ได้รับค่าจ้างตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายนี้ จำนวนชั่วโมงที่บุคคลจะต้องทำงานบริการสังคมตามคำสั่งศาลจะมีจำนวนชั่วโมงไม่น้อยกว่า 40 ชั่วโมง และไม่เกิน 240 ชั่วโมง

2) พระราชบัญญัติการบริหารงานกระบวนกรยุติธรรม ค.ศ. 1972 (Criminal Justice Act 1972) เป็นกฎหมายที่วางแนวปฏิบัติสำหรับศาลและกระทรวงมหาดไทย (Home Office) สำหรับระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานภายใต้โครงการบริการสังคมผู้รับผิดชอบคือ "Secretary of State" โดยจะมีอำนาจตราพระราชกำหนด กฎ และระเบียบ สำหรับการปฏิบัติงานและจัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานบริการสังคม ส่วนหลักเกณฑ์ในการพิจารณาผู้ที่มีสิทธิได้รับเลือกให้ทำงานบริการสังคมนั้นเป็นไปตามพระราชบัญญัติกำหนดอำนาจศาลอาญามาตรา 14(1) คือ (ก) จะต้องเป็นผู้กระทำความผิดที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 17 ปีบริบูรณ์ และต้องคำพิพากษาของศาลให้ลงโทษจำคุกแต่ศาลรอกการกำหนดโทษ และศาลเห็นสมควรให้จำเลยทำงานบริการสังคมแทนการลงโทษจำคุก (ข) ต้องสอบถามความยินยอมจากผู้กระทำความผิด

สำหรับการใช้มาตรการทำงานบริการสังคมของสหราชอาณาจักรนั้นต้องเป็นคดีที่ศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกจำเลยและเป็นโทษจำคุกในคดีเล็กน้อย (Minor Offences) ทั้งนี้คดีเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองก็ถือเป็นคดีเล็กน้อยที่มีการนำโทษปรับมาบังคับใช้ ขณะเดียวกัน ในคดีความผิดเล็กน้อยดังกล่าว ศาลจะสั่งให้คุมประพฤติจำเลยด้วยหรือไม่ก็ได้ ศาลจะนำวิธีการทำงานบริการสังคมแทนการลงโทษจำคุกมาใช้ได้โดยไม่ผูกติดกับเงื่อนไขการคุมความประพฤติ กล่าวคือศาลอาจจะสั่งให้ทำงานบริการสังคมได้เลย หรืออาจสั่งให้คุมประพฤติจำเลย โดยศาลจะกำหนดเงื่อนไขการลงโทษด้วยการทำงานบริการสังคมควบคู่ไปด้วยถือว่าเป็นเงื่อนไขหนึ่งของการคุมความประพฤติก็ได้

¹⁴⁶ สมพงษ์ เตชะสมุทร, มาตรการเสริมแทนโทษปรับในคดีลหุโทษ, หน้า 40-41.

4.2 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเป็นประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายเช่นเดียวกับประเทศไทย และการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองมีบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาเช่นเดียวกับไทย นอกจากนี้ได้มีการนำโทษปรับทางปกครองมาใช้คู่กับโทษทางอาญา ในคดีความผิดเล็กน้อย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

4.2.1 การกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง

จากการศึกษาบทกฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี พบบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดเกี่ยวกับการแอบอ้างระดับการศึกษา ตำแหน่งที่มีเกียรติหรือรางวัลเกียรติยศใด ๆ และการสวมใส่ชุดเครื่องแบบข้าราชการไม่ว่าจะเป็นของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีหรือของประเทศอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือการสวมใส่เครื่องแบบที่มีความคล้ายกับชุดข้าราชการจนก่อให้เกิดความสับสน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับ¹⁴⁷

¹⁴⁷The German Penal Code, Section 132a Abuse of titles, professional designations and symbols

(1) Whoever, without being authorised to do so,

1. uses domestic or foreign titles of office, academic degrees, honorific titles or public honours,

2. uses the professional designation of ‘physician’, ‘dentist’, ‘psychological psychotherapist’, ‘child or youth psychotherapist’, ‘psychotherapist’, ‘veterinarian’, ‘pharmacist’, ‘lawyer’ (*Rechtsanwalt*), ‘patent attorney’, ‘certified accountant’, ‘sworn auditor’, ‘tax consultant’ (*Steuerberater*) or ‘tax representative’ (*Steuerbevollmächtigter*),

3. uses the title of ‘publicly appointed expert’ or

4. wears domestic or foreign uniforms, official dress or official insignia

incurs a penalty of imprisonment for a term not exceeding one year or a fine.

(2) Designations, academic degrees, titles, honours, uniforms, official dress or official insignia which are easy to confuse with those referred to in subsection (1) are equivalent to those referred to in subsection (1).

(3) Subsections (1) and (2) also apply to official titles, titles, honours, official dress and official insignia of the churches and other religious communities under public law.

(4) Objects to which an offence under subsection (1) no. 4, either alone or in conjunction with subsections (2) or (3), relates may be confiscated.

4.2.2 การลงโทษในคดีความผิดเล็กน้อย

ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันมาตรา 15(2) บัญญัติถึงหลักการฟ้องคดีอาญาไว้ว่า “อัยการต้องฟ้องการกระทำความผิดที่มีโทษทางอาญาที่ปวงต่อศาลหากมีพยานหลักฐานเพียงพอ” เหตุที่บัญญัติไว้เช่นนี้เพื่อป้องกันไม่ให้อัยการปฏิเสธการฟ้องคดีอาญา อย่างไรก็ตาม ก็ได้มีการผ่อนคลายความเข้มงวดของการบังคับใช้กฎหมายลงผ่านทางข้อยกเว้นต่างๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย โดยได้ออกระเบียบมาเพื่อให้พนักงานอัยการสามารถใช้ดุลพินิจในการไม่ฟ้องคดีได้ เช่น ข้อยกเว้นเรื่องความผิดเล็กน้อย คือ ในกรณีที่มีโทษจำคุกน้อยกว่า 1 ปี พนักงานอัยการสามารถสั่งไม่ฟ้องคดีที่มีพยานหลักฐานพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาได้ หากพนักงานอัยการเห็นว่า การฟ้องคดีนั้นไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน นอกจากนี้ พนักงานอัยการยังสามารถกำหนดมาตรการอันเป็นเงื่อนไขของการสั่งไม่ฟ้องคดีได้ด้วย¹⁴⁸

ขณะเดียวกัน เมื่อพิจารณาประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน แต่เดิมได้แบ่งความผิดไว้ 3 ประเภท คือ ความผิดอาญาร้ายแรง ความผิดอาญาธรรมดา และความผิดลหุโทษ แต่เมื่อมีการปรับปรุงบทกฎหมายประมวลกฎหมายอาญา ที่มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1975 เป็นต้นมา ได้ยกเลิกในส่วนของความผิดลหุโทษ โดยคงไว้เฉพาะความผิดอาญาร้ายแรงและความผิดอาญาธรรมดา โดยความผิดอาญาร้ายแรงหมายถึง การกระทำที่มีขอบด้วยกฎหมายที่กำหนดขั้นต่ำไว้ที่จำคุกตั้งแต่ 1 ปี ขึ้นไป หรือโทษที่สถานหนักกว่านั้น ส่วนความผิดอาญาธรรมดา หมายถึง การกระทำที่มีขอบด้วยกฎหมายที่มีโทษขั้นต่ำเป็นโทษจำคุกที่น้อยกว่า 1 ปี หรือโทษปรับ โดยโทษขั้นต่ำในที่นี้ หมายถึง โทษที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ไม่ได้หมายถึงโทษที่จำเลยได้รับตามคำพิพากษาของศาล ทั้งนี้ข้อพิจารณา คือ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันมีแนวคิดยกเลิกความผิดที่มีลักษณะเป็นการละเมิดกฎหมายหรือความผิดลหุโทษออกจากประมวลกฎหมายอาญา โดยปรับให้เป็นความผิดในทางปกครอง หรือเป็นการฝ่าฝืนระเบียบหรือการละเมิดต่อระเบียบแทน¹⁴⁹

สำหรับพัฒนาการของการนำโทษปรับทางปกครองมาใช้ควบคู่กับโทษทางอาญาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนั้น เกิดจากแนวความคิดที่พยายามจะลดการใช้มาตรการทางอาญาอันมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกลงโทษอย่างรุนแรงโดยถือว่าการฝ่าฝืนข้อห้ามต่าง ๆ ในกฎระเบียบที่ฝ่ายปกครองกำหนดขึ้นเป็นความบกพร่องในเรื่องทางเทคนิคที่ไม่กระทบต่อคุณธรรม

¹⁴⁸ ประธาน จุฬาโรจน์มนตรี, “ทันโลกกฎหมายอาญา การสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาซึ่งไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชนตาม หลักนิติธรรม (Rule of law)” วารสารอัยการ, 24, 259 (เม.ย.-มิ.ย.2554) : 111.

¹⁴⁹ ชญานิศ ภาชีรัตน์, “กฎหมายต้นแบบว่าด้วยการระงับข้อพิพาทในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา,” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2562), หน้า 72-73.

ทางกฎหมาย จึงไม่สมควรนำโทษอาญามาใช้บังคับแก่การกระทำความผิด รวมทั้งยังเป็นการลดขั้นตอนในการดำเนินคดีเพื่อประหยัดต้นทุนในกระบวนการยุติธรรม (Prozessökonomie) ด้วย

การกระทำความผิดใดจะมีโทษอาญาหรือโทษปรับทางปกครองนั้นถือเป็นดุลพินิจโดยแท้ของฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญเคยวินิจฉัยไว้เป็นบรรทัดฐานว่า การกระทำความผิดทางปกครองมีสาระสำคัญเป็นการฝ่าฝืนกฎระเบียบหรือข้อบังคับซึ่งมุ่งหมายที่จะคุ้มครองความสงบเรียบร้อยเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างปกติสุข โดยไม่มีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดโทษอาญาเพื่อเป็นสภาพบังคับของการฝ่าฝืนนั้น เพียงแต่ใช้วิธีการเตือนให้ระลึกถึงหน้าที่ที่พึงมีและพึงปฏิบัติ ด้วยการปรับให้ชำระเงินก็บรรลุวัตถุประสงค์แล้ว

การบังคับใช้กฎหมายและหลักเกณฑ์ในทางวิธีสบัญญัติยังคงยึดโยงและถอดแบบมาจากการดำเนินคดีอาญา แต่ก็เข้าไปในลักษณะที่เรียบง่ายรวดเร็วโดยลดขั้นตอนที่เป็นแบบพิธีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการลงโทษให้เกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ดังนี้¹⁵⁰

1) หลักเกณฑ์ในการพิจารณาความผิด และการกำหนดโทษ (Materielle Voraussetzungen der Ahndbarkeit) กำหนดหลักการทั่วไปเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางปกครอง กล่าวคือ บุคคลจะต้องรับผิดทางปกครองต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้อย่างชัดแจ้งเท่านั้น ซึ่งจะต้องเป็นการกระทำที่ครบองค์ประกอบความผิดโดยเจตนา เว้นแต่กฎหมายจะกำหนดโทษสำหรับการกระทำโดยประมาทไว้ อีกทั้งไม่มีบทบัญญัติใดให้อำนาจกระทำการเช่นนั้นได้ โดยผู้กระทำความผิดต้องรู้สำนึกในผลแห่งการกระทำด้วย

ส่วนการกำหนดจำนวนค่าปรับที่เหมาะสมสำหรับความผิด จะต้องคำนึงถึงพฤติการณ์และระดับความร้ายแรงแห่งการกระทำข้อพิงคำหาญ และฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิด รวมทั้งผลประโยชน์ ที่ผู้กระทำความผิดได้รับจากการกระทำความผิดประกอบด้วย ซึ่งในบางกรณีกฎหมายให้อำนาจเจ้าหน้าที่กำหนดค่าปรับในจำนวนที่สูงกว่าเพดานโทษได้ โดยค่าปรับในกรณีเช่นนี้จะประกอบด้วยโทษปรับส่วนหนึ่งและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ผู้กระทำความผิดได้รับจากการกระทำความผิดอีกส่วนหนึ่ง

2) กระบวนการดำเนินคดีที่มีโทษปรับทางปกครอง (Bußgeldverfahren) ใช้ระบบไต่สวนในการสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานและแสวงหาข้อเท็จจริงเพื่อพิสูจน์ความผิด โดยให้อำนาจพิเศษแก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองในการใช้มาตรการต่าง ๆ เช่น การค้นตัวบุคคล การอายัดวัตถุเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดี หรือการดำเนินการอื่นใดที่มีผลกระทบต่อสิทธิในร่างกายเพียงเล็กน้อย

¹⁵⁰ ประธาน จุฬาโรจน์มนตรี, ทันโลกกฎหมายอาญา การสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาซึ่งไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชนตามหลักนิติธรรม (Rule of law), หน้า 113.

เช่น การตรวจความเข้มข้นของแอลกอฮอล์ในเลือด (Blutalkoholkonzentration) สำหรับความผิดตามกฎหมายว่าด้วยจราจรทางบก

3) รูปแบบของคำสั่งลงโทษปรับทางปกครอง (Bußgeldbescheid) ต้องทำเป็นหนังสือ และมีรายการตามที่กฎหมายกำหนด เช่น ชื่อผู้กระทำความผิด พฤติการณ์ในการกระทำความผิด พยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา พร้อมทั้งจัดแจ้งสิทธิอุทธรณ์เพื่อทราบด้วย

สำหรับระยะเวลาในการดำเนินคดีที่มีโทษปรับทางปกครอง แบ่งได้เป็นสองส่วน ได้แก่ อายุความในการออกคำสั่งปรับทางปกครอง (Verfolgungsverjährung) และระยะเวลาในการบังคับชำระหนี้เงินตามคำสั่งปรับทางปกครองที่ออกโดยชอบภายในอายุความดังกล่าวแล้ว (Vollstreckungsverjährung) สำหรับอายุความในการออกคำสั่งปรับทางปกครองนั้น หากกฎหมายเฉพาะไม่ได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ย่อมต้องนำหลักเกณฑ์เกี่ยวกับอายุความการออกคำสั่งลงโทษปรับทางปกครองตามกฎหมายว่าด้วยความผิดทางปกครอง (Ordnungswidrigkeitengesetz) อันเป็นกฎหมายกลางมาใช้บังคับซึ่งแตกต่างกันตามระวางโทษปรับสูงสุดตั้งแต่หกเดือนถึงสามปี¹⁵¹

เงื่อนไขประการสำคัญในการบังคับชำระโทษปรับทางปกครอง คือ โทษปรับทางปกครองที่จะมีการบังคับนั้นต้องเป็นที่สุดแล้ว (rechtskräftig) ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ในสองกรณี ดังนี้¹⁵²

1) กรณีที่ไม่มีการอุทธรณ์คำสั่งปรับทางปกครองภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด โดยที่โทษปรับทางปกครองในกรณีนี้เป็นที่สุด ณ ชั้นเจ้าหน้าที่ โดยยังไม่มีการนำคดีขึ้นสู่การพิจารณาพิพากษาของศาล การบังคับโทษจึงเป็นหน้าที่และอำนาจของเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งปรับทางปกครอง โดยให้นำกฎหมายว่าด้วยการบังคับทางปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

2) กรณีที่มีการอุทธรณ์คำสั่งปรับทางปกครอง ซึ่งหน่วยงานทางปกครองที่ออกคำสั่งไม่เห็นด้วยและส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรม ต่อมาศาลยุติธรรมมีคำพิพากษาให้ลงโทษผู้กระทำความผิด การบังคับโทษปรับในกรณีนี้เป็นการบังคับตามคำพิพากษาซึ่งเป็นหน้าที่และอำนาจของพนักงานอัยการ โดยให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม

¹⁵¹ ญัตติพล สุกุลเมฆา, ปัญหาการใช้บังคับ “คำสั่งปรับทางปกครอง” และ “โทษปรับทางปกครอง” ภายใต้บริบทของกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฉบับใหม่ และกฎหมายว่าด้วยความผิดที่มีโทษเป็นพินัย, เอกสารเสนอที่ประชุมฝ่ายร่างกฎหมาย ครั้งที่ 8/2562 วันที่ 24 เมษายน 2562. (กรุงเทพฯ ฯ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2562), หน้า 13.

¹⁵² ชญานิศ ภาชีรัตน์, กฎหมายต้นแบบว่าด้วยการระงับข้อพิพาทในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา, หน้า 75.

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองเป็นความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี ซึ่งเมื่อพิจารณาตามหลักการของการลงโทษในคดีความผิดเล็กน้อยแล้วจะเห็นว่า ความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองนั้นเป็นความผิดเล็กน้อยที่อัยการสามารถใช้ดุลยพินิจในการสั่งไม่ฟ้องได้ เพราะไม่เป็นประโยชน์แก่สาธารณชน และสามารถนำโทษปรับทางปกครองมาบังคับใช้ได้ ถือว่าเป็นการบรรลุวัตถุประสงค์ของการลงโทษแล้ว ทั้งนี้การกำหนดค่าปรับเป็นเท่าใดจึงจะสมควรแก่ความผิดนั้น ต้องคำนึงถึงพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งการกระทำที่เป็นข้อพิงดำเนิน ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดรวมทั้งผลประโยชน์ของผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญ

4.3 สาธารณรัฐฝรั่งเศส

สาธารณรัฐฝรั่งเศสเป็นอีกประเทศหนึ่งที่ใช้ระบบกฎหมายประมวลกฎหมายดังเช่นประเทศไทย โดยมีการกำหนดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองให้เป็นความผิดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา รวมถึงมีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายในคดีที่เป็นความผิดเล็กน้อยไว้ดังต่อไปนี้

4.3.1 การกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง

จากการศึกษาพบว่า สาธารณรัฐฝรั่งเศสมีการบัญญัติให้การสวมเครื่องแต่งกายทหารหรือการประดับเหรียญตราโดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นความผิดภายใต้ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 433-14 โดยกำหนดโทษสูงสุดไว้คือจำคุกเป็นเวลา 1 ปี และปรับ 15,000 ยูโร¹⁵³ และมาตรา 433-15 กำหนดให้การสวมเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เครื่องแบบทหาร ตำรวจ ที่มีความคล้ายและก่อให้เกิดความเข้าใจผิดต่อสาธารณชน กำหนดโทษสูงสุดคือจำคุกเป็นเวลา 6 เดือนหรือปรับไม่เกิน 7,500 ยูโร¹⁵⁴

¹⁵³ the French Penal Code, Article 433-14

The punishment is one year imprisonment and a fine of €15,000 for any person who publicly and without the right wears a decoration regulated by a public authority.

¹⁵⁴ the French Penal Code, Article 433-15

There is a punishment of six months' imprisonment and a fine of €7,500 for any person publicly wearing a costume or uniform, using a vehicle or making use of insignia or documents which present, with the distinctive costume, uniform, vehicle, insignia or documents reserved for civil servants belonging to the national police force or the military, a resemblance which causes misunderstanding in the mind of the public.

4.3.2 การลงโทษในคดีความผิดเล็กน้อย

ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสได้แบ่งประเภทของความผิดไว้ 3 ประเภท คือ ความผิดอุกฤษฏ์โทษ ความผิดมีชดเชยโทษ และความผิดลหุโทษ การจัดประเภทดังกล่าวเพื่อให้ผู้ที่ศึกษากฎหมายอาญาฝรั่งเศสนั้นสามารถทราบได้ทันทีว่า การดำเนินคดีจะเริ่มต้นที่ใครและจะมีกระบวนการดำเนินคดีอย่างไร และศาลไหนเป็นศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาคดี และมีกระบวนการพิจารณาคดีอย่างไร¹⁵⁵

ในกรณีที่เป็นความผิดที่ได้กระทำลงเป็นความผิดเล็กน้อย อาจนำโทษปรับมาใช้แทนโทษจำคุกได้ เนื่องจากการลงโทษจำคุกกระยะสั้นจะก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดี ดังนั้นโทษปรับจึงเป็นทางเลือกหนึ่งในการนำมาใช้แทนโทษจำคุก สำหรับความผิดลหุโทษประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสได้กำหนดโทษสำหรับความผิดลหุโทษไว้ 2 ประการคือ โทษปรับและโทษที่ห้ามหรือจำกัดสิทธิบางประการ นอกจากนี้ ยังมีรูปแบบของการลงโทษที่เกิดขึ้นใหม่ที่เรียกว่า "โทษทางเลือกหรือโทษแทนที่" (Les peines alternatives หรือ Les peines de substitution) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้โทษประเภทนี้ในการลงโทษแทนโทษจำคุกกระยะสั้นและเป็นโทษที่มีรูปแบบพิเศษจากโทษหลัก ซึ่งการใช้โทษทางเลือกเป็นโทษแทนที่โทษหลักนั้น มีความหมายเข้าใจโดยนัยว่าศาลจะลงโทษหลักไปพร้อมกับโทษทางเลือกไม่ได้ กล่าวคือจะลงโทษจำคุกหรือโทษปรับพร้อมกับลงโทษทางเลือกไม่ได้

โทษทางเลือกได้แก่ โทษปรับรายวัน เป็นโทษที่สามารถใช้แทนที่โทษปรับตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 131-5 และ 131 โทษการทำงานบริการสาธารณะ เป็นโทษที่จะใช้ในขั้นตอนการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฝรั่งเศส โดยจะใช้กับคดีอาญาที่เกิดขึ้นจากอุบัติเหตุ การกระทำความผิดในคดีเล็กๆ น้อยๆ ที่มีการทำซ้ำแล้วซ้ำอีกหรือความผิดปานกลาง ความผิดเกี่ยวกับการจราจรหรือการคมนาคม ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าส่วนใหญ่ศาลอุทธรณ์จะเป็นผู้นำวิธีการดังกล่าวมาใช้มากกว่าศาลชั้นต้น โทษห้ามหรือการจำกัดสิทธิต่างๆของผู้กระทำความผิด ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสมาตรา 131-6 ได้บัญญัติโทษห้ามหรือจำกัดสิทธิของผู้กระทำความผิดไว้จำนวน 11 ประการตามลำดับความหนักเบาโดยเกือบครึ่งหนึ่งของโทษดังกล่าวมีผลกระทบโดยตรงหรือโดยอ้อมต่อสิทธิมนุษยชนที่สำคัญยิ่งนั้นก็คือการห้ามขับขี่ยานพาหนะ¹⁵⁶

สภาแห่งรัฐฝรั่งเศส (Conseil d'État) ได้ให้คำจำกัดความของ “โทษทางปกครอง” (sanction administrative) ว่าหมายถึง “คำสั่งทางปกครองที่สร้างขึ้นโดยองค์กรฝ่ายปกครองในกรอบของการใช้อำนาจมหาชนเพื่อลงโทษการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติหรือกฎหมายของ

¹⁵⁵ เดชาชัย อินทรมณี, “แนวทางการปรับปรุงความผิดลหุโทษ ในภาค 3 ประมวลกฎหมายอาญาไทย,” วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น 15, 2(กรกฎาคม-ธันวาคม 2561) : 411.

¹⁵⁶ สมพงษ์ เตชะสมุทร, มาตรการเสริมแทนโทษปรับในคดีลหุโทษ, หน้า 51.

ฝ่ายบริหาร” ซึ่งคณะมนตรีแห่งสภายุโรป (Council of Europe)^{๑๗๕} ได้กำหนดขอบเขตของ “โทษทางปกครอง” (administrative sanctions) ที่อยู่ภายใต้บังคับข้อเสนอนี้ว่าด้วยการบังคับใช้โทษทางปกครองโดยรัฐภาคีสมาชิกไว้คล้ายคลึงกันว่า ได้แก่ “บรรดาคำสั่งทางปกครองที่เป็นการลงโทษบุคคลสำหรับการกระทำที่ขัดต่อกฎหมาย ซึ่งอาจเป็นโทษปรับหรือมาตรการลงโทษอย่างอื่นไม่ว่าจะเป็นการสั่งให้ชำระเงินหรือไม่ก็ตาม”¹⁵⁷

มาตรการใดจะมีลักษณะเป็นโทษทางปกครองจึงมีเกณฑ์พิจารณาสองประการประกอบกัน ได้แก่¹⁵⁸

1) เกณฑ์ว่าด้วยองค์กร (critère organique) โทษทางปกครองเป็นมาตรการที่องค์กรฝ่ายปกครองใช้อำนาจลงโทษผู้กระทำผิดได้เองด้วยการออกคำสั่งทางปกครอง โดยไม่ต้องฟ้องคดีต่อศาล ซึ่งมีข้อแตกต่างจากการลงโทษอาญาซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาล

2) เกณฑ์ว่าด้วยวัตถุประสงค์ (critère finaliste) โทษทางปกครองเป็นมาตรการที่มุ่งหมายลงโทษการกระทำที่ขัดต่อกฎหมาย จึงแตกต่างจากมาตรการอื่น ๆ ของฝ่ายปกครองที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันแต่ไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษ

อนึ่ง ระบบกฎหมายของประเทศฝรั่งเศส การลงโทษทางปกครองมีวัตถุประสงค์ในลักษณะเดียวกับการลงโทษทางอาญาคือต่างก็เป็นการลงโทษต่อการไม่ปฏิบัติหรือละเมิดหน้าที่ หากแต่การลงโทษทางปกครองกับโทษทางอาญามีข้อแตกต่างกันโดยที่การลงโทษทางปกครองจะกระทำโดยฝ่ายปกครองไม่ใช่ขององค์กรตุลาการ นอกจากนี้ ในการพิจารณาว่าการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์กรณีใดจะต้องนำโทษทางอาญาหรือโทษทางปกครองมาปรับใช้ จะต้องพิจารณาว่าการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่มีลักษณะเป็นความผิดที่สังคมหรือวิญญูชนทั่วไปถือว่าเป็นความชั่วร้าย (mala in se) หรือเป็นการกระทำที่เป็นความผิดเพราะกฎหมายบัญญัติไว้ให้เป็นความผิด (mala prohibita) ซึ่งโทษทางปกครองจะนำมาใช้กับการกระทำที่เป็นความผิดเพราะกฎหมายบัญญัติไว้ให้เป็นความผิดเท่านั้น¹⁵⁹

การนำโทษปรับทางปกครองมาใช้ในระบบกฎหมายมีมูลเหตุมาจากการปรับเปลี่ยนบทบาทของรัฐจากรัฐสวัสดิการ (État-Providence) ไปสู่รัฐที่ควบคุมกำกับ (État régulateur) โดยมีการจัดตั้งหน่วยงานของรัฐรูปแบบใหม่ที่เรียกกันว่า “องค์กรอิสระทางปกครอง” (autorités

¹⁵⁷ ศุภวัฒน์ สิงห์สุวรรณ, บันทึกเรื่องเกณฑ์พิจารณาในการเลือกกำหนดโทษทางปกครองแทนโทษอาญา, หน้า 2.

¹⁵⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 3.

¹⁵⁹ บุบผา อัครพิมาน, การลงโทษข้าราชการกับการปรับใช้บทบัญญัติของกฎหมายที่ออกมาภายหลังและมีบทลงโทษเบากว่า กรณีศึกษาของระบบฝรั่งเศส, [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 10 เมษายน 2564. แหล่งที่มา: <http://lawwebservice.com/lawsearch/bubpha01.pdf>. หน้า 2.

administratives indépendantes) ขึ้นเพื่อทำหน้าที่ควบคุมกำกับ การดำเนินกิจการ บางประเภท เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลและป้องกันการแทรกแซงจากฝ่ายการเมือง เช่น การประกอบกิจการวิทยุโทรทัศน์ หรือการแข่งขันทางการค้า¹⁶⁰

สำหรับความผิดที่มีโทษปรับทางปกครอง นำมาใช้ในการกระทำที่เป็นความผิดที่กฎหมายบัญญัติไว้ให้เป็นความผิด (mala prohibita) ที่มีลักษณะไม่ร้ายแรง โดยส่วนใหญ่จะเป็นการนำมาใช้เพื่อควบคุมการประกอบกิจการในด้านเศรษฐกิจ สาธารณสุข สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีสารสนเทศ เนื่องจากโทษทางปกครองมีลักษณะเป็นการลงโทษ (répression) เช่นเดียวกับโทษทางอาญา คำวินิจฉัยของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปและสภาแห่งรัฐ จึงกำหนดให้นำหลักกฎหมายอาญาบางประการมาใช้ในการกำหนดโทษทางปกครองด้วย ดังนี้¹⁶¹

1) หลักเกณฑ์ด้านรูปแบบและกระบวนการ ได้แก่ การรับฟังคู่กรณีก่อนออกคำสั่งลงโทษปรับทางปกครอง (ปัจจุบันหลักการนี้มีการกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนและฝ่ายปกครอง) การพิจารณาโดยเปิดเผย การระบุเหตุผลในคำสั่ง และความเป็นกลางของเจ้าหน้าที่ผู้พิจารณาลงโทษปรับทางปกครอง

2) หลักเกณฑ์ด้านเนื้อหา ได้แก่ การกระทำใดจะเป็นความผิดและมีโทษต้องมีกฎหมายกำหนดไว้ ความได้สัดส่วนของการลงโทษ ความไม่มีผลย้อนหลังของกฎหมาย ความมีผลย้อนหลังของกฎหมายที่กำหนดโทษเบากว่าและห้ามดำเนินคดีซ้ำ

ส่วนระยะเวลาในการพิจารณาลงโทษปรับทางปกครอง สภาแห่งรัฐได้วางหลักทั่วไปไว้อย่างชัดเจนว่า หากกฎหมายมิได้มีการกำหนดอายุความไว้สำหรับการลงโทษทางปกครองดังกล่าว การลงโทษทางปกครองนั้นก็จะมีผลสิ้นสุดโดยเหตุแห่งอายุความ นอกจากนี้ สภาแห่งรัฐยังเคยได้วินิจฉัยเน้นย้ำถึงหลักดังกล่าวไว้ในคดี Martin 34 ซึ่งเป็นกรณีที่มีการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายป่าไม้ ตามมาตรา L 311-1 ที่กำหนดห้ามมิให้บุคคลใดใช้สิทธิในการถอนหรือถางป่าไม้ในความครอบครองของตนโดยไม่ได้รับอนุญาตจากหน่วยงานทางปกครอง และมาตรา L 313-1 กำหนดโทษปรับทางอาญาและให้อำนาจหน่วยงานทางปกครองในการสั่งให้เจ้าของป่าดำเนินการใด ๆ เพื่อคืนสภาพพื้นที่ดังกล่าวภายในระยะเวลาที่กำหนดได้ โดยสภาแห่งรัฐได้วินิจฉัยในประเด็นเรื่องอายุความไว้ว่า การกำหนดหน้าที่ให้เจ้าของป่าดำเนินการคืนสภาพพื้นที่ ไม่ถือเป็นโทษอุปกรณของโทษปรับทางอาญาตามที่กฎหมายกำหนดไว้ แต่ถือเป็นโทษปรับทางปกครองที่เป็นอิสระจากโทษอาญาที่อาจพึงลงโทษได้ในกรณีที่มีการกระทำความผิด ดังนั้น แม้อายุความในการดำเนินคดีทางอาญา

¹⁶⁰ เรื่องเดียวกัน.

¹⁶¹ พัชมา จิตรมัทธาและคณะ, หลักเกณฑ์ในการลงโทษปรับทางปกครองตามกฎหมายเยอรมันและกฎหมายฝรั่งเศส และแนวทางในการกำหนดโทษปรับทางปกครองในกฎหมายไทย, หน้า 4.

จะสิ้นสุดลงแล้วตามที่ศาลยุติธรรมได้วินิจฉัยไว้ ก็ไม่มีผลกระทบต่ออำนาจของหน่วยงานทางปกครองที่จะสั่งกำหนดหน้าที่ให้เจ้าของป่าดำเนินการคืนสภาพแต่อย่างใด¹⁶²

4.4 บทสรุป

การศึกษาเกี่ยวกับมาตรการแทนการลงโทษทางอาญา : ศึกษากรณีความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง ในส่วนของการศึกษากฎหมายต่างประเทศ ผู้ศึกษาทำการศึกษาบทกฎหมายของสหราชอาณาจักร สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐฝรั่งเศส จากการศึกษาพบว่า

สหราชอาณาจักร พบการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองไว้ในกฎหมายเฉพาะเช่น เครื่องแต่งกายของข้าราชการตำรวจบัญญัติอยู่ในพระราชบัญญัติตำรวจ ค.ศ. 1966 (The Police Act 1966) เป็นต้น เช่นเดียวกับเครื่องแต่งกายของทหาร มีบัญญัติอยู่ในพระราชบัญญัติกองทัพ ค.ศ. 1955 (The Army Act 1955) การคุ้มครองเครื่องแต่งกายของกฎหมายสหราชอาณาจักร รวมถึง ตรา หรือเครื่องหมายใดๆ หรือเอกสารประจำตัว สัญลักษณ์ใดๆ ที่คล้ายเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ทั้งนี้ การคุ้มครองดังกล่าวมิได้มีขอบเขตเพียงการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองโดยไม่มีสิทธิเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการรับซื้อรับจำหน่าย การชักชวนหรือจัดทำให้ขายหรือจำหน่ายเครื่องราชอิสริยาภรณ์ดังกล่าวด้วย เว้นแต่พิสูจน์ได้ว่า ในขณะที่ทำการซื้อขายเครื่องราชอิสริยาภรณ์นั้น เจ้าของเครื่องราชฯ ได้เสียชีวิตหรือมิได้เป็นสมาชิกของกองทัพแล้ว ผู้กระทำความผิดระวางโทษปรับไม่เกินมาตรฐานค่าปรับระดับสาม หรือจำคุกไม่เกินสามเดือนหรือทั้งจำทั้งปรับ แต่การกระทำดังกล่าวถือเป็นความผิดเล็กน้อยโดยนำโทษปรับมาบังคับใช้ซึ่งพิจารณาจากความร้ายแรงจากการกระทำความผิด แล้วบวกค่าระดับของการกระทำความผิดนั้นด้วยรายรับของจำเลยโดยการประเมินรายได้ของโทษปรับแปรผันไปตามฐานะของผู้กระทำความผิดทำให้ผู้มีฐานะยากจนถูกปรับเป็นจำนวนเงินที่น้อยกว่าผู้มีฐานะดีกว่าในความผิดระดับเดียวกัน

นอกจากนี้ กฎหมายของสหราชอาณาจักร ยังมีการนำมาตรการลงโทษทางสังคมมาบังคับใช้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขฟื้นฟูจิตใจของผู้กระทำความผิด และอังกฤษถือเป็นประเทศแรกที่ได้นำรูปแบบของการให้ผู้กระทำความผิดทำงานบริการสังคมและชุมชนมาใช้

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีกฎหมายให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายในบางประเภท โดยกำหนดให้การแอบอ้างระดับการศึกษา ตำแหน่งที่มีเกียรติหรือรางวัลเกียรติยศใด ๆ (ซึ่งความเห็นของผู้ศึกษา เห็นว่าเทียบได้กับการสวมครุยวิทยฐานะโดยมิชอบ) หรือสวมใส่เครื่องแบบ

¹⁶² บุพผา อัครพิมาน, การลงโทษข้าราชการกับการปรับใช้บทบัญญัติของกฎหมายที่ออกมาภายหลังและมีบทลงโทษเบากว่า กรณีศึกษาของระบบฝรั่งเศส, หน้า 3.

ที่คล้ายชุดข้าราชการที่ก่อให้เกิดความสับสนเป็นความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับ ซึ่งเข้าหลักเกณฑ์ที่ถือว่าเป็นความผิดเล็กน้อย ซึ่งกฎหมายให้อำนาจพนักงานอัยการไม่สั่งฟ้องคดีได้ หากเห็นว่าคดีนั้นไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน ทั้งนี้ พนักงานอัยการสามารถกำหนดเงื่อนไขของการสั่งไม่ฟ้องคดีได้ ทั้งนี้สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเป็นประเทศที่มีการนำมาตราการปรับทางปกครอง มาบังคับใช้โดยมีการกำหนดค่าปรับให้เหมาะสมกับการกระทำความผิด รวมถึงพฤติการณ์แห่งคดี ความร้ายแรงแห่งการกระทำและข้อพิงดำหนิ ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิด และ ผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดได้รับจากการกระทำความผิดประกอบด้วย

สาธารณรัฐฝรั่งเศส มีการกำหนดให้การใช้เครื่องแต่งกายของทหารหรือการประดับเหรียญตราโดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นความผิด ต้องระวางโทษจำคุกสูงสุดเป็นเวลา 1 ปี และปรับ 15,000 ยูโร ส่วนการสวมเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เครื่องแต่งกายที่คล้ายเครื่องแต่งกายของทหารและตำรวจ ที่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดแก่สาธารณชนต้องระวางโทษสูงสุดไม่เกิน 6 เดือนปรับไม่เกิน 7,500 ยูโร ซึ่งถือว่าเป็นการกระทำความผิดเล็กน้อย ซึ่งเห็นว่าการนำมาตราการจำคุกมาใช้จะทำให้เกิดผลเสีย มากกว่าผลดี ดังนั้นจึงนำมาตราการอื่นมาใช้แทนการลงโทษจำคุก โดยมาตราการอื่นที่นำมาใช้ได้แก่ โทษปรับและโทษที่ห้ามหรือจำกัดสิทธิบางประการ และมีรูปแบบของการลงโทษใหม่เกิดขึ้นคือโทษทางเลือกหรือโทษแทนที่ โดยโทษทางเลือกได้แก่ โทษปรับรายวัน โทษให้ทำงานบริการสาธารณะ เป็นต้น

4.5 เปรียบเทียบการกระทำความผิดฐานใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองและมาตรการที่นำมาใช้กับคดีความผิดเล็กน้อยของประเทศไทยและต่างประเทศ

จากการศึกษาทั้งบทกฎหมายของประเทศไทย โดยทำการศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ อันได้แก่ สหราชอาณาจักร สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐฝรั่งเศส ผู้ศึกษา จึงได้นำมาศึกษาเปรียบเทียบในสองประเด็นได้แก่ ประเด็นการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองและมาตรการที่นำมาใช้ในปัจจุบัน รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายในคดีความผิดเล็กน้อย สรุปเป็นตารางได้ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ศึกษาเปรียบเทียบ	ประเทศไทย	สหราชอาณาจักร	สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	สาธารณรัฐฝรั่งเศส
<p>การกระทำคามผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง</p>	<p>มีการกำหนดอัตราโทษแตกต่างกันไป เครื่องแต่งกายของข้าราชการรัฐสภา จำคุกไม่เกินหนึ่งปี ปรับไม่เกินสองพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ</p> <p>เครื่องแต่งกายของเจ้าพนักงานตาม ป.อาญ. จำคุกไม่เกินหนึ่งปี ปรับไม่เกินสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ</p> <p>เครื่องแต่งกายทหาร จำคุกตั้งแต่หนึ่งถึงสิบปี</p> <p>เครื่องแต่งกายตำรวจจำคุกตั้งแต่สามเดือนถึงห้าปี หากแต่งเพื่อกะทำความผิดอาญ่าื่นจำคุกตั้งแต่หนึ่งถึงสิบปี</p> <p>ฯลฯ</p>	<p>แต่งเครื่องแต่งกายตำรวจ ในสถานการณ์ที่ทำให้เข้าใจว่าเป็นตำรวจ โดยมีเจตนาหลอกลวง ปรับไม่เกินมาตรฐานการปรับระดับสาม</p> <p>มีเครื่องแต่งกายตำรวจไว้ในครอบครอง โดยมีขอป ระวางโทษปรับไม่เกินมาตรฐานการปรับระดับหนึ่ง</p> <p>การใช้เครื่องประดับทหารโดยไม่มีสิทธิ โดยมีเจตนาหลอกลวง หรือปลอมหรือแสดงตนว่าเป็นผู้มีสิทธิใช้ ปรับไม่เกินระดับสาม หรือจำคุกไม่เกินสามเดือนหรือทั้งจำทั้งปรับ</p> <p>ใช้เครื่องแต่งกายทหารโดยไม่มีสิทธิ ปรับระดับสาม หรือจำคุกไม่เกิน 1 เดือนปรับสูงสุดไม่เกิน 1,000 ปอนด์</p>	<p>การสวมชุดข้าราชการไม่ว่าเป็นของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีหรือของประเทศอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือสวมใส่เครื่องแต่งกายที่คล้ายกับชุดข้าราชการจนก่อให้เกิดความสับสน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับ</p>	<p>การสวมเครื่องแต่งกายทหารหรือการประดับเหรียญตราโดยไม่ได้รับอนุญาต โทษสูงสุดคือจำคุก 1 ปี และปรับ 15,000 ยูโร</p> <p>การสวมเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เครื่องแต่งกายทหาร ดำรงจที่มีความคล้ายและก่อให้เกิดความเข้าใจผิดต่อสาธารณชน โทษสูงสุดคือจำคุก 6 เดือนหรือปรับไม่เกิน 7,500 ยูโร</p>

ประเด็นที่ศึกษาเปรียบเทียบ	ประเทศไทย	สหราชอาณาจักร	สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	สาธารณรัฐฝรั่งเศส
มาตรการที่นำมาใช้ในปัจจุบัน	มาตรการรองอายุ (รอการลงโทษ), มาตรการคุมประพฤติ	นำมาใช้เฉพาะโทษปรับ (500 ปอนด์) และกำหนดให้ผู้กระทำความผิดไปทำงานบริการสังคม	ให้อำนาจพนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องในคดีที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน, ยกเลิกความผิดเล็กน้อยในทางอาญา เช่น ความผิดลหุโทษ แล้วปรับให้เป็นความผิดทางปกครอง โดยเป็นการฝ่าฝืนหรือละเมิดต่อระเบียบแทน	การนำโทษปรับมาใช้แทนโทษจำคุก และในคดีความผิดลหุโทษสามารถนำโทษทางเลือกมาบังคับใช้แทนโทษปรับและจำคุกได้
การบังคับใช้กฎหมายในคดีความผิดเล็กน้อย	ศาลเลือกใช้การรอลงโทษ หรือการรอกำหนดโทษแทนการลงโทษ จำคุกผู้กระทำความผิดได้ หากเข้ารายการตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งจะส่งผลให้ผู้กระทำความผิดเล็กน้อยไม่จำเป็นต้องรับโทษจำคุก	การกำหนดโทษปรับศาลต้องพิจารณาถึงรายได้ของผู้กระทำความผิด และจำนวนค่าปรับต้องเป็นไปตามความร้ายแรงของความผิดและอาจปรับเพิ่มหรือลดได้ตามฐานะทางการเงินของผู้นั้น กรณีที่ไม่มีหลักฐานแสดงรายได้อื่นๆ ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจกำหนดค่าปรับตามที่เห็นสมควร	ให้อำนาจพนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องคดีที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี ได้ หากพนักงานอัยการเห็นว่า การฟ้องคดีนั้นจะไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน และพนักงานอัยการยังสามารถกำหนดมาตรการอื่นอันเป็นเงื่อนไขของการไม่ฟ้องคดีได้ด้วย	ในกรณีที่เป็นความผิดที่ได้กระทำลงเป็นความผิดเล็กน้อย อาจนำโทษปรับมาใช้แทนโทษจำคุกได้ นอกจากนี้ ยังมีรูปแบบของการลงโทษที่เกิดขึ้นใหม่ที่เรียกว่า "โทษทางเลือกหรือโทษแทน" เพื่อใช้โทษประเภทใหม่ในการลงโทษแทนโทษจำคุกระยะสั้นและเป็นโทษที่มีรูปแบบพิเศษจากโทษหลัก โทษทางเลือกได้แก่ โทษปรับรายวัน โทษการทำงานบริการสาธารณะ และโทษห้ามหรือการจำกัดสิทธิต่างๆของผู้กระทำความผิด

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบกฎหมายเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองและมาตรการต่างๆ ที่นำมาใช้กับคดีความผิดเล็กน้อยของประเทศไทยและต่างประเทศ

ตารางที่ 1 ข้างต้น เห็นได้ว่า ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองพบว่า ในส่วนของกฎหมายไทย มีการบัญญัติความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 146 ซึ่งเป็นบทบัญญัติทั่วไป นอกจากนี้ยังมี การบัญญัติเครื่องแต่งกายต่าง ๆ ไว้เป็นกฎหมายเฉพาะ อีกหลายฉบับเช่น การแต่งกายของ ข้าราชการรัฐสภา ข้าราชการทหาร ข้าราชการตำรวจ นักเรียน นักศึกษา เจ้าพนักงานดับเพลิง ทั้งนี้ ยังมีการบัญญัติรวมถึงครูวิทยฐานะ เครื่องประดับยศ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ และอื่น ๆ ขณะที่สหราชอาณาจักร สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐฝรั่งเศส มีการบัญญัติกฎหมายไปในลักษณะใกล้เคียงกัน และมีการกำหนดโทษไว้ใกล้เคียงกันคือ การกระทำความผิดดังกล่าวถือเป็น ความผิดเล็กน้อยตามหลักเกณฑ์ของแต่ละประเทศ

เมื่อมีการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองเป็นความผิดเล็กน้อย ในแต่ละประเทศจึงได้นำ มาตราการอื่นมาลงโทษแทนการลงโทษทางอาญา ในส่วนของประเทศไทย ศาลเลือกใช้การรอกการ ลงโทษ หรือการรอกการกำหนดโทษแทนการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดได้ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้กระทำ ความผิดเล็กน้อยไม่จำต้องรับโทษจำคุก ขณะที่สหราชอาณาจักรมีการบังคับใช้เฉพาะโทษปรับรวมถึง มีการนำมาตรการบริการสังคมมาใช้ ทั้งนี้การกำหนดโทษปรับศาลต้องพิจารณาถึงรายได้ของผู้กระทำ ความผิด และจำนวนค่าปรับต้องเป็นไปตามความร้ายแรงของความผิดและอาจปรับเพิ่มหรือลดได้ ตามฐานะทางการเงินของผู้นั้น กรณีที่ไม่มีหลักฐานแสดงรายได้เพียงพอ ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจ กำหนดค่าปรับตามที่เห็นสมควร สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ให้อำนาจพนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องคดีที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี ได้ หากพนักงานอัยการเห็นว่า การฟ้องคดีนั้นจะไม่เป็นประโยชน์ต่อ สาธารณชน และพนักงานอัยการยังสามารถกำหนดมาตรการอื่นอันเป็นเงื่อนไขของการไม่ฟ้องคดีได้ ด้วย และสาธารณรัฐฝรั่งเศส ในกรณีที่เป็นความผิดที่ได้กระทำลงเป็นความผิดเล็กน้อย อาจนำโทษ ปรับมาใช้แทนโทษจำคุกได้ นอกจากนี้ ยังมีรูปแบบของการลงโทษที่เกิดขึ้นใหม่ที่เรียกว่า "โทษ ทางเลือกหรือโทษแทนที่" เพื่อใช้โทษประเภทนี้ในการลงโทษแทนโทษจำคุกระยะสั้นและเป็นโทษที่มี รูปแบบพิเศษจากโทษหลัก โทษทางเลือกได้แก่ โทษปรับรายวัน โทษการทำงานบริการสาธารณะ และโทษห้ามหรือการจำกัดสิทธิต่าง ๆ ของผู้กระทำความผิด

บทที่ 5

วิเคราะห์การนำโทษปรับเป็นพินัยมาใช้บังคับแทนโทษทางอาญา ในความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง

แนวคิดในการนำมาตราการอื่นมาใช้บังคับแทนโทษทางอาญานั้น เกิดขึ้นจากการที่ประเทศไทย มีการตรากฎหมายอาญาขึ้นมาบังคับใช้มากเกินไป เนื่องจากในสมัยก่อน หากผู้ร่างกฎหมายต้องการให้ผู้คนเกรงกลัวก็จะมีบทบัญญัติโทษอาญาสำหรับการกระทำนั้น ๆ ไว้ เนื่องจากโทษอาญาถือว่าเป็นโทษร้ายแรงที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลมากที่สุดเมื่อเทียบกับโทษทางแพ่ง และโทษทางปกครอง เพราะเป็นกฎหมายที่มุ่งกระทำต่อเนื้อตัวร่างกายของผู้กระทำความผิด ประกอบกับประเทศไทยมิได้มีหน่วยงานกลางมาพิจารณากลับกรองว่าสมควรออกกฎหมายที่มีโทษทางอาญาหรือไม่ ทำให้ประชาชนกลายเป็นผู้กระทำความผิดอาญาด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น เพราะรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือเพราะความยากจนข้นแค้น ต้องถูกนำตัวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ทำให้มีประวัติอาชญากรรมติดตัวตลอดไป ดังนั้น เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77 จึงได้วางหลักการเกี่ยวกับการกำหนดโทษทางอาญาไว้ว่า รัฐพึงกำหนดโทษทางอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง

ถ้อยคำตามมาตรา 77 ส่งผลให้มีข้อเสนอให้มีมาตรการอื่น ๆ มาใช้แทนโทษทางอาญา ในบางฐานความผิด โดยคณะกรรมการพัฒนากฎหมายได้ออกคำแนะนำเรื่องการกำหนดโทษอาญา ในกฎหมาย โดยยกตัวอย่างของการกระทำที่ไม่ควรกำหนดเป็นโทษทางอาญาไว้ประการหนึ่งคือ ความผิดเกี่ยวกับการแต่งเครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง เช่น การแต่งกายแสดงวิทยฐานะของสถาบันอุดมศึกษาโดยไม่มีสิทธิ อย่างไรก็ตามคำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมายข้างต้น กลับมิได้กล่าวถึงการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองอื่น ๆ ทั้งที่ความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองมีบัญญัติอยู่ในกฎหมายต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก และบัญญัติโทษแตกต่างกันออกไป ที่สำคัญอัตราโทษที่กำหนดไว้ในฐานความผิดดังกล่าว มิได้คำนึงถึงเจตนาของผู้กระทำ ดังนั้นถึงแม้ผู้กระทำความผิดจะมีเจตนาในการกระทำความผิดแตกต่างกัน แต่ก็ต้องนำบทบัญญัติที่มีอัตราโทษเดียวกันมาบังคับใช้ ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม ในการบังคับใช้กฎหมาย โดยเฉพาะการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองบางลักษณะ เป็นการกระทำที่ไม่สมควรนำโทษทางอาญามาใช้บังคับ จึงเป็นที่มาว่าสมควรจะ ใช้มาตรการใดมาใช้บังคับแทนจึงจะมีความเหมาะสม ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงนำประเด็นการกระทำ ความผิดข้างต้นมาทำการศึกษาวิเคราะห์ เพื่อหาแนวทางการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับลักษณะของการกระทำความผิด ดังที่ผู้ศึกษาจะได้กล่าวดังต่อไปนี้

5.1 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายกับบุคคลที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง

5.1.1 สภาพปัญหา

การกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายให้ความคุ้มครองนั้นพบว่าสามารถจำแนกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ ประเภทแรก การกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองเพราะเป็นความชอบส่วนบุคคล ประเภทที่สอง การกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองเพราะต้องการสร้างภาพลักษณ์และอำนาจที่มาพร้อมกับเครื่องแต่งกายนั้น และประเภทสุดท้ายคือ การใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองเพื่ออำนวยความสะดวกในการกระทำความผิดอื่นได้ง่ายขึ้น ลักษณะของการกระทำความผิดดังที่ผู้ศึกษาได้กล่าวมานั้นมีความร้ายแรงของการกระทำความผิดแตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองแล้วพบว่า มิได้มีการบัญญัติความผิดให้แตกต่างกันแต่ประการใด ดังเช่นที่ปรากฏในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 146 ความว่า “ผู้ใดไม่มีสิทธิที่จะสวมเครื่องแบบหรือประดับเครื่องหมายของเจ้าพนักงาน สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ สมาชิกสภาจังหวัดหรือสมาชิกเทศบาลหรือไม่มีสิทธิใช้ยศ ตำแหน่ง เครื่องราชอิสริยาภรณ์ หรือสิ่งที่มีหมายถึงเครื่องราชอิสริยาภรณ์ กระทำการเช่นนั้นเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” หรือตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 มาตรา 108 กำหนด “ห้ามมิให้ผู้ใดแต่งเครื่องแบบตำรวจโดยไม่มีสิทธิ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามเดือนถึงห้าปี” เป็นต้น

บทบัญญัติตามที่ยกตัวอย่างมาข้างต้น เห็นได้ว่า การกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง มีทั้งกฎหมายที่มีผลบังคับใช้เป็นการทั่วไป ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 146 และกฎหมายเฉพาะในการให้ความคุ้มครองแก่เครื่องแต่งกายประเภทใดประเภทหนึ่ง ซึ่งปัจจุบันมีกฎหมายที่มีผลบังคับใช้อยู่เป็นจำนวนมาก กฎหมายแต่ละฉบับได้กำหนดอัตราโทษเอาไว้ทั้งโทษปรับและจำคุก ถึงแม้ในทางข้อเท็จจริงจะสามารถจำแนกลักษณะของการกระทำความผิดได้เป็นสามประเภท แต่ในทางกฎหมายกลับมิได้กำหนดอัตราโทษให้เหมาะสมกับลักษณะของการกระทำความผิดและเจตนาของผู้กระทำด้วยแต่ประการใด

การนำบทบัญญัติของกฎหมายเดียวกันซึ่งเป็นโทษทางอาญามีโทษปรับและจำคุก อันส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลมาใช้บังคับกับการกระทำความผิดในทุกกรณีย่อมก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการบังคับใช้กฎหมาย ดังนั้น จึงมีข้อพิจารณาว่าสมควรมีการบังคับใช้กฎหมายในแต่ละกรณีอย่างไรเพื่อให้มีความเหมาะสมและได้สัดส่วนกับการกระทำความผิด

เมื่อทำการศึกษาคำพิพากษาที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองพบว่า เคยมีกรณีคำพิพากษาที่น่าสนใจคือกรณีของ นาย ธ. มีพฤติกรรมการแต่งเครื่องแต่งกายเป็นข้าราชการครูในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และมีการโพสต์ภาพของตนที่แต่งกายด้วยชุดข้าราชการ และนำภาพถ่ายของตนเองที่แต่งกายด้วยข้าราชการครูดังกล่าวใช้เป็นรูปโปรไฟล์ของตนเองโพสต์ลงในเฟสบุ๊คที่ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้ กรณีดังกล่าวมีการฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล และศาลมีคำพิพากษาลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 146 ประกอบพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 26) พ.ศ. 2560 ให้จำคุก 2 เดือนปรับ 2 หมื่นบาท จำเลยให้การรับสารภาพเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาลดโทษให้กึ่งหนึ่ง คงจำคุก 1 เดือน ปรับหนึ่งหมื่นบาท โทษจำคุกให้รอลงอาญาไว้ มีกำหนด 1 ปี เห็นได้ว่า ศาลได้นำมาตรการรอลงอาญามาใช้โดยบังคับ และลงเฉพาะโทษปรับหนึ่งหมื่นบาทเท่านั้น มิได้มีการบังคับใช้โทษจำคุกแต่ประการใด

กรณี นาย น. ได้ถูกฟ้องต่อศาลในความผิดฐานไม่มีสิทธิไต่สวน หรือระดับเครื่องแบบของเจ้าพนักงานกระทำการเพื่อให้คนอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิ โดยคำฟ้องระบุว่า เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2545 จำเลยได้แอบอ้างสวมเครื่องแบบยศร้อยตำรวจโท ท. รองสารวัตรปราบปราม สถานีตำรวจนครบาลแห่งหนึ่ง อ้างว่าทางราชการมีคำสั่งให้มาช่วยราชการเป็นเหตุให้ผู้อื่นหลงเชื่อ ต่อมาวันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2545 เจ้าพนักงานจับกุมตัวจำเลยได้พร้อมชุดเครื่องแต่งกายของตำรวจและ

ยึดไว้เป็นของกลาง และแจ้งข้อหาดำเนินคดี ซึ่งคดีดังกล่าวนี้ สถานีตำรวจนครบาลแห่งนั้นถือเป็นผู้เสียหาย เพราะนาย น. ได้เข้ามาทำหน้าที่ในฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจในสังกัดสถานีตำรวจนครบาลเป็นเวลาเกือบหนึ่งเดือน จำเลยรับสารภาพ ศาลพิเคราะห์แล้วเห็นว่าจำเลยกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 146 พิพากษาจำคุก 2 เดือนปรับสองพันบาท จำเลยให้การรับสารภาพลดโทษให้กึ่งหนึ่งคงจำคุก 1 เดือนปรับหนึ่งพันบาท แต่ไม่ปรากฏว่าจำเลยเคยต้องโทษจำคุกมาก่อน จึงให้รอลงอาญาไว้มีกำหนด 2 ปี และให้คุมประพฤติไว้หนึ่งปี โดยให้จำเลยรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานคุมประพฤติ 4 ครั้ง หลังศาลพิพากษาปรากฏว่า นาย น. ไม่มีเงินชำระค่าปรับจึงถูกนำตัวไปกักขังที่ สถานีตำรวจ เป็นเวลา 14 วัน

ในคดีดังกล่าวนี้ มีข้อพิจารณาว่านาย น. ซึ่งถึงแม้มีการใช้เครื่องแต่งกายของข้าราชการตำรวจ ซึ่งมีการบัญญัติความผิดไว้ในพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 มาตรา 108 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามเดือนถึงห้าปี แต่ในคดีดังกล่าว กลับมิได้นำกฎหมายข้างต้นมาใช้บังคับมีเพียงการนำประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 146 มาบังคับใช้แทน ซึ่งมีอัตราโทษต่ำกว่า อีกทั้งโทษที่ศาลลงแก่นาย น. ยังน้อยกว่าในคดีของนาย ธ. อีกทั้งในส่วน of โทษจำคุกยังนำมาตราการรอลงโทษมาใช้ ทั้งที่นาย น. มีพฤติกรรมการกระทำความผิดโดยไม่เพียงใช้เครื่องแต่งกายของข้าราชการตำรวจ

เท่านั้น แต่ยังสามารถปลอมตัวเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจอีกด้วย ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่า การพิจารณาโทษในลักษณะดังกล่าว ศาลได้คำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสังคมเป็นหลัก โดยผลของการกระทำของนาย น. ศาลอาจพิจารณาว่ามีได้ส่งผลกระทบใด ๆ ต่อสังคมหรือผลกระทบต่อความปลอดภัยของประชาชน อีกทั้งสถานีตำรวจนครบาลดังกล่าวอาจไม่ได้รับความเสียหายที่เห็นเด่นชัดอันเกิดจากการกระทำของนาย น. ดังนั้น หากนำโทษจำคุกระยะสั้นมาใช้กับนาย ก็มิได้เกิดประโยชน์ใด ๆ ต่อสังคม จึงมิได้นำโทษจำคุกมาบังคับใช้โดยให้รอการลงโทษแทน

ขณะเดียวกัน ในการกระทำความผิดประเภทที่สาม กรณีการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองเพื่ออำนวยความสะดวกในการกระทำความผิดอื่นง่ายขึ้น เช่น การกระทำความผิดฐานร่วมกันกรรโชกทรัพย์ ซึ่งมีผู้ร่วมกระทำความผิดด้วยกัน 6 คน ปลอมตนเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองออกตรวจสอบแรงงานต่างด้าวแล้วกรรโชกทรัพย์ผู้ประกอบการร้านค้าในพื้นที่จังหวัดระยอง¹⁶³ หรือกรณีผู้ร่วมกระทำความผิดด้วยกัน 4 คน กระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายข่มขู่ กรรโชกทรัพย์ โดยกักขังหน่วงเหนี่ยว โดยผู้ต้องหาทั้ง 4 คน ปลอมตนเป็นตำรวจปราบปรามยาเสพติด ควบคุมตัวผู้เสียหายมาขังไว้ภายในห้องในโรงแรมห้องพักรายวันแห่งหนึ่ง เพื่อตรวจปัสสาวะและข่มขู่รีดเอาทรัพย์สินเพื่อแลกกับอิสรภาพ¹⁶⁴ เป็นต้น การกระทำในลักษณะนี้ ไม่เพียงแต่เป็นการกระทำความผิดฐานใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองเท่านั้น แต่มีเจตนาใช้เครื่องแต่งกายดังกล่าวเพื่ออำนวยความสะดวกให้กระทำความผิดอื่นง่ายขึ้น และเป็นการกระทำความผิดประเภทเดียวที่ส่งผลกระทบกระเทือนถึงความสงบเรียบร้อยของสังคมและความปลอดภัยของประชาชน รวมถึงสอดคล้องกับความเห็นของคณะกรรมการพัฒนากฎหมายที่เห็นว่า การกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองในลักษณะเช่นนี้สมควรกำหนดให้เป็นโทษอาญา เพราะจะทำให้ประชาชนเข้าใจผิดว่าเป็นเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย นอกจากจะก่อให้เกิดความเสียหายให้แก่ประชาชนแล้ว ยังส่งผลกระทบกระเทือนถึงภาพลักษณ์ถึงองค์กรข้าราชการตำรวจในภาพรวมอีกด้วย

5.1.2 กฎหมายต่างประเทศ

การศึกษากฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองพบว่า สหราชอาณาจักรซึ่งมีการบัญญัติความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายของข้าราชการตำรวจไว้ในกฎหมายเฉพาะคือพระราชบัญญัติตำรวจ ค.ศ. 1966 (The Police Act 1966)

¹⁶³ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, สดม. รวบ 6 ตำรวจปลอม อ้างเป็น ตม. ตบทรัพย์ร้านค้าใน จ.ระยอง. [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 1 มกราคม 2564 . แหล่งที่มา : <https://www.thairath.co.th/news/crime/1961930>.

¹⁶⁴ หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์, จับแก๊งตำรวจปลอมข่มขู่-รีดทรัพย์ผู้เสพยาเสพติด [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 1 มกราคม 2564 . แหล่งที่มา : <https://www.posttoday.com/social/local/397313>.

โดยมีการกำหนดอัตราโทษตามความร้ายแรงของการกระทำความผิด เช่น ผู้ใดแอบอ้างว่าเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือออกคำสั่งใดๆ โดยมีเจตนาให้ผู้อื่นเข้าใจว่าเป็นสมาชิกของกองกำลังตำรวจต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนปรับไม่เกินมาตรฐานการปรับระดับห้าหรือทั้งจำทั้งปรับ แต่หากบุคคลใด ๆ สวมเครื่องแต่งกายของเจ้าหน้าที่ตำรวจและอยู่ในสถานการณ์ที่ทำให้เข้าใจได้ว่าเป็นเจ้าหน้าที่เพื่อหลอกลวง ผู้กระทำต้องระวางโทษปรับไม่เกินมาตรฐานการปรับระดับสาม และหากบุคคลใด ๆ ที่มีได้เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือตำรวจพิเศษ แต่มีเครื่องแบบของเจ้าหน้าที่ตำรวจใด ๆ อยู่ในการครอบครองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ต้องระวางโทษไม่เกินมาตรฐานการปรับระดับหนึ่ง เป็นต้น

ขณะที่ กฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้กำหนดความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองไว้ในประมวลกฎหมายอาญา โดยกำหนดให้บุคคลที่กระทำการแอบอ้างระดับการศึกษา ตำแหน่งที่มีเกียรติหรือรางวัลเกียรติยศใด ๆ และการสวมใส่ชุดเครื่องแบบข้าราชการไม่ว่าจะเป็นของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีหรือของประเทศอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือการสวมใส่เครื่องแบบที่มีความคล้ายกับชุดข้าราชการจนก่อให้เกิดความสับสนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับ

ส่วนสาธารณรัฐฝรั่งเศส มีการบัญญัติให้การสวมเครื่องแต่งกายทหารหรือการประดับเหรียญตราโดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นความผิดภายใต้ประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา 433-14 โดยกำหนดโทษสูงสุดไว้คือจำคุกเป็นเวลา 1 ปี และปรับ 15,000 ยูโร และมาตรา 433-15 กำหนดให้การสวมเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เครื่องแบบทหาร ตำรวจ ที่มีความคล้ายและก่อให้เกิดความเข้าใจผิดต่อสาธารณชน กำหนดโทษสูงสุดคือจำคุกเป็นเวลา 6 เดือนหรือปรับไม่เกิน 7,500 ยูโร

จากบทบัญญัติของกฎหมายต่างประเทศดังกล่าวข้างต้นเห็นได้ว่า กฎหมายของประเทศไทยมีลักษณะใกล้เคียงกับสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีคือ มิได้บัญญัติอัตราโทษของการกระทำความผิดในความผิดฐานการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองโดยคำนึงถึงเจตนาของการกระทำความผิด ขณะที่กฎหมายของสหราชอาณาจักร ได้กำหนดลักษณะของความผิดเอาไว้อย่างชัดเจน และการกำหนดโทษคำนึงถึงผลของการกระทำความผิด

5.1.3 แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

การกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง สามารถแยกตามลักษณะของการกระทำความผิดออกเป็นสามประเภท แต่การกำหนดโทษกลับมิได้กำหนดให้เหมาะสมตามสัดส่วนของการกระทำความผิด ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์การกำหนดโทษทางอาญาตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 77 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งกำหนดให้หน่วยงานของรัฐพึงกำหนดโทษอาญาในกฎหมายเฉพาะความผิดร้ายแรง และให้คำนึงถึง

เกณฑ์ดังต่อไปนี้ประกอบด้วยได้แก่ การกระทำดังกล่าวกระทบต่อความมั่นคงของประเทศหรือความปลอดภัยของประเทศ กระทบต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือผลกระทบต่อส่วนรวมอย่างร้ายแรงหรือไม่ การกระทำมีความผิดดังกล่าวสามารถนำมาตรการอื่นมาใช้บังคับอย่างได้ผลและมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะทำให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมายหรือไม่

ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า การกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองประเภทแรกและประเภทที่สองศาลได้เล็งเห็นว่าเป็นการกระทำความผิดเพียงเล็กน้อยมิใช่การกระทำความผิดร้ายแรงจึงไม่สมควรนำโทษจำคุกมาใช้ จึงได้นำมาตรการอื่นมาใช้บังคับใช้แทนโทษจำคุก อันได้แก่ มาตรการรอกการลงโทษ ขณะที่ยังคงใช้บังคับใช้โทษปรับเท่านั้น ทำให้ผู้ศึกษาเห็นว่า การกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองในลักษณะแรกและลักษณะที่สองนั้น หากยังมีการบัญญัติให้มีการนำโทษทางอาญามาบังคับใช้กับผู้กระทำความผิดต่อไปได้ ก็จะทำให้ต้องมีการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำความผิดต่อไป อันเป็นการยุ่งยากและไม่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้นจึงควรมีการแก้ไขกฎหมายโดยกำหนดให้ใช้มาตรการอื่นมาใช้บังคับใช้แทนโทษทางอาญาในการกระทำความผิดสองลักษณะนี้ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งกำหนดไว้ว่า “...พึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง”

ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า ควรมีการบัญญัติบทกฎหมายเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยกำหนดให้บทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดโทษจำคุกเอาไว้ นำมาใช้เฉพาะกรณีที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดฐานใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองเพื่อเอื้อประโยชน์ในการกระทำความผิดอื่นเท่านั้น แต่กรณีของการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง โดยมีเจตนาที่จะใช้เพื่อเอื้อประโยชน์ในการกระทำความผิดอื่น สมควรนำมาตรการอื่นที่เหมาะสมกว่ามาใช้บังคับใช้แทน ซึ่งมาตรการใดจะถือว่าเหมาะสมนั้น ผู้ศึกษาจะได้ทำการศึกษาต่อไป

5.2 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับความเหมาะสมในการใช้มาตรการรอกการลงโทษมาใช้แทนโทษจำคุก

5.2.1 สภาพปัญหา

เมื่อทำการศึกษาการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองพบว่า การกระทำความผิดในลักษณะเป็นความชอบส่วนบุคคล และเพื่อต้องการสร้างภาพลักษณ์หรือต้องการอำนาจที่มาพร้อมกับเครื่องแต่งกายนั้น การนำโทษจำคุกมาใช้กับการกระทำความผิดดังกล่าวไม่มีความเหมาะสม ทำให้เกิดปัญหาว่าสมควรนำมาตรการใดมาใช้บังคับใช้แทน

ในส่วนนี้ ผู้ศึกษาจะทำการศึกษาเฉพาะการนำมาตรการอื่นมาใช้แทนโทษทางอาญากรณีที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองโดยไม่มี

เจตนาที่จะใช้เพื่ออำนวยความสะดวกให้สามารถกระทำความผิดอื่นง่ายขึ้นเท่านั้น ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ในปัจจุบันมีการนำมาตรการรอกการกำหนดโทษหรือกำหนดโทษแต่รอกการลงโทษมาบังคับใช้ ทั้งนี้อาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ความว่า ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุกหรือปรับ และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินห้าปี ไม่ว่าจะลงโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ถ้าปรากฏว่าผู้นั้น (1) ไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน หรือ (2) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือเป็นโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือ (3) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่าห้าปี แล้วมากระทำความผิดอีก โดยความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ เมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือการรู้สึกความผิด และพยายามบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้น หรือเหตุอื่นอันควรปรานีแล้ว ศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิดแต่รอกการกำหนดโทษหรือกำหนดโทษแต่รอกการลงโทษไว้ ไม่ว่าจะเป็โทษจำคุกหรือปรับอย่างหนึ่งอย่างใดหรือทั้งสองอย่าง เพื่อให้โอกาสกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนดแต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้”

ทั้งนี้ เนื่องจากในคดีที่มีคำพิพากษาเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองโดยมิได้มีการใช้เครื่องแต่งกายนั้นอำนวยความสะดวกต่อการกระทำความผิดอื่นง่ายขึ้น ศาลมักนำมาตรการรอกการลงโทษมาใช้เพื่อหลีกเลี่ยงผลร้ายของการใช้โทษจำคุกระยะสั้น อีกทั้งเพื่อเป็นเครื่องเตือนสติของผู้กระทำความผิด ให้ระมัดระวังตนเองโดยต้องไม่กระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก และการที่กฎหมายกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมประพฤติของผู้กระทำความผิดด้วยก็เพื่อเป็นการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดในการดำเนินชีวิตในระหว่างระยะเวลาของการรอกการกำหนดโทษหรือการรอกการลงโทษ ขณะเดียวกันก็เพื่อเป็นการป้องกันหรือหลีกเลี่ยงผลร้ายจากโทษจำคุก อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ในทางปฏิบัติศาลจะมีได้มีการลงโทษจำคุกก็ตาม แต่การรอกการลงโทษจำคุกนั้นตามกฎหมายก็ยังถือว่าผู้นั้นมีความผิดทางอาญาและหากภายในระยะเวลาที่รอกการลงโทษนั้น ผู้นั้นได้ไปกระทำความผิดซ้ำอีก และศาลพิพากษาให้ลงโทษในคดีหลัง ศาลก็จะนำโทษที่เคยกำหนดไว้ในคดีแรกมารวมกับโทษที่มีในคดีใหม่นี้ได้ และถึงแม้เห็นว่าการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองจะเป็นการกระทำความผิดเล็กน้อยเพียงใดก็ตาม แต่หากผู้กระทำไม่เกิดความเข็ดหลาบ เพราะเห็นว่าไม่มีการลงโทษจำคุกจริงแล้วกระทำความผิดซ้ำอีก การกระทำในลักษณะดังกล่าวนี้ก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงการนำโทษจำคุกระยะสั้นมาใช้กับผู้กระทำความผิดได้ ซึ่งจะก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดีในการดำเนินกระบวนการยุติธรรม การนำมาตรการรอกการกำหนดโทษหรือมีการกำหนดโทษแต่รอกการลงโทษมาใช้ จึงเป็นมาตรการที่ไม่เหมาะสม

5.2.2 กฎหมายต่างประเทศ

ขณะเดียวกัน ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษากฎหมายของต่างประเทศพบว่า ในสหราชอาณาจักรมีการกำหนดความผิดฐานการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองเอาไว้ในพระราชบัญญัติตำรวจ ค.ศ. 1966 (The Police Act 1966) มาตรา 90 ความว่า บุคคลใดก็ตามที่มีเจตนาหลอกลวง โดยการแอบอ้างเป็นเจ้าของหน้าที่ตำรวจหรือตำรวจพิเศษหรือออกคำสั่งใด ๆ โดยเจตนาให้เข้าใจว่าเป็นสมาชิกของกองกำลังตำรวจ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือนหรือปรับไม่เกินมาตรฐานการปรับระดับห้าหรือทั้งจำทั้งปรับ ขณะเดียวกันบุคคลใดก็ตามที่ไม่ได้เป็นเจ้าของหน้าที่ตำรวจ สวมเครื่องแต่งกายของตำรวจในสถานการณ์ที่ทำให้เข้าใจได้ว่าเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อหลอกลวง มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินมาตรฐานการปรับระดับสาม และหากบุคคลใด ๆ ที่มีได้เป็นเจ้าของหน้าที่ตำรวจหรือตำรวจพิเศษ แต่มีเครื่องแต่งกายของเจ้าหน้าที่ตำรวจใด ๆ อยู่ในการครอบครองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ต้องระวางโทษไม่เกินมาตรฐานการปรับระดับหนึ่ง

ในส่วนของเครื่องแต่งกายของข้าราชการทหาร จากการศึกษาบทกฎหมายต่างประเทศ พบว่ามีการกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น สหราชอาณาจักร มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติกองทัพ (The Army Act 1955) โดยมาตรา 197 ซึ่งกำหนดให้บุคคลที่อาศัยอยู่ในสหราชอาณาจักรหรือในอาณานิคมโดยโดย (1) ไม่มีสิทธิใช้หรือสวมเครื่องประดับทางทหารหรือตราใด ๆ แลบหรือตราสัญลักษณ์ใด ๆ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากกระทรวงกลาโหม (2) ใช้หรือสวมเครื่องตกแต่ง ตราสัญลักษณ์ แลบ หรือสัญลักษณ์ใด ๆ ที่มีลักษณะคล้ายเครื่องราชอิสริยาภรณ์ของทหารโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการหลอกลวง (3) ปลอมตนหรือแสดงตนว่าเป็นผู้มีสิทธิในการใช้หรือสวมเครื่องประดับตราสัญลักษณ์ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินมาตรฐานค่าปรับระดับ 3 หรือจำคุกไม่เกินสามเดือนหรือทั้งจำทั้งปรับ ขณะเดียวกัน พระราชบัญญัติเครื่องแบบ ค.ศ. 1894 (The Uniforms Act 1894) มาตรา 2 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า ห้ามบุคคลใดที่ไม่ได้รับอนุญาตให้มีเครื่องแต่งกายของกองทัพหรือเครื่องแต่งกายใด ๆ ที่มีลักษณะหรือมีเครื่องหมายของกองทัพหรือเครื่องหมายใด ๆ อันมีลักษณะแสดงว่าเป็นสมาชิกกองทัพ เว้นแต่เป็นการแสดงละคร หรือการแสดงในลักษณะใด ๆ เป็นทหารโดยสุจริต ที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมาย ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับตามมาตรฐานค่าปรับระดับ 3

กฎหมายของสหราชอาณาจักร ได้กำหนดให้บุคคลที่กระทำความผิดฐานใช้เครื่องแต่งกายข้าราชการทหารมีเพียงการกำหนดโทษปรับเท่านั้น ขณะที่สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีการกำหนดความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายข้าราชการโดยไม่มีสิทธิไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 132a ซึ่งบัญญัติไว้ว่า การแอบอ้างระดับการศึกษา ตำแหน่งที่มีเกียรติหรือรางวัลเกียรติยศใด ๆ และการสวมใส่ชุดเครื่องแบบข้าราชการไม่ว่าจะเป็นของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีหรือของประเทศอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือการสวมใส่เครื่องแต่งกายที่มีความคล้ายกับชุดข้าราชการจนก่อให้เกิดความสับสน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับ ส่วนสาธารณรัฐฝรั่งเศส จากการศึกษา

พบว่ามีการบัญญัติให้การสวมเครื่องแต่งกายทหารหรือการประดับเหรียญตราโดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นความผิดภายใต้ประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มาตรา 433-14 โดยกำหนดโทษสูงสุดไว้คือจำคุกเป็นเวลา 1 ปี และปรับ 15,000 ยูโร และมาตรา 433-15 กำหนดให้การสวมเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เครื่องแต่งกายทหาร ตำรวจ ที่มีความคล้ายและก่อให้เกิดความเข้าใจผิดต่อสาธารณชน กำหนดโทษสูงสุดคือจำคุกไม่เกินเวลา 6 เดือนหรือปรับไม่เกิน 7,500 ยูโร

ผู้ศึกษาพบตัวอย่างการพิจารณาคดีของสหราชอาณาจักรกรณีนายคริสโตเฟอร์ ซึ่งถูกจับในความผิดฐานสวมใส่เครื่องแต่งกายทหารโดยไม่ได้รับอนุญาต ในระหว่างการทำงานระดมทุนให้แก่ทหารผ่านศึกและทหารที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ซึ่งเห็นได้ว่า สาธารณคดีของคดีนี้ นายคริสโตเฟอร์มิได้มีเจตนาที่จะแต่งเครื่องแต่งกายทหารเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดอื่นแต่ประการใด ขณะเดียวกันศาลได้สั่งปรับในคดีนี้เป็นเงิน 500 ปอนด์ เห็นได้ว่าถึงแม้กฎหมายมีการบัญญัติโทษปรับและจำคุกเอาไว้ แต่หากผู้กระทำความผิดมิได้มีเจตนาที่จะใช้เครื่องแต่งกายนั้น เป็นเครื่องมือช่วยในการกระทำความผิดอื่น ศาลจะพิจารณาคดีในลักษณะเป็นคดีเล็กน้อย ซึ่งจะใช้บังคับเฉพาะโทษปรับเท่านั้น

จากบทบัญญัติของกฎหมายและกรณีศึกษาข้างต้นเห็นได้ว่า ถึงแม้ตามข้อเท็จจริงจะมีการลงโทษผู้กระทำความผิดฐานการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองโดยไม่มีเจตนาที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดอื่นง่ายขึ้น เพียงการลงโทษปรับเท่านั้น แต่ก็ยังคงมีการบัญญัติโทษจำคุกเอาไว้ในกฎหมาย มิได้ทำการยกเลิกแต่ประการใด ทั้งนี้การลงโทษจำคุกเอาไว้ เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ยังคงยึดหลักการให้การพิจารณาพิพากษาคดีซึ่งรวมถึงการกำหนดโทษเป็นอำนาจของศาล เพื่อให้ศาลมีอำนาจในการใช้ดุลยพินิจในการลงโทษให้เหมาะสมกับลักษณะของการกระทำความผิดแต่ละกรณีไป

5.2.3 แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

คดีที่มีอัตราโทษจำคุก การจะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ที่เป็นผู้ใช้ดุลยพินิจว่าการกระทำในลักษณะใดสมควรทำการเปรียบเทียบปรับแล้วให้คดีเล็กน้อย หรือการกระทำใดควรฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ยังคงมีข้อถกเถียงกันถึงความเหมาะสม ดังนั้น โดยส่วนใหญ่จึงให้อำนาจเจ้าพนักงานมีอำนาจเปรียบเทียบปรับได้เฉพาะความผิดที่มีอัตราโทษปรับเพียงสถานเดียวเท่านั้น เว้นแต่กฎหมายในทางเศรษฐกิจบางฉบับที่ยอมรับให้ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุก เจ้าพนักงานมีอำนาจเปรียบเทียบปรับได้ แต่อัตราปรับดังกล่าวค่อนข้างสูง เช่น พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ที่กำหนดให้ความผิดทางอาญาที่มีโทษจำคุกไม่เกินสองปี สามารถเปรียบเทียบได้ หรือพระราชบัญญัติการค้ำนำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2543 กำหนดให้ความผิดทางอาญาที่มีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่

เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ หรือโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับเป็นรายวัน วันละไม่ต่ำกว่าห้าแสนบาท แต่ไม่เกินวันละหนึ่งล้านบาท จนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองนั้น ถือว่าเป็นการกระทำความผิดเล็กน้อย ทั้งนี้มาตรการอื่นที่สามารถนำมาบังคับใช้แทนโทษทางอาญา เพื่อหลีกเลี่ยงการนำโทษทางอาญามาบังคับใช้มีด้วยกันสองรูปแบบคือ มาตรการลงโทษทางแพ่ง (Civil Sanctions) ซึ่งในปัจจุบันกฎหมายไทยได้มีการนำมาตรการดังกล่าวนี้มาใช้ในคดีทางเศรษฐกิจ ที่ลักษณะของการกระทำความผิดมีความซับซ้อนยากแก่การพิสูจน์ความผิดจนเป็นที่ประจักษ์เพื่อกำหนดความผิดทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิด เช่น พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2559 และพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าไม่มีความเหมาะสมที่จะนำมาตราการลงโทษทางแพ่งนี้มาบังคับใช้ในความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง และอีกมาตรการหนึ่งที่นิยมนำมาใช้แทนมาตรการทางอาญา เพื่อหลีกเลี่ยงการบังคับใช้โทษทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิดในคดีความผิดเล็กน้อยคือ มาตรการปรับทางปกครอง ซึ่งผู้ศึกษาจะทำการศึกษาในหัวข้อต่อไป

5.3 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการนำมาตราการปรับมาบังคับใช้แทนโทษจำคุก

5.3.1 สภาพปัญหา

โทษปรับ เป็นโทษที่มีวัตถุประสงค์ในการข่มขู่ผู้กระทำความผิดและเป็นโทษที่บังคับเอากับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญ ซึ่งมีข้อดีคือ ไม่ต้องนำโทษจำคุกมาบังคับใช้ ทำให้ผู้กระทำความผิดเพียงเล็กน้อยไม่ต้องถูกบังคับโทษจำคุกไม่ต้องไปปะปนกับผู้กระทำความผิดอื่น ๆ ที่มีความรุนแรง และส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของคนในสังคมมากกว่า อย่างไรก็ตามโทษปรับก็มีข้อเสียคือ ไม่สามารถเป็นโทษที่จะแก้ไขจิตใจของผู้กระทำความผิดและไม่สามารถนำมาใช้ข่มขู่ผู้กระทำความผิดผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจได้

อย่างไรก็ตาม เมื่อมีแนวคิดว่าสมควรนำโทษปรับมาใช้กับการกระทำความผิดเล็กน้อย เช่น ความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองที่มีได้มีเจตนาใช้เครื่องแต่งกายนั้นเป็นเครื่องมือช่วยในการกระทำความผิดอื่น ก็มีข้อพิจารณาว่าโทษปรับดังกล่าวควรเป็นโทษปรับอย่างไร เนื่องจากโทษทางอาญาก็มีการกำหนดโทษปรับเอาไว้ นอกจากนี้ในกฎหมายไทยหลายฉบับได้นำมาตรการปรับทางปกครองมาใช้เพื่อหลีกเลี่ยงการโทษทางอาญา ซึ่งมีข้อพิจารณาว่า หากนำมาตรการปรับทางปกครองมาใช้กับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองมีความเหมาะสมหรือไม่

โทษปรับทางอาญา เป็นโทษที่บัญญัติไว้ในมาตรา 18 แห่งประมวลกฎหมายอาญา เพื่อให้มีการลงโทษผู้กระทำความผิดอาญาสำหรับคดีความผิดเล็กน้อย ซึ่งจำเลยหรือผู้ต้องหาไม่ควรได้รับโทษจำคุก จึงมีการลงโทษในทางทรัพย์สินเพื่อเป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับการหลีกเลี่ยงโทษจำคุกระยะสั้น อย่างไรก็ตาม ผู้ออกคำสั่งให้ลงโทษปรับทางอาญาคือองค์กรตุลาการ ดังนั้นถึงแม้คดีดังกล่าวจะเป็นคดีเล็กน้อยก็หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะนำคดีขึ้นสู่การพิจารณาของกระบวนการยุติธรรม ทำให้คดีเล็กน้อยไม่เป็นประโยชน์ต่อสังคมต้องเข้าไปอยู่ในการพิจารณาของศาลจำนวนมาก นอกจากนี้การนำกฎหมายอาญามาบังคับใช้ ยังคงมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการดำเนินและแก้แค้น เป็นการแสดงถึงการไม่ยอมรับในตัวผู้กระทำความผิดและพฤติกรรมที่ขัดต่อจริยธรรมทางสังคม ทำให้การลงโทษทางอาญาส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลอย่างรุนแรง แม้ว่าการลงโทษทางอาญานั้นจะเป็นเพียงการสั่งปรับเงินเท่านั้นก็ตาม แต่การสั่งปรับเงินที่เป็นการลงโทษทางอาญาก็แฝงด้วยวัตถุประสงค์ที่รุนแรงต้องการให้ผู้กระทำความผิดสำนึกผิดในบาปของตน ดังนั้น เมื่อคำนึงถึงผลกระทบจากการลงโทษทางอาญาแล้ว โทษทางอาญาจึงควรจะถูกนำมาใช้เฉพาะเท่าที่จำเป็นเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ จึงมีแนวคิดที่จะนำโทษปรับทางปกครองมาบังคับใช้แทนโทษปรับทางอาญา

5.3.2 กฎหมายต่างประเทศ

ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ได้เคยมีคำวินิจฉัยเกี่ยวกับความแตกต่างของการลงโทษปรับทางอาญากับการลงโทษปรับทางปกครองไว้ว่า ถึงแม้การลงโทษทั้งสองประการนี้จะส่งผลเสียหายในทางการเงินแบบเดียวกันก็ตาม แต่การลงโทษปรับทางอาญานั้นถือเป็นการลงโทษในทางอาญาที่เป็นการตัดสินใจให้มีการลงโทษต่อผู้กระทำความผิดที่กระทบต่อชื่อเสียง เกียรติยศของบุคคล และเป็นการตัดสินใจลงโทษที่เปิดเผยเรื่อเด็ดขาดที่แสดงต่อพฤติกรรมและการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมายของผู้กระทำความผิด ขณะที่การลงโทษปรับทางปกครองนั้นเป็นเพียงการตักเตือนให้ทราบถึงหน้าที่ของบุคคล หากได้มีน้ำหนักของการลงโทษที่ไปกระทบต่อชื่อเสียงเกียรติยศของบุคคลไม่ เนื่องจากโทษปรับในทางปกครองขาดองค์ประกอบสำคัญที่เรียกว่า ความรุนแรงของการลงโทษของรัฐ หากพิจารณาแล้วปรากฏว่า การนำโทษปรับทางปกครองไปใช้แทนโทษปรับทางอาญาแล้วสามารถทำให้คุณธรรมทางกฎหมายหรือสิ่งที่กฎหมายมุ่งประสงค์จะคุ้มครองบรรลุวัตถุประสงค์ได้ดีกว่าหรือเป็นทำนองเดียวกับการใช้มาตรการลงโทษทางอาญา และมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลน้อยกว่า ก็ควรนำโทษปรับทางปกครองมาใช้แทนโทษทางอาญา

5.3.3 แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

การนำโทษปรับทางปกครองมาบังคับใช้แทนโทษทางอาญานั้น หากผู้กระทำความผิดสามารถชำระค่าปรับได้ตามที่กฎหมายกำหนดคดีก็สามารถจบลงได้อย่างรวดเร็ว และไม่มีการบันทึกประวัติของผู้กระทำความผิดเป็นประวัติอาชญากรรม แต่หากผู้กระทำความผิดไม่สามารถชำระค่าปรับได้ ต้องเข้าสู่มาตรการบังคับทางปกครอง โดยต้องมีการยึดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดมาชำระค่าปรับ ส่งผลกระทบต่อผู้กระทำความผิดที่มีฐานะยากจนหรือกระทำความผิดด้วยความจำเป็นหรือด้วยความไม่รู้ว่าการกระทำดังกล่าวนั้นเป็นความผิด ดังเช่น กรณีของชายคนหนึ่งที่เขาใจว่าการแต่งกายด้วยเครื่องแต่งกายของข้าราชการทหาร หากมิได้มิใช่การใช้การแต่งกายนั้นไปกระทำความผิดอื่น เป็นเพียงการแต่งกายเพราะเป็นความชอบส่วนบุคคล หรือเพื่อให้ตนเองเป็นจุดสนใจของผู้อื่น การกระทำดังกล่าวก็ไม่น่าจะเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย จึงได้กระทำไปโดยที่ไม่ทราบว่ามีกฎหมายให้การคุ้มครองเครื่องแต่งกายบางประเภทถึงแม้มิได้มีการกระทำความผิดอื่นใด เพียงแค่การแต่งกายด้วยเครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองนั้นก็มีความผิดแล้ว เป็นต้น นอกจากนี้ยังเป็นสิ่งที่สังเกตได้ว่าบุคคลที่กระทำความผิดด้วยการแต่งกายด้วยเครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองด้วยความชื่นชอบหรืออยากเป็นจุดสนใจนั้นมักเป็นผู้ที่มีการศึกษาต่ำและมีฐานะยากจน ดังนั้น ถึงแม้จะมีการนำมาตรการปรับทางปกครองมาบังคับใช้แทนมาตรการปรับทางอาญาเพื่อหลีกเลี่ยงการบังคับใช้โทษทางอาญาแล้วก็ตาม แต่เมื่อกระบวนการต้องเข้าสู่มาตรการบังคับทางปกครองก็อาจไม่สามารถหลีกเลี่ยงการยึดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดได้

ด้วยเหตุนี้เอง ในปัจจุบันจึงได้มีการเสนอกฎหมายเข้าสู่การพิจารณาฉบับหนึ่ง คือ (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา 77 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ซึ่งเห็นว่าการนำบุคคลใดๆ เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา เช่น การถูกจับกุม คุมขัง พิมพ์ลายนิ้วมือ และลงประวัติอาชญากร ก็ย่อมจะมีประวัติอาชญากรรมติดตัวตลอดไป เป็นการสร้างผลกระทบต่อศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หากมีทางใดที่สามารถป้องกันมิให้ประชาชนเข้าสู่กระบวนการนั้นได้ ก็น่าจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนมากยิ่งขึ้น ขณะเดียวกัน กฎหมายฉบับนี้ยังสร้างขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาแนวทางของกฎหมายไทยให้สอดคล้องกับนานาประเทศ โดยปรับเปลี่ยนโทษทางอาญาบางประการที่มุ่งต่อการปรับเป็นเงิน เป็นมาตรการปรับเป็นพินัยที่สร้างขึ้นใหม่เพื่อมิให้มีสภาพเป็นโทษทางอาญา โดยเป็นมาตรการใหม่ที่สร้างขึ้นสำหรับผู้กระทำความผิดไม่ร้ายแรงและไม่กระทบโดยตรงต่อความสงบเรียบร้อยหรือความปลอดภัยของประชาชน ผลของการกระทำความผิดทางพินัยมีเพียงต้องชำระค่าเงินค่าปรับเท่านั้น ขณะเดียวกันก็เปิดช่องทางให้ใช้ดุลพินิจในการกำหนดค่าปรับที่ต้องชำระให้เหมาะสมกับสภาพความร้ายแรงของการกระทำความผิดและฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำ และหากผู้กระทำความผิดไม่มีเงินชำระค่าปรับ ก็ไม่ต้องเข้าสู่มาตรการบังคับโดยการยึดทรัพย์สินของ

ผู้กระทำได้เช่น มาตรการปรับทางปกครอง แต่อาจขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนการชำระค่าปรับได้ โดยไม่มีการกักขังแทนค่าปรับดังเช่นที่เป็นอยู่ในคดีอาญา และไม่มีกรยึดทรัพย์สินของผู้กระทำมาชำระค่าปรับดังเช่นการใช้มาตรการปรับทางปกครอง นอกจากนี้ผู้กระทำความผิดทางพินัยยังไม่มีกรบันทึกการกระทำความผิดลงในประวัติอาชญากรรมอีกด้วย

ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า การนำโทษปรับเป็นพินัยมาบังคับใช้กับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง กรณีที่มีได้มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการช่วยผู้กระทำความผิดอื่นได้ง่ายขึ้น น่าจะเป็นมาตรการที่มีความเหมาะสมมากกว่าการใช้โทษปรับทางอาญา และโทษปรับทางปกครอง

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึง (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาแล้ว¹⁶⁵ พบว่าบันทึกหลักการและเหตุผลประกอบ (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... กำหนดไว้ว่า “ให้มีกฎหมายว่าด้วยการปรับเป็นพินัย และให้เปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวและความผิดที่มีโทษปรับทางปกครองที่บัญญัติไว้ในกฎหมายบางฉบับให้เป็นความผิดทางพินัย” จากบทบัญญัติดังกล่าวจึงมีข้อพิจารณาว่าการกำหนดให้การใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองให้เป็นความผิด ซึ่งในปัจจุบันได้บัญญัติอยู่ในกฎหมายต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก มิได้มีการแบ่งลักษณะของความผิดให้เหมาะสมตามความหนักเบาของการกระทำความผิด ที่สำคัญบทบัญญัติต่าง ๆ นั้นมีการกำหนดอัตราโทษจำคุกไว้ในกฎหมายอันเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ไม่สอดคล้องกับหลักการที่จะสามารถนำพระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... ไปใช้ได้ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาบัญชีท้ายพระราชบัญญัติของ (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... พบว่ามีกฎหมายบางฉบับที่มีการบัญญัติเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองให้เป็นความผิดถูกกำหนดไว้ว่าให้สามารถนำการปรับเป็นพินัยมาใช้ได้ เช่น พระราชบัญญัติเครื่องแบบทหาร พุทธศักราช 2477 พระราชบัญญัติเครื่องแบบนักเรียน พ.ศ. 2551 เป็นต้น ทั้งที่อัตราโทษที่กำหนดอยู่ในพระราชบัญญัติเครื่องแบบทหารนั้น มีทั้งการปรับและจำคุก มิได้มีการกำหนดเพียงโทษปรับแต่ประการใด ดังนั้นจึงมีข้อพิจารณาว่าถึงแม้การกระทำความผิดดังกล่าวจะมีการกำหนดโทษจำคุกไว้ด้วย แต่หากลักษณะของการกระทำความผิดถือเป็นความผิดเล็กน้อยที่มิได้มีเจตนาร้าย ก็สามารถนำการปรับเป็นพินัยไปบังคับใช้ได้เช่นกัน

ขณะเดียวกัน เมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตรา 44 แห่ง (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... ซึ่งกำหนดไว้ว่า บรรดาความผิดอาญาที่เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย ตามมาตรา 38 มาตรา 39 และมาตรา 41 โดย (1) ถ้าอยู่ในระหว่างการดำเนินการของผู้มีอำนาจเปรียบเทียบปรับ

¹⁶⁵ เรื่องเสร็จที่ 1689/2563.

ให้ถือว่าผู้มีอำนาจเปรียบเทียบปรับนั้นเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัตินี้ และดำเนินการปรับเป็นพินัยไปตามพระราชบัญญัตินี้ (2) ถ้าอยู่ในระหว่างการดำเนินการของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแล้วแต่กรณีส่งเรื่องไปให้เจ้าหน้าที่ของรัฐภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยเพื่อดำเนินการต่อไป (3) ถ้าอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล ให้ศาลพิจารณาปรับเป็นพินัยตามพระราชบัญญัตินี้

บทบัญญัตินี้แสดงให้เห็นถึงเจตนาของการบังคับใช้กฎหมาย การกระทำความผิดบางฐาน เช่น การกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองซึ่งมีอัตราโทษจำคุกด้วย นั้น สามารถนำมาตราการปรับเป็นพินัยมาบังคับใช้ได้ แต่ต้องดำเนินการตามมาตรา 44 แห่งร่างพระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... กล่าวคือต้องมีการนำตัวผู้ต้องหาเข้าสู่การพิจารณาของศาล หากศาลเห็นว่าคดีดังกล่าวเป็นความผิดเล็กน้อยไม่สมควรกำหนดโทษทางอาญาแก่ผู้ต้องหา ศาลมีเจตนาจะลงเฉพาะโทษปรับทางอาญา ศาลก็สามารถนำการปรับเป็นพินัยตามพระราชบัญญัตินี้มาบังคับใช้แทนได้ เพื่อมิให้บุคคลที่กระทำความผิดต้องมีคดีอาญาติดตัว ทั้งนี้ การบัญญัติกฎหมายลักษณะดังกล่าว ก็เพื่อให้อำนาจแก่ศาลเป็นผู้ใช้ดุลยพินิจตามความหนักเบาของการกระทำความผิดว่ายังสมควรลงโทษจำคุกแก่ผู้กระทำความผิดหรือไม่ และสมควรที่จะนำมาตราการปรับเป็นพินัยนี้มาบังคับใช้กับผู้ต้องหาแทนโทษปรับทางอาญาหรือไม่ ซึ่งหากภายใต้บทกฎหมายเดียวกัน ศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดที่ส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนก็อาจเลือกลงโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิด แต่หากการกระทำดังกล่าวไม่มีเจตนาร้าย กระทำไปเพราะความซนซอบหรือถึงแม้มีความซนซอบบ้างแต่ก็ยังถือเป็นความผิดเล็กน้อย และเป็นการกระทำความผิดครั้งแรก ศาลก็อาจมีคำสั่งให้ใช้มาตรการปรับเป็นพินัย ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 44 (3) นี้

อนึ่ง เมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตรา 38 และมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... เห็นได้ว่าการบัญญัติกฎหมายที่ให้นำ (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... มาบังคับใช้ได้ ด้วยการจัดทำบัญชีท้ายพระราชบัญญัติเป็น 2 บัญชี แต่ไม่ได้มีการอธิบายว่าการจะนำกฎหมายฉบับใดกำหนดไว้ในบัญชี 1 หรือ 2 นั้น อาศัยหลักเกณฑ์ใดมาเป็นเกณฑ์ในการกำหนด มีเพียงการบัญญัติหลักเกณฑ์ในการตรากฎหมายไว้ในมาตรา 39 ว่า บรรดาความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวตามกฎหมายที่ในบัญชี 2 ท้ายพระราชบัญญัตินี้ จะเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยก็ได้โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ทั้งนี้ก่อนที่จะมีการตราพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวให้คณะรัฐมนตรีเสนอร่างพระราชกฤษฎีกานั้นให้สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาเป็นเวลาน้อยกว่าสามสิบวัน เมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้ว หากสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภามีได้มีมติไม่เห็นชอบให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงตราเป็นพระราชกฤษฎีกาต่อไป แสดงให้เห็นว่า กฎหมายตามบัญชี 2 ท้ายพระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... นั้น เป็นกฎหมายที่มีความสำคัญและมีความอ่อนไหว

ต่อการใช้บังคับมากกว่ากฎหมายที่กำหนดไว้ในบัญชี 1 จึงต้องกำหนดหลักเกณฑ์ให้ต้องพิจารณา
 กลับรองจากสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาก่อนจึงจะสามารถนำการปรับเป็นพินัยมาใช้ได้

อย่างไรก็ตาม เมื่อศึกษาบัญชีที่ 1 ท้ายพระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ....
 พบว่า มีการกำหนดให้พระราชบัญญัติเครื่องแบบทหาร พ.ศ. 2477 และพระราชบัญญัติเครื่องแบบ
 นักเรียน พ.ศ. 2551 เอาไว้ ทั้งนี้ พระราชบัญญัติเครื่องแบบทหาร พ.ศ. 2477 นั้น มิได้มีการบัญญัติ
 ความผิดอื่นใดไว้ นอกจากการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง ซึ่งทหารเป็นเจ้าพนักงาน
 ที่มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับกฎหมายในบางฉบับ ขณะที่เครื่องแบบนักเรียนนั้น แทบไม่เคยมีปรากฏ
 ว่ามีการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายนักเรียนที่กฎหมายคุ้มครอง
 แสดงให้เห็นว่า การกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองนั้น ความเห็น
 ของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นว่า สมควรที่จะบัญญัติอยู่ในบัญชี 1 ท้ายพระราชบัญญัติ
 การปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... ดังนั้นผู้ศึกษาจึงเห็นว่า ควรมีการบัญญัติให้กฎหมายฉบับต่าง ๆ ที่มีการ
 บัญญัติความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองไว้ในบัญชี 1 ท้ายพระราชบัญญัติ
 การปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... เพื่อให้สามารถนำการปรับเป็นพินัย มาใช้บังคับได้ต่อไป

5.4 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดอัตราโทษปรับเป็นพินัย

5.4.1 สภาพปัญหา

มาตรา 8 แห่ง (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ... บัญญัติเกี่ยวกับ
 หลักเกณฑ์ในการกำหนดค่าปรับเป็นพินัย ให้พิจารณาเหมาะสมกับข้อเท็จจริงได้แก่ ระดับความ
 รุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชนหรือสังคมจากการกระทำความผิดทางพินัย และพฤติการณ์
 อื่นอันเกี่ยวกับสภาพความผิดทางพินัย ความรู้ผิดชอบ อายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา
 การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อม และสิ่งอื่นทั้งปวงเกี่ยวกับผู้กระทำ
 ความผิดทางพินัย ผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดทางพินัยหรือบุคคลอื่นได้รับจากการกระทำ
 ความผิดทางพินัย และสถานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดทางพินัย

นอกจากนี้ยังมีการกำหนดว่า เมื่อพิจารณาสถานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิด
 ทางพินัยแล้วจะให้ผ่อนชำระก็ได้ และในกรณีที่มีการผ่อนชำระค่าปรับเป็นพินัย หากผู้กระทำความผิด
 ทางพินัยผิดนัดงวดหนึ่งงวดใดโดยไม่มีเหตุอันสมควรให้การผ่อนชำระเป็นอันยกเลิก และมาตรา 9
 ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดทางพินัยเป็นบุคคลธรรมดา และกระทำผิดทางพินัยเพราะเหตุแห่งความ
 ยากจนขั้นแค้น หรือเพราะความจำเป็นอย่างแสนสาหัสในการดำรงชีวิต ผู้นั้นอาจยื่นคำร้องเพื่อ
 กำหนดค่าปรับเป็นพินัยต่ำกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้ หรือขอทำงานบริการสังคมหรือทำงาน
 สาธารณประโยชน์แทนค่าปรับเป็นพินัยได้ กรณีบุคคลธรรมดาเป็นผู้กระทำผิดทางพินัย และไม่มีเงิน

ชำระค่าปรับเป็นพินัย ผู้นั้นอาจยื่นคำร้องโดยแสดงเหตุผลอันสมควรเพื่อขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับเป็นพินัยได้

ขณะเดียวกัน มีการกำหนดอายุความของคำสั่งปรับเป็นพินัยหรือการฟ้อง เอาไว้ดังต่อไปนี้ (1) ห้าปี สำหรับการกระทำความผิดทางพินัยที่กฎหมายกำหนดค่าปรับเป็นพินัย อัตราอย่างสูงเกินห้าแสนบาท หรือกฎหมายไม่ได้กำหนดค่าปรับเป็นพินัยอย่างสูงเอาไว้ (2) สามปี สำหรับการกระทำความผิดทางพินัยที่กฎหมายกำหนดค่าปรับเป็นพินัยอย่างสูงเกินหนึ่งแสนถึงห้าแสนบาท และ (3) หนึ่งปี สำหรับการกระทำความผิดทางพินัยที่กฎหมายกำหนดค่าปรับเป็นพินัยอย่างสูงไม่เกินหนึ่งแสนบาท เห็นได้ว่า กฎหมายได้กำหนดให้อายุความสอดคล้องกับอัตราค่าปรับ ในกรณีของการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง ซึ่งไม่มีวัตถุประสงค์ในการใช้เครื่องแต่งกายนั้นเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดอื่นง่ายขึ้น ให้นำโทษปรับเป็นพินัยมาใช้บังคับแทน จึงมีข้อพิจารณาว่าควรมีการกำหนดโทษปรับไว้เท่าใด จึงจะมีความเหมาะสมได้สัดส่วนกับลักษณะของการกระทำความผิด ทั้งนี้เนื่องจากมาตรา 38 แห่ง (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... บัญญัติไว้ว่า เมื่อพ้นกำหนดสามร้อยหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ให้เปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษสถานเดียวตามกฎหมายในบัญชี 1 ท้ายพระราชบัญญัตินี้เป็นความผิดทางพินัยตามพระราชบัญญัตินี้และให้ถือว่าอัตราโทษปรับอาญาที่บัญญัติไว้ในกฎหมายดังกล่าวเป็นอัตราค่าปรับเป็นพินัยตามพระราชบัญญัตินี้

บทบัญญัติข้างต้น ทำให้มีข้อพิจารณาว่า การกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองสมควรที่จะบัญญัติอัตราโทษปรับไว้เป็นเท่าใด เนื่องจากการกระทำความผิดดังกล่าวมิได้เป็นไปตามมาตรา 38 แห่ง (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... เนื่องจากมิได้มีการกำหนดโทษปรับสถานเดียวเอาไว้ แต่มีการกำหนดโทษจำคุกไว้ด้วย

5.4.2 กฎหมายต่างประเทศ

เมื่อทำการศึกษารูปแบบของการกำหนดโทษปรับของสหราชอาณาจักร พบว่ามีการใช้ระบบการปรับเป็นหน่วย (Unit fine System) โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่ ระดับที่ 1 คิดเป็นอัตราโทษปรับ 200 ปอนด์ ระดับที่ 2 คิดเป็นอัตราโทษปรับ 500 ปอนด์ ระดับที่ 3 คิดเป็นอัตราโทษปรับ 1,000 ปอนด์ ระดับที่ 4 คิดเป็นอัตราโทษปรับ 2,500 ปอนด์ และระดับที่ 5 คิดเป็นอัตราโทษปรับ 5,000 ปอนด์ การกระทำความผิดในแต่ละระดับจะกำหนดอัตราขั้นสูงเอาไว้ โดยความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแบบโดยไม่มีสิทธิ มีการกำหนดอัตราโทษปรับอยู่ที่ระดับสามซึ่งศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจกำหนดอัตราค่าปรับได้ไม่เกิน 1,000 ปอนด์ และมีกรณีศึกษาที่ศาลมีคำสั่งให้ปรับเป็นจำนวน 500 ปอนด์ การปรับดังกล่าวต้องคำนึงถึงระดับความร้ายแรงของการกระทำความผิดแล้วให้ศาลคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญ สำหรับสหพันธ์สาธารณรัฐ

เยอรมนี มีแนวคิดในการกำหนดจำนวนค่าปรับต้องคำนึงถึงพฤติการณ์และระดับความร้ายแรงของการกระทำข้อพิงตำหนิและฐานะทางเศรษฐกิจ รวมทั้งผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดได้รับจากการกระทำความผิดประกอบด้วย โดยในบางกรณีกฎหมายให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่กำหนดค่าปรับในจำนวนที่สูงกว่าเพดานโทษได้ โดยค่าปรับในกรณีเช่นนี้จะประกอบด้วยค่าปรับส่วนหนึ่งและการคุ้มครองผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ผู้กระทำความผิดได้รับจากการกระทำความผิดอีกส่วนหนึ่ง และสำหรับอายุความในการออกคำสั่งลงโทษปรับทางปกครอง จะมีความแตกต่างกันระหว่างหกเดือนถึงสามปี ส่วนสาธารณรัฐฝรั่งเศส ความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติโทษไว้สองประการในมาตรา 131-14 คือ โทษปรับและโทษที่ห้ามหรือจำกัดสิทธิบางประการ โดยมีกำหนดจำนวนเงินค่าปรับไว้ 5 ระดับคือ ปรับไม่เกิน 38 ยูโร สำหรับความผิดลหุโทษชั้นที่ 1 ปรับไม่เกิน 150 ยูโร สำหรับความผิดลหุโทษชั้นที่ 2 ปรับไม่เกิน 450 ยูโร สำหรับความผิดลหุโทษชั้นที่ 3 ปรับไม่เกิน 750 ยูโร สำหรับความผิดลหุโทษชั้นที่ 4 และปรับไม่เกิน 1,500 ยูโร ในกรณีความผิดลหุโทษชั้นที่ 5

5.4.3 แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

เมื่อทำการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการบังคับโทษปรับพบว่า มีการกำหนดค่าปรับไว้ 3 ประการได้แก่ (1) การปรับตามจำนวนที่กฎหมายกำหนด โดยกฎหมายกำหนดอัตราค่าปรับอย่างสูงสำหรับความผิดฐานนั้นไว้เท่าใด ก็ให้อำนาจศาลในการใช้ดุลพินิจกำหนดจำนวนค่าปรับให้เหมาะสมและได้สัดส่วนกับผู้กระทำความผิดแต่ละราย ทั้งนี้ ศาลต้องพิจารณาถึงฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดตลอดจนความเป็นอยู่มากำหนดค่าปรับ (2) การปรับโดยกำหนดตามวันและรายได้ (Day Fine) การปรับด้วยวิธีนี้ ตั้งอยู่บนสันนิษฐานว่า ผู้กระทำความผิดแต่ละคนมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่เท่ากัน การปรับต้องพุ่งเป้าไปที่ปริมาณวันซึ่งจะนำมาเป็นเกณฑ์ค่าปรับไม่ใช่จำนวนเงินซึ่งเป็นค่าปรับ และ (3) การปรับตามจำนวนเท่าของผลประโยชน์ที่ได้รับจากการกระทำความผิด ทั้งนี้ มีเจตนารมณ์ในการคุ้มครองความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือผลประโยชน์สาธารณะ โดยมุ่งที่จะคุ้มครองความมั่นคงทางเศรษฐกิจและประเทศชาติ การกำหนดบทลงโทษปรับที่หนักเพื่อให้ผู้กระทำความผิดเข็ดหลาบ ไม่กล้าที่จะกระทำความผิดหรือไม่กระทำผิดซ้ำอีก

เมื่อพิจารณาคำพิพากษาของศาลที่เคยมีปรากฏ พบว่ากรณีที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง ทั้งกรณีการใช้เครื่องแต่งกายของข้าราชการทั่วไปและทั้งกรณีการใช้เครื่องแต่งกายของข้าราชการตำรวจและทหาร ซึ่งเป็นข้าราชการที่มีอำนาจบังคับใช้กฎหมาย หากการกระทำดังกล่าวมิได้มีวัตถุประสงค์แต่งกายเพื่ออำนวยความสะดวกให้กระทำความผิดอื่นง่ายขึ้น มักมีการนำบททั่วไปของการกระทำความผิดฐานนี้มาบังคับใช้แทนกฎหมายเฉพาะ นั่นคือประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 146 ซึ่งกำหนดไว้ว่า ผู้ใดไม่มีสิทธิที่จะสวมเครื่องแบบ

หรือระดับเครื่องหมายของเจ้าพนักงาน สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ สมาชิกสภาจังหวัดหรือสมาชิกสภาเทศบาลหรือไม่มีสิทธิใช้ยศ ตำแหน่ง เครื่องราชอิสริยาภรณ์หรือสิ่งที่มีหมายถึงเครื่องราชอิสริยาภรณ์ กระทำการเช่นนั้นเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่โดยทั่วไปศาลมักมีคำพิพากษาให้ปรับ 10,000 บาท ซึ่งเป็นการลดโทษให้กึ่งหนึ่ง ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า หากกำหนดให้เป็นอัตราโทษขั้นสูงคือ ไม่เกิน 20,000 บาท ซึ่งศาลหรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจจะลงโทษต่ำกว่านี้เพียงใดก็ได้ เพื่อให้สอดคล้องกับความหนักเบาของการกระทำความผิด โดยให้คำนึงถึงหลักเกณฑ์ตามมาตรา 8 มาตรา 9 และมาตรา 10 แห่ง (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... มาใช้ประกอบการพิจารณา

5.5 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับข้อยกเว้นของการนำการปรับเป็นพินัยมาใช้

5.5.1 สภาพปัญหา

เมื่อพิจารณำบันทึกหลักการและเหตุผลประกอบ (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... โดยผู้ร่างได้ให้เหตุผลของการเสนอให้มีการนำการปรับเป็นพินัยมาใช้ นอกจากจะให้เป็นไปตามมาตรา 77 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งรัฐพึงกำหนดให้ใช้โทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรงเท่านั้นแล้ว ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อให้กำหนดโทษอาญาให้เหมาะสมกับสภาพความผิดหรือกำหนดมาตรการลงโทษให้เหมาะสมกับการกระทำความผิด และฐานะของผู้กระทำความผิดเพื่อให้บุคคลต้องรับโทษหนักเกินสมควร หรือต้องรับภาระในการรับโทษที่แตกต่างกันอันเนื่องมาจากฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน เนื่องจากกรณีที่กฎหมายกำหนดโทษปรับผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดีย่อมสามารถชำระค่าปรับได้ แต่ผู้มีฐานะยากจนและไม่อยู่ในฐานะที่จะชำระค่าปรับได้จะถูกกักขังแทนค่าปรับอันกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างรุนแรง ประกอบกับเมื่อคำนึงถึงข้อห้ามหรือข้อบังคับที่กฎหมายกำหนดให้ประชาชนต้องปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติแล้วจะพบว่ามีข้อห้ามหรือข้อบังคับจำนวนมากอาจรูล้ำเข้าไปในสิทธิขั้นพื้นฐานหรือสร้างภาระอันเกินสมควรแก่ประชาชน และนับวันจะมีกฎหมายตราออกมากำหนดการกระทำให้เป็นความผิดมากขึ้น หลายกรณีทำให้ประชาชนกลายเป็นผู้กระทำความผิดเพราะรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เช่น การใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง เป็นต้น แต่มีข้อพิจารณาว่า เนื่องจากมีการนำมาตรการปรับเป็นพินัยมาบังคับใช้ซึ่งไม่มีอัตราโทษจำคุก และโทษปรับสามารถขอให้มีการนำมาตรการอื่น เช่น การทำงานบริการสังคม มาบังคับใช้แทนการปรับ นอกจากนี้ผู้กระทำความผิดยังไม่มีคดีอาญาติดตัว จึงมีข้อพิจารณาว่า หากผู้กระทำความผิดไม่ซ้ำเติม และยังคงกระทำความผิดซ้ำอีก จะมีหลักเกณฑ์ต่อบุคคลเหล่านั้นอย่างไร

อนึ่ง มาตรา 40 แห่ง (ร่าง) พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... บัญญัติไว้ว่า ความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวตามกฎหมายในบัญชี 1 และบัญชี 2 ทำยพระราชบัญญัตินี้ ไม่รวมถึง (1) ความผิดที่มีโทษจำคุกหรือโทษที่สูงกว่าสำหรับกรณีต่อบุคคลธรรมดาเป็นผู้กระทำ

ความผิด แต่มีโทษปรับสถานเดียวสำหรับกรณีที่มีนิติบุคคลเป็นผู้กระทำความผิดเดียวกันนั้น
(2) ความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียวแต่มีเงื่อนไขไว้เป็นการเฉพาะให้เพิ่มโทษสูงขึ้นเมื่อกระทำความผิด
อีกหรือเมื่อมีเหตุอื่นตามกฎหมายกำหนดด้วย

บทบัญญัติดังกล่าวเป็นข้อยกเว้นที่ไม่นำการปรับเป็นพินัยมาใช้บังคับถึงแม้มีการ
กำหนดกฎหมายที่เกี่ยวข้องไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติก็ตาม แต่มีข้อพิจารณาว่า บทบัญญัติ
ดังกล่าวมิได้มีการกล่าวถึงการกระทำความผิดซ้ำในเรื่องเดียวกันแต่ประการใด

5.5.2 แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 92 ได้บัญญัติหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกระทำความผิด
ซ้ำไว้ว่า ผู้ใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุก ถ้าและได้กระทำความผิดใด ๆ อีกในระหว่างที่ยัง
จะต้องรับโทษอยู่ก็ดี ภายในเวลาห้าปีนับแต่วันพ้นโทษก็ดี หากศาลจะพิพากษาลงโทษครั้งหลังถึง
จำคุก ก็ให้เพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้นั้นหนึ่งในสามของโทษที่ศาลกำหนดสำหรับความผิดครั้งหลัง
และมาตรา 93 ผู้ใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุก ถ้าและได้กระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่าง
ใดที่จำแนกไว้ในอนุมาตราต่อไปนี้ซ้ำในอนุมาตราเดียวกันอีกในระหว่างที่ยังจะต้องรับโทษอยู่ก็ดี
ภายในเวลาสามปีนับแต่วันพ้นโทษก็ดี ถ้าความผิดครั้งแรกเป็นความผิดซึ่งศาลพิพากษาลงโทษจำคุก
ไม่น้อยกว่าหกเดือน หากศาลจะพิพากษาลงโทษครั้งหลังถึงจำคุก ก็ให้เพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้นั้นกึ่งหนึ่ง
ของโทษที่ศาลกำหนดสำหรับความผิดครั้งหลัง

(1) ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 107
ถึงมาตรา 135

(2) ความผิดต่อเจ้าพนักงาน ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 136 ถึงมาตรา 146

(3) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 147 ถึงมาตรา 166

(4) ความผิดต่อเจ้าพนักงานในการยุติธรรม ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 167 ถึงมาตรา
192 และมาตรา 194

(5) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 200
ถึงมาตรา 204

(6) ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 209 ถึง
มาตรา 216

(7) ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชน ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา
217 ถึงมาตรา 224 มาตรา 226 ถึงมาตรา 234 และมาตรา 236 ถึงมาตรา 238

(8) ความผิดเกี่ยวกับเงินตรา ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 240 ถึงมาตรา 249 ความผิดเกี่ยวกับดวงตราแสตมป์และตัว ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 250 ถึงมาตรา 261 และความผิดเกี่ยวกับเอกสาร ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 264 ถึงมาตรา 269

(9) ความผิดเกี่ยวกับการค้า ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 270 ถึงมาตรา 275

(10) ความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 276 ถึงมาตรา 285

(11) ความผิดต่อชีวิต ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 288 ถึงมาตรา 290 และมาตรา 294 ความผิดต่อร่างกาย ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 295 ถึงมาตรา 299 ความผิดฐานทำให้แท้งลูก ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 301 ถึงมาตรา 303 และความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วย เจ็บหรือคนชรา ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 306 ถึงมาตรา 308

(12) ความผิดต่อเสรีภาพ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 309 มาตรา 310 และมาตรา 312 ถึงมาตรา 320

(13) ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 334 ถึงมาตรา 365

บทบัญญัติดังกล่าว ได้กำหนดให้ผู้ที่เคยถูกลงโทษจำคุกมาแล้ว หากได้กระทำความผิดอีกภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดและศาลจะลงโทษจำคุก ผู้นั้นอาจถูกเพิ่มโทษให้หนักขึ้นอีกหนึ่งในสามก็ได้ ผู้ที่เคยถูกลงโทษจำคุกไม่น้อยกว่า 6 เดือนมาแล้ว หากได้กระทำความผิดซ้ำในความผิดประเภทเดียวกันอีกภายในระยะเวลาที่กำหนดและศาลจะลงโทษจำคุก ผู้นั้นอาจจะถูกเพิ่มโทษให้หนักขึ้นอีกกึ่งหนึ่งได้ ทั้งนี้มาตรา 94 แห่งประมวลกฎหมายอาญายังกำหนดให้ความผิดที่กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษและความผิดซึ่งกระทำในขณะที่มีอายุยังไม่เกิน 17 ปี ไม่ถือเป็นเหตุเพิ่มโทษ ด้วยแต่ประการใด

อนึ่ง ประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติเกี่ยวกับการกระทำความผิดซ้ำเฉพาะกรณีของการกระทำความผิดร้ายแรงและต้องโทษจำคุกเท่านั้น และได้กำหนดให้ความผิดเล็กน้อย เช่น ความผิดลหุโทษ ไม่เป็นเหตุเพิ่มโทษ อย่างไรก็ตาม ในการบังคับโทษทางอาญานั้นถึงแม้เป็นความผิดเล็กน้อยและผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษปรับ แต่หากไม่ชำระค่าปรับผู้นั้นก็อาจถูกกักขังแทนค่าปรับได้ ดังนั้น ผู้กระทำความผิดจึงไม่กล้าที่จะกระทำความผิดซ้ำ ด้วยผลของการบังคับโทษทางอาญาที่มีความรุนแรง ซึ่งต่างจากการมาตรการปรับเป็นพินัย ซึ่งตามวัตถุประสงค์แล้ว เพื่อมิให้บุคคลที่กระทำความผิดถูกบังคับโทษทางอาญา รวมถึงมีหลักเกณฑ์ให้ทำงานบริการสังคมแทนการชำระค่าปรับอีกด้วย แต่ไม่ได้มีหลักเกณฑ์ใดที่กำหนดได้ว่า เมื่อนำการปรับเป็นพินัยมาใช้บังคับแล้ว ผู้กระทำจะไม่กระทำความผิดซ้ำอีก โดยเฉพาะความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองที่มีได้มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดอื่นง่ายขึ้น ซึ่งถึงแม้มีกำหนดให้นำการปรับเป็นพินัยมาใช้บังคับ แต่คดีดังกล่าวต้องขึ้นสู่การพิจารณาของศาล ทำให้ปริมาณคดีในศาลมิได้ลดลงแต่ประการใด

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า ควรกำหนดให้การกระทำความผิดซ้ำเป็นข้อยกเว้นตาม มาตรา 40 แห่งร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... ที่ไม่ให้นำการปรับเป็นพินัยมาใช้ บังคับ เพื่อมิให้มีการใช้การปรับเป็นพินัยผิดไปจากวัตถุประสงค์ของการตรากฎหมายข้างต้น

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเกี่ยวกับมาตรการแทนการลงโทษอาญา กรณีความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง ผู้ศึกษาสามารถสรุปผลการศึกษาและมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

6.1 บทสรุป

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีปัญหาการมีกฎหมายที่มีโทษทางอาญามากเกินไป ทำให้มีแนวคิดให้นำมาตรการอื่น ๆ มาใช้แทนโทษทางอาญาในบางฐานความผิด ขณะนี้คณะกรรมการพัฒนากฎหมายได้ออกคำแนะนำเรื่องการกำหนดโทษอาญาในกฎหมาย โดยยกตัวอย่างของการกระทำที่ไม่ควรกำหนดเป็นโทษทางอาญาไว้ประการหนึ่งคือ ความผิดเกี่ยวกับเครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง ซึ่งในปัจจุบันมีการบัญญัติไว้ในกฎหมายฉบับต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก และกำหนดอัตราโทษแตกต่างกันไป รวมถึงเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นก็นำบทบัญญัติดังกล่าวมาบังคับใช้โดยมิได้คำนึงถึงความร้ายแรงของการกระทำความผิดถึงแม้จะมีเจตนาในการกระทำความผิดแตกต่างกัน แต่ก็มีอัตราโทษเดียวกัน ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการบังคับใช้กฎหมาย จึงมีข้อพิจารณาว่าสมควรจะใช้มาตรการใดมาใช้บังคับแทนจึงจะมีความเหมาะสม ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงนำประเด็นการกระทำความผิดข้างต้นมาทำการศึกษาวิเคราะห์ สรุปได้ดังนี้

1) ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายกับบุคคลที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง

การกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายให้ความคุ้มครองนั้นพบว่าสามารถจำแนกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ ประเภทแรก เป็นการใช้อุปกรณ์แต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง เพราะเป็นความชอบส่วนบุคคลในเครื่องแต่งกายเหล่านั้น การกระทำความผิดประเภทที่สอง เป็นการใช้อุปกรณ์แต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองเพราะต้องการสร้างภาพลักษณ์และต้องการอำนาจที่มาพร้อมกับเครื่องแต่งกายนั้น ประเภทสุดท้ายคือ การใช้อุปกรณ์แต่งกายเพื่ออำนวยความสะดวกให้สามารถกระทำความผิดอื่นได้ง่ายขึ้น

ลักษณะของการกระทำความผิดดังที่ผู้ศึกษาได้กล่าวมานั้น มีความร้ายแรงของการกระทำความผิดแตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองแล้วพบว่า มิได้มีการบัญญัติความผิดให้แตกต่างกันแต่ประการใด เช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 146 บัญญัติไว้ว่า ผู้ใดไม่มีสิทธิที่จะสวมเครื่องแบบหรือประดับเครื่องหมาย

ของเจ้าพนักงาน สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ สมาชิกสภาจังหวัดหรือสมาชิกเทศบาลหรือไม่มีสิทธิใช้ยศ ตำแหน่ง เครื่องราชอิสริยาภรณ์ หรือสิ่งที่มีหมายถึงเครื่องราชอิสริยาภรณ์ กระทำการเช่นนั้น เพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

การนำบทบัญญัติของกฎหมายเดียวกันซึ่งเป็นโทษทางอาญามีโทษปรับและจำคุก อันส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลมาใช้บังคับกับการกระทำความผิดในทุกกรณีย่อมก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการบังคับใช้กฎหมาย ดังนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่า ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองเพราะเป็นความชอบส่วนบุคคลในเครื่องแต่งกายนั้น และการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองเพราะต้องการสร้างภาพลักษณ์และอำนาจที่มาพร้อมกับเครื่องแต่งกายนั้น หากยังมีการบัญญัติให้มีการนำโทษทางอาญามาบังคับใช้กับผู้กระทำความผิดต่อไป ก็จะเป็นการยุ่งยากและไม่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม จึงควรทำการศึกษาเพื่อหามาตรการอื่นที่เหมาะสมมาบังคับใช้แทน

ส่วนการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองเพื่ออำนวยความสะดวกในการกระทำความผิดอื่น ควรนำโทษทางอาญาใช้บังคับไปเช่นเดิม เนื่องจากส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน

2) ปัญหาเกี่ยวกับความเหมาะสมในการใช้มาตรการรอกการลงโทษมาใช้แทนโทษจำคุก

เมื่อนำโทษทางอาญามาบังคับใช้กับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองในบางลักษณะไม่มีความเหมาะสม จึงสมควรนำมาตรการอื่นมาบังคับใช้แทนโทษทางอาญา ปัญหาคือ มาตรการอื่นที่สมควรนำมาบังคับใช้นั้น ควรเป็นมาตรการใด จากการศึกษาพบว่า มีการนำมาตรการรอกการกำหนดโทษหรือกำหนดโทษแต่รอกการลงโทษไว้มาบังคับใช้อยู่แล้ว เพื่อหลีกเลี่ยงผลร้ายของการใช้โทษจำคุกกระยะสั้น อีกทั้งเพื่อเป็นเครื่องเตือนสติของผู้กระทำความผิดให้ระมัดระวังตนเองโดยต้องไม่กระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก และการที่กฎหมายกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพฤติดของผู้กระทำความผิดด้วยก็เพื่อเป็นการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดในการดำเนินชีวิต ในระหว่างระยะเวลาของการรอกการกำหนดโทษ หรือการรอกการลงโทษ ขณะเดียวกันก็เพื่อเป็นการป้องกันหรือหลีกเลี่ยงผลร้ายจากโทษจำคุก อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ในทางปฏิบัติศาลจะมีได้มีการลงโทษจำคุกก็ตาม แต่การรอกการลงโทษจำคุกนั้นตามกฎหมายก็ยังถือว่าผู้นั้นมีความผิดทางอาญา ต้องถูกบันทึกประวัติอาชญากรรม และหากภายในระยะเวลาที่รอกการลงโทษนั้น ผู้นั้นได้ไปกระทำความผิดซ้ำอีก และศาลพิพากษาให้ลงโทษในคดีหลัง ศาลก็จะนำโทษที่เคยกำหนดไว้ในคดีแรกมารวมกับโทษที่มีในคดีใหม่นี้ได้ การกระทำในลักษณะดังกล่าวนี้ก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงการนำโทษจำคุกกระยะสั้นมาใช้กับผู้กระทำความผิดได้ ซึ่งจะก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดีในการดำเนินกระบวนการยุติธรรม การนำมามาตรการรอกการกำหนดโทษ หรือมีการกำหนดโทษแต่รอกการลงโทษมาใช้ จึงเป็นมาตรการที่ไม่เหมาะสม

ขณะเดียวกัน ถึงแม้ตามข้อเท็จจริงจะมีการลงโทษผู้กระทำความผิดฐานการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองโดยไม่มีเจตนาที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดอื่นง่ายขึ้น เพียงการลงโทษปรับเท่านั้น เพราะถือว่าเป็นการกระทำความผิดเล็กน้อย ที่สามารถนำโทษปรับมาบังคับใช้แทนได้ ทั้งนี้มาตรการที่สามารถนำมาบังคับใช้แทนโทษปรับทางอาญาเพื่อหลีกเลี่ยงการนำโทษทางอาญามาบังคับใช้มีด้วยกันสองรูปแบบคือ มาตรการลงโทษทางแพ่ง (Civil Sanctions) ซึ่งในปัจจุบันกฎหมายไทยได้มีการนำมาตราการดังกล่าวนี้มาใช้ในคดีทางเศรษฐกิจที่ลักษณะของการกระทำความผิดมีความซับซ้อนยากแก่การพิสูจน์ความผิดจนเป็นที่ประจักษ์เพื่อเอาผิดแก่ผู้กระทำความผิดได้ จึงไม่มีความเหมาะสมที่จะนำมาตราการนี้มาใช้ และอีกมาตรการหนึ่งคือ มาตรการปรับทางปกครอง ซึ่งผู้ศึกษาจะทำการศึกษาในหัวข้อต่อไป

3) ปัญหาเกี่ยวกับการนำมาตรการปรับมาบังคับใช้แทนโทษจำคุก

เมื่อมีแนวคิดที่สมควรนำโทษปรับมาใช้กับการกระทำความผิดเล็กน้อย เช่น ความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองที่มีได้มีเจตนาใช้เครื่องแต่งกายนั้นอำนวยความสะดวกให้สามารถกระทำความผิดอื่นง่ายขึ้น ก็มีข้อพิจารณาว่าโทษปรับดังกล่าวควรเป็นโทษปรับอย่างไร เนื่องจากโทษทางอาญาก็มีการกำหนดโทษปรับเอาไว้ นอกจากนี้ในกฎหมายไทยหลายฉบับได้นำมาตรการปรับทางปกครองมาใช้เพื่อหลีกเลี่ยงการโทษทางอาญา ซึ่งมีข้อพิจารณาว่า หากนำมาตรการปรับทางปกครองมาใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองมีความเหมาะสมหรือไม่

โทษปรับทางอาญา เป็นโทษที่บัญญัติไว้ในมาตรา 18 แห่งประมวลกฎหมายอาญา เพื่อให้มีการลงโทษผู้กระทำความผิดอาญาสำหรับคดีความผิดเล็กน้อย ซึ่งจำเลยหรือผู้ต้องหาไม่ควรได้รับโทษจำคุก จึงมีการลงโทษในทางทรัพย์สินเพื่อเป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับการหลีกเลี่ยงโทษจำคุกกระยะสั้น อย่างไรก็ตาม ถึงแม้การลงโทษทางอาญานั้นจะเป็นเพียงการสั่งปรับเงินเท่านั้นก็ตาม แต่การสั่งปรับเงินที่เป็นการลงโทษทางอาญาก็แฝงด้วยวัตถุประสงค์ที่รุนแรงต้องการให้ผู้กระทำความผิดสำนึกผิดในบาปของตน ดังนั้น เมื่อคำนึงถึงผลกระทบจากการลงโทษทางอาญาแล้ว โทษทางอาญาจึงควรจะถูกนำมาใช้เฉพาะเท่าที่จำเป็นเท่านั้น

ส่วนแนวคิดในการนำโทษปรับทางปกครองมาใช้ หากผู้กระทำความผิดสามารถชำระค่าปรับได้ตามที่กฎหมายกำหนดคดีก็สามารถจบลงได้อย่างรวดเร็ว และไม่มีการบันทึกประวัติของผู้กระทำความผิดเป็นประวัติอาชญากรรม แต่หากผู้กระทำความผิดไม่สามารถชำระค่าปรับได้ ต้องเข้าสู่มาตรการบังคับทางปกครอง โดยต้องมีการยึดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดมาชำระค่าปรับ ส่งผลกระทบต่อผู้กระทำความผิดที่มีฐานะยากจนหรือกระทำความผิดด้วยความจำเป็นหรือด้วยความไม่รู้ว่าการกระทำดังกล่าวนั้นเป็นความผิด ดังเช่น กรณีของชายคนหนึ่งที่เขาใจว่า การแต่งกายด้วยเครื่องแต่งกายของข้าราชการทหาร หากมิได้มีการแต่งกายนั้นไปกระทำความผิดอื่น เป็นเพียง

การแต่งกายเพราะเป็นความชอบส่วนบุคคล หรือเพื่อให้ตนเองเป็นจุดสนใจของผู้อื่นการกระทำดังกล่าวก็ไม่น่าจะเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย ดังนั้น ถึงแม้จะมีการนำมาตราการปรับทางปกครองมาบังคับใช้แทนมาตราการปรับทางอาญาเพื่อหลีกเลี่ยงการบังคับใช้โทษทางอาญาแล้วก็ตาม แต่เมื่อกระบวนการต้องเข้าสู่มาตราการบังคับทางปกครองก็อาจไม่สามารถหลีกเลี่ยงการยึดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดได้

ด้วยเหตุนี้เอง ในปัจจุบันจึงได้มีการเสนอกฎหมายเข้าสู่การพิจารณาฉบับหนึ่ง คือ (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... โดยเปลี่ยนโทษปรับทางอาญาสถานเดียวและโทษปรับทางปกครองให้เป็นโทษปรับเป็นพินัย ผลของการกระทำความผิดทางพินัยมีเพียงต้องชำระค่าเงินค่าปรับเท่านั้น ขณะเดียวกันก็เปิดช่องทางให้ใช้ดุลพินิจในการกำหนดค่าปรับที่ต้องชำระให้เหมาะสมกับสภาพความร้ายแรงของการกระทำผิดและฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำ และหากผู้กระทำความผิดไม่มีเงินชำระค่าปรับ ก็ไม่ต้องเข้าสู่มาตราการบังคับโดยการยึดทรัพย์สินของผู้กระทำดังเช่นมาตราการปรับทางปกครอง แต่อาจขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนการชำระค่าปรับได้ โดยไม่มีการกักขังแทนค่าปรับดังเช่นที่เป็นอยู่ในคดีอาญา นอกจากนี้ผู้กระทำความผิดทางพินัยยังไม่มีการบันทึกการกระทำผิดลงในประวัติอาชญากรรมอีกด้วย

การกำหนดให้การใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองให้เป็นความผิด ในปัจจุบันได้บัญญัติอยู่ในกฎหมายต่างๆเป็นจำนวนมาก มิได้มีการแบ่งลักษณะของความผิดให้เหมาะสมตามความหนักเบาของการกระทำผิด ที่สำคัญบทบัญญัติต่างๆนั้นมีการกำหนดอัตราโทษจำคุกไว้ในกฎหมายอันเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ไม่สอดคล้องกับหลักการที่จะสามารถนำ (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... ไปใช้ได้ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาบัญชีท้ายพระราชบัญญัติของ (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... พบว่ามีกฎหมายบางฉบับที่มีการบัญญัติเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองให้เป็นความผิดถูกกำหนดไว้ว่าให้สามารถนำการปรับเป็นพินัยมาใช้ได้ เช่น พระราชบัญญัติเครื่องแบบทหาร พุทธศักราช 2477 พระราชบัญญัติเครื่องแบบนักเรียน พ.ศ. 2551 เป็นต้น ทั้งที่อัตราโทษที่กำหนดอยู่ในพระราชบัญญัตินี้ทั้งการปรับและจำคุก ดังนั้นจึงมีข้อพิจารณาว่าถึงแม้การกระทำผิดดังกล่าวจะมีการกำหนดโทษจำคุกไว้ด้วย แต่หากลักษณะของการกระทำผิดถือเป็นความผิดเล็กน้อยที่ได้มีเจตนาร้าย ก็สามารถนำการปรับเป็นพินัยไปบังคับได้เช่นกัน แต่ต้องดำเนินการตามมาตรา 44 แห่ง (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... กล่าวคือต้องมีการนำตัวผู้ต้องหาเข้าสู่การพิจารณาของศาล หากศาลเห็นว่าคดีดังกล่าวเป็นคดีอาชญากรรม มิใช่คดีอาชญากรรมเล็กน้อย อย
ไม่สมควรกำหนดโทษทางอาญาแก่ผู้ต้องหา ศาลมีเจตนาจะลงเฉพาะโทษปรับทางอาญา ศาลก็สามารถนำการปรับเป็นพินัยตามพระราชบัญญัตินี้ ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 44 (3)

อนึ่ง การบัญญัติกฎหมายที่ให้นำ (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... มาบังคับใช้ได้ ด้วยการจัดทำบัญชีท้ายพระราชบัญญัติเป็น 2 บัญชี แต่มิได้มีการอธิบายว่า การจะนำกฎหมายฉบับใดกำหนดไว้ในบัญชี 1 หรือ 2 นั้น อาศัยหลักเกณฑ์ใดมาเป็นเกณฑ์ในการกำหนด เมื่อศึกษาบัญชีที่ 1 ท้าย (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... พบว่า มีการกำหนดให้พระราชบัญญัติเครื่องแบบทหาร พ.ศ. 2477 และพระราชบัญญัติเครื่องแบบนักเรียน พ.ศ. 2551 เอาไว้ แสดงให้เห็นว่า การกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองนั้น ความเห็นของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นว่า สมควรที่จะบัญญัติอยู่ในบัญชี 1 ดังนั้นผู้ศึกษาจึงเห็นว่า ควรมีการบัญญัติให้กฎหมายฉบับต่าง ๆ ที่มีการบัญญัติความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองไว้ในบัญชี 1 ท้าย (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... เพื่อให้สามารถนำการปรับเป็นพินัย มาใช้บังคับได้ต่อไป

4) วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดอัตราโทษปรับเป็นพินัย

เนื่องจากมาตรา 38 แห่ง (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... บัญญัติไว้ว่า เมื่อพ้นกำหนดสามร้อยหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้เปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษสถานเดียวตามกฎหมายในบัญชี 1 ท้ายพระราชบัญญัตินี้เป็นความผิดทางพินัยตามพระราชบัญญัตินี้และให้ถือว่าอัตราโทษปรับอาญาที่บัญญัติไว้ในกฎหมายดังกล่าวเป็นอัตราค่าปรับเป็นพินัยตามพระราชบัญญัตินี้ จากบทบัญญัติข้างต้น ทำให้มีข้อพิจารณาว่า การกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองสมควรที่จะบัญญัติอัตราโทษปรับไว้เป็นเท่าใด เนื่องจากการกระทำความผิดดังกล่าวมิได้เป็นไปตามมาตรา 38 แห่ง (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... เนื่องจากมิได้มีการกำหนดโทษปรับสถานเดียวเอาไว้ แต่มีการกำหนดโทษจำคุกไว้ด้วย

เมื่อพิจารณาค่าพิพากษาของศาลที่เคยมีปรากฏ พบว่ากรณีที่เกิดความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง ทั้งกรณีการใช้เครื่องแต่งกายของข้าราชการทั่วไปและทั้งกรณีการใช้เครื่องแต่งกายของข้าราชการตำรวจและทหาร ซึ่งเป็นข้าราชการที่มีอำนาจบังคับใช้กฎหมาย หากการกระทำดังกล่าวมิได้มีวัตถุประสงค์แต่งกายเพื่อใช้ประโยชน์เพื่อให้กระทำความผิดอื่นง่ายขึ้น มักมีการนำบททั่วไปของการกระทำความผิดฐานนี้มาบังคับใช้แทนกฎหมายเฉพาะ นั่นคือประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 146 ซึ่งกำหนดอัตราโทษไว้คือโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่โดยทั่วไปศาลมักมีคำพิพากษาให้ปรับ 10,000 บาท ซึ่งเป็นการลดโทษให้กึ่งหนึ่ง ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า หากกำหนดให้เป็นอัตราโทษขั้นสูงคือ ไม่เกิน 20,000 บาท ซึ่งศาลหรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจจะลงโทษต่ำกว่านี้เพียงใดก็ได้ เพื่อให้สอดคล้องกับความหนักเบาของการกระทำความผิด โดยให้คำนึงถึงหลักเกณฑ์ตามมาตรา 8 มาตรา 9 และมาตรา 10 แห่ง (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... ประกอบการพิจารณา

5) ปัญหาเกี่ยวกับข้อยกเว้นของการนำการปรับเป็นพินัยมาใช้

เมื่อพิจารณำบันทึกหลักการและเหตุผลประกอบ (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... โดยผู้ร่างได้ให้เหตุผลของการเสนอให้มีการนำการปรับเป็นพินัยมาใช้ นอกจากจะให้เป็นไปตามมาตรา 77 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งรัฐพึงกำหนดให้ใช้โทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรงเท่านั้นแล้ว ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อให้กำหนดโทษอาญาให้เหมาะสมกับสภาพความผิดหรือกำหนดมาตรการลงโทษให้เหมาะสมกับการกระทำความผิด และฐานะของผู้กระทำความผิดเพื่อมิให้บุคคลต้องรับโทษหนักเกินสมควร หรือต้องรับภาระในการรับโทษที่แตกต่างกันอันเนื่องมาจากฐานะทางเศรษฐกิจที่ต่างกัน เนื่องจากกรณีที่กฎหมายกำหนดโทษปรับ ผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดีย่อมสามารถชำระค่าปรับได้ แต่ผู้มีฐานะยากจนและไม่อยู่ในฐานะที่จะชำระค่าปรับได้จะถูกกักขังแทนค่าปรับอันกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างรุนแรง ประกอบกับเมื่อคำนึงถึงข้อห้ามหรือข้อบังคับที่กฎหมายกำหนดให้ประชาชนต้องปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติแล้วจะพบว่า มีข้อห้ามหรือข้อบังคับจำนวนมากอาจรูล้ำเข้าไปในสิทธิขั้นพื้นฐานหรือสร้างภาระอันเกินสมควรแก่ประชาชน และนับวันจะมีกฎหมายตราออกมากำหนดการกระทำให้เป็นความผิดมากขึ้น หลายกรณีทำให้ประชาชนกลายเป็นผู้กระทำความผิดเพราะรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เช่น การใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง เป็นต้น แต่มีข้อพิจารณาว่า เนื่องจากมีการนำมาตรการปรับเป็นพินัยมาบังคับใช้ ซึ่งไม่มีอัตราโทษจำคุก และโทษปรับสามารถขอให้มีการนำมาตรการอื่น เช่น การทำงานบริการสังคมมาบังคับใช้แทนการปรับ นอกจากนี้ผู้กระทำความผิดยังไม่มีคดีอาญาติดตัว จึงมีข้อพิจารณาว่า หากผู้กระทำความผิดไม่เช็ดหาลาบ และยังกระทำความผิดซ้ำอีก จะมีหลักเกณฑ์ต่อบุคคลเหล่านี้อย่างไร

ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า ควรกำหนดให้การกระทำความผิดซ้ำเป็นข้อยกเว้นตามมาตรา 40 แห่ง (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... ที่ไม่ให้การปรับเป็นพินัยมาใช้บังคับเพื่อมิให้มีการใช้การปรับเป็นพินัยผิดไปจากวัตถุประสงค์ของการตรากฎหมายข้างต้น

6.2 ข้อเสนอแนะ

การศึกษามาตรการแทนการลงโทษอาญา กรณีความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครอง ผู้ศึกษามีข้อเสนอดังต่อไปนี้

1) ผู้ศึกษาขอเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 146

จากเดิมที่บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดไม่มีสิทธิที่จะสวมเครื่องแบบหรือประดับเครื่องหมายของเจ้าพนักงาน สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ สมาชิกสภาจังหวัดหรือสมาชิกสภาเทศบาล หรือไม่มีสิทธิใช้ยศ ตำแหน่ง เครื่องราชอิสริยาภรณ์หรือสิ่งที่มีหมายถึงเครื่องราชอิสริยาภรณ์ กระทำการ

เช่นนั้นเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

โดยเพิ่มเติมวรรคสอง ใช้ถ้อยคำต่อไปนี้

กรณีผู้กระทำความผิดตามวรรคแรก ให้นำการปรับเป็นพินัยมาใช้บังคับได้ เว้นแต่เป็นการกระทำความผิดซ้ำ หรือเป็นการกระทำเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดอื่นง่ายขึ้น

ทั้งนี้เพื่อให้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 146 ข้างต้น สามารถนำ(ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... มาใช้บังคับได้

2) ผู้ศึกษาขอเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 208

จากเดิมที่บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดแต่งกายหรือใช้เครื่องแต่งกายหรือใช้เครื่องหมายที่แสดงว่าเป็นภิกษุโดยมิชอบ(หรือไม่มีสิทธิ) เพื่อให้คนอื่นเชื่อว่าตนเป็นภิกษุต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ทั้งนี้กฎหมายมาตรานี้ยังรวมถึงการแต่งกายเป็นสามเณร นักพรต หรือนักบวชในศาสนาอื่นด้วย”

โดยเพิ่มเติมวรรคสอง ใช้ถ้อยคำต่อไปนี้

กรณีผู้กระทำความผิดตามวรรคแรก ให้นำการปรับเป็นพินัยมาใช้บังคับได้ เว้นแต่เป็นการกระทำความผิดซ้ำ หรือเป็นการกระทำเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดอื่นง่ายขึ้น

3) ผู้ศึกษาขอเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติม (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... มาตรา 5

จากเดิมที่บัญญัติว่า

“การปรับเป็นพินัยตามกฎหมายทั้งปวง ให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้

โดยใช้ถ้อยคำต่อไปนี้แทน

“ให้ดำเนินการปรับเป็นพินัยกับพระราชบัญญัติในบัญชีที่ 1 และบัญชีที่ 2 ท้ายพระราชบัญญัตินี้ หรือความผิดที่กำหนดไว้ในกฎหมายอื่นที่ให้นำการปรับเป็นพินัยมาบังคับใช้ได้”

ทั้งนี้เพื่อให้มีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการนำมาตรการปรับเป็นพินัยมาใช้ได้ 2 กรณี คือ กรณีที่กฎหมายฉบับนั้นมีการกำหนดให้นำการปรับเป็นพินัยมาใช้ได้เป็นบางมาตรา โดยการบัญญัติให้นำการปรับเป็นพินัยมาใช้ในมาตรานั้น เช่น การกำหนดให้นำการปรับเป็นพินัยมาใช้กับมาตรา 146 และมาตรา 208 แห่งประมวลกฎหมายอาญาได้ และการกำหนดให้ความผิดที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติต่างๆในบัญชี 1 และบัญชี 2 ท้าย (ร่าง) พระราชกฎหมายการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... สามารถนำการปรับเป็นพินัยมาใช้ได้เช่นเดียวกัน

4) ขอเสนอให้ นำพระราชบัญญัติดังต่อไปนี้ ไปกำหนดไว้ในบัญชีที่ 1 ท้ายพระราชบัญญัติของ (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... ดังต่อไปนี้

- (1) พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547
- (2) พระราชบัญญัติเครื่องแบบทหาร พ.ศ. 2477
- (3) พระราชบัญญัติเครื่องแบบนักเรียน พ.ศ. 2551
- (4) พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ พ.ศ. 2558
- (5) พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนครพนม พ.ศ. 2548
- (6) พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ พ.ศ. 2548
- (7) พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนเรศวร พ.ศ. 2533
- (8) พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาสารคาม พ.ศ. 2537
- (9) พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2541
- (10) พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ. 2521
- (11) พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี พ.ศ. 2533
- (12) พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน พ.ศ. 2547
- (13) พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547
- (14) พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. 2548
- (15) พระราชบัญญัติสถาบันวิทยาลัยชุมชน พ.ศ. 2558
- (16) พระราชบัญญัติโรงเรียนนายร้อยตำรวจ พ.ศ. 2551
- (17) พระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จวิชาการทหาร พ.ศ. 2497
- (18) พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ พ.ศ. 2562
- (19) พระราชบัญญัติสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ พ.ศ. 2550
- (20) พระราชบัญญัติสถาบันพระบรมราชชนก พ.ศ. 2562
- (21) พระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2551
- (22) พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. 2541
- (23) พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2558
- (24) พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. 2551
- (25) พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยทักษิณ พ.ศ. 2551
- (26) พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี พ.ศ. 2541
- (27) พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ พ.ศ. 2550
- (28) พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี พ.ศ. 2533
- (29) พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2561
- (30) พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. 2530
- (31) พระราชบัญญัติแม่โจ้ พ.ศ. 2560

- (32) พระราชบัญญัติแม่ฟ้าหลวง พ.ศ. 2541
- (33) พระราชบัญญัติวิทยาลัยลักษณะ พ.ศ. 2535
- (34) พระราชบัญญัติศรีนครินทร์วิโรฒ พ.ศ. 2559
- (35) พระราชบัญญัติศิลปากร พ.ศ. 2559
- (36) พระราชบัญญัติสงขลานครินทร์ พ.ศ. 2559
- (37) พระราชบัญญัติพระราชบัญญัติสวนดุสิต พ.ศ. 2558
- (38) พระราชบัญญัติสถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย พ.ศ. 2559
- (39) พระราชบัญญัติสถาบันดนตรีกัลยาณีวัฒนา พ.ศ. 2555
- (40) พระราชบัญญัติสถาบันเทคโนโลยีจิตรลดา พ.ศ. 2561
- (41) พระราชบัญญัติสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง พ.ศ. 2551
- (42) พระราชบัญญัติสถาบันบัณฑิตศึกษาจุฬารักษ์ พ.ศ. 2559
- (43) พระราชบัญญัติสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พ.ศ. 2535
- (44) พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. 2550
- (45) พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุฒิ พ.ศ. 2540
- (46) พระราชบัญญัติมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540
- (47) พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยพะเยา พ.ศ. 2553
- (48) พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช พ.ศ. 2553
- (49) พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนครพนม พ.ศ. 2548
- (50) พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546
- (51) พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2528
- (52) พระราชบัญญัติป้องกันและระงับอัคคีภัย พ.ศ. 2542

ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถนำการปรับเป็นพินัย มาใช้กับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องแต่งกายที่กฎหมายคุ้มครองที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวข้างต้น

5) ผู้ศึกษาขอเสนอให้มีการแก้ไข มาตรา 38 แห่ง (ร่าง) พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... จากเดิมที่บัญญัติไว้ว่า

“เมื่อพ้นกำหนดสามร้อยหกสิบห้าวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ให้เปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวตามกฎหมายในบัญชี 1 ท้ายพระราชบัญญัตินี้ เป็นความผิดทางพินัยตามพระราชบัญญัตินี้ และให้ถือว่าอัตราโทษปรับอาญาที่บัญญัติไว้ในกฎหมายดังกล่าว เป็นอัตราค่าปรับเป็นพินัยตามพระราชบัญญัตินี้”

โดยให้ใช้ถ้อยคำต่อไปนี้แทน

“เมื่อพ้นกำหนดสามร้อยหกสิบห้าวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ให้เปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวตามกฎหมายในบัญชี 1 ท้ายพระราชบัญญัตินี้ หรือความผิดตามกฎหมายอื่นที่กำหนดให้เป็นความผิดทางพินัยตามพระราชบัญญัตินี้ โดยให้ถือว่า อัตราโทษปรับอาญาที่บัญญัติไว้ในกฎหมายดังกล่าว เป็นอัตราค่าปรับเป็นพินัยตามพระราชบัญญัตินี้”

ทั้งนี้ เพื่อให้มีอัตราโทษปรับทางอาญาในกฎหมายที่กำหนดให้นำการปรับทางพินัยมาใช้ เป็นอัตราโทษปรับทางพินัย

6) ผู้ศึกษาขอเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 40 แห่ง (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... จากเดิมที่บัญญัติไว้ว่า

“ความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวตามกฎหมายในบัญชี 1 และบัญชี 2 ท้ายพระราชบัญญัตินี้ไม่รวมถึง

(1) ความผิดที่มีโทษจำคุกหรือโทษที่สูงกว่าสำหรับที่บุคคลธรรมดาเป็นผู้กระทำความผิด แต่มีโทษปรับสถานเดียวสำหรับกรณีที่ดินบุคคลเป็นผู้กระทำความผิดเดียวกันนั้น

(2) ความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว แต่มีเงื่อนไขไว้เป็นการเฉพาะให้เพิ่มโทษสูงขึ้นเมื่อกระทำความผิดอีกหรือเมื่อมีเหตุอื่นตามที่กฎหมายกำหนดด้วย

โดยให้ใช้ถ้อยคำต่อไปนี้

(3) ความผิดที่เคยใช้มาตรการปรับเป็นพินัยไปแล้ว แต่มีการกระทำความผิดซ้ำในเรื่องเดียวกันอีกภายในระยะเวลา 3 ปี นับจากวันที่มีการกระทำความผิดครั้งแรก

ทั้งนี้ เพื่อให้มีมาตรการยับยั้งการกระทำความผิดซ้ำ ในการนำมาตรการปรับเป็นพินัยมาใช้ โดยนำหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกระทำความผิดซ้ำตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 93 มาเป็นเกณฑ์ในการกำหนดระยะเวลาข้างต้น

บรรณานุกรม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตามที่คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 เห็นชอบหลักเกณฑ์การกำหนดโทษอาญาสำหรับกฎหมายที่จะตราขึ้นในอนาคตรวม 3 ประการ ได้แก่ (1) เป็นการกระทำที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรง และมีผลกระทบต่อส่วนรวม (2) เป็นกรณีที่ไม่สามารถใช้มาตรการอื่นใดเพื่อบังคับใช้กฎหมายอย่างได้ผล หรือมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะทำให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมายได้ และ (3) ความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวหรือที่มีโทษจำคุกและเปรียบเทียบปรับทำให้คดีอาญาระงับได้ หากโดยสภาพแล้วไม่ใช่ความผิดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างกว้างขวาง สมควรใช้โทษปรับทางปกครองหรือวิธีการอื่นแทน และให้ดำเนินการต่อไปตามกรอบแนวทางการศึกษาและปรับปรุงกฎหมายเพื่อป้องกันมิให้มีการใช้ประโยชน์จากโทษอาญาที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย

ต่อมา คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2563 เห็นชอบข้อเสนอแนะของคณะกรรมการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับแนวทางการร่างกฎหมายให้สอดคล้องกับมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งคณะกรรมการพัฒนากฎหมายโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีได้ออกคำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่อง การกำหนดโทษอาญาในกฎหมาย และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2562 โดยคณะกรรมการพัฒนากฎหมายได้เสนอแนะมาตรการอย่างอื่นแทนโทษอาญาที่จะทำให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมายได้ เช่น การกำหนดโทษปรับเป็นพินัย อันเป็นแนวทางหนึ่งในการกำหนดสภาพบังคับที่เป็นผลร้ายกรณีไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและไม่ใช่โทษอาญาหรือโทษทางปกครองนั้น

ในปัจจุบัน คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบ (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... เป็นกฎหมายกลางในการพิจารณาและกำหนดมาตรการสำหรับผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่ไม่ใช่ความผิดร้ายแรง ซึ่งเป็นการปฏิรูปกฎหมายครั้งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมความเป็นธรรม ป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชน ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย ขณะนี้ (ร่าง) พระราชบัญญัติการปรับเป็นพินัย พ.ศ. .... อยู่ระหว่างการพิจารณาของรัฐสภา โดยมีบทบัญญัติดังต่อไปนี้

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ....

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการปรับเป็นพินัย และให้เปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียว และความผิดที่มีโทษปรับทางปกครองที่บัญญัติไว้ในกฎหมายบางฉบับเป็นความผิดทางพินัย

เหตุผล

โดยที่มาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติให้รัฐจึงกำหนดโทษอาญา เฉพาะความผิดร้ายแรง ประกอบกับแผนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายได้กำหนดให้มีการปรับปรุงกฎหมายในการกำหนดโทษอาญาให้เหมาะสมกับสภาพความผิดหรือกำหนดมาตรการลงโทษให้ เหมาะสมกับการกระทำความผิด และฐานะของผู้กระทำความผิดเพื่อมิให้บุคคลต้องรับโทษหนักเกิน สมควร หรือต้องรับภาระในการรับโทษที่แตกต่างกันอันเนื่องมาจากฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน เนื่องจากกรณีกฎหมายกำหนดโทษปรับ ผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดีย่อมสามารถชำระค่าปรับได้ แต่ผู้มี ฐานะยากจนและไม่อยู่ในฐานะที่จะชำระค่าปรับได้จะถูกกักขังแทนค่าปรับ อันกระทบต่อศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์อย่างรุนแรง ประกอบกับเมื่อคำนึงถึงข้อห้ามหรือข้อบังคับที่กฎหมายกำหนดให้ ประชาชนต้องปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติแล้ว จะพบว่าข้อห้ามหรือข้อบังคับจำนวนมากอาจรูล้ำเข้าไปใน สิทธิพื้นฐานหรือสร้างภาระอันเกินสมควรแก่ประชาชน และนับวันจะมีกฎหมายตราออกมา กำหนดการกระทำให้เป็นความผิดมากขึ้น หลายกรณีทำให้ประชาชนกลายเป็นผู้กระทำความผิด เพราะรู้เท่าไม่ถึงการณ์ บางกรณีกระทำไปเพราะความยากจนขั้นแค้น และเมื่อได้กระทำความผิดแล้ว ก็ต้องถูกนำตัวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา เช่น ถูกจับกุมคุมขัง พิมพ์ลายนิ้วมือ และลง บันทึกประวัติอาชญากรเป็นประวัติติดตัวตลอดไป และในที่สุดไม่ว่าผู้นั้นจะเป็นผู้กระทำความผิด หรือไม่ กระบวนการที่กล่าวมาย่อมสร้างรอยต่างให้เกิดแก่ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ถ้ามีทางใดที่จะป้องกันมิให้ประชาชนจะต้องตกเข้าสู่กระบวนการนั้นได้ จะเป็นประโยชน์แก่ ประชาชนและขจัดความเหลื่อมล้ำในสังคมลงได้ตามสมควร แม้ว่าการกำหนดมาตรการอันเป็นโทษที่ ผู้กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องมิเพื่อให้กฎหมายมี สภาพบังคับ แต่โทษนั้นก็ไม่จำเป็นต้องใช้โทษอาญาเสมอไป ซึ่งนานาประเทศได้เริ่มปรับเปลี่ยน บทลงโทษจากความผิดอาญาเป็นมาตรการอื่นที่มีใช้โทษอาญามากขึ้น รวมทั้งการใช้มาตรการอื่นแทน การลงโทษทางอาญา เช่น การคุมประพฤติ กรณีจึงสมควรที่ประเทศไทยจะพัฒนากฎหมายไทยให้ สอดคล้องกับนานาประเทศ และเกิดประโยชน์แก่ประชาชนยิ่งขึ้น โดยปรับเปลี่ยนโทษอาญาบาง

ประการที่มุ่งต่อการปรับเป็นเงินตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติ เปลี่ยนเป็นมาตรการปรับเป็นพินัยที่สร้างขึ้นใหม่ไม่ให้มีสภาพเป็นโทษอาญาโดยกำหนดหลักเกณฑ์ให้ใช้ดุลพินิจกำหนดค่าปรับที่ต้องชำระให้เหมาะสมกับสภาพความร้ายแรงแห่งการกระทำและฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดให้สอดคล้องกัน และในกรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่มีเงินชำระค่าปรับ อาจขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนการชำระค่าปรับได้ โดยไม่มีการกักขังแทนค่าปรับดังเช่นที่เป็นอยู่ในคดีอาญา การเปลี่ยนสภาพบังคับไม่ให้เป็นโทษอาญาโดยกำหนดวิธีการดำเนินการขึ้นใหม่เป็นการเฉพาะนี้ ย่อมจะช่วยให้ประชาชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการทางอาญา และไม่มีประวัติอาชญากรรมติดตัวอีกต่อไป การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้จะเป็นกลไกทางกฎหมายเพื่อสร้างความเป็นธรรมและขจัดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตามเจตนารมณ์ของมาตรา ๗๗ และมาตรา ๒๕๘ ศ. ด้านกฎหมาย (๒) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และแผนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมาย นอกจากนี้ เพื่อให้การดำเนินการปรับที่ไม่ใช่โทษอาญาใช้กระบวนการเดียวกันทั้งหมดและมีมาตรฐานเดียวกัน จึงได้เปลี่ยนโทษปรับทางปกครองบรรดาที่บัญญัติไว้ในกฎหมายทั้งปวง ยกเว้นที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน เป็นมาตรการปรับเป็นพินัยเสียในคราวเดียวกันจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่าง
พระราชบัญญัติ
ว่าด้วยการปรับเป็นพินัย

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติว่ารัฐพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง กรณีจึงเป็นการสมควรกำหนดให้การกระทำความผิดในลักษณะที่เป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายในกรณีที่ไม่ใช่ความผิดร้ายแรงและโดยสภาพไม่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรง หรือไม่มีผลกระทบต่อส่วนรวมอย่างกว้างขวางเป็นความผิดทางพินัย โดยไม่ถือเป็นความผิดอาญา และให้กำหนดค่าปรับเป็นพินัย สำหรับผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม โดยไม่ถือเป็นโทษอาญา

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย”

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดสองร้อยสี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป เว้นแต่บทบัญญัติแห่งมาตรา 35 และมาตรา 36 วรรคหนึ่ง ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

"ปรับเป็นพินัย" หมายความว่า สั่งให้ผู้กระทำความผิดทางพินัยต้องชำระค่าปรับเป็นพินัยไม่เกินที่กฎหมายกำหนด

ความผิดทางพินัย" หมายความว่า การกระทำหรืองดเว้นการกระทำ อันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎหมายนั้นบัญญัติให้ต้องชำระค่าปรับเป็นพินัย

"เจ้าหน้าที่ของรัฐ" หมายความว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ เจ้าพนักงาน นายทะเบียน หรือคณะบุคคล และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เรียกชื่ออย่างอื่น บรรดาที่กฎหมายบัญญัติให้มีอำนาจปรับเป็นพินัยหรือที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดให้เป็นผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยตามมาตรา 13

มาตรา 4 ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และมีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด 1 บททั่วไป

มาตรา 5 การปรับเป็นพินัยตามกฎหมายทั้งปวง ให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ โดยไม่ให้ถือว่าการปรับเป็นพินัยหรือคำสั่งปรับเป็นพินัยเป็นการกระทำทางปกครองหรือคำสั่งทางปกครองการปรับเป็นพินัยไม่เป็นโทษอาญา

มาตรา 6 ในกรณีพระราชบัญญัตินี้มิได้กำหนดไว้เป็นประการอื่น การใดที่กำหนดให้แจ้ง ยื่น หรือส่งหนังสือหรือเอกสารให้บุคคลใดเป็นการเฉพาะ ถ้าได้แจ้ง ยื่น หรือส่งหนังสือหรือเอกสารให้บุคคลนั้น ณ ภูมิลำเนาหรือที่อยู่ที่ยื่นที่ปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร ให้ถือว่าได้แจ้ง ยื่น หรือส่งโดยชอบด้วยพระราชบัญญัตินี้แล้ว

มาตรา 7 ผู้ใดกระทำความผิดทางพินัยต้องชำระค่าปรับเป็นพินัยตามจำนวนเงินที่เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือศาลกำหนดตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ จึงต้องไม่เกินจำนวนสูงสุดที่กฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยนั้นบัญญัติไว้ เว้นแต่พระราชบัญญัตินี้จะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา 8 ให้นำบทบัญญัติในภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป ลักษณะ 1 บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดทั่วไป เฉพาะหมวด 2 การใช้กฎหมายอาญา หมวด 4 ความรับผิดชอบในทางอาญา หมวด 5 การพยายามกระทำความผิด และหมวด 6 ตัวการและผู้สนับสนุน แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับแก่การปรับเป็นพินัยตามพระราชบัญญัตินี้ด้วยโดยอนุโลม เว้นแต่พระราชบัญญัตินี้จะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ให้เป็นไปโดยเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีจะวางระเบียบปฏิบัติในการปรับเป็นพินัย รวมทั้งระยะเวลาในการดำเนินการ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ก็ได้ ระเบียบดังกล่าวเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา 9 ในการกำหนดค่าปรับเป็นพินัย ให้พิจารณาให้เหมาะสมกับข้อเท็จจริงดังต่อไปนี้

(1) ระดับความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ชุมชนหรือสังคมจากการกระทำ ความผิดทางพินัย และพฤติการณ์อื่นอันเกี่ยวกับสภาพความผิดทางพินัย

(2) ความรู้ผิดชอบ อายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อม และสิ่งอื่นทั้งปวงเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดทางพินัย

(3) ผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดทางพินัยหรือบุคคลอื่นได้รับจากการกระทำความผิดทางพินัย

(4) สถานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดทางพนัน

ในการชำระค่าปรับเป็นพนัน ถ้าผู้กระทำความผิดทางพนันร้องขอ และเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดไม่อาจชำระค่าปรับในคราวเดียวได้ เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือศาลจะให้ผ่อนชำระก็ได้ และในกรณีเช่นนั้นหากผู้กระทำความผิดทางพนันผิดนัดงวดหนึ่งงวดใดโดยไม่มีเหตุอันสมควรให้การผ่อนชำระเป็นอันยกเลิก และผู้กระทำความผิดต้องชำระค่าปรับเป็นพนันที่ยังค้างชำระอยู่ให้ครบถ้วนภายในเวลาที่เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือศาลกำหนด หากไม่ชำระค่าปรับเป็นพนันภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา 22 หรือมาตรา 28 แล้วแต่กรณี

รัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมาย บัญญัติความผิดทางพนันจะวางระเบียบเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การกำหนดค่าปรับเป็นพนันตามวรรคหนึ่งและการผ่อนชำระตามวรรคสอง เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อพระราชบัญญัตินี้และระเบียบของนายกรัฐมนตรีตามมาตรา 8 วรรคสอง ก็ได้

มาตรา 10 ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดทางพนันผู้ใดเป็นบุคคลธรรมดา และกระทำความผิดทางพนันเพราะเหตุแห่งความยากจนขั้นแค้นหรือเพราะความจำเป็นอย่างแสนสาหัสในการดำรงชีวิต ผู้นั้นอาจยื่นคำร้องเพื่อให้กำหนดค่าปรับเป็นพนันต่ำกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้หรือขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับเป็นพนันได้

ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดทางพนันผู้ใดเป็นบุคคลธรรมดา และไม่มีเงินชำระค่าปรับเป็นพนัน ผู้นั้นอาจยื่นคำร้องโดยแสดงเหตุผลอันสมควรเพื่อขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับเป็นพนันได้

การยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้สั่งปรับเป็นพนัน และผู้นั้นไม่ได้แย้งคำสั่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้ยื่นต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ และให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อพิจารณามีคำสั่งต่อไป ถ้าคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาล การยื่นคำร้องให้ยื่นต่อศาลที่พิจารณาคดีนั้น ในกรณีที่ศาลเห็นว่าผู้นั้นกระทำความผิดทางพนันเพราะเหตุแห่งความยากจนขั้นแค้นหรือเพราะความจำเป็นอย่างแสนสาหัสในการดำรงชีวิต ศาลจะกำหนดค่าปรับเป็นพนันต่ำกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้หรือจะว่ากล่าวตักเตือนโดยไม่ปรับเป็นพนัน หรือหากผู้นั้นยินยอม จะมีคำสั่งให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับเป็นพนันก็ได้ หรือในกรณีที่ศาลเห็นว่าผู้นั้นไม่มีเงินชำระค่าปรับ จะมีคำสั่งให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับเป็นพนันก็ได้ หากผู้นั้นยินยอม

ในกรณีที่ความปรากฏต่อศาลในขณะที่พิพากษามีกรณีตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ศาลมีอำนาจสั่งตามวรรคสามได้แม้ผู้กระทำความผิดจะมีได้ยื่นคำร้องก็ตาม

ให้นำความในมาตรา 30/1 แห่งประมวลกฎหมายอาญา มาใช้บังคับแก่การสั่งของศาลตามมาตรา ด้วยโดยอนุโลม

หากผู้กระทำความผิดทางพินัยฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือเงื่อนไขที่ศาลกำหนดในการทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ ศาลจะเพิกถอนคำสั่งและออกหมายบังคับคดีเพื่อยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้นั้นเพื่อชำระค่าปรับเป็นพินัยก็ได้ โดยให้หักจำนวนวันที่ทำงานมาแล้วออกจากค่าปรับเป็นพินัย
คำสั่งของศาลตามมาตรานี้ให้เป็นที่สุด

มาตรา 11 ในคดีความผิดทางพินัย ถ้ามิได้มีคำสั่งปรับเป็นพินัยหรือฟ้องภายในกำหนดสองปี นับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ เว้นแต่กฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา 12 เมื่อได้มีคำสั่งหรือคำพิพากษาอันเป็นที่สุดให้ผู้ใดชำระค่าปรับเป็นพินัย ถ้าผู้นั้นมิได้ชำระหรือชำระค่าปรับเป็นพินัยแล้วแต่ยังไม่ครบถ้วน และเกินห้าปีนับแต่วันที่คำสั่งหรือคำพิพากษาดังกล่าว จะบังคับตามคำสั่งหรือคำพิพากษาดังกล่าวต่อผู้นั้นมิได้

ความในวรรคหนึ่งไม่ใช้บังคับแก่การขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่นซึ่งทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องที่ถูกยึดหรืออายัดไว้ภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง

หมวด 2

กระบวนการพิจารณาคดีความผิดทางพินัย

มาตรา 13 เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดจะมีอำนาจปรับเป็นพินัยตามกฎหมายใดให้เป็นไปตามที่กฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยนั้นบัญญัติไว้ในกรณีที่กฎหมายซึ่งบัญญัติ ความผิดทางพินัยมิได้บัญญัติไว้ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายนั้นประกาศกำหนด

ในการกำหนดเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีอำนาจปรับเป็นพินัยตามวรรคหนึ่ง

รัฐมนตรีจะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐอื่นใดที่มีใช้เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งรับผิดชอบในการปฏิบัติตามกฎหมายนั้นเป็นผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยมิได้ เว้นแต่เป็นกรณีตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 16 วรรคสาม และถ้าค่าปรับเป็นพินัยที่กฎหมายบัญญัติไว้มีอัตราอย่างสูงไม่เกินห้าหมื่นบาท จะกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐคนเดียวเป็นผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยก็ได้ แต่ถ้าค่าปรับเป็นพินัยที่กฎหมายบัญญัติไว้มีอัตราอย่างสูงเกินห้าหมื่นบาท ต้องกำหนดให้การปรับเป็นพินัยกระทำเป็นองค์คณะประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่น้อยกว่าสามคน

มาตรา 14 การกระทำได้อันเป็นกรรมเดียวเป็นความผิดทางพินัยหลายบท ให้ใช้กฎหมายบทที่กำหนดค่าปรับเป็นพินัยสูงสุดในการปรับผู้กระทำความผิดทางพินัย

ก่อนที่ผู้กระทำความผิดทางพินัยจะชำระค่าปรับเป็นพินัย หากความปรากฏต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดทางพินัยตามกฎหมายอื่นที่กำหนดค่าปรับเป็นพินัยสูงกว่าด้วย ให้ระงับการรับชำระค่าปรับเป็นพินัยและส่งสำนวนให้เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจปรับเป็นพินัยสำหรับความผิดที่กฎหมายกำหนดค่าปรับเป็นพินัยสูงกว่าเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามวรรคหนึ่งต่อไป

ในกรณีที่ได้มีคำสั่งปรับเป็นพินัยและชำระค่าปรับไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ในความผิดทางพินัยบทใดบทหนึ่งแล้วไม่ว่าจะเป็นบทที่กำหนดค่าปรับเป็นพินัยสูงสุดหรือไม่ ให้ความผิดทางพินัยสำหรับการกระทำนั้นเป็นอันยุติ

มาตรา 15 การกระทำได้อันเป็นกรรมเดียวเป็นทั้งความผิดทางพินัยและความผิดอาญา ให้เนิ่นการดังต่อไปนี้

(1) ถ้าความผิดอาญานั้นไม่อาจเปรียบเทียบได้ ให้ระงับการดำเนินการปรับเป็นพินัย และแจ้งพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีอาญาต่อไป

(2) ในกรณีตาม (1) ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ปรับเป็นพินัยไปก่อนแล้ว การปรับเป็นพินัยดังกล่าวไม่เป็นการตัดอำนาจของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการที่จะดำเนินคดีอาญา และในกรณีที่ศาลในคดีอาญามีคำพิพากษาถึงที่สุดลงโทษอาญาแก่ผู้กระทำความผิด ให้ความผิดทางพินัยเป็นอันยุติและให้ศาลในคดีอาญาส่งคืนค่าปรับเป็นพินัยที่ได้ชำระแล้วให้แก่ผู้กระทำความผิด ในกรณีที่ศาลในคดีอาญาพิพากษาลงโทษปรับไม่ว่าจะลงโทษจำคุกด้วยหรือไม่ก็ตาม ให้ศาลในคดีอาญาสั่งให้นำค่าปรับเป็นพินัยที่ชำระแล้วมาหักลบกับโทษปรับ หากยังมีจำนวนเงินค่าปรับเป็นพินัยที่ชำระแล้วเหลืออยู่ให้ศาลในคดีอาญาสั่งให้คืนเงินที่เหลือนั้นให้แก่ผู้กระทำความผิดด้วย

(3) ถ้าความผิดอาญานั้นเปรียบเทียบได้ และผู้กระทำความผิดได้ชำระค่าปรับเป็นพินัย หรือทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับเป็นพินัยตามคำสั่งของศาลแล้ว ให้คดีอาญานั้นเป็นอันเลิกกัน แต่ไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะเรียกค่าเสียหายจากการกระทำของผู้กระทำความผิดนั้น

(4) ถ้าความผิดอาญานั้นเปรียบเทียบได้ และได้มีการชำระค่าปรับตามที่เปรียบเทียบแล้ว ให้ความผิดทางพินัยนั้นเป็นอันยุติ

มาตรา 16 ผู้ใดกระทำความผิดทางพินัยอันเป็นความผิดหลายกรรมต่างกันให้ปรับเป็นพินัยผู้นั้นทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไป

ภายใต้บังคับวรรคสาม ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ดำเนินการปรับเป็นพินัยและความผิดทางพินัยตามวรรคหนึ่งอยู่ในอำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐต่างหน่วยงานกัน ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐปรับเป็นพินัยในความผิดที่อยู่ในอำนาจของตน และแจ้งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจพิจารณาในความผิดทางพินัยอินทราบเพื่อดำเนินการต่อไปด้วย

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการปรับเป็นพินัยตามวรรคหนึ่ง นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีจะวางระเบียบกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องร่วมกันหรือทำแทนกันในการดำเนินการปรับเป็นพินัยก็ได้ ระเบียบดังกล่าวเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

มาตรา 17 เมื่อปรากฏต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐว่าผู้ใดกระทำความผิดอันเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน และบางกรรมเป็นความผิดทางพินัย บางกรรมเป็นความผิดอาญา ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐปรับเป็นพินัยในกรรมที่เป็นความผิดทางพินัย และแจ้งให้พนักงานสอบสวนที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินคดีอาญาสำหรับกรรมที่เป็นความผิดอาญาต่อไป

ในระหว่างการสืบสวนและสอบสวนการกระทำความผิดอาญา หากพบว่าการกระทำความผิดทางพินัยร่วมอยู่ด้วย ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องดำเนินการปรับเป็นพินัย

มาตรา 18 เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยหรือมีการกล่าวหาหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐพบเห็นว่าการกระทำความผิดทางพินัย ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน และต้องให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาได้ชี้แจงหรือแก้ข้อกล่าวหาตามสมควรตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้ ไม่ว่าความผิดทางพินัยนั้นจะเกิดขึ้นในท้องที่ใด

มาตรา 19 เมื่อดำเนินการตามมาตรา 18 แล้ว และเจ้าหน้าที่ของรัฐมีพยานหลักฐานเพียงพอว่าผู้ใดกระทำความผิดทางพินัย ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีคำสั่งปรับเป็นพินัย และส่งคำสั่งให้ผู้นั้นทราบทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปยังที่อยู่ที่ปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรของผู้ถูกกล่าวหาหรือตามที่ได้แจ้งไว้ต่อหน่วยงานของรัฐ และให้ถือว่าผู้นั้นได้รับแจ้งตั้งแต่วันครบสามวันนับแต่วันที่ปรากฏในทะเบียนตอบรับ

มาตรา 20 คำสั่งปรับเป็นพินัยตามมาตรา 19 ให้ทำเป็นหนังสือโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- (1) ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการกระทำอันเป็นความผิดทางพินัย
- (2) อัตราค่าปรับเป็นพินัยที่กฎหมายบัญญัติ และจำนวนค่าปรับเป็นพินัยที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกำหนดให้ต้องชำระ
- (3) ระยะเวลาที่ต้องชำระ ซึ่งต้องไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน แต่ไม่เกินสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง
- (4) กระบวนการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องดำเนินการต่อไป ถ้าผู้ถูกกล่าวหาปฏิเสธข้อกล่าวหาหรือไม่ชำระค่าปรับเป็นพินัยภายในเวลาที่กำหนด
- (5) รายละเอียดอื่นใดที่เห็นสมควรอันจะทำให้ผู้ถูกกล่าวหาเข้าใจสภาพแห่งการกระทำ ความผิดหรือที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ถูกกล่าวหา

มาตรา 21 ความในมาตรา 18 มาตรา 19 และมาตรา 20 ไม่ใช่บังคับแก่การดำเนินการเกี่ยวกับความผิดทางพินัยที่กฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยได้บัญญัติวิธีดำเนินการไว้เป็นการเฉพาะหรือแตกต่างไปจากบทบัญญัติแห่งมาตราดังกล่าว

มาตรา 22 ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาตามมาตรา 19 ปฏิเสธข้อกล่าวหา หรือไม่ชำระค่าปรับเป็นพินัยภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสรุปข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย พยานหลักฐาน และส่งสำนวนให้พนักงานอัยการเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลต่อไป เว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยได้บัญญัติให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลได้เอง ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการฟ้องคดีโดยไม่ต้องส่งให้พนักงานอัยการ

มาตรา 23 ในกรณีที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาพบการกระทำความผิดทางพินัย ให้มีหน้าที่แจ้งให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบกฎหมายนั้น ๆ เพื่อพิจารณาดำเนินการปรับเป็นพินัยต่อไป เว้นแต่เป็นความผิดทางพินัยที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจดังกล่าวเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัตินี้ ในกรณีเช่นนั้นให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ในฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ

มาตรา 24 เมื่อพนักงานอัยการได้รับสำนวนคดีความผิดทางพินัยจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ หากพนักงานอัยการเห็นควรสั่งฟ้อง ให้ดำเนินการเพื่อฟ้องคดีต่อศาลโดยจะมีหรือไม่มีตัวผู้ถูกกล่าวหาไปศาลก็ได้ในกรณีพนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้อง ให้แจ้งหัวหน้าหน่วยงานของรัฐทราบพร้อมทั้งเหตุผล หากหัวหน้าหน่วยงานของรัฐไม่เห็นด้วยกับคำสั่งของพนักงานอัยการ ให้ทำความเห็นแย้งเสนอไปยัง

ผู้ดำรงตำแหน่งเหนือพนักงานอัยการที่มีคำสั่งเพื่อชี้ขาด เมื่อมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีแล้วให้พนักงานอัยการแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบเป็นหนังสือด้วย

ในการพิจารณาสำนวน พนักงานอัยการมีอำนาจแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติม รวมทั้งมีหนังสือเรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำได้ตามที่เห็นสมควร หรือจะสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการก็ได้

เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการตามพระราชบัญญัตินี้ และการกำหนดผู้มีอำนาจชี้ขาดความเห็นแย้ง ให้อัยการสูงสุดออกกระเบียบให้พนักงานอัยการปฏิบัติได้ และเพื่อประโยชน์ในการประสานและร่วมมือกันในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ และไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนรวมทั้งสอดคล้องกับเขตอำนาจของพนักงานอัยการ อัยการสูงสุดจะมีหนังสือแจ้งให้หน่วยงานของรัฐทราบถึงแนวปฏิบัติในการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการในแต่ละท้องที่

มาตรา 25 ก่อนศาลมีคำพิพากษา ถ้าผู้กระทำความผิดทางพินัยชำระค่าปรับเป็นพินัยครบตามจำนวนที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกำหนดตามมาตรา 14 ให้พนักงานอัยการยุติการดำเนินการฟ้อง หรือถ้าได้มีการฟ้องคดีต่อศาลแล้ว ให้ศาลสั่งจำหน่ายคดี

มาตรา 26 ให้ศาลจังหวัดเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีความผิดทางพินัย เว้นแต่ในเขตกรุงเทพมหานครจะให้ใช้อำนาจของศาลอาญาใด ให้เป็นไปตามข้อบังคับตามวรรคสอง

วิธีพิจารณาคดีความผิดทางพินัยให้เป็นไปตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา โดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา

ข้อบังคับตามวรรคสองต้องคำนึงถึงความสะดวก รวดเร็ว เป็นธรรม และไม่เป็นภาระแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องจนเกินสมควร และจะกำหนดให้ศาลพิจารณาลับหลังจำเลยก็ได้ แต่ไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใด จำเลยมีสิทธิตั้งบุคคลให้มาต่อสู้คดีแทนได้ โดยมีให้ถือว่าเป็นการพิจารณาลับหลังจำเลย และในการส่งเอกสารให้กำหนดให้สามารถส่งทางอิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นที่เหมาะสมได้ด้วย ในกรณีสมควร จะกำหนดค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดีไว้ด้วยก็ได้ ข้อบังคับดังกล่าวเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา 27 เมื่อความผิดทางพินัยเกิดขึ้น อ้างหรือเชื่อว่าเกิดขึ้นในเขตอำนาจของศาลใด ให้ฟ้องที่ศาลนั้น แต่ถ้าความผิดทางพินัยเกิดขึ้นในหลายท้องที่ ให้ฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งได้

ในกรณีที่ไมปรากฏชัดว่าความผิดทางพินัยเกิดขึ้นในท้องที่ใด ให้ฟ้องต่อศาลที่ผู้กระทำความผิดมีที่อยู่ แต่ถ้าไม่ทราบที่อยู่ของผู้กระทำความผิด ให้ถือที่อยู่ที่ปรากฏตามหลักฐานทาง

ทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร หากมีผู้กระทำความผิดหลายคน ให้ฟ้องต่อศาลที่ผู้กระทำความผิดคนใดคนหนึ่งมีที่อยู่

มาตรา 28 ผู้ใดต้องคำพิพากษาให้ชำระค่าปรับเป็นพินัย ไม่ชำระค่าปรับภายในเวลาที่ศาลกำหนด ให้ศาลมีอำนาจออกหมายบังคับคดีเพื่อยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้นั้นเพื่อชำระค่าปรับเป็นพินัย

มาตรา 29 ให้นำความในมาตรา 29/1 วรรคสองและวรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับแก่การบังคับคดีตามคำสั่งศาลตามมาตรา 10 และมาตรา 28 ด้วยโดยอนุโลม

มาตรา 30 ห้ามมิให้อุทธรณ์คำพิพากษาของศาลในปัญหาข้อเท็จจริงและจำนวนค่าปรับเป็นพินัย ผู้กระทำความผิดทางพินัยมีสิทธิอุทธรณ์ปัญหาข้อกฎหมายตามเงื่อนไขที่กำหนดในข้อบังคับที่ออกตามมาตรา 26 เงื่อนไขดังกล่าวต้องคำนึงถึงความเป็นธรรมต่อผู้อุทธรณ์และสังคมโดยรวมในการรับภาระค่าใช้จ่ายประกอบกัน

คำพิพากษาของศาลชั้นอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด

มาตรา 31 คดีความผิดทางพินัยเป็นอันยุติ ด้วยเหตุดังต่อไปนี้

(1) เมื่อมีการชำระค่าปรับเป็นพินัยหรือทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับเป็นพินัยครบถ้วนแล้ว

(2) โดยความตายของผู้กระทำความผิดทางพินัย

(3) เมื่อมีการเปรียบเทียบความผิดอาญาตามมาตรา 15 (4)

(4) เมื่อคดีขาดอายุความตามมาตรา 11 หรือพ้นกำหนดเวลาตามมาตรา 12 แล้วแต่กรณี

มาตรา 32 ห้ามมิให้หน่วยงานของรัฐบันทึกการกระทำความผิดทางพินัยของบุคคลใดรวมไว้ในบันทึกประวัติอาชญากรรม หรือในฐานะเป็นประวัติอาชญากรรม

มาตรา 33 เพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกในการชำระค่าปรับเป็นพินัย จะกำหนดให้ชำระผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงก็ได้

มาตรา 34 ค่าปรับเป็นพินัยให้นำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน เว้นแต่กฎหมายซึ่งบัญญัติความผิดทางพินัยหรือกฎหมายอื่นจะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

บทเฉพาะกาล

มาตรา 35 เมื่อพระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ผู้มีหน้าที่และอำนาจในการออกกฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศกำหนดตามมาตรา 8 วรรคสอง มาตรา 9 วรรคสาม มาตรา 13 วรรคหนึ่ง มาตรา 16 วรรคสาม มาตรา 18 มาตรา 24 วรรคสี่ มาตรา 26 วรรคสอง และมาตรา 33 ดำเนินการออกกฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศกำหนด แล้วแต่กรณี ให้แล้วเสร็จ และประกาศในราชกิจจานุเบกษาก่อนวันพ้นกำหนดสองร้อยสี่สิบวัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ และประกาศกำหนดดังกล่าวต้องไม่ใช้บังคับก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา 36 ในวาระเริ่มแรกให้นายกรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการในคณะหนึ่งมีจำนวนตามที่เห็นสมควร เพื่อให้คำแนะนำและคำปรึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งการเสนอแนะการออกกฎกระทรวง และระเบียบตามมาตรา 8 วรรคสอง และมาตรา 16 วรรคสาม โดยให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาทำหน้าที่หน่วยธุรการของคณะกรรมการดังกล่าว และให้เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาแต่งตั้งข้าราชการของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเป็นเลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการ

เมื่อครบห้าปี หลังจากที่ใช้พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประเมินความจำเป็นในการให้มีคณะกรรมการตามวรรคหนึ่งปฏิบัติหน้าที่ต่อไป เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุมัติ โดยในกรณีมีความจำเป็นต้องมีคณะกรรมการต่อไปให้เสนอแนะหน่วยงานที่จะทำหน้าที่หน่วยธุรการของคณะกรรมการต่อไปด้วย ในกรณีที่เห็นว่าไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีคณะกรรมการดังกล่าวต่อไป และคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบด้วย ให้คณะกรรมการดังกล่าวสิ้นสุดลง นับแต่วันที่คณะรัฐมนตรีมีมติหรือวันที่คณะรัฐมนตรีกำหนดแล้วแต่กรณี

ในกรณีที่เห็นควรมีคณะกรรมการตามวรรคหนึ่งต่อไป คณะรัฐมนตรีจะกำหนดให้มีคณะกรรมการเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปเป็นคราวๆ หรือตลอดไปก็ได้ ในกรณีเช่นนั้น การแต่งตั้งและวาระการดำรงตำแหน่งให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

มาตรา 37 เมื่อพ้นกำหนดสามร้อยหกสิบห้าวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ให้เปลี่ยนความผิดที่มีโทษปรับทางปกครอง บรรดาที่บัญญัติไว้ในกฎหมายทั้งปวงที่ยัง

ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว เป็นความผิดทางพินัยตามพระราชบัญญัตินี้ และให้ถือว่าอัตราโทษปรับทางปกครองที่บัญญัติไว้ในกฎหมายดังกล่าวเป็นอัตราค่าปรับเป็นพินัยตามพระราชบัญญัตินี้ แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงโทษปรับทางปกครองที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน และการปรับที่เป็นมาตรการในการบังคับทางปกครอง ในกรณีที่กฎหมายตามวรรคหนึ่งได้บัญญัติเกี่ยวกับการบังคับชำระค่าปรับหรือการดำเนินคดีในศาลไว้ แตกต่างจากที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้

ในกรณีที่กฎหมายตามวรรคหนึ่งได้กำหนดเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจปรับทางปกครองไว้แล้ว ให้ถือว่ากฎหมายนั้นได้บัญญัติให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นเป็นผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยตามพระราชบัญญัตินี้ ในกรณีที่กฎหมายดังกล่าวมิได้กำหนดเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจปรับทางปกครองไว้ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดตามมาตรา 13 เป็นผู้ที่มีอำนาจปรับเป็นพินัย

มาตรา 38 เมื่อพ้นกำหนดสามร้อยหกสิบห้าวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ให้เปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวตามกฎหมายในบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ เป็นความผิดทางพินัยตามพระราชบัญญัตินี้ และให้ถือว่าอัตราโทษปรับอาญาที่บัญญัติไว้ในกฎหมายดังกล่าว เป็นอัตราค่าปรับเป็นพินัยตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 39 บรรดาความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวตามกฎหมายในบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ จะเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยก็ได้ โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

ก่อนตราพระราชกฤษฎีกาตามวรรคหนึ่งให้คณะรัฐมนตรีเสนอร่างพระราชกฤษฎีกานั้น ให้สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสามสิบวัน เมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้ว หากสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภามิได้มีมติไม่เห็นชอบให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงตราพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวต่อไป

การตราพระราชกฤษฎีกาตามวรรคหนึ่งจะเปลี่ยนความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวเป็นความผิดทางพินัยตามกฎหมายที่ระบุไว้ในบัญชีบางมาตราหรือทุกมาตรา โดยจะกำหนดเงื่อนไขในการเปลี่ยนไว้ด้วยหรือไม่ก็ได้

มาตรา 40 ความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวตามกฎหมายในบัญชี 1 และบัญชี 2 ท้ายพระราชบัญญัตินี้ ไม่รวมถึง

(1) ความผิดที่มีโทษจำคุกหรือโทษที่สูงกว่าสำหรับกรณีที่บุคคลธรรมดาเป็นผู้กระทำความผิด แต่มีโทษปรับสถานเดียวสำหรับกรณีที่นิติบุคคลเป็นผู้กระทำความผิดเดียวกันนั้น

(2) ความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียวแต่มีเงื่อนไขไว้เป็นการเฉพาะให้เพิ่มโทษสูงขึ้น เมื่อกระทำความผิดอีกหรือเมื่อมีเหตุอื่นตามที่กฎหมายกำหนดด้วย

มาตรา 41 ในกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ออกข้อบัญญัติท้องถิ่นกำหนดโทษจำคุกหรือโทษปรับอาญาสำหรับผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ไม่เกินที่กฎหมายนั้นกำหนด เมื่อพ้นกำหนดสามร้อยหกสิบห้าวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ให้เปลี่ยนอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเฉพาะในการกำหนดโทษปรับอาญาเป็นการปรับเป็นพินัยไม่เกินอัตราที่กำหนดสำหรับการกำหนดโทษปรับอาญา

บรรดาข้อบัญญัติท้องถิ่นที่ยังใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันพ้นกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ถ้าได้กำหนดความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียว ให้เปลี่ยนความผิดอาญานั้นเป็นความผิดทางพินัย และให้ถือว่าอัตราโทษปรับอาญาที่บัญญัติไว้ในข้อบัญญัติท้องถิ่นดังกล่าว เป็นอัตราค่าปรับเป็นพินัยตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 42 บรรดาความผิดทางพินัยที่เปลี่ยนจากความผิดที่มีโทษปรับทางปกครอง หรือความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวตามมาตรา 37 มาตรา 38 มาตรา 39 หรือมาตรา 41 ที่ได้กระทำก่อนวันที่เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย ให้มีอายุความตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยดังกล่าว ในกรณีที่กฎหมายที่มีโทษปรับทางปกครองใดไม่ได้กำหนดอายุความไว้ในกฎหมายนั้น ให้มีอายุความตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 43 บรรดาความผิดที่มีโทษปรับทางปกครองที่เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจได้มีคำสั่งให้ปรับทางปกครองแล้วก่อนพ้นกำหนดระยะเวลาตามมาตรา 37 วรรคหนึ่ง การพิจารณาและการโต้แย้งคำสั่ง รวมทั้งการบังคับชำระค่าปรับให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะกระทำความผิดต่อไปจนแล้วเสร็จ

ภายใต้บังคับมาตรา 11 ผู้ใดกระทำความผิดที่มีโทษปรับทางปกครองก่อนวันพ้นกำหนดระยะเวลาตามมาตรา 37 วรรคหนึ่ง ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจมิได้มีคำสั่งให้ปรับทางปกครอง ก่อนวันพ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าว การดำเนินการต่อไปให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 44 บรรดาความผิดอาญาที่เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยตามมาตรา 38 มาตรา 39 หรือมาตรา 41

(1) ถ้าอยู่ในระหว่างการดำเนินการของผู้มีอำนาจเปรียบเทียบปรับ ให้ถือว่าผู้มีอำนาจเปรียบเทียบปรับนั้นเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัตินี้ และดำเนินการปรับเป็นพินัยไปตามพระราชบัญญัตินี้

(2) ถ้าอยู่ในระหว่างการดำเนินการของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี ส่งเรื่องไปให้เจ้าหน้าที่ของรัฐภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยเพื่อดำเนินการต่อไป

(3) ถ้าอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาล ให้ศาลพิจารณาปรับเป็นพินัยตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 45 ผู้ใดต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิดอาญาที่เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยตามมาตรา 38 มาตรา 39 หรือมาตรา 41 ให้ผู้นั้นพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิด และให้ถือว่าผู้นั้นไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดนั้น ถ้าผู้นั้นยังถูกกักขังแทนค่าปรับอยู่ก็ให้การกักขังนั้นสิ้นสุดลง และค่าปรับที่ยังไม่ได้ชำระให้เป็นอันดับไป

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บัญชี 1

ท้ายพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ.

1. พระราชบัญญัติกองทุนการออมแห่งชาติ พ.ศ. 2554
2. พระราชบัญญัติกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2562
3. พระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2558
4. พระราชบัญญัติกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ พ.ศ. 2530
5. พระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507
6. พระราชบัญญัติการกีฬาแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2558
7. พระราชบัญญัติการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ พ.ศ. 2558
8. พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522
9. พระราชบัญญัติการขุดดินและถมดิน พ.ศ. 2553
10. พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543
11. พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พุทธศักราช 2485
12. พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558
13. พระราชบัญญัติการฉาบปกิฉงเคราะห์ พ.ศ. 2545
14. พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534
15. พระราชบัญญัติการทำเรือแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2494
16. พระราชบัญญัติการทางพิเศษแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2550
17. พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522
18. พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543
19. พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518
21. พระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2542
22. พระราชบัญญัติการผลิตผลิตภัณฑ์ พ.ศ. 2548
22. พระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2511
23. พระราชบัญญัติการมาตรฐานแห่งชาติ พ.ศ. 2551
24. พระราชบัญญัติการยางแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2558
25. พระราชบัญญัติการรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2543
26. พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. 2562
27. พระราชบัญญัติการเรียกเงินสมทบเข้ากองทุนระหว่างประเทศเพื่อชดใช้ความเสียหายจากมลพิษ มันอันเกิดจากเรือ พ.ศ. 2560

28. พระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ. 2534
29. พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545
30. พระราชบัญญัติการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2535
31. พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535
32. พระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ. 2558
33. พระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัท จำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. 2499
34. พระราชบัญญัติกำหนดค่าธรรมเนียมการใช้นายยนต์บนทางหลวงและสะพาน พ.ศ. 2497
35. พระราชบัญญัติกีฬามวย พ.ศ. 2542
36. พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545
37. พระราชบัญญัติเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ. 2561
38. พระราชบัญญัติคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย พ.ศ. 2550
39. พระราชบัญญัติคลังสินค้า ไซโล และห้องเย็น พ.ศ. 2558
40. พระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า พุทธศักราช 2474
41. พระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์เพื่อการจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. 2558
42. พระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. 2493
43. พระราชบัญญัติควบคุมการเรียไร พุทธศักราช 2487
44. พระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ. 2558
45. พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตีแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551
46. พระราชบัญญัติควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2542
47. พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560
48. พระราชบัญญัติควบคุมยาง พ.ศ. 2542
49. พระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530
50. พระราชบัญญัติควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพและโรคจากสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2562
51. พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522
52. พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554
53. พระราชบัญญัติความรับผิดทางแพ่งต่อความเสียหายจากมลพิษ มั่นอันเกิดจากเรือ พ.ศ. 2560
54. พระราชบัญญัติคุ้มครองซากดึกดำบรรพ์ พ.ศ. 2551
55. พระราชบัญญัติคุ้มครองแบบผังภูมิของวงจรรวม พ.ศ. 2543
56. พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

57. พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535
58. พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้รับงานไปทำที่บ้าน พ.ศ. 2553
59. พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541
60. พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2542
61. พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. 2546
62. พระราชบัญญัติคุ้มครองหมุดหลักฐานการแผนที่ พุทธศักราช 2478
63. พระราชบัญญัติเครื่องแบบทหาร พุทธศักราช 2477
64. พระราชบัญญัติเครื่องแบบนักเรียน พ.ศ. 2551
65. พระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ. 2551
66. พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558
67. พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534
68. พระราชบัญญัติงาช้าง พ.ศ. 2558
69. พระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501
70. พระราชบัญญัติจดทะเบียนเครื่องจักร พ.ศ. 2514
71. พระราชบัญญัติจดหมายเหตุแห่งชาติ พ.ศ. 2556
72. พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522
73. พระราชบัญญัติจัดระเบียบกิจการแพปลา พ.ศ. 2496
74. พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2558
75. พระราชบัญญัติจัดหางานและคุ้มครองคนหางาน พ.ศ. 2528
76. พระราชบัญญัติร่างรังวัดเอกชน พ.ศ. 2535
77. พระราชบัญญัติเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2558
78. พระราชบัญญัติทะเบียนพาณิชย์ พ.ศ. 2499
79. พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535
80. พระราชบัญญัติทางหลวงสัมปทาน พ.ศ. 2542
81. พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496
82. พระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พุทธศักราช 2485
83. พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551
84. พระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2558
85. พระราชกำหนดนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ พ.ศ. 2540
86. พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535
87. พระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. 2526

88. พระราชบัญญัติบำรุงพันธุ์สัตว์ พ.ศ. 2509
89. พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535
90. พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535
91. พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533
92. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561
93. พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557
94. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539
95. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542
96. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง พ.ศ. 2559
97. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519
98. พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484
99. พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507
100. พระราชบัญญัติปิโตรเลียม พ.ศ. 2514
101. พระราชบัญญัติปุ๋ย พ.ศ. 2518
102. พระราชบัญญัติพลังงานนิวเคลียร์เพื่อสันติ พ.ศ. 2559
103. พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518
104. พระราชบัญญัติเพิ่มอำนาจตำรวจในการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดทางน้ำ พ.ศ. 2496
105. พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551
106. พระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562
107. พระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. 2510
108. พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511
109. พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551
110. พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าขาออก พ.ศ. 2503
111. พระราชบัญญัติมาตราชั่งตวงวัด พ.ศ. 2542
112. พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522
113. พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522
114. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528
115. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542
116. พระราชบัญญัติรักษาคอลงประปา พ.ศ. 2526
117. พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535

118. พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ. 2497
119. พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481
120. พระราชบัญญัติแรงงานทางทะเล พ.ศ. 2558
121. พระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. 2543
122. พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518
123. พระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. ๒๕๕๔
124. พระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2535
125. พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๔
126. พระราชบัญญัติโรงงานผลิตอาวุธของเอกชน พ.ศ. 2550
127. พระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ.2505
128. พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550
129. พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483
130. พระราชบัญญัติเลื่อยโซยนต์ พ.ศ. 2545
131. พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550
132. พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2554
133. พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542
134. พระราชบัญญัติวิชาชีพกายภาพบำบัด พ.ศ. 2547
135. พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2528
136. พระราชบัญญัติวิชาชีพการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2556
137. พระราชบัญญัติวิชาชีพการสัตวแพทย์ พ.ศ. 2545
138. พระราชบัญญัติวิชาชีพการสาธารณสุขชุมชน พ.ศ. 2556
139. พระราชบัญญัติวิชาชีพทันตกรรม พ.ศ.2537
140. พระราชบัญญัติวิชาชีพเทคนิคการแพทย์ พ.ศ. 2547
141. พระราชบัญญัติวิชาชีพเภสัชกรรม พ.ศ. 2537
142. พระราชบัญญัติวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ พ.ศ. 2556
143. พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553
144. พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน พ.ศ. 2545
145. พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562
146. พระราชบัญญัติส่งเสริมการพาณิชย์ พ.ศ. 2521
147. พระราชบัญญัติส่งเสริมกิจการไฟฟ้า พ.ศ. 2484
148. พระราชบัญญัติส่งเสริมกิจการอัญจย พ.ศ. 2524

149. พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550
150. พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560
151. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535
152. พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543
153. พระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. 2559
154. พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509
155. พระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. 2541
156. พระราชบัญญัติสถานพยาบาลสัตว์ พ.ศ. 2533
157. พระราชบัญญัติสถาบันคุ้มครองเงินฝาก พ.ศ. 2551
158. พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546
159. พระราชบัญญัติสถาปนิก พ.ศ. 2543
160. พระราชบัญญัติสถิติ พ.ศ. 2550
161. พระราชบัญญัติสภาการเหมืองแร่ พ.ศ. 2526
162. พระราชบัญญัติสภาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2562
163. พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537
164. พระราชบัญญัติสภาผู้ส่งสินค้าทางเรือแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2537
165. พระราชบัญญัติสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2544
166. พระราชบัญญัติสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2530
167. พระราชบัญญัติสมาคมการค้า พ.ศ. 2509
168. พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535
169. พระราชบัญญัติสัตว์พาหนะ พ.ศ. 2482
170. พระราชบัญญัติสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2558
171. พระราชบัญญัติสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ. 2517
172. พระราชบัญญัติสำหรับรักษาช้างป่า พ.ศ. 2464
173. พระราชบัญญัติสุสานและฌาปนสถาน พ.ศ. 2528
174. พระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558
175. พระราชบัญญัติหอการค้า พ.ศ. 2509
176. พระราชบัญญัติหอพัก พ.ศ. 2558
177. พระราชบัญญัติให้อำนาจปฏิบัติการเกี่ยวกับกองทุนการเงินและธนาคารระหว่างประเทศ พ.ศ. 2494

178. พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการ
วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553
179. พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540
180. พระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. 2527
181. พระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ. 2522
182. พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธ
ปืน พ.ศ. 2490
183. พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562

บัญชี 2

ท้ายพระราชบัญญัติว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ...

1. พระราชบัญญัติการค้ำน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2543
2. พระราชบัญญัติการเดินอากาศ พ.ศ. 2497
3. พระราชบัญญัติการทะเบียนคนต่างด้าว พ.ศ. 2493
4. พระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560
5. พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545
6. พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542
7. พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561
8. พระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558
9. พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522
10. พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560
11. พระราชบัญญัติธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545
12. พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551
13. พระราชบัญญัติน้ำบาดาล พ.ศ. 2520
14. พระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์ พ.ศ. 2541
15. พระราชบัญญัติไปรษณีย์ พ.ศ. 2477
16. พระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. 2562
17. พระราชบัญญัติภาษีการรับมรดก พ.ศ. 2558
18. พระราชบัญญัติภาษีเงินได้ปิโตรเลียม พ.ศ. 2514
19. พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560
20. พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510
21. พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2560
22. พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535
23. พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2559
24. พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535
25. พระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิการประมงในเขตการประมงไทย พ.ศ. 2482
26. พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560
27. พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542

28. พระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายล่วงหน้า พ.ศ. 2546
29. พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535
30. พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	กิตติคุณ ขุนพรหม
วัน เดือน ปี เกิด	21 กันยายน 2527
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2562) ศิลปศาสตรบัณฑิต (ภาษาอังกฤษ), มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2561) นิติศาสตรบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2560) ศึกษาศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2556)
ที่อยู่ปัจจุบัน	203 ซอยจรัญสนิทวงศ์ 29 ถนนจรัญสนิทวงศ์ แขวงบางขุนศรี เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร 10700

